

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ERKEN TUNÇ ÇAĞI ANADOLU TAKILARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
PERVİN PEKER

Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. GÖKSEL SAZCI

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANA BİLİMDALİ

ERKEN TUNÇ ÇAĞI ANADOLU TAKILARI

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Pervin PEKER

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Göksel SAZCI

anakkale-2013

TAAHHÜTNAME

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Erken Tunç Çağı Anadolu Takıları” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

24.10.2013

Pervin PEKER

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Pervin PEKER'e ait

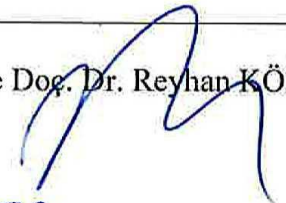
Erken Tunç Çağı Anadolu Takıları

Adlı çalışma, jürimiz tarafından Arkeoloji Anabilim Dalında

YÜKSEK LİSAN TEZİ olarak oybirliği ile kabul edilmiştir

Üye Yrd. Doç. Dr. Göksele SAZCI
(Danışman)

Üye Prof. Dr. Turan TAKAOGLU

Üye Doç. Dr. Reyhan KÖRPE

Tez No : 10018772

Tez Savunma Tarihi : 20/09/2013

ONAY

Doç. Dr. İbrahim Hakkı Öztürk

Enstitü Müdürü

25./10.../2013

ÖZET

ERKEN TUNÇ ÇAĞI ANADOLU TAKILARI

Erken Tunç Çağı Anadolu Takıları konulu bu çalışmada, M.Ö.3.Binde Anadolu’da mezarlık alanı (Nekropol) ve yerleşim alanları içerisindeki farklı yapı katlarında ele geçmiş olan, günümüzde de daha çok kadınlar tarafından kullanılan süs eşyası takılara değinilmiştir.

Çalışma dört bölüm halinde verilmiştir. İlk bölümde takının (süs eşyası) tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişimlere değinilmiş ve Anadolu’daki bazı yerleşmelerden örneklerle bu bölüm desteklenmiştir. İkinci bölümde, Anadolu’da Erken Tunç Çağı’na tarihlenen yerleşmelerde ele geçen süs eşyası takılarda kullanılan hammaddeler üzerinde detaylı bir şekilde durulmuş ve söz konusu hammaddelerin bulunduğu yatakların dağılımları verilmiştir. Üçüncü bölümde ise, yine bu dönemde ele geçen süs eşyalarında kullanılan süsleme tekniklerine yer verilmiştir. Çalışmanın esas konusunu oluşturan dördüncü bölümde, Anadolu’daki Arkeolojik verilere değinilmiştir. Bu çalışma kapsamında Erken Tunç Çağı’na tarihlenen bütün yerleşmeler detaylı bir şekilde incelenerek, alfabetik bir sıralamaya göre açıklanmaya çalışılmıştır. Tezin sonuna bir katalog çalışması eklenmiş ve yayınlarda geçen resimlerde eklenerek buluntular detaylı bir şekilde sunulmuştur.

Süs eşyası takıların tarih boyunca sadece kadınlar tarafından değil, erkekler tarafından da çok fazla kullanıldığı görülmüştür. Özellikle Erken Tunç Çağı II döneminde merkezi otoritenin hakim olmaya başlamasıyla birlikte soylu kişiler için vazgeçilmez prestij (saygınlık) nesneleri olarak yer almışlardır. Anadolu’nun M.Ö.3.Binde sadece kendi coğrafyasındaki bölgelerle değil Mezopotamya, Kafkasya ve Ege Dünyası ile de yoğun ilişkiler içinde olduğu görülmüştür. Bu etkileşim Anadolu’da ki kuyumcu ustalarının yarattığı eşsiz sanat eserlerinde de kendini göstermiştir. Süs eşyası takılarda, bu dönemde granülasyon (damlatma), döküm, dövme, repousse ve telkari gibi süsleme tekniklerinin başarıyla uygulandığı görülmüştür. Troia, Alacahöyük, Eskiypar gibi yerleşmelerde ele geçen buluntularda bu örnekleri görmek mümkün olmuştur.

ANAHTAR KELİMELEER: Ticaret, Anadolu, Takı, Erken Tunç Çağı, Yüzük, Küpe, Bakır, Altın, Maden, Dövme, Döküm, Granülasyon, Repousse, Telkari.

ABSTRACT

EARLY BRONZE AGE ANATOLIAN JEWELRY

This study about Early Bronze Age jewellery deals with jewellery mainly used by women and found in Necropolises and settlements belonging to 3000 BC.

The study consists of four parts. In the first part, the evolution of jewellery in the historical process is given with examples from some settlements in Anatolia. In the second part, the focus is on the raw materials that were used in the making of jewellery dated to Early Bronze Age in Anatolia and a detailed distribution of the sources of these materials is given. In the third part, the ornamentation techniques of the jewellery found in the same period are explained. The main part of the study is the fourth part in which archaeological findings in Anatolia were listed. These findings were gathered by a meticulous examination of all the settlements of the Bronze Age Anatolia; they are listed in the alphabetical order. A catalogue is added to the end of the thesis. Photos found in documents are also added to present the findings in a detailed and clear way.

Throughout history jewellery has been used not only by women but also by men. Especially in the Early Bronze Age II, with the rising power of central authorities, jewellery became a symbol of prestige for the noble class. In the 3000 BC Anatolian settlements had strong relations with each other and with the settlements in Mesopotamia, Caucasia, and Aegean Region. These relationships show their effects on the unequalled beauty and variety of the jewellery produced by Anatolian craftsmen. In this period among the techniques used to produce jewellery are granulation, forging, casting, repousse and filigree. In the findings from Alacahöyük, Troia and Eskiypar samples of all these techniques were found.

KEY WORDS: Trade, Anatolia, The Jewelry, The Early Bronze Age, Rings, Earring, Copper, Gold, Mine, Forging, Casting, Granulation, Repousse, Filigree.

ÖNSÖZ

Erken Tunç Çağı Anadolu Takıları konusunda tez çalışması yürütmek istememdeki sebep takılara (süs nesneleri) olan yoğun ilgimin yanı sıra özellikle Anadolu uygarlıklarında kuyumcu ustalarının bu dönemde yaptıkları muhteşem form ve işçilikteki takıların varlığı olmuştur. Kusursuz bu dönem Troia, Alacahöyük, Resuloğlu, Arslantepe ve İkiztepe yerleşmeleri buluntu yoğunluğu açısından başta gelmektedir. Bu yerleşmeler sadece Anadolu için değil, başka bölgelerde yaşamış olan toplumlarında bu bölge ile sürekli kültürel ve ekonomik anlamda ilişki içinde olmasını sağlamıştır.

Erken Tunç Çağı her alanda ilklerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Ticaret, sosyo-kültürel yapı, ekonomik durum, kentleşme yapısındaki gelişmeler de olduğu gibi kişinin sosyal statüsü sembolü takıların gelişmesinde de kendini göstermiştir. Neolitik ve Kalkolitik Dönem’de kullanılan taş kemik gibi malzemelerin aksine bu dönemde değerli madenlerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Takıların yapımında kullanılan değerli taşlardan kehribar, lapislazuli, karneol gibi Anadolu’da bulunmayan bu gibi taşlar Erken Tunç Çağı’nda, ticaretle birlikte uzak bölgelerden getiriliyordu.

Lisans Eğitimimde olduğu gibi Yüksek lisans tez konumun belirlenmesi ve hazırlanması sırasındaki değerli katkılarından dolayı danışmanım Yrd. Doç. Dr. Göksel SAZCI hocama teşekkürü bir borç bilirim. Kaynakçalara ulaşmamda yardımlarını esirgemeyen ve çalışmamda yol gösteren Dr. Soner ATEŞOĞULLARI’na teşekkürlerimi sunarım. Beni yetiştiren ve bütün eğitim hayatım boyunca beni destekleyen, yüreklendiren aileme-özellikle sevgili anneme, yüksek lisans süresince benden yardımlarını esirgemeyen kardeşlerime yürekten teşekkürler. Metinlerin çevirisinde ve Seramik takı konusundaki bilgileriyle beni yönlendiren, Seramik uzmanı Ümmühan ERCİYAS’a, tezin yazımı ve kaynakça taraması konusunda benden yardımlarını esirgemeyen Arkeolog Nazife KESKİN’e, son olarak yardımları ve dayanışmaları için, burada adlarını saymadığım tüm arkadaşlarıma candan teşekkür ederim.

Pervin PEKER

ÇANAKKALE-2013

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR	viii
RESİMLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BÖLÜM I

TAKININ TARİHSEL GELİŞİMİ

BÖLÜM II

ERKEN TUNÇ ÇAĞI'NDA TAKI YAPIMINDA KULLANILMIŞ OLAN HAM MADDELER

2.1-ORGANİK MALZEMELER	13
2.1.1-Deniz Kabukları.....	13
2.1.2-Kemik	14
2.2- İNORGANİK MALZEMELER	17
2.2.1-Metaller.....	17
2.2.1.1-Altın.....	17
2.2.1.1-Bakır.....	19
2.2.1.3-Gümüş.....	22
2.2.1.4-Kurşun.....	24

2.2.1.5-Tunç (bronz).....	25
2.2.2-Anadolu’da Takı Yapımında Kullanılan Değerli ve Yarı Değerli Taşlar.....	25
2.2.2.1-Akik (Agat/ agate/yemen taşı).....	26
2.2.2.2-Ametist.....	27
2.2.2.3-Karneol (Sard taşı, kırmızı akik).....	28
2.2.2.4-Kaya Kristali (Necef taşı, Dağ kristali).....	29
2.2.2.5-Kehribar (Amber).....	29
2.2.2.6-Lapislazuli (Lacivert taşı).....	30
2.2.3-İnsan Yapımı Malzemeler.....	32
2.2.3.1-Pişmiş Toprak (Terracotta).....	32
2.2.3.2-Fayans.....	32
2.2.3.3-Frit.....	33

BÖLÜM III

ANADOLU’DA TAKI YAPIMINDA KULLANILAN TEKNİKLER

3.1-Temel Teknikler.....	34
3.1.1-İnce Metal Levha.....	34
3.1.2-Tel.....	35
3.1.3-Döküm.....	35
3.2-Takı Yapımında Kullanılan Maden Süsleme Teknikleri.....	37
3.2.1-Ajur (Delik işi-Opus Interassite).....	37
3.2.2-Dövme.....	37
3.2.3-Granülasyon (Damlatma, güherse).....	37
3.2.4-Repousse (Kabartma).....	39
3.2.5-Telkari (Filigre).....	40
3.3-Birleştirme Teknikleri.....	40

3.3.1-Lehime.....	40
3.3.2-Kaynak	41

BÖLÜM IV

ANADOLU'DAKİ ARKEOLOJİK VERİLER

4.1-BATI ANADOLU BÖLGESİ.....	42
4.1.1-Ahlatlı Tepecik.....	43
4.1.2-Aphrodisias-Pekmezhöyük Mezarları.....	44
4.1.3-Bademağacı	44
4.1.4-Baklatepe.....	45
4.1.5-Beycesultan.....	47
4.1.6-Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı.....	48
4.1.7-Harmanören/ Gündürle Höyük Mezarlığı.....	52
4.1.8-Karataş-Semayük.....	53
4.1.9-Kıyıkışlacık-İsasos.....	55
4.1.10-Kusura.....	56
4.1.11-Küllüoba.....	56
4.1.12-Küçükhöyük ve Mezarlığı.....	57
4.1.13-Ulucak Höyük.....	59
4.1.14-Yortan.....	61
4.1.15-Gavurtepe.....	61
4.1.16-Panaztepe.....	62
4.1.17-Troia (Hisarlık Tepe).....	62
4.2-ORTA ANADOLU VE KARADENİZ BÖLGESİ.....	69
4.2.1-Ahlatlıbel.....	70
4.2.2-Alacahöyük	72
4.2.3-Etiyokuşu	79
4.2.4-Eskiyapar	79
4.2.5-Horoztepe.....	86
4.2.7-Konya-Karahöyük.....	87
4.2.8-Koçumbeli.....	87

4.2.9-Kültepe.....	87
4.2.10-Maşathöyük	91
4.2.11-Resuloğlu	92
4.2.12-Tekeköy	100
4.2.6-İkiztepe	100
4.3-DOĞU ANADOLU BÖLGESİ.....	108
4.3.1-Arslantepe	108
4.3.2-Sos Höyük	113
4.3.3-Pulur/ Sakyol	113
4.3.4-Tepecik/ Makaraz Tepe	113
4.3.5-Değirmentepe.....	113
4.3.6-Korucutepe.....	114
4.3.7-Köşkerbaba	115
4.3.8-Karaz.....	115
4.3.9-Norşun Tepe.....	115
4.4-GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ.....	117
4.4.1-Gedikli-Karahöyük.....	118
4.4.2-Hassek Höyük.....	123
4.4.3-Lidar Höyük	124
4.4.4-Oylum Höyük.....	124
4.4.5-Titriş Höyük.....	125
4.4.6-Tilmen Höyük.....	125
SONUÇ.....	126
KATALOG.....	129
KAYNAKÇA.....	243
İNTERNET KAYNAKÇASI.....	257

KISALTMALAR

Abb.	:Abbildung (figür)
Ağ.	:Ağırlık
And. Med. M.	:Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Bkz .	:Bakınız
Der.	:Derinlik
ETÇ	: Erken Tunç Çağı
Gen.	:Genişlik
GKÇ	:Geç Kalkolitik Çağ
Kal.	: Kalınlık
Kat.	: Katalog
Malz.	: Malzeme
M.T.A.	:Maden Tetkik Arama
Res.	: Resim
TAD.	:Türk Arkeoloji Dergisi
Taf.	: Tafel (levha)
TTK	:Türk Arkeoloji Dergisi
Uz.	: Uzunluk
Vb.	: Ve benzeri
Yay. Yer	:Yayınlandığı Yer
Yük.	:Yükseklik

RESİMLER LİSTESİ

Res.1.1.Mısır mezar resimlerinde kuyumculuk çalışması (Türe 2005:29).....	8
Res.1.2.Renkli kireç taşı boncuklar ve geyik dişlerinden kolye (Türe 2002:19).....	9
Res.1.3.Silindirik kesilmiş kemiklerden kolye (Türe 2002:19).....	9
Res.1.4.Taş ve kemiklerden yapılmış kolye (Türe 2002:20).....	10
Res.1.5.Taş ve geyik dişinden boncuklu kolye (Bingöl 1999:104).....	11
Res.1.6.Çatalhöyük'te ele geçen kumtaşı kolye (Özdoğan 2007:157).....	11
Res.1.7.Çayönü taş boncuklar (Özdoğan 2011:268, fig.72).....	11
Res.1.8.Çayönü taştan hayvan biçimli amulet (Özdoğan 2007:160).....	12
Res.1.9.Körtik Tepe taş amuletler (Özkaya 2011: s.126, fig.33).....	12
Res.2.1.Çayönü kemikten kolye taneleri (Özdoğan 2007:158).....	15
Res.2.2.Çatalhöyük kaburga kemiğinden yapılmış gerdanlık (Bingöl 1999:149).....	15
Res.2.3.Hayvan Omurga kemiklerinden yüzükler (Türe 2002: 19).....	16
Res.2.4.Troia, geyik boynuzundan bileklik (Sazcı 2007:9).....	16
Res.2.5.İkiztepe silindir şeklinde kemik boncuk (Bilgi 1988:78).....	17
Res.2.6.Teb mezar resmi, yassı külçeler şeklinde taşınan saf altın (Gündüz 2002:237,şek.154).....	19
Res.2.7.Tunç Çağı'nda Bakır ve Kalay Yatakları (Arkeoatlas 2003:79).....	21
Res.2.8.Türkiye'deki bakır madeni yataklarının dağılımı (M.T.A) http://www.mta.gov.tr/v2.0/images/turkiye_maden/maden_yataklari/b_h/bakir.jpg (28.07.2013).....	22
Res.2.9.Türkiye'deki altın ve gümüş yataklarının dağılımı (M.T.A.) http://www.mta.gov.tr/v2.0/images/turkiye_maden/maden_yataklari/b_h/altin_gumus.jpg (28.07.2013).....	24

Res.2.10.Resuloğlu akik, fayans ve fritten kolye (Yıldırım 2012:61).....	27
Res. 2.11.Troia L Hazinesi, karneol boncuklar (Sazcı 2007:384).....	28
Res.2.12.Troia E hazinesi, karneol boncuklar (Sazcı 2007:233).....	28
Res. 2.13.Troia’da bulunmuş kehribar boncuk (Sazcı 2007:285).....	30
Res.2.14.Lapislazuli, altın ve karneolden kolye, Ur Kral Mezarı (Savaşçın 2002:29).....	31
Res.2.15.Troia’da ele geçen fayans boncuk (Sazcı 2007:90).....	33
Res.2.16. Alacahöyük D mezarı firit ve dağ kristalinden kolye (Koşay 1951).....	33
Res.3.1.Metal levha üretimi, Gize mezar resmi (Gündüz 2002: s.245, şek.164).....	35
Res.3.2.Bir atölye çalışmasında takı yapım aşamaları (Savaşçın 2000:27).....	36
Res.3.3.Metal süsleme teknikleri (Köroğlu 2004:62).....	41
Res.4.1.Erken Tunç Çağı Batı Anadolu Kültürleri (Arkeoatlas 2003:2).....	42
Res.4.2.Bademağacı altın levhadan kulak tıkacı (Duru 1997:793-800).....	44
Res.4.3.Bademağacı konik başlı iğne (Duru 2003:549-565).....	45
Res.4.4.Baklatepe , gümüş mezar eşyaları (Erkanal 1999:19).....	46
Res.4.5.Baklatepe, metal buluntular (Erkanal 1999:194)	47
Res.4.6.Baklatepe, bronz iğneler (Erkanal 1999:190).....	48
Res.4.7.Demircihöyük-Sarket; altın, bronz, karneol ve dağ kristalinden boncuk dizisi (Seeher 200:lev.19,res13).....	49
Res.4.8.Demircihöyük-Sarket, İnce dövülmüş kabartılarla süslü alınlıklar (Seeher 2000: lev.19, res.5-8).....	49
Res.4.9.Demircihöyük-Sarket, sarmalbaşlı iğne (Seeher 2000: fig.441, s.162).....	50
Res.4.10.Demircihöyük-Sarket, kulak tıkaçları (Seeher2000: lev.19,no.11).....	51

Res.4.11.Demircihöyük-Sarıket, halka küpeler (Seeher 2000: s.157, fig.345).....	51
Res.4.12.Demircihöyük-Sarıket, bakır bilezikler (Seeher2000: s.162, fig.441).....	51
Res.4.13.Harmanören-Göndürle, topuz başlı iğneler ve halka (Özsait 1994:169).....	52
Res.4.14.Karataş-Semayük, domuz başlı gümüş iğne (Bingöl 1999:197).....	54
Res.4.15.Karataş-Semayük, altın kulak tıkaçları (Bingöl 1999:219).....	55
Res.4.16.Küçükhöyük, topuz başlı bronz iğne (Gürkan, Jürgen Seeher 1991:85).....	58
Res.4.17.Ulucak höyük, halka yüzükler (Çilingiroğlu 1999:336).....	60
Res.4.18.Yortan mezarlarında ele geçen metal iğneler (Kamil 1980:216).....	61
Res.4.19.Troia'nın komşuları ile yaptığı ticaret ve değerli mallar (Çalış-Sazcı2002:54)....	63
Res.4.20.Troia A Hazinesi içerisinde yer alan buluntu topluluğu (Sazcı 2002:66).....	65
Res.4.21.Troia C Hazinesi, sarkıtlı halkası sepetli altın küpeler (Sazcı 2007:210).....	65
Res.4.22.Troia C Hazinesi, yarımay şeklinde altın küpeler (Sazcı 2007:216).....	66
Res.4.23.Ur Kral mezarları yarımay şeklinde küpeler (Zettler-L.Horne 1998:99 fig.37).....	66
Res.4.24.Troia C Hazinesi, altıgen boncuklardan oluşan kolye (Sazcı 20007:211).....	67
Res.4.25.Troia F Hazinesi, üzeri çift spiraller ile bezeli bileklik (Sazcı 2007: 242).....	67
Res.4.26.Troia D Hazinesi,beş çubuklu saç takıları (Sazcı 2007:221).....	68
Res.4.27.Troia O Hazinesi, vazo başlı altın iğne (Sazcı 2007:296).....	68
Res.4.28.Ahlatlıbel, bakır boyun halkaları (Koşay 1934:90).....	70
Res.4.29.Ahlatlıbel, bakır bilezikler (Koşay 1934:93).....	71
Res.4.30.Ahlatlıbel, X numaralı mezardaki bakır eserler (Koşay 1934:95).....	71
Res.4.31.Ahlatlıbel, çift başlı bakır iğne (Koşay 1934:355.....	71
Res.4.32.Alacahöyük MA Mezarı altın süs eşyaları (Koşay 1944: lev.LXXXII.....	73

Res.4.33.Alacahöyük MA Mezarı; altın, akik, frit ve hematitten boncuklar (Koşay 1944 lev.XXXV).....	73
Res.4.34.Alacahöyük MA Mezarı, altın kolye (Bingöl 1999:107).....	74
Res.4.35.Alacahöyük MA Mezarı, altın taç (Bingöl 1999:50).....	74
Res.4.36.Alacahöyük MA Mezarı, altın çift bilezikler (Bingöl 1999:173).....	75
Res.4.37.Alacahöyük D Mezarı, süs eşyaları (Koşay 1951. Lev. CLV).....	75
Res.4.38.Alacahöyük F Mezarı, altın süs taneleri (Koşay 1951. Fig.2).....	76
Res.4.39.Alacahöyük K Mezarı, altın taç (Bingöl 1999:50).....	77
Res.4.40.Alacahöyük K mezarı; altın, tunç ve koneol başlı iğne (Bingöl 1999: 103).....	77
Res.4.41.Alacahöyük K mezarı, 19 adet süs tanesi (Bingöl 1999: 203).....	78
Res.4.42.Alacahöyük MC mezarı, altın kolye ve takı parçaları (Koşay 1944 lev.XCVIII)...	79
Res.4.43.Eskiyapar A-B Hazine buluntuları (Özgüç-Temizer 1993:614).....	80
Res.4.44.Eskiyapar Hazine buluntusu altın küpeler (Bingöl 1999:56).....	81
Res.4.45.Eskiyapar Hazine buluntusu halkası sepetli altın küpeler (Bingöl 1999:86).....	81
Res.4.46.Eskiyapar, altın küpeler (Özgüç-Temizer 1993:Pl.107/10-11).....	82
Res.4.47.Eskiyapar hayvan başı formlu küpeler (Özgüç-Temizer 1993:Pl.108/1-10).....	82
Res.4.48.Eskiyapar Hazine buluntusu altın bileklik (Özgüç-Temizer 1993: Pl.110/2).....	83
Res.4.49.Eskiyapar Hazine buluntuları içinde yer alan boyunluk (Bingöl 1999:150).....	83
Res.4.50.Eskiyapar, küresel başlı altın iğne (Özgüç-Temizer 1993: Pl.110/3a).....	84
Res.4.51.Eskiyapar, küresel başlı altın iğne (Özgüç-Temizer 1993: Pl.119/3).....	84
Res.4.52.Eskiyapar,başları dağ kristalinden iğneler (Özgüç-Temizer 1993:Pl.119/56).....	84
Res.4.53.Eskiyapar, altın boncuklardan oluşmuş kolye (Özgüç-Temizer 199Pl.111/1).....	85

Res.4.54.Eskiyapar, çubuk şeklinde altın boncuklardan kolye (Özgüç-Temizer 1993:Pl.11.....	85
Res.4.55.Eskiyapar altın boncuklardan oluşmuş kolye (Özgüç-Temizer 1993 Pl.114/2).....	86
Res.4.56.Eskiyapar, farklı boyuttaki boncuklardan kolye (Özgüç-Temizer 1993 Pl.114/1).....	86
Res.4.57.Kültepe, altın alınlık (Özgüç 1986 fig.23).....	89
Res.4.58.Ur Kral mezarı, altın alınlık (Zettler-L.Horne 1998: 106, fig.53).....	89
Res. 4.59.Kültepe’de ele geçmiş gümüş safiha parçası (Özgüç 1986:fig.25).....	89
Res.4.60.Kültepe, lapislazuli ve başka maddelerden kolye (Özgüç 1986:lev.75,2a).....	90
Res.4.61.Kültepe, farklı taşlardan yapılmış gerdanlık (Özgüç 1986,lev73,9).....	90
Res.4.62.Maşat Höyük’te ele geçmiş üç adet bronz (tunç) bilezik http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/tokat/tr/mn2_en.aspx (18.08.2013).....	91
Res.4.63.Maşat Höyük’te ele geçmiş bronz (5adet) ve kemik (1adet) iğneler http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/tokat/tr/mn2_en.aspx (18.08.2013).....	92
Res.4.64.Resuloğlu, çeşitli taş ve madeni boncuklardan kolye (Yıldırım 2004:202).....	93
Res.4.65. Resuloğlu mezarlık kazısında ele geçen bronz iğne (Yıldırım 2004: 62).....	94
Res.4.66. Resuloğlu yerleşmesinde ele geçen saç halkası (Yıldırım 2005: 64).....	94
Res.4.67. Resuloğlu mezarlık kazısında ele geçmiş kolye (Yıldırım 2005:220).....	95
Res.4.68. Resuloğlu, kaidesi haç şeklinde küpeler (Yıldırım 2007: 452).....	96
Res.4.69. Resuloğlu, altıgen piramit başlı iğne (Yıldırım 2009: 29).....	97
Res.4.70.Resuloğlu, 217 no’lu mezara ait ölü hediyeleri (Yıldırım 2009:34).....	98
Res.4.71.Resuloğlu, 220 no’lu mezarda ele geçen madenî eşyalar (Yıldırım 2009: 35).....	99
Res.4.72.Resuloğlu, akik, azurit, firit ve bronzdan kolye (Yıldırım 2012:61).....	99
Res.4.73.Resuloğlu, farklı renklerdeki taşlardan kolye (Yıldırım 2012: 61).....	100
Res.4.74.İkiztepe ‘de ele geçen dörtlü spiral (Bilgi 2003: 273).....	101

Res.4.75.İkiztepe’de ele geçen bronz bilezik (Bilgi 2003: 173).....	102
Res.4.76.İkiztepe Sk 667 numaralı kadın mezarı kurşun küpeler (Bilgi 2004: 50).....	104
Res.4.77.İkiztepe’de ele geçen altın göğüslük (Sevin 2003:116).....	105
Res.4.78.İkiztepe 580 numaralı kadın mezarı, frit kolye ve bronz bilezikler (Bilgi 2011:6)	106
Res.4.79.İkiztepe’de ele geçen spiral şekilli bronz bilezik http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013).....	106
Res.4.80.İkiztepe’de ele geçen spiral şekilli bronz bilezik http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013).....	107
Res.4.81. İkiztepe’de ele geçen bronz (tunç) küpe http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx(25.08.2013	107
Res.4.82.İkiztepe’de bulunmuş bronz ve kemikten yapılmış kolye http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.201).....	107
Res.4.83.Doğu Anadolu Bölgesi’nin ETC Dönemi Kùltürleri (Sevin2003:117).....	108
Res.4.84.Arslantepe, hizmetkârları ile göm÷lmüş kral (Frangipane 2004:117).....	109
Res.4.85.Arslantepe Kral Mezarında ele geçen buluntular (Frangipane 2004:125).....	109
Res.4.86.Arslantepe Kral Mezarından bakır diadem (Frangipane 2004: 130).....	110
Res.4.87.Arslantepe Kral Mezarından bakır diadem (Frangipane 2004: 138).....	110
Res.4.88.Arslantepe, başları spiralli gümüş ve bakır alaşımlı iğneler (Frangipane 2004:131).....	111
Res.4.89.Arslantepe, başları spiralli, gümüş ve bakır alaşımlı iğneler (Frangipane 2004:139).....	111
Res.4.90.Arslantepe, altın, gümüş, bakırdan saç takıları ve bilezikler (Frangipane 2004: 141).....	112
Res.4.91.Arslantepe, bir gerdanlığı oluşturan farklı malzemeden kolye taneleri (Frangipane 2004: 141).....	112

Res.4.92.Korucutepe’de ele geçen bilezik-baskı mühür (Güterbock 1972:80).....	114
Res.4.93.Norşun Tepe’de ele geçen tunç iğne ve halkalar (Hauptmann 1972:47).....	116
Res.4.94.Korucu Tepe’de ele geçen tunç iğneler (Hauptmann 1972:28).....	116
Res.4.95.Korucu Tepe’de ele geçen kireçtaşı gerdançe (Hauptmann 1972:28).....	117
Res.4.96.Günaydoğu Anadolu bölgesi kültürleri (Arkeoatlas sayı:2,2003, s.57)	117
Res.4.97.Gedikli-Karahöyük farklı taşlardan yapılmış kolye (Duru 2010:7).....	118
Res.4.98.Gedikli-Karahöyük, 3 adet taş boncuk (Duru 2010:8).....	119
Res.4.99.Gedikli-Karahöyük III evresindeki iğneler (Duru 2010:166).....	119
Res.4.100.Gedikli-Karahöyük, taşlardan oluşmuş kolye (Duru 2010:5).....	120
Res.4.101.Gedikli-Karahöyük ,8 adet taş boncuk tanesi (Duru 2010:7).....	120
Res.4.102.Gedikli-Karahöyük, yüzük veya saç halkası takılar (Duru 2010:174).....	121
Res.4.103.Gedikli-Karahöyük sarmal yapılı bilezikler (Duru 2010:174).....	121
Res.4.104.Gedikli-Karahöyük, burmalı pazu halkaları (Duru 2010:3).....	122
Res.4.105.Gedikli-Karahöyük, deliksiz iğneler (Duru 2010:96).....	122
Res.4.106.Gedikli-Karahöyük, farklı formlarda delikli iğneler (Duru 2010:101).....	123
Res.4.107.Oylum Höyük, tunç iğneler (Özgen 1989:210).....	124
Res.4.108.Titriş Höyük’te ele geçen tunçtan bileklikler (Algaze 1995:14).....	125

GİRİŞ

Eski çağlara kıyasla, günümüzde kullanımı daha çok kadınların egemenliğinde olan, değerli ve yarı değerli maden ve taşlardan yapılan kişisel süs eşyalarının tümünü kapsayan takılar, her iki cinsiyet tarafından çağlar boyunca statü (prestij) sembolü, mezar hediyesi, tanrı ve tanrıçalara adak, evlilik sembolü, mühür ve tılsım gibi amaçlarla kullanılmıştır. Tarihöncesi dönemlerde takı yapımında hayvan kabukları, kemik, fildişi, çakıl taşları ve tahta gibi malzemeler kullanılırken, Neolitik ve Kalkolitik Çağ ile daha sonra Tunç Çağı'na geçişle birlikte bu malzemelerin yerine değerli ve yarı değerli metal ve taşlar kullanılmıştır.

Takıların tarihsel sürecine göz atacak olursak, Buzul Çağı'nın son evrelerinden itibaren insanoğlunun biyolojik evrimini tamamlaması ile başladığını söyleyebiliriz. Özellikle ilkel toplumların doğaya karşı vermiş olduğu mücadelede güçsüz kalmaları onları büyüsel ve dinsel inançlara sığınmaya yöneltmiştir. Üst Paleolitik Çağ toplulukları tarafından kolyelerin çoğu delinmiş ve bunların çoğu etçil olan hayvanların dişlerinden yapılmıştır. Bu dönem takılarında; kemik, mamut, fildişi, deniz kabukları ve boynuz, kullanılan diğer malzemeler olmuştur.

Paleolitik Çağ'da her iki cinsiyet tarafından kullanılan süs eşyası takılar Neolitik Çağ'a geçişle birlikte özellikle kadınlar tarafından daha çok kullanılmıştır. Bu dönemde kullanılan malzemede değişimler olmuş ve ilk defa bakır madeni kullanımı başlamıştır. Özellikle Çayönü yerleşiminde bakırdan yapılan 113 adet boncuk buna en iyi örneği teşkil etmektedir. Yine Çayönü yerleşmesinin çanak-çömleksiz dönemine ait kafatası yapısında bir iskeletin yanında sıralı olarak çıkan kumtaşından yapılmış boncuklardan oluşan kolye (M.Ö.8.bin civarı), dönemin süslenme ve estetik kaygısını ortaya koymaktadır. Kolye, yapım tekniği açısından Neolitiğin ilk takı formunu oluşturur. M.Ö.6.Binin ikinci yarısında ise mermerden yapılmış sade bilezikler ikinci takı formu olarak bu dönemde karşımıza çıkmaktadır.

Erken Tunç Çağı'na geçişle birlikte artık kuyumculuk sanatında önemli gelişmeler görülmüş bu dönemde süs eşyalarında önemli madenlerin kullanmanın yanı sıra, ticaretle birlikte Anadolu'ya getirilen Lapislazuli (Afganistan), karneol (Kafkasların güneyi ve Güneybatı Hindistan), kehribar-amber (Baltık Denizi) gibi değerli taşlarda kullanılmaya başlanmıştır. Anadolu'da, özellikle Alacahöyük ve Troia gibi yerleşmelerde

görülen bu süs eşyalarının varlığı dönemin kuyumculuk sanatı ve refah düzeyi hakkında önemli bilgiler içermektedir. Mezopotamya ve Ege adalarındaki (Thermi, Poliochni gibi) takılarının benzerlerine Anadolu’da da rastlanması bu bölgeler arasında yine bu dönemde önemli bir ticaret ağının varolduğunu gösterir.

Yapılan arkeolojik ve antropolojik birçok çalışmanın sonucunda ortaya çıkarılan takıların eski çağ toplumlarının sosyo-ekonomik yaşam düzeyleri, kuyumculuk atölyeleri, yapılan ticareti ve takı yapımında kullandıkları malzemeler hakkında, önemli bilgiler ortaya koyan belgeler olduklarını göstermiştir. Süs eşyası olarak kabul edilen takıların büyük çoğunluğu özellikle nekropol olarak bilinen mezarlık alanlarında ortaya çıkarılmıştır. Takılar üzerine yapılan böyle bir çalışma aynı zamanda, yerleşim yerindeki toplulukların ölü kültü hakkında önemli bilgilere sahip olmamıza da olanak sağlamıştır. Eski çağlarda korunma, büyü ve beğenilme gibi sebeplerle kullanılan takıların zamanla hem kullanım fonksiyonları hem de kullanılan malzeme bakımından değişimler gösterdiği görülmüştür.

Takının oluşması, sosyo-kültürel ve psikolojik yaklaşımlar bir kenara bırakılıp, form, işçilik, teknolojik açıdan incelenirse o toplumun bütün teknik özellikleri mimari, yaklaşımları, ekonomik ölçüleri ve sanat hareketleri ortaya çıkar. Yani takılar toplumların yaşam düzeylerini, felsefelerini ve tekniklerini yalın bir biçimde açıklayan objelerdir. Tunç Çağı’na ait özellikle Anadolu’da yaşamış uygarlıkların sanat eserleri içinde takıların ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Anadolu’da sürdürülen kazılarda ortaya çıkan birçok takının korunmasında en önemli nedenlerden biri olarak insanların değerli eşyaları ile birlikte gömülmüş olmaları gelmektedir.

Erken Tunç Çağı takıları incelendiğinde, gerek yapım teknikleri gerekse kullanılan malzemeler bakımından çok zengin özelliklere sahip oldukları görülmüştür. Anadolu uygarlıklarının Eken Tunç Çağı’nda en iyi temsil edildiği merkezlerin başında Troia ve Alacahöyük gelmektedir. Özellikle; Alacahöyük’te 13 tane prens/prenses mezarında ortaya çıkarılan altın, gümüş, değerli ve yarı değerli taşlardan yapılmış süs eşyaları (kolye, broş, bilezik, iğne, kemer, diadem/taç, alınlık) ve elbise süsü olarak kullanılan çift altın ideollerin yanı sıra, Troia’da altın ve benzeri birçok değerli metal ve taştan yapılmış bir hazinenin varlığı bize o dönemin kuyumcu ustalarının başarısını ortaya koyması açısından önem teşkil etmektedir.

Günümüzde daha çok kadınların vazgeçilmez aksesuarları arsında yer alan süs eşyası takılar ekonomik anlamda da büyük gelişmeler göstermektedir. Önemli tasarımlar ortaya koyan firmaların yanı sıra, düzenlenmiş olan takı fuarları ve açılan Meslek Yüksek Okullarında verilen eğitimlerle takıya olan ilgi her geçen gün artmaktadır.

Bu tez çalışmasında günümüzde olduğu gibi eski çağ toplumlarında da çok kullanılan süs eşyası takıların nasıl ortaya çıktığı, niçin kullanıldığı ve tarihsel süreç içinde geçirdiği değişimlere değinilmeye çalışılacaktır. Erken Tunç Çağı'na tarihlenen yerleşmeler detaylı bir şekilde incelenecektir. Daha sonra bütün buluntu gurubunu içine alacak bir katalog çalışması hazırlanarak tezin son bölümüne eklenecektir.

BÖLÜM I

TAKININ TARİHSEL GELİŞİMİ

Değerli ya da yarı değerli taşlar ile kemik, deri, tüy, metal vb. malzemelerden yararlanılarak yapılmış olan her türlü süslemede kullanılan bilezik, kolye, yüzük, broş gibi materyallerin tümünü içine alan takılar; form, süsleme ve malzeme üçgeninden oluşan bir düzen olarak tanımlanabilir. İnsanoğlu varoluşundan günümüze gelinceye kadar kendini ifade etme aracı, beğenilme ve güzel görünme ihtiyacı, kendine olan güveninin devamı için sosyal iletişim dili olarak kendini anlatırken, zenginlik simgesi ve toplumsal statü göstergesi olarak takıyı bazen bedenini bazen giysisini süslemek amacıyla kullanmıştır. Zamanla takı stil ve kimlikle birleşerek bireysel ifade aracı haline gelmiştir.

Takının tarihsel sürecine değinecek olursak, en az insanlığın kültür tarihi kadar eskiye dayandığını görmekteyiz. Günümüzden 30 bin yıl kadar önce Üst Paleolitik Çağ'da bedenini ve yaşadığı ortamı gerek inanç ya da estetik amaçlar doğrultusunda süsleyen insan, sanatın ilk örnekleri olarak kabul edilen mağara resimleri, kadın heykelcikleri ve süs eşyası takıları üretmiştir. Son Buzul Çağı'nın bitmesiyle taş alet üretiminde büyük gelişme yaşanmış ve bununla birlikte kemik, fildişi ve boynuzdan birçok alet yapılmıştır. Bu dönemde özellikle fildişi ve kemik boncuklardan yapılmış kolyeler yoğunluktadır. Alet kullanımı yoğun olsa da taş ve kemik aletlerle boncuk yapmak kolay değildi; çünkü ufacık bir boncuk bile, yüzeyi aşındırıp şekillendirme, kesme, delme ve parlatma gibi birçok aşamadan geçiyordu. Fazla zaman ve emek gerektiren bu çalışmaya rağmen yine de eski çağ topluluklarının tümü, vücutlarına desen oluşturacak şekilde yara izleri yaparak veya takılarla donatarak süslenme yolunu seçmişlerdir.¹

Üst Paleolitik Çağ'da, yerli halkın yaşadığı bölgelerde yabani hayvanlarında yoğunlukta olması halkın onlara karşı duyduğu korku ve saygı birçok efsanenin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Özellikle bu yaşam alanı içerisinde yer alan kaplan, ayı, kurt gibi hayvanların güçlü silahları olan diş ve pençeleri Paleolitik Çağ insanı için korku vericiydi. Diş ve pençe tılsımları birçok kültürün takılarında görülmüş ve bunları takan

¹ Türe 2005:14

kişilerin fiziki gücünün artacağına, o hayvanın gücünün ise takıyı takan kişiye geçeceğine bütün toplumlar inanılmaktaydı.²

Tüketici Paleolitik Çağ topluluklarının yerini Üretimci Neolitik Çağ insanları almaya başladığında mağaraların yerini yeni yerleşimler almıştır. Bu dönemin önemli yerleşimlerinden biri olan Çatalhöyük'te bulunmuş obsidyenden (volkan camı) yapılmış ayna, daha o dönemde insanların görünüşlerine ne kadar önem verdiğinin göstergesidir. Neolitik Dönem yerleşmelerinde taş, kemik ve deniz yumuşakçaların kabuklarından yapılmış kolye ve bilezikler, Cafer Höyük'te bulunan yine obsidyenden bir bilezik, Çatalhöyük'te ortaya çıkarılan kemik ve taş boncuklarla düzenlenmiş bir kolye, o günün modasının günümüze kadar olan örneklerini oluşturması açısından önemlidir. Paleolitik Çağ'da takılar büyü, tılsım ve korunma düşüncesiyle daha çok erkekler tarafından kullanılırken Neolitik Çağ'da ise kadınlar tarafından süslenmek amacıyla kullanılmıştır. Neolitik Çağ toplumları doğada topladıkları malzemelerin sürtünmeye müsait olan kısımlarını kumlarla düzleştirmişlerdir. Düzleştirilen bu kısımlar parlatılmış ve bu işlem günümüzden yaklaşık on bin yıl öncesi ilk kuyumculuk sanatının da temelini oluşturmuş diyebiliriz.

İnsanların bakır madenini tanıyıp, işleyebilmeyi öğrenmeleri Neolitik Çağ'daki diğer önemli bir gelişme olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde bakırdan bız, iğne gibi küçük aletler kullanılarak takılar yapılmıştır. Bakır, malahit ve azurit gibi oksit türleri eritilip bakıra dönüştürülerek metalurji alanında önemli bir yenilik sağlanmıştır. Bakırın ikincil mineralleriyle altın, gümüş ve kurşun da kullanılmıştır. Bu şekilde işlemi yapılan madenin döküldüğü kalıbın şeklini alması üretime hızlilik ve düzgünlük sağlamıştır.³

Bu dönemde bakırı kullanmayı öğrenen insanoğlu yerleşik hayata geçip, nüfusunun hızla artmasıyla bakır, ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmıştır. Bundan dolayı yeni çözüm yolları aranılmış ve altın, gümüş gibi diğer madenleri de kullanmaya başlamışlardır. Madenin kullanılmasının öğrenilmesi ile insanlık Kalkolitik Çağ'a girer. Bu çağda taş ve maden birlikte kullanılmıştır. İnsanların maden kullanmayı öğrenmeleri ile takılar gerek

² Morris 1992:22

³ Savaşçın 2002:30

malzeme, gerek form yönünden farklılık kazanmıştır. Bu dönemde altın ve boncuk uyumu bu şekilde kullanılmıştır.⁴

M.Ö.4.Binin sonu ve 3.Binin başlarında, Anadolu Tunç Çağı'na girmiştir. Erken Tunç Çağı'nın M.Ö.3000 yılında başlaması ile birlikte, yumuşak olması nedeniyle fazla işlevsel olmayan bakırla kalayın birleşmesiyle oluşan, tunç (bronz) sayesinde metal işçiliğinde seri ve standart üretime geçilmiştir. Bu gelişme sayesinde, kakma, damlatma (granülasyon), telkari, kalem işi oymacılığı gibi işleme teknikleri uygulanmaya başlanmıştır. Böylece bu dönemde kuyumculuk alanında büyük gelişmeler yaşanmakla birlikte takı yapmak bir sanat ve zanaat halini alamaya başlamıştır.

Metalürji alanındaki gelişmelerin yanı sıra, süs taşı işlemeciliği, fayans ve camdan imitasyon süs taşları ve boncuk yapımı da yine bu dönemlerde ilk kez görülen gelişmeler arasında yer alır. Bu tekniklerle üretilen ve ince işçiliğe sahip kuyumculuk örnekleri, en eski Tunç Çağı uygarlıklarından olan Sümer Kral Mezarlarındaki soyut ve geometrik hatlara sahip takılarda görülmüştür. Bu döneme tarihlenen ve Sümerlerden aldıkları telkari, damlatma (granülasyon) tekniğini çok iyi kullanmış olan Mısır kuyumcuları eşsiz takılar üretmişleridir. Bu tekniklerin dışında Mısır kuyumculuğunun en önemli tekniği Eski Krallık Dönemi'nde geliştirilen kakma tekniğidir. Mavi rengi nedeniyle lapislazuli taşı bu teknikte çok fazla kullanılmış, daha sonra halk için üretilen takılarda cam veya mavi sırlı fayanstaki yapılmış imitasyonları kullanılmıştır.⁵

Aynı dönem içerisinde Anadolu'da ilk kent niteliğindeki yerleşmelerin belirlenmeye başlanmasıyla birlikte ticari ilişkilerde kendini göstermeye başlamıştır. Bu ticari ilişkiler takı yapımında kullanılan tekniklerin gelişmesini de sağlamıştır. Anadolu'da Erken Tunç Çağı'na tarihlenen yerleşmelerde ele geçen göz alıcı takılar, günümüz takı tasarımcılarının da esin kaynağı olmuştur. Alacahöyük Kral Mezarlarında yapılan kazılarda ele geçen, döküm tekniği ile yapılmış hayvan figürleriyle güneş kursları, gelişmiş bir sanatın göstergesidir. Aynı dönemde zincir, bilezik, başları değerli taşlarla süslü iğnelerde, saç tokaları ve taçlarda (diadem) kalıba basma, delik işi, tel örme, burma ve som döküm teknikleri kullanılmıştır.⁶

⁴ Demirtaş 1996

⁵ Türe 2005:32

⁶ Sarıdağ 2005:71

Alacahöyük'ten sonra bu dönemde Anadolu'daki diğer önemli bir yerleşim ise Batı Anadolu içinde önem teşkil eden Troia yerleşmesidir. Bu yerleşmenin II.katında ortaya çıkarılan altın, gümüş, elektrik gibi değerli madenlerin yanı sıra, kehribar, dağ kristali, karneol, lapislazuli gibi yarı değerli taşlardan yapılmış olan süs eşyaları bize dönemin sanatı ve kuyumculuğu hakkında önemli bilgiler sunmaktadır.⁷

Anadolu'da bu döneme tarihlenen önemli yerleşmelerden olan Karaz (D.Anadolu Böl.), Beycesultan, Semayük (Batı Anadolu), Kuruçay (Göller Bölgesi), Kusura, Demirci höyük, Polatlı, Karaoğlan (Geçiş Bölgesi), Karahöyük (Konya), Tarsus (Gözlükule), Mersin Yumuktepe (Çukurova Böl.), Tilmenhöyük, Gedikli (Islahiye Böl.), Pulur, Arslantepe, Norşuntepe, Tepecik buluntuları bu çağ Anadolu insanının zanaat ve teknikte eriştiği seviyeyi gösteren yerleşimler arasında sayılabilir.⁸

İlk dönem takı ve aksesuarlarını yansıtan önemli bulguları cenaze ve gömü adetlerine borçluyuz. Mistik ve dinsel anlamlar formlarda birleşmiş uygarlıklar arası kültürel etkileşim ve ticaret yollarının varlığı bu sanatın gelişimini hızlandırmıştır. Çağdaş uygarlıklardan malzeme ve üsluplar diğer medeniyetlere taşınmış yaşam biçimleriyle birleşerek özgün bir şekil almıştır.⁹

Gerek işlenmesi, gerek kullanılan malzemelerin zenginliğinden dolayı, arkeolojik buluntular arasında önemli bir yeri olan takıların, bilimsel olarak değerlendirilip ait olduğu kentin siyasi ve kültürel yapısı hakkında bilgi verir duruma getirilmesi beklenen bir olgudur.

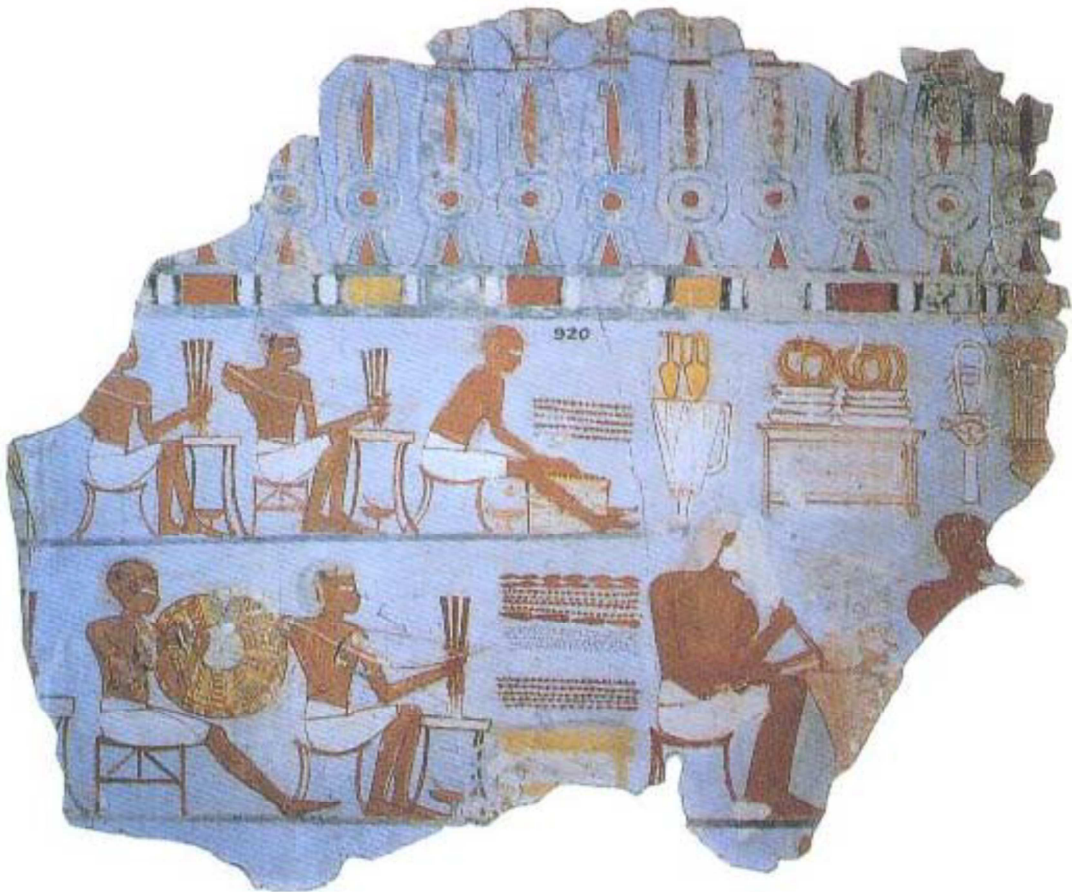
Burada değinilmesi gereken önemli konulardan biri de kuyumculuk sanatıdır. Değerli ve yarı değerli taş ve madenlerden takı ve mücevher gibi süs eşyası yapma sanatı olarak bilinen kuyumculuk, takının tarihi sürecinde insanların yaşamında önemli bir yer edinmiştir. Kuyumculuğun tarihsel gelişimi çok eski çağlara dayanmaktadır. M.Ö.4000 yıllarında değerli madenlerin bulunmasıyla kuyumculuk sanatının başladığı düşünülmektedir. Bu tarihte kuyumculuk sanatı çok gelişmiş olup, günümüze kadar kendini koruyarak ve gelişmeler kat ederek gelebilen ender bir meslek haline gelmiştir.

⁷ Bingöl 1999:13

⁸ Bingöl 1999:13

⁹ Özay 2000:137

M.Ö.3000’lerde Mezopotamya’nın Ur kentinde kuyumculuk sanatının ilk ve en güzel işçiliğe sahip örneklerine rastlanmıştır. Özellikle önemli bir Sümer kenti olan Ur’da hükümdarlara ait mezarlarda çıkan gerdanlık, saç tokası, küpe ve müzik aleti gibi takı ve eşyalar bunun en güzel kanıtı olabilecek niteliktedir. Anadolu coğrafyasına baktığımızda ise Troia, Alacahöyük, Eskiypar hazineleri burada da önemli bir kuyumculuk sanatının varlığını ortaya koymaktadır. Bu örnekler özellikle Tunç Çağı’nda ortaya çıkmış ve Anadolu, dünya kuyumculuğunun başlangıç yeri olarak kabul görmüştür. Eski uygarlıklardan günümüze kalan bu eşsiz sanat eserleri sadece müzelerde kalmayarak günümüz kuyumcu ustalarının ve tasarımcılarında esin kaynağı olmuş ve değişik desenlerle tasarlanan bu takılar günümüz kuyumcularının vitrinlerini süslemişlerdir.

Res.1.1.Mısır mezar resimlerinde kuyumculuk çalışması (Türe 2005:29)

Res.1.2.Renkli kireç taşı boncuklar ve geyik dişlerinden kolye (Türe 2002:19)

Res.1.3.Silindirik kesilmiş içi boş kemiklerden kolye (Türe 2002:19)

Res.1.4. Taş ve kemiklerden yapılmış kolye (Türe 2002:20)

Res.1.5. Taş ve geyik dişinden boncuklu kolye (Bingöl 1999:104)

Res.1.6.Çatalhöyük'te ele geçen kumtaşı kolye (Özdoğan 2007:157)

Res.1.7.Çayönü taş boncuklar (Özdoğan 2011:268, fig.72)

Res.1.8.Çayönü, taştan hayvan biçimli amulet (Özdoğan 2007:160)

Res.1.9. Körtik Tepe, taş amuletler (Özkaya 2011: s.126, fig.33)

BÖLÜM II

ERKEN TUNÇ ÇAĞI'NDA TAKI YAPIMINDA KULLANILMIŞ OLAN HAM MADDELER

Bunlar organik ve inorganik malzemeler olarak iki başlık halinde, maddeler şeklinde açıklanmıştır. Organik malzemeler grubunda kemikten süs nesnelere rastlanmıştır. Boncuk tanesi, bileklik ve süs iğneleri şeklinde ele geçen bu buluntular, yerleşimlerde inorganik malzemelerden yapılmış olan diğer süs eşyalarına göre daha azdır. İnorganik malzeme olarak bu dönemde Anadolu yerleşmelerinde; altın, bakır, gümüş, kurşun, değerli ve yarı değerli taşlardan yapılmış süs eşyası takılar yoğunluktadır. Bunların dışında insan yapımı olarak nitelendirilen pişmiş toprak, frit ve fayanstan da yapılmış süs nesneleri de yoğunluktadır. Troia, Alacahöyük, Eskiyaar, Arslantepe ve İkiztepe metal buluntu bakımında ilk sıralarda yer alan yerleşmeler arasında başta gelir.

2.1-ORGANİK MALZEMELER

Organik malzemeler metallere göre dayanıksız malzemelerdir. Hava ve suyunda etkisiyle çabuk bozular. İlk Çağlarda takı yapımında kullanılan organik malzemeler arasında hayvanların dişleri ve kemiklerinin yanısıra deniz canlıları (istiridye, midye, deniz minaresi gibi) ile bazı böcek kabukları yer almaktaydı.

2.1.1-Deniz Kabukları: Salyangoz, midye, istiridye, deniz minaresi gibi deniz canlılarının kabuklarından takı yapımı en erken dönemlerde görülmüştür. Bereketi simgeleyen deniz salyangozunun altın ve taş taklitleri yapılmış, Afrika ve Asya'nın bazı yerlerinde para karşılığı olarak kullanılmıştır. M.Ö.2000'de Akdeniz kabuklarının Orta Avrupa Alplerinde görülmesi, önemli ticaret malı olduklarını göstermektedir.¹⁰

Anadolu'da Erken Tunç Çağı yerleşmelerinde mezarlara bırakılan hediyeler arasında deniz kabukları da yer almıştır. Örneğin Aphrodisias Pekmeztepe Çocuk mezarlarında ortaya çıkarılan üç mezar içerisindeki iskeletlerin yanında üç tane deniz minaresi görülmüştür. '*Columbella rustica*' olarak bilinen bu deniz minareleri Ege ve Akdeniz'de fazla bulundukları için prestij (saygınlık) nesnesi olarak değil sadece süs

¹⁰ Meriçboyu 2001:22

eşyası olarak tanımlanabilir. Fakat üzerlerinde asılmaları için herhangi bir delik olmadığı için bunların mezarlara bir gelenek için bırakılmış olabileceği de düşünülmektedir. 1993 yılında Bozcaada da yapılan kazılarda basit bir toprak mezarda tarak adı verilen, üzerinde asmaya yarayan bir delik olmayan 2 adet deniz kabuğu ele geçmiştir. Diğer önemli bir yerleşim olan Resuloğlu'nda da deniz kabuğundan kolye taneleri görülmüş, bunlar akik taşlarının arasına dizilmiş şekilde ele geçmiştir. Böcekkabuğundan kolye taneleri de ele geçmiştir. İkiztepe, Sos höyük, Hassek höyük ve Titriş höyükte de deniz kabuklarından ve sümüklü böcekkabuğundan (Hassek höyük gibi) kolye taneleri ele geçmiştir.

2.1.2-Kemik: İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde beri her tür takıda çok sık kullanılan kemik, en dayanıklı ve en sert organik malzemedir. Antik dönemde delinerek takı yapımında kullanılmıştır. Özellikle Neolitik Dönem Anadolu yerleşmelerinde takı malzemesi olarak çok fazla görülmüştür, buna en güzel örnek Çayönü yerleşmesinde M.Ö.8.Bin yıla tarihlenen iki silindir küçük boncuk gösterilebilir.

Yine bu döneme tarihlenen Çatalhöyük'te yetişkin bir kadına ait bir mezara, hediye olarak aşık kemiği konulmuştur. Bunun yanı sıra yine Çatalhöyük yerleşmesinde kemik ve geyik dişlerinin yanı sıra taşlarla oluşturulmuş kolyelerde buluntular arasında önemlidir. İki kaburga kemiğinden yapılmış olan bu gerdanlığın yüzeyi oyma zikzak motiflerle bezenmiştir, üst ota kısmında ise taştan işlenmiş bir kulak tıkacı görülmektedir (Res.2.2).Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde (And.Med.M.) yer alan gerdanlık, Çatalhöyük IV-A tabakasında bir kadın mezarında ele geçmiştir. Hayvan omurga kemiklerinden yapılmış kemik yüzükler (Res.2.3) burada ele geçen diğer süs nesleridir ve Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sergilenmektedir.

Anadolu'da, Küllüoba, Küçük höyük, Troia, İkiztepe, Karaz ve Hassek höyüğün Erken Tunç Çağı tabakalarında mezar hediyeleri arasında kemikten süs eşyaları da yer almaktadır. Kemik dayanıklı, kolay aşınma ve bozulma olmayan bir hammadde olduğu için günümüze kadar mezarlarda varlığını korumuştur. Genellikle kolye tanesi boncuk ve süs iğnesi şeklinde kullanılmıştır.

Res.2.1.Çayönü, kemikten kolye taneleri (Özdoğan 2007:158)

*Res.2.2.Çatalhöyük, kaburga kemiğinden yapılmış gerdanlık
(Bingöl 1999:149)*

Res.2.3.Hayvan Omurga kemiklerinden yüzükler (Türe 2002: 19)

Res.2.4.Troia, geyik boynuzundan bileklik (Sazcı 2007:9)

Res.2.5.İzkiztepe, silindir şeklinde kemik boncuk (Bilgi 1988:78)

2.2-İNORGANİK MALZEMELER

2.2.1-Metaller

Erken Tunç Çağı'nda Anadolu yerleşmelerinde süs eşyası takılarda malzeme olarak kullanılan metaller, diğer malzemelere göre yoğun olarak kullanılmıştır. Altın, bakır, gümüş ve kurşun bu dönemde yoğun olarak kullanılmıştır.

2.2.1.1-Altın: Altın (Au), yoğun parlak renkte doğada serbest halde bulunabilen kolay işlenebilen, yumuşak ve okside olmayan değerli bir metaldir. Nehir yataklarında kuvars ile karışık döküntü taneler halinde bulunur ve yıkanarak kuvarstan ayrılır. Altın, gümüş ve bakırla da karışık halde bulunur. Dövülmeye ve haddelenmeye elverişli metaller arasında ilk sırada yer alır. Doğada oldukça az bulunur. Keşif tarihi kesin olarak bilinmeyen altının M.Ö.5.Binden itibaren ufak süs eşyalarında kullanıldığı tahmin edilmektedir. Altının Anadolu'da saflaştırılmadan önce, Bulgaristan'da M.Ö.4.Bine tarihlenen Varna mezarlığında da kullanımının olduğu görülmüştür.

Altının bulunduğu yerde gümüş de varsa, ikisini birbirinden ayırmak için kurşun ilave edilen cevher gözenekli topraktan yapılmış bir potaya konur, odun kömürü üzerinde ergitilir. Bu yöntemle ‘kupelasyon’(cupellation) yöntemi denir. Ayrılan saf altın ergitilir ve taş kalıplara dökülerek külçe (ingot) haline getirilir. Altın ustaları bu ingotları dövüp safiha (yaprak) haline getirmek için, altın iki taraflı kösele veya abanoz ağacı arasına koyarak dövülerek inceltirlerdi.¹¹

M.Ö.3.Bin yıldan itibaren altın, Anadolu uygarlıklarında yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu tarihte Orta Anadolu’daki altın ve gümüş bolluğu, Mezopotamya ile Anadolu arasındaki ticari ve kültürel ilişkilerin başlamasına neden olmuştur.¹² Olasılıkla Mezopotamya ve Yakınoğu’nun altın ihtiyacı yerel Anadolu kaynaklarından sağlanmaktaydı. Ticari yollarla veya liman ticareti ile yatağından işlenmeden aktarıldığı bilinmektedir. Bu yol genellikle Anadolu’da Malatya’nın kuzeydoğusundan, Diyarbakır’dan bir rotayla, Elazığ üzerinden Kültepe’den geçerek rotasını tamamlamaktaydı. Ardından M.Ö.2.Bin başlarında, Asur Ticaret Kolonileri Çağı’nda bu ticaret büyük boyutlara ulaşarak devam etmiştir.¹³

Bugün Anadolu’da kullanılan büyük altın yataklarının olmamasına rağmen Erken Tunç Çağı’ndaki altın eser bolluğu ve bunların yerel özellikler taşımaları Orta Anadolu Bölgesi içinde muhtemel büyük bir altın kaynağının olabileceğini düşündürmektedir. Yapılan araştırmalarda Kuzey Anadolu Dağlarının güneyinde, Çoruh Nehri’nin üst kolları ve aşağı Çoruh civarında altının diğer karışımlarıyla beraber bulunduğu rapor edilmiştir. Anadolu’nun batısındaki altın kaynakları oldukça iyi bilinmekte olup bunlar arkeolojik metinlerde bahsedilenlerden daha çoktur. Batı Anadolu dışındaki altın yatakları çok iyi bilinmemektedir. Ancak Anadolu postasındaki, özellikle Erken Tunç Çağı ile ilişkili altın eserlerin varlığı bölgesel bir kaynağı olasılıkla Karadeniz Dağlarının güney kesimindeki Çoruh Nehri havzasını gösterir¹⁴

Antik dönemlerde de değerli olan metalin günlük hayatta tekrar eritilip kullanılmasından ötürü, kazısı yapılan yerleşim yerlerinde ender olarak bulunmaktadır. Bu yüzden altından yapılmış eserlerin büyük çoğunluğu daha çok mezarlarda ele geçmiştir. Buna en güzel örnek Alacahöyük Kral Mezarları gösterilebilir. Soyulan mezarlarda aynı

¹¹ Bingöl 1999:9

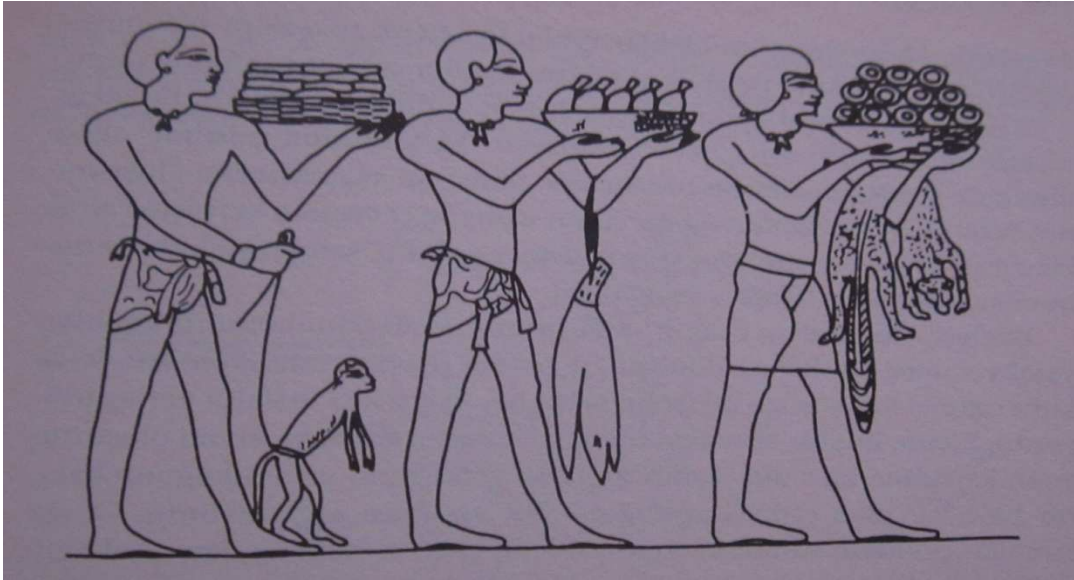
¹² Özgüç 1986:33

¹³ Moorey 1985:37

¹⁴ De Jesus 1978:102

durum görülmemekle birlikte çok az da olsa altın eserler ele geçmektedir. Kültepe Karum mezarları bu duruma en güzel örneklerdir. Zamanında soyulmuş olan bu mezarlarda ele geçen altın eser miktarı ve çeşidi azımsanmayacak seviyededir. Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda da altının en değerli maddeler arasında yer alması, bu mezarlara altından yapılmış ünik eserlerin bırakılmış olma ihtimalini düşündürmektedir.¹⁵

Erken Tunç Çağı'nda altının süs eşyası olarak en yoğun görüldüğü yerleşim alanlarının başında Troia ve Alacahöyük Kral Mezarları başta gelir. Özellikle, bozulmadan günümüze kadar gelen diadem (alınlık, taç), küpe, kolyelerde zicir ve boncuk şeklinde saf altın çok fazla kullanılmıştır.

Res.2.6.Teb mezar resmi yassı külçeler şeklinde taşınan saf altın (Gündüz 2002:237,şek.154)

2.2.1.2-Bakır: Tarih boyunca kullanılan en eski maden olup günümüze kadar her türlü eserin üretiminde kullanılmış olan bakır metalürji tarihinde ayrı bir öneme sahiptir. Arkeoloji için önemi ise kalayla ve arsenikle karıştırılıp tunç alaşımını ortaya çıkarmasıdır. Doğada hem doğal halde bulunabilmesinin yanı sıra, oksitli, sülfütlü, asitli, karbonatlı veya arsenikli filizler halinde kayalar içinde bulundukları gibi şist, kil ve kumtaşı içinde de görülmektedir.

Bakırın Anadolu'da en eski kullanımına ait örnekler Çayönü, Aşıklı höyük, Çatalhöyük ve Can Hasan'da görülmektedir. Çayönü'nün M.Ö.10.Bine ait tabakalarında

¹⁵ Özgüç 1986:21

işlenmemiş malahite rastlanmış olup, daha bu dönemde bilinçli bir kullanımın olmadığı ancak M.Ö.9.Bin yıllar ile birlikte ham bakırı işlemeye başladıkları tespit edilmiştir. Burada ortaya çıkarılan aletler basit takı (yüzük, boncuk) ve delici alet niteliğinde olup dövülerek şekillendirilmişlerdir. Okside olan bir metal olduğu için özellikle takı yapımında tercih edilmez.

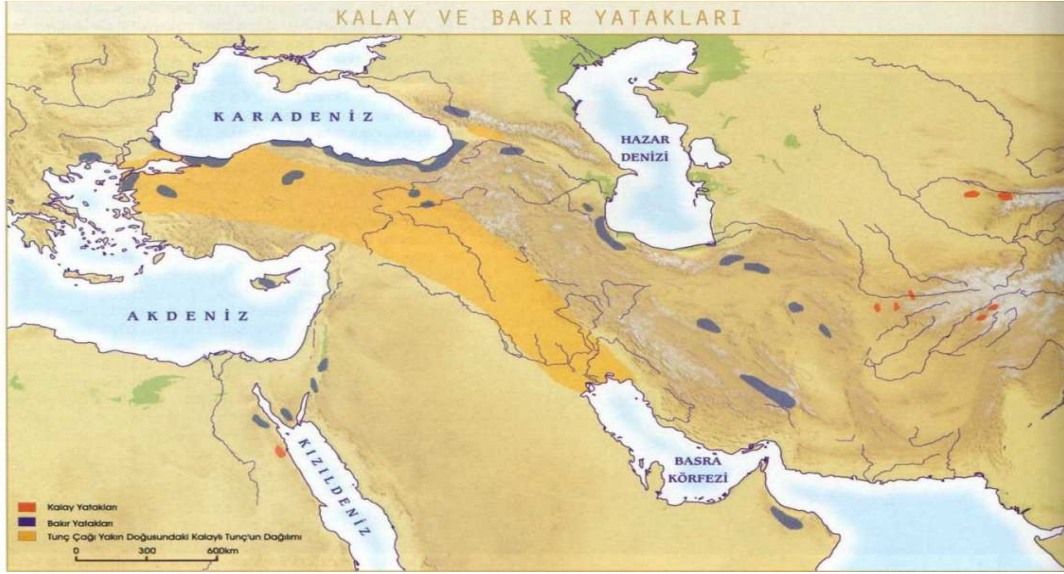
Bakır hakkında Yakındoğu'da bilinen en eski buluntu Şanidar Mağarası'nda bulunan oval pendentif (pendantif) olduğu ve M.Ö.9.Bine tarihlendiği bilinmektedir.¹⁶ Anadolu'da ise Kalkolitik Çağ'ın en önemli bakır buluntularından birini, Can Hasan IIb tabakasından çıkan ve kabaca M.Ö.5.Bine tarihlenen 200gr ağırlığındaki topuz başı oluşturmaktadır.¹⁷

Anadolu'da metal üretimi çok eski tarihlere dayanmaktadır. Bakırın M.Ö.7000 yıllarında üretildiği (Çin ve Avrupa'da bakırın en eski tarihi M.Ö.4000) ve mevcut eski cüruf yığınlarından Anadolu'nun bakırın eski dünyaya yayılışının çıkış noktası olarak kabul edileceği anlaşılmaktadır. Yine Anadolu'da M.Ö.3000 yıllarında simli-kurşun cevherlerinden gümüş ve kurşunun ilk önce Trabzon civarında üretildiği, hatta o tarihlerde üretilen gümüşün bir kısmının Mısır altınları ile değiştirildiği bilinmektedir. Halen işletilmekte olan Ergani bakır yatakları M.Ö.2000 yıllarında Asurlular, Küre bakır madenini eski Yunanlılar ve Romalılar, Bolkar Dağı kurşun-gümüş madeninin ise M.Ö.2500-3000 yıllarında Hititler tarafından işletildiği de ayrıca bilinmektedir.¹⁸ Anadolu bakır yatakları bakımından zengindir. Bu yataklar özellikle Kuzey Anadolu dağları boyunca, Doğu Anadolu'da Elazığ-Malatya çevresinde, güney'de Toroslar üzerinde ve Kuzeybatı Anadolu'da yoğunlaşmıştır.

¹⁶ Moorey 1985:81

¹⁷ Esin 1978:26

¹⁸ Enginsoy 1978

Res.2.7.Tunç Çağı'nda Bakır ve Kalay Yatakları (Arkeoatlas 2003:79)

Tokat Bölgesi bakır madeni yatakları da, Eski Anadolu maden yatakları konusuna açıklık getiren önemli bir bölgedir. Tokat-Kozlu, Gümüşlük eski maden alanında yapılan çalışmalarda, eski bir maden galerisinin izlerine rastlanmış ve açığa çıkarılan malzeme C14 metodu ile M.Ö.2800 yıllarına tarihlenmiştir.¹⁹ Aynı yerde daha sonra yapılan araştırmalarda bir maden kuyusu içinde M.Ö.4.Bine tarihlenen maden kütüğünün varlığından söz edilmektedir.²⁰

Tokat Bölgesi bakır madeni yataklarının zenginliği üzerinde duran T.Özgüç'ün, bölgenin esaslı maden kaynaklarından biri olduğunu, Erken Tunç Çağı'nda büyük atölyelerin bu kesimde toplandığı ve Asur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Hattuşa'ya gelen tüccarların bu bölgenin madenlerinden yararlandığını vurgulamıştır.²¹ Ergani bakır madeni yatakları ise ana bakır kaynağı olması, cevher zenginliği ve doğal yollar üzerinde olması açısından, Eski Anadolu madenciliği konusundaki araştırmalarda önemli bir yer işgal etmektedir. En önemli ve en erken dönemlere ait bakır madeni yatağı olan Ergani bakır yatakları, uzun süre boyunca kullanılmıştır.²²

Bakır yataklarının yoğun olduğu Karadeniz Bölgesi'nin doğusunda bulunan Murgul maden yatakları da, Türkiye madencilik tarihine ışık tutacak materyallere sahip önemli bir bölgedir. Murgul maden yataklarının, yalnız bilinen yakın tarihi devirlerde

¹⁹ Jesus 1980:11

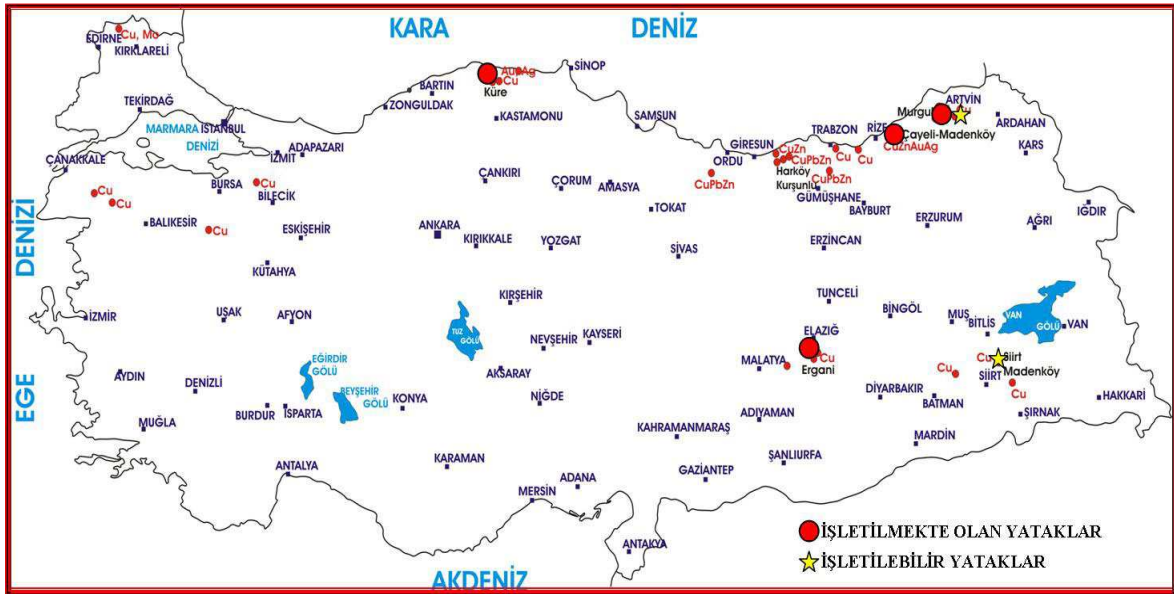
²⁰ Kaptan 1980:156

²¹ Özgüç 1978:36

²² Jesus 1980:21-22

değil, onun ötesindeki devirlerde de Anadolu insanı tarafından işletilmiş olduğu bilinmektedir. Orta Anadolu’da Ankara İli Karaali Köyü’nde bulunan cüruf yığınlarına bakılarak, burada uzun süreli bir madencilik faaliyetinin olduğu düşünülmüştür. Çevresinde Frig Çağı’na tarihlenen yerleşmelerin yer aldığı bu alanda Erken Tunç Çağı’na tarihlenebilecek bir höyükten söz edilmekte ve adı geçen alanın bu höyükte yaşayan insanların bakır işleme alanı olabileceği düşünülmektedir.²³

Anadolu’nun yakın çevresi de bakır madeni bakımından zengin sayılır. Bakır yataklarının çokluğuyla bilinen Kıbrıs, GKÇ ve ETÇ’da kullandıkları saptanan Kokkinorotsos, Peristerka, Mavrovouni ve Limni bakır maden işletmeleriyle ön plana çıkar.²⁴ Erken Tunç Çağı’nda Anadolu’daki yerleşmelerin çoğunda; Karataş-Semayük, Kusura, Küçükhöyük, Ahlatlıbel, İkiztepe ve Arslantepe’de bakırdan süs eşyaları (bilezik, boyun halkaları, iğne) görülmüştür.

Res.2.8.Türkiye’deki bakır madeni yataklarının dağılımı (M.T.A)

http://www.mta.gov.tr/v2.0/images/turkiye_maden/maden_yataklari/b_h/bakir.jpg

(28.07.2013)

2.2.1.3-Gümüş: İlk çağlardan, günümüze kadar uzanan bilimlerin değer ifadesi Madeni paralar, süs eşyası ve kuyumculukta kullanılan gümüş, beyaz parlak rengi, nadir oluşuyla kendine has bir madendir. Gümüş yalnız kuyumculukta değil, aynı zamanda yüksek elektrik ve ısı iletkenliği ile yansıtma özelliği nedeniyle değişik endüstriyel

²³ Jesus1976:59 vd.

²⁴ Gale1991:43 vd

alanlarda da kullanılabilir. ²⁵ Latince beyaz ve parlak anlamına gelen “argentum” adı verilmiştir.

Gümüş doğada galena cevheri adı verilen bir biçimde kurşun ile karışık olarak bulunmaktadır. Ayırtmada basınçla esme daha sonra ise yıkama yöntemi kullanılmaktaydı. Arıtılan gümüş, altında olduğu gibi ingota dönüştürüldükten sonra takı yapımı için kullanılmaktaydı. ²⁶ Gümüş saflaştırma çalışmalarının Anadolu’da M.Ö.3.Binde başlamış olduğu bilinmektedir. İlk çağlardan günümüze kadar değerli bir metal olan altından sonra gelir ve çoğu zaman yatırım aracı olarak da kullanılmıştır. Parlak ve yansıtıcı olma özelliği, gümüşün kem gözü ve bütün kötülükleri uzaklaştıran ışıltısı ile şans ve mutluluk getiren uğurlu metal olduğu inançlarını yaratmıştır.

Kalkolitik Dönem’e tarihlenen Arslantepe VIA tabakasında bir mezarda bulunan kılıçlar üzerindeki gümüş kakmalar ²⁷ ile Elazığ-Altınova’daki ve Korucutepe’de Kalkolitik Dönem’e ait mezarlarda gümüşten yapılmış zengin mezar hediyeleri Anadolu’daki en eski gümüş örneklerini oluşturur. Bunun yanı sıra Batı Anadolu’daki birçok yerleşmede de gümüş buluntulara sıkça rastlanmıştır. Örneğin Karataş-Semayük’te Erken Tunç Çağı II ait 729 adet metal eserden, 280 tanesi gümüş eserlerden olup, bakırdan sonra en çok kullanılan maden olmuştur. Bunun dışında Troia, Beycesultan, Baklatepe, Eskişehir Küçükhöyük gibi yerleşimlerde de çok sayıda gümüş eserlere rastlanmıştır.

M.Ö.3.Binyılda Erken Tunç Çağı’ndan itibaren gümüş ve kurşun metallerin kullanımında bir artış olduğu gözlenmiştir. Alishar, Alacahöyük, Mahmatlar, Eskişehir ve Horoztepe gibi yerleşmelerde zengin buluntular ortaya çıkmıştır. ²⁸ M.Ö.2.Bin yılın başlarında Orta Anadolu için gümüş önemli bir yer kaplıyordu. Bu dönemde kalay sıkıntısı yaşayan Anadolu, bu madeni elde edebilmek için bir fiyat ödemesi gerekiyordu, bu sebeple Asurlu tüccarlar Anadolu’ya kalay getirip karşılığında gümüş alıyorlardı.

Eski çağlardan 20.Yüzyılın başlarına kadar gümüş ekonominin temeli olan ikinci değerli metaldir. Bronz çağında alışverişte çoğunlukla gümüş çubuklar kullanılmış ve bunların kırılarak daha küçük değer birimlerine dönüştürülebilmesi için üzerlerine çentikler atılmıştır. M.Ö.1.Binden itibaren ağırlık ve ayarları devlet damgaları ile

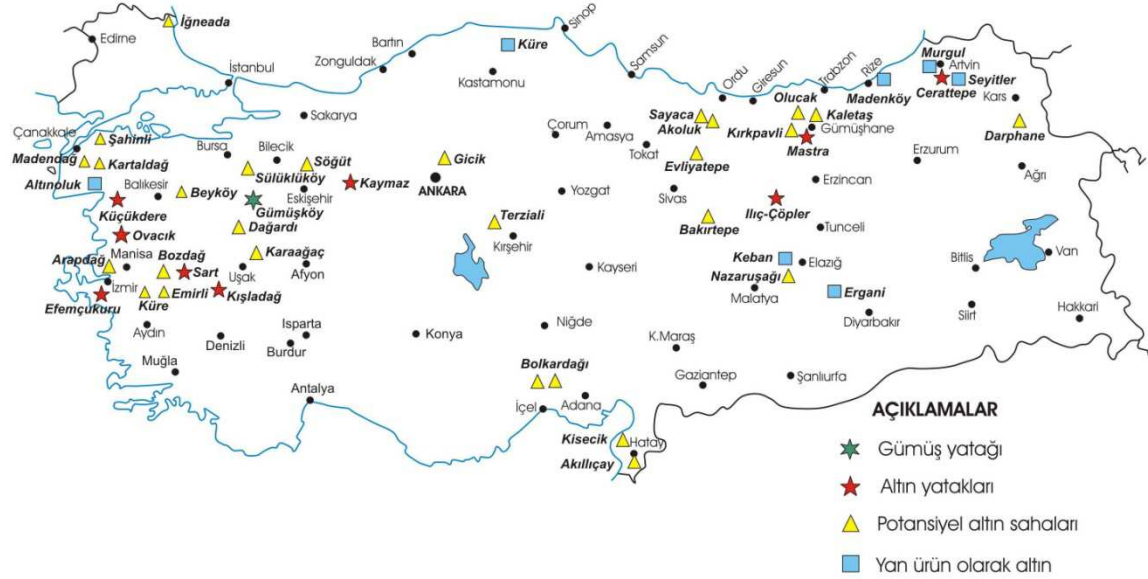
²⁵ Temizocak 1988 :52

²⁶ Bingöl 1999:19

²⁷ Frangipane 2004:72-73

²⁸ Özbal-Yener 1983:78

garantilenmiş küçük gümüş külçeleri olarak kabul edilen gümüş parçaların darp edilmesi ticari hayatı canlandırmıştır.

Res.2.9.Türkiye’deki altın ve gümüş yataklarının dağılımı (M.T.A.)

http://www.mta.gov.tr/v2.0/images/turkiye_maden/maden_yataklari/b_h/altin_gumus.jpg

(28.07.2013)

2.2.1.4-Kurşun: Erken dönemlerden beri bilinen ve çok düşük ısıda ergiyen bir madendir. Saf olarak bulunduğu gibi bakır, gümüş ve çinko mineralleri ile de ele geçmiştir. Çatalhöyük yerleşmesinde IX tabakasında görülen kurşun boncuk taneleri Anadolu’daki en erken örnekleridir. Diğer bir örnek ise Troia IIg tabakasında ortaya çıkarılan kurşun bir figürindir. En eski kurşun külçe ise Niğde’deki Kestel-Göltepe’de ortaya çıkarılmıştır.

Erken Tunç Çağı’nda kurşundan figürin, süs eşyaları ağırşak, ağırlıklar, mühür ve çeşitli kapların yapılması bu madenin kullanımının arttığını göstermektedir.²⁹ Yine Batı Anadolu’daki Panaztepe’de M.Ö.2.Bine tarihlenen kurşun bir külçe bulunmuştur.³⁰

Anadolu’daki birçok yerleşimde kurşundan yapılmış objeler ortaya çıkarılmıştır. Yoğunluk bakımından Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı başta gelir. Burada Erken Tunç Çağı I-II dönemine tarihlenen çeşitli takı ve süs eşyaları, alet ve kesiciler görülmüş. Bu yerleşimde madenciliğin yapıldığı gösteren buluntular arasında bakır kurşun alaşımı döküm kalıbı ve kuşun şişeler ele geçmiştir, bu kurşun şişelerin benzerlerine Küçükhöyük

²⁹ Erkanal 2006:3

³⁰ Erkanal 2006:3

mezarlığında da rastlanmıştır 238 metal buluntu arasında, 35 tanesi kurşundan yapılmış ve altın buluntulara göre sayıları daha fazladır.

2.2.1.5-Tunç (bronz): Tunç kendi başına bir maden olmayıp, bakır ve kalayın birleşiminden meydana gelir. Genellikle dokuz kısım bakıra, bir kısım kalay katılarak oluşur. İlk tunç nesneleri, açık kaplara dökülerek yapılırdı. Nesnenin biçimi, yassı bir taşın yüzeyinde yontularak alınan kalıba göre, eritilen maden dövülüp hazırlanır, çok erken soğumasın diye de kilden bir tupa ile üstü kapatılırdı.

Gümüş gibi genelde yüzük yapımında da kullanılmıştır. M.Ö.4.Bin yıldan itibaren kullanımı yaygınlaşmıştır. Ekonomik seviyesi düşük insanlar altın ile yapılan takı maddelerini bronz (tunç) aktarmışlardır. Tunç genelde kap kacak gibi ürünlerin yapımında ve özellikle silah yapımında önemli bir madendir. Diğer madenler gibi bu madenden de yapılacak olan büyük eşyalara dövme tekniği kullanıldığı, süs eşyası, silah ya da daha küçük objeler içinse döküm tekniği kullanıldığı görülmüştür.³¹

Bir döneme adını veren tuncun sağlam olmasının yanında diğer önemli bir özelliği de bakır gibi kabarcıklaşmamasıdır. Bu sebeple döküm için her zaman tercih edilmiştir. Soğuk olarak işlenmesi zor olduğu için sürekli tavlama gerekmektedir. Bu madenin keşfinden sonra çeşitli maden işleme sanatı teknikleri gelişmiştir. Anadolu’da ise M.Ö.3. Bin yılda yoğun olarak kullanılmıştır.

2.2.2-Anadolu’da Takı Yapımında Kullanılan Değerli ve Yarı değerli Taşlar

Değerli ve yarı değerli organik ve mineral taşlar biçim, renk ve dokusal özellikleri ile ilgili çekici özelliklere sahip ve takı dünyasında mücevher taşı olarak kabul edilirler. Sadece bu özellikleriyle değil takılara anlam yükleyen özelliklere de sahiptirler. Taşlar İlkel topluluklardan itibaren sığınma, büyü silah ve iletişim gibi konularda insanoğlunun ve toplumların gelişim, değişim ve dönüşümü üzerinde sayısız faydalar sağlamış bulunmaktadır.³²

Paleolitik Çağ’dan itibaren bütün kültürlerde süs taşlarına büyüsel anlamlar yüklenmiştir. Bu sebeple Neolitik Çağ’da bile bu taşlar çıkardıkları kaynaklardan çok uzaklara taşınan değerli ticaret malzemeleri, dini ritüellerin ve kuyumculuğun vazgeçilmez

³¹ Derksen 1996:73

³² Kılıç 2011:119-132

unsurları olmuştur. Değerli taşlar Eski Çağ toplumlarında tanrılara adak olarak sunulmuş ve tapınaklarda saklanmıştır.

Neolitik Dönem’de (M.Ö.6500), çakmaktaşı, obsidyen, opal işlenerek mızrak uçları ve hançerlerin yapımında kullanılmış ve bu taşlar günümüzde yarı değerli taşlar olarak değerlendirilmektedir. Yine bu dönemde Çatalhöyük yerleşmesinde süs malzemesi olarak kullanılan apatit ve serpantit ürünleri, kemik ve fildişi yapımlar arasında yer almıştır. Kalkolitik Dönem’de ise (M.Ö.5500-3000), Alishar, Hacılar, Alacahöyük ve Tilkitepe gibi yerleşim merkezlerinde akik (agat), kalsedon ve kuvarstan süs eşyaları bulunmuştur.

Lapislazuli, turkuaz gibi süs taşlarına yüklenen dinsel-büyüsel inançlar nedeni ile Neolitik Çağ sonlarından itibaren yoğun bir talep ortaya çıkmıştır. Baltık Denizi çevresinden çıkarılan kehribar (amber), İran’dan ve Mısır Sina Yarımadası’ndan getirilen turkuaz, Afganistan’ın lapuzlazuleri antik dünyanın bir ucundan diğer ucuna kervanlar aracılığıyla taşınmışlardır.

M.Ö.3.Bin yılın başlarında süs taşlarının taklitleri yapılmaya başlanmıştır. Mısırlılar doğal nötronu (sodyum karbonat) bakır oksitleri ve kille birleştirip fırınlayarak turkuaz taklitleri üretmişlerdir. Fenike ve Suriye’den vergi olarak aldıkları kobalt mavisi cam külçelerini lapislazuli taklitleri olarak kullanmışlardır. Yeni Troia kazılarında Erken Tunç Çağı tabakalarında bulunan fayanstan üretilmiş asabaşı ve boncukların üzerlerinin turkuaz ya da maviye yakın bir renkte kaplı olduğu ve yine turkuaz ve lapislazuli oldukları düşünülmüştür.³³

2.2.2.1-Akik (Agat/agate/yementaşı): Adını Sicilya’da bulunan Achates Nehrinden alan ve doğada bol bulunan, yarı değerli silis mineralidir. Değişik renklerde mat ya da saydam şeritler halinde katmanlaşmış bir kalsedon (Kadıköy taşı) türü ve temel yapısında kuvars bulunur. Beyaz, gri, mavi, kahverengi, sarı, ya da kırmızı renklerde olur. Serttir ve renkli kısımları ışığı geçirgen bir yapıya sahiptir. Akik eski çağlardan beri mücevher, süs eşyası, özellikle mühür taşlarında ve bazen de kötü enerjilere karşı koruyucu bir etmen olarak kullanılmıştır.

Ülkemizde Ankara’nın Çubuk İlçesi’nde renk ve desenleri ile dikkati çeken akik yatakları bulunmaktadır. Diğer buluntu yerleri arasında; Bilecik, Bursa, Çanakkale,

³³ Sazcı 20007:91

Eskişehir, İstanbul ve Yozgat sayılabilir. Dünya üzerinde görüldüğü ülkeler arasında; Çin, İtalya, Madagaskar, Meksika, Mısır, Uruguay ve Brezilya başta gelmektedir.

Anadolu’da, Erken Tunç Çağı yerleşmeleri arasında akikten yapılmış takılara; Alacahöyük Kral Mezarları, Eski yapar, Resuloğlu mezarlığı, İkiztepe gibi yerleşim alanlarındaki mezarlarda rastlanmıştır. Genellikle koyelerde boncuk olarak kullanılmıştır. Yoğunluk bakımından Resuloğlu mezarlık alanı başta gelir.

Res.2.10.Resuloğlu akik, fayans ve fritten kolye (Yıldırım 2012:61)

2.2.2.2-Ametist: Mor renkli saydam bir taş olan ametist, kuvars cinsindendir. Mor renginin estetik ve görsel özelliklerinin yanı sıra, şiddete karşı koruduğuna inanıldığı için her çağda kullanılmıştır. M.Ö.3000 yılında eski Mısır uygarlığında, ametistten yapılmış mühürlere rastlanmıştır. Bu da ametistin çok eski çağlardan beri değerli bir taş olduğunu göstermektedir.

Antik çağda özellikle Yunan toplumunda, içki içtikten sonra bu taşın insanların sarhoş olmasını engellediğine inanılırdı. Antik çağda “Amethystus” olarak bilinir ve Kelime ‘anlamı sarhoşluktan koruyan’ anlamına gelirdi. Ametisten yapılmış kadehlere bu dönemde sıkça rastlanmıştır.

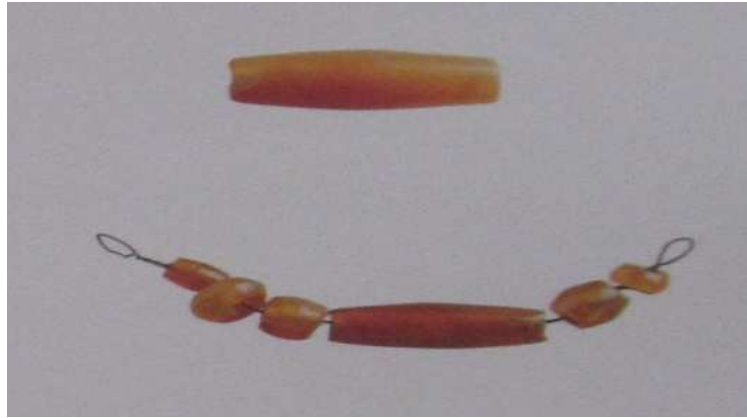
Ülkemizde; Balıkesir, Aşkale, Fatsa (Ordu) ve Gölköy yakınlarında ametist yatakları bulunmaktadır. Çıkarıldığı ülkeler arasında ise, Sri Lanka, ABD, Hindistan, Rusya, Brezilya, Kanada başta gelir. Bu dönemde ametisten takı örneklerine sadece Resuloğlu mezarlık alanında boncuk şeklinde rastlanmıştır.

2.2.2.3-Karneol (Sard taşı, Kırmızı akik): Silis minerali kalsedonun yarı saydam ve yarı değerli bir türüdür. Kırmızı, kahverengi, sarı ve kırmızı renklerde olur. Sarı tonlarında olanlarına karnelyen, kırmızı olanlarına sard denilmesine karşın, karnelyen sözcüğü genelde her ikisi içinde kullanılmaktadır. Hafif yakıldığında siyah renge dönüşür. Kırmızı akik olarakta bilinir. Anadolu’da Alacahöyük ve Troia da karneol boncuklar görülmüş. Tarih boyunca; yüzük taşı, mühür, düğme, süs eşyaları vb. yapımında yaygın olarak kullanıldığı bilinir.

Ukrayna’daki Kırım Bölgesi’nde, Kafkasların güneyinde bugünkü Gürcistan ve Ermenistanda, Hindistan’ın kuzeybatısındaki Gujarat Bölgesinde ve Mısır Sina Yarımadası’nda karneol yatakları vardır.³⁴ Anadolu’da Karneolden yapılmış takıların görüldüğü yerleşimler arasında; Troia, Demircihöyük-Sarıket mezarlığı yer alır. Yoğunluk bakımında Troia başta gelir.

Res.2.11.Troia L Hazinesi, karneol boncuk (Sazcı 2007:384)

Res.2.12.Troia E hazinesi, karneol boncuklar (Sazcı 2007:233)

³⁴ Schoop 1995 :70

2.2.2.4-Kayaç kristali (Necf taşı, Dağ kristali): Şeffaf renksiz bir tür taş olan necef sert, soğuk ve çift kırılmalıdır, takılarda her dönem kullanılmıştır. Antik adı “crystallus” dur. Günümüzde daha çok ‘kristal kuvars’ ya da İngilizce adından çevirilerek ‘dağ kristali’ ile bilinir. Eski dönemlerde mühür, tespîh, bardak yapımında çok kullanılırdı. Anadolu’da bu dönemden örneklere Demircihöyük-Sarıket mezarlığında (dağ kristalinden boncuklar), Alacahöyük Kral mezarları (boncuk şeklinde) ve Eskişehir’de (başları dağ kristalinden iki adet gümüş iğne ve boncuklar) görülmüştür.

2.2.2.5-Kehribar (Amber): Kehribar, Baltık Denizi’nden toplanan, Litvanya’da işlenen ve Avrupa’nın yanı sıra dünyanın pek çok ülkesine ihraç edilen yarı değerli organik bir taştır. Çoğunlukla kozalaklı ağaçların reçinesinden oluşmasının yanı sıra tropik çiçekli ağaçların reçinesinde de oluşabilir. Sarı, turuncu, kırmızı, kahverengi, beyaz, mavi, yeşil ve siyah en yaygın renklerdir. Sertlik derecesi 2-2,5’tir.

Dünyanın en büyük amber rezervleri Baltık Denizi ve çevresindeki ülkelerdedir. Mücevherat yapımında daha çok Baltık amberi kullanılmaktadır. M.Ö.3000’li yıllardan başlayarak, Avrupa’nın güney ülkelerinin amber talepleri Baltık Denizi yöresinden karşılanmaktaydı.

Amber kişisel süs eşyası olarak kullanılan mücevher tarzında ilk maddedir. M.Ö 15,000-10,000 yıllarına dayanan amber taş ve pendentiflerine, Fransa’nın Magdalenian bölgesindeki Paleolitik Dönem’e ait alanlarda rastlanmıştır. İngiltere’deki arkeolojik kazılarda, M.Ö.11.000 yıllarına ait işlenmiş kehribar bulunmuştur. Almanya, Polonya, Litvanya, Letonya ve Estonya’da Neolitik Dönem’e ait 100 ayrı yerleşimde kehribar ve kehribardan yapılmış objelere rastlanmıştır. Kehribar antik çağların bilinen en eski dekoratif maddesidir.³⁵

Taşların ve taş maddelerinin önemli rol oynadığı kapsamlı ticaret sistemleri milattan önce 4000 yıllarında geliştirilmiştir. Baltık’taki Bronz Çağ kültürleri ile ticari ilişkileri kuran Mikenler taşlarıyla kolyeler yaptıkları nadir bulunan amberi, bakır ve bronz maddelerle değiştirmişlerdir. Böylelikle, yeni materyal ve farklı süs eşyaları edinirken, daha az gelişmiş Avrupa ülkelerine teknik uzmanlıklarını sunmuşlardır.

3600 yıl önce kurulmuş Miken medeniyeti de, 3000 yıl önce Lübnanda kehribar arayan Asurlular da, Mezopotamya, Mısır, Yunan, Roma, Fenikeliler, Etrüskler, Venedikliler, Keltler de "Kuzeyin Güneş Işığının" büyüüne kapılmışlardır. Bu

³⁵ Özge 2009:26

dönemlerde kehribara talep fiyatları öyle yükseltmiş ki, bir parça kehribar canlı bir köleden daha değerli sayılmıştır. Fenikeliler kehribar almak için deniz yoluyla bugünkü Danimarka'nın batı sahillerine seyahat ediyorlardı. Neolitik Dönem'den başlayarak kehribar ticari malzeme olarak kabul görmüş ve takas ürünü olarak değerlendirilmiştir. Romalılar ve Yunanlılar şarap, yağ, tuz, ipek, bronz ve altın vererek karşılığında kehribar alıyorlardı.³⁶

Kehribar (amber), sadece takılarda ve mücevherlerde kullanılan bir süs taşı değildi, aynı zamanda şifa verici özel pozitif bir enerjiye sahip olduğuna inanılmaktadır. Günümüzde de hala sevilen bir süs taşı olarak kullanılan kehribarın en çok ilgi gören yönü şeffaf dokusu içinde net bir şekilde görülen fosillerdir, üçüncü jeolojik zaman dünyanın bitki böcek ve küçük hayvanların korunmuş olan bu fosilleri bilim adamları ve koleksiyoncular için önemli belgeler olarak kabul edilmektedir. Ayrıca yakıldığında ortaya yaydığı ferah çam kokusu nedeniyle tütsü olarak da kullanılmıştır. Anadolu'da diğer yerleşmelere göre en fazla görüldüğü yer Troia'dır.

Res.2.13.Troia'da bulunmuş kehribar boncuk (Sazcı 2007:285)

2.2.2.6-Lapislazuli (Lacivert taşı): İçeriği mineral değil kaya özellikleri taşıyan, doğada daha çok lacivert rengine rastlanan yarı şeffaf değerli bir taştır. Taşın ismi Latince ve Farsça'dan günümüze harmanlanarak gelmiştir ve mavinin taşı anlamına gelmektedir. Sertliği 5,5-6 civarındadır. Doğada saf halde bulunmayan bir taş olmasına rağmen yine de çok değerlidir. Birkaç mineralin birleşmesinden oluşur. Mavi rengini bu minerallerden alır. Üzerinde sarı metalik renkte pritler bulunur, bu tür taşlar diğer türüne göre daha değerlidir.

³⁶ Özge 2009:27

En saf ve kaliteli lapislazuli Afganistan, Bedaşan'da beyaz mermer içinde damarlar ve mercekler halinde çıkarılır. Dünyadaki en eski madenlerden olan bu madenler antik zamanda firavunlara da lapislazuli sağlardı. Yüzyıllar boyunca özellikle mücevher ve oymalarda sıklıkla kullanılmıştır. Bunların dışına mozaik, vazo, boncuk ve mücevher kutularında da kullanılmıştır. Antik Mısır'da lapislazuli skarabe (bokböceği) şeklindeki süs eşyaları, nazarlık ve benzeri süs eşyalarının vazgeçilmez malzemelerinden biri olmuştur. Hemen hemen bütün kültürlerde nazar, kemgöz, negatif enerji inançları vardır ve koyu mavi rengin nazara karşı koruyucu olduğu kabul edilmiştir. Bu nedenle lapislazuli Prehistorik Çağlardan itibaren takı ve muskalarda (amulet) en çok kullanılan değerli taş olmuştur. Eski Mısır'da yaygın olarak kullanılan ve "Ra'nın Gözü" adı verilen göz şekli nazarlıklar bu mitolojik öykü ile bağlantılıdır. Yine aynı nedenle Ra'nın Gözü nazarlıkları genellikle lapislazuliden veya onun taklidi olan koyu mavi renkli fayanstan yapılmıştır. Lapislazuliye duyulan büyük istek ve talep nedeniyle Mısırlılar, cam ve fayanstan taklitlerini üretmişlerdir.

Anadolu'da bu dönemde, takı yapımında kullanılan lapislazuli örnekleri Kültepe yerleşmesinde karşımıza çıkmaktadır. Erken Tunç Çağı III'e ait bir yerleşmede bir kolye içerisinde başka maddelerden yapılmış boncuklarla birlikte 3 tane lapislazuli boncuk da görölmüştür. Özellikle bu yerleşmede Assur Ticaret Kolonileri döneminde lapitesten yapılma kolye sayısı artmaktadır.

Res.2.14.Lapislazuli, altın, karneoldan yapılmış kolye, Ur Kral Mezarı (Savaşçın 2002:29)

2.2.3-İnsan Yapımı Malzemeler

2.2.3.1-Pişmiş Toprak (Terracotta): Pişmiş toprak, takı yapımında sırlı ve sırsız olarak iki şekilde kullanılmıştır. Sırlı pişmiş toprak, fayans olarak adlandırılmıştır. Alıcı görünümü ve çok ucuz olması nedeniyle çok fazla kullanılmıştır.

M.Ö.5.Binde Mezopotamya’da daha sonraları ise Mısır Uygarlığı’nda sıkça kullanılmıştır.³⁷ Pişmiş toprak genellikle imitasyon takılarda özellikle M.Ö.4.ve 3.Yüzyıllarda çok fazla kullanılmıştır. Sırsız pişmiş toprak takılar, altın görünümü vermek için yaldızlanmıştır. Bazen kırmızı ve mavi renklere boyanmıştır.

Anadolu’da Erken Tunç Çağı yerleşmelerinde pişmiş topraktan yapılmış takı örneklerine de rastlanmıştır. Harmanören/Göndürle Höyük Mezarlığı, İkiztepe (1975 yılı kazısında ele geçne takılar), Küllüoba (boncuklar sayıca fazla) gibi yerleşimler başta gelir.

2.2.3.2-Fayans: Tozumsu kuvarsın sırla kaplanmış türüne fayans denir. Sır çeşitli renklerde olabilir, yeşil veya yeşilimsi tonları en çok kullanılanıdır. En çok boncuk, sarkaç, mühür ve amuletlerde kullanılmıştır. Eski Krallık Dönemi’nde fayans, Mısır takıların gözde taşı olan lapislazulinin sahtesini üretmekte kullanılmıştır.

Yeni Troia kazılarında Erken Tunç Çağı tabakalarında fayanstan asa başı ve boncuklar ele geçtiğinden az önce bahsetmiştik. Bunların yanı sıra renkli ve beyaz fayans boncuklar Grit’te M.Ö.1800’lerde görülmeye başlanmıştır. Yunan uygarlığında ise ilk fayans boncuklara M.Ö.1500’lerde rastlanılır. Bu maddeler Yunan ve Etrüsk yerleşmelerinde M.Ö.7.Yüzyıldan itibaren boncuklar, skarabeler ve amuletlerde kullanılmıştır. Esas işçilik merkezi fildişinde olduğu gibi Fenikedir. Rodos’da bulunan bir Fenike yerleşmesinde fayans işçiliğinin yoğun olarak yapıldığı görülmüştür.³⁸

Bu dönemde Anadolu’da fayanstan yapılmış takıların en fazla olduğu yerleşimlerin başında Resuloğlu mezarlık alanı gelir, ele geçen takılar içerisinde fayanstan yapılmış kolyeler ağırlıktadır. Fayanstan yapılmış takılara örnek olarak Troia’da bulunmuş bir boncuk da gösterilebilir.

³⁷ Meriçboyu 2001:22

³⁸ Higgins 1961:44

Res.2.15.Troia’da ele geçen fayans boncuk (Sazcı 2007:90)

2.2.3.3-Frit (Sırça): Frit pişirilmiş kireç ve bakır çift silikatıdır. Tozlu mavi renktedir, genellikle fayansla görünüm ve fonksiyon açısından benzerlik gösterir. İkisi de genellikle boncuk ve amulet yapımında sıkça kullanılmışlardır. İlk süs taşı taklitçiliği Mısırdan fayans ve sırça kullanılarak yapılmıştır. Anadolu’daki örneklerine değinecek olursak Fayansta olduğu gibi, yine Fritten kolye ve boncuk tanelerinin en yoğun olduğu yerleşimlerin başında Resuloğlu mezarlık alanı ve Alacahöyük Kral Mezarları gelir.

Res.2.16.Alacahöyük D mezarı frit ve dağ kristalinden kolye (Koşay 1951)

BÖLÜM III

ANADOLU'DA TAKI YAPIMINDA KULLANILAN TEKNİKLER

Takı yapımında kullanılacak olan altın, gümüş, bronz, demir vb. metaller öncelikle temel işlem olan; ince metal (yaprak, varak) levha, tel haline getirilerek ya da metalin eritilerek kalıplara dökülmesi ve çeşitli formlar verilmesiyle elde edilir. Metalin ham halinden ürün haline gelinceye kadar olan süreci kapsar. Son olarak takı yapımında kullanılan metalik madenler atölyelerde hazır hale getirilir ve süsleme teknikleri kullanılarak son şeklini alır.

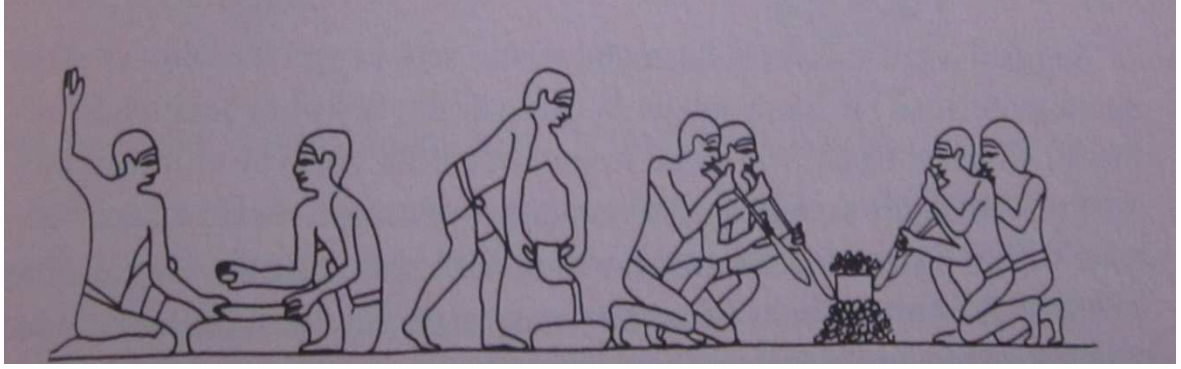
3.1-Temel Teknikler

3.1.1-İnce Metal Levha (yaprak, varak): Metal levha, bir külçenin örs üzerinde çekiçlenmesiyle elde edilir, kızıncaya kadar ısıtılır ve suya batırılarak soğutulur. Böylece çekiçlemeyle bozulan kristaller yeniden düzelir ve levha tekrar yumuşar, işlenebilir hale gelir. İstenilen inceliğe getirmek için levhalar, deri papirüs veya kumaş parçaları arasında dövülür. İdeal varak kalınlığı yaklaşık bir kâğıdın kalınlığına denk olan 0.1mm'dir. Altın kaplamalar için bu kalınlık 0,01mm olmalıdır.³⁹

Antik dönemde altın takıların çoğunun esası metal levhadır. Altının kuyumcular tarafından takıya dönüştürülmeden önce geçirdiği ilk aşama saflaştırılmasıdır. Daha sonra takı yapılabilmesi için ingota dönüştürülen altın külçesinden, yaprak adı verilen ince altın levhalar elde edilmektedir. Levhaların kalınlığı 0,2-0,5 mm'ye kadar ulaşabilmektedir. Levhaların incelmesi sertliğini azalttığı için kolay işleme avantajı sağlamakta fakat dayanıksızlığını artırmaktadır. Mısır örneklerinin kalınlığı ise 0,17-0,54 mm arasında değişmektedir.⁴⁰

³⁹ Meriçboyu 2001:28

⁴⁰ Higgins 1961:9

Res.3.1.Metal levha üretimi, Gize mezar resmi (Gündüz 2002: s.245, şek.164)

3.1.2-Tel: Tel çok çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. Hem takı yapımında hem de takıların süslenmesinde telden yararlanılmıştır. Yüzükler, küpe, bilezik, saç halkaları, iğneler, fibulalar dışında değişik süslerin farklı elemanlarını birleştirmede, telkaride, zincir ve kayışlarda kullanılmıştır.

Tel halkaların kullanımı M.Ö.2500’de görülmeye başlanmıştır. İç içe halkalar (loop-in-loop) tekli, ikili, dördü, altılı olarak yapılmış ve uzun zincirler oluşturulmaktadır. Yan yana şerit gibi olanları ise MÖ.7.Yüzyıldan sonraya ait tabakalarda görülmeye başlanmıştır.⁴¹ Erken Tunç Çağı’nın başından itibaren kuyumculukta kullanılan teller, blok ve şerit bükme yöntemiyle de yapılmıştır. M.Ö.3.Bin sonlarında “delikten tel çekme” yöntemi keşfedildikten sonra çok daha düzgün ve ince, çeşitli şekillerde teller elde edilmiştir.

3.1.3-Döküm: Ergitme işlemi bittikten sonra, pota içerisindeki madenin, pişmiş toprak, taş ya da kumdan yapılmış kalıplara dökülerek, dondurulma işlemine denir.⁴²

Dökümün tarihi çok eskilere dayanmaktadır. Anadolu’da ise bu tekniğin kullanıldığı ilk örnek ise Can Hasan IIb (M.Ö.5000) tabakasında ele geçen bir bakır asa/topuz başı örneği oluşturmaktadır.⁴³ Erken Tunç Çağı’nda bronzun keşfi ile dökümcülük alanında büyük ilerleme sağlanmıştır; çünkü bronz (tunç) döküm için en uygun metaldir, bakır gibi gazlanıp kabarcıklaşma etkisi göstermez ve döküldüğü kap içinde en ufak girintilere kadar yayılır. Bronzun diğer bir özelliği ise soğuduktan sonra kalıptan çıkarmanın kolay olmasıdır. Genellikle bronz, demir, kurşun gibi ucuz metallerden döküm tekniğiyle takılar yapılmıştır. Bazen de altın ve gümüşten iğne fibula (çatallı iğne), küpe, yüzük ve bilezikler döküm tekniğiyle imal edilmiştir. Altından yapılan

⁴¹ Ogden 1992:48

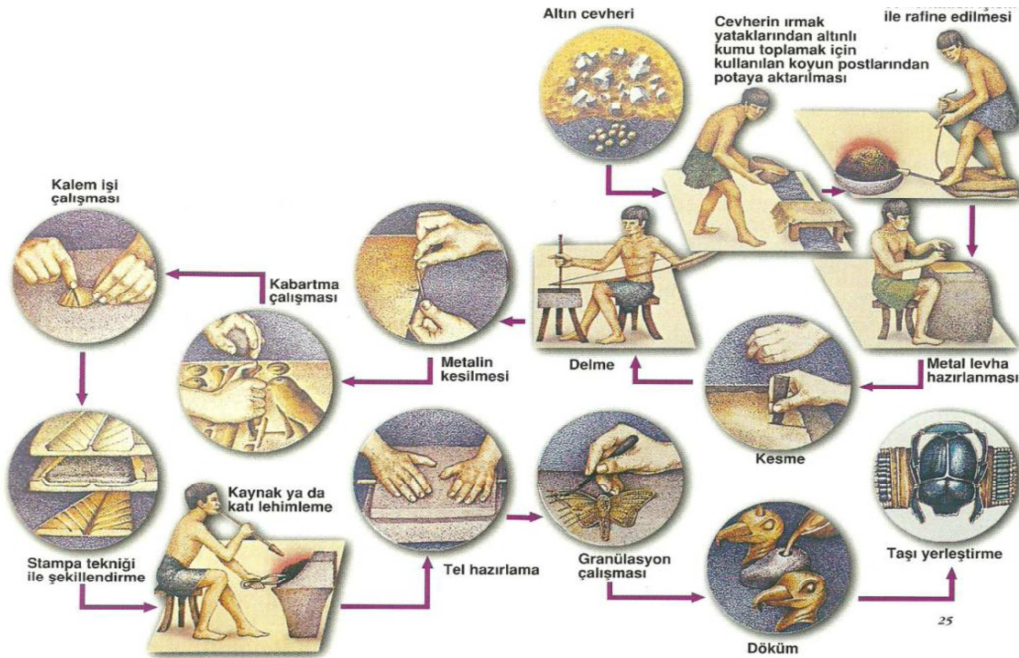
⁴² Maryon 1949:94

⁴³ Esin 1969:26

yüzük, küpe, pandantif (pendantif) ve iğne gibi küçük objelerde genellikle döküm tekniği kullanılmıştır. Ekonomik nedenlerden dolayı takılarda değerli metallere döküm pek yapılmamıştır. Çünkü metal levha daha düşük maliyette uygun sonuçlar vermiştir.

Döküm işlemin yapılabilmesi için belli kalıplara ihtiyaç duyulmaktaydı. Kalıplar madeni eşya üretmek için istenen biçim ve formda hazırlanmış pişmiş toprak, taş vb. malzemeden yapıldı. Gelişmiş tipte kalıplar keşfedilmeden önce insanoğlunun, ilk defa kil üzerine bastırılarak yapılmış formlara veya taşlar üzerindeki yarıklara döküm yaptıkları düşünülmektedir.⁴⁴

Örneğin basit iğne ve balta gibi şekillenmesi kolay metallerin yapımında tek parçalı (açık) kalıp kullanılmıştır. Pişmiş toprak veya taştan yapılan bu kalıp çeşidi en basit olanıdır. Diğer bir tür olan kaybolan modelli kalıplar ise Anadolu'da M.Ö.3.Bin yılın ilk yarısında nadiren kullanılmış, M.Ö.2500 yılından sonra ise kullanımı yaygınlaşmıştır. Alacahöyük mezarlarındaki maden eserlerin çoğu, Troia II tabakasındaki bazı kamalar, figürinler, maden kovanlarının kulp kısımları, süs iğnelerinde bu teknik kalıp kullanılmıştır

Res.3.2.Bir atölye çalışmasında takı yapım aşamaları (Savaşçın 2000:27)

⁴⁴ De Jesus 1980:41

3.2-Takı Yapımında Kullanılan Maden Süsleme Teknikleri

3.2.1-Ajur (Delik İşi-Opus Interassite): Metal üzerine delici ve kesici aletler kullanılarak, delikli bir süslemenin yapıldığı bir teknik olarak bilinir. Bu teknikte süslemeler yapılırken bazen maden tabakasının üzerine çizilen desenin zemin kısımları, bazen de zemin olduğu gibi bırakılarak desenler kesilerek çıkarılır. Daha sonra kesilen kenarlar törpülenerek pürüzleri giderilir.⁴⁵

Madeni eser üzerinde oyma çalışması yapıldığında geometrik hatlar kullanılırsa buna Opus interassite denir. En eski kuyumculuk tekniklerinden biridir. Tunç Çağı'nda çelik bilinmediği ve işçilikte bronz takımları kullanıldığı için bu teknik ancak altın ve gümüş gibi yumuşak metallere uygulanabilmişti. Alacahöyük Kral mezarları buluntuları arasındaki, kafes motifi oymalarla süslü altın taç Anadolu kuyumculuğunun en eski ve en güzel opus interassite örneğidir. Çelik aletlerin kullanılmasına geçilmeden önceki devirlerde bu teknik yalnızca altın, gümüş ve elektrum gibi yumuşak maden ve alaşımların üzerine uygulanabilmiştir.⁴⁶

3.2.2-Dövme: Dövme tekniği metalin genellikle ısıtılıp, sert bir cisimle vurularak ya da çekiçlenerek şekillendirilme işlemi olarak bilinir. İster kap ister süs eşyasının üretimi olsun, dövme işlemi döküm işlemini takip eden bir işlem olmuştur. Dövme tekniği metalurjinin ilk ortaya çıktığı dönemlerde dahi kullanılmış ve bilinen en eski tekniklerden biridir. İlk olarak madeni kapların sonrasında diğer süs eşyalarının yapımında bu yöntem kullanılmıştır.⁴⁷

Erken Tunç Çağı'nda çok sık kullanılan bu teknikte altın, gümüş ve diğer madenler demir üzerine dövülerek biçimlendirilir. Çok az da olsa Kalkolitik Çağ'da doğal olarak bulunan bakırın soğuk dövme tekniği işlemesi, dövme tekniğinde metal işçiliğinde ilk kullanımı olarak kabul edilmektedir. Genellikle kılıç gibi büyük boyutlu eserlerde kullanılan bu teknik, yüzük gibi küçük boyutlu ve değerli madenler üzerinde çok az kullanılır.

3.2.3-Granülasyon (Damlatma-Güherse): Seçkin sanat eserlerin yapımında kullanılan küçük metal küreciklerin bir araya getirilmesi ile yapılan bir süsleme tekniği olan ve taneleme anlamına gelen granülasyon, Farsça'da "mücevher gibi" anlamına gelen

⁴⁵ Köroğlu 2004:11

⁴⁶ Enginsoy 1978:37

⁴⁷ Moorey 1985:25-27

Güherse, sözcüğü ile dilimize girmiştir. Günümüz kuyumculuğunda haşhaş kozalağı içinde bulunan yuvarlak taneleri hatırlattığı için“ Haşhaş Sanatı” olarak da bilinir.

Basit tanımıyla çok sayıda küçük altın boncuk veya küreciğin süsleme veya figüratif bir model formunda yan yana düzenlenerek uygulanmasıdır.⁴⁸ Asit metallerin yapısında olan eriyip soğurken kendini toplama yani kürecik haline gelme olayının bu tekniğin bulunmasına neden olduğu sanılmaktadır.⁴⁹

Güherse tekniği madenlerin eritilip soğuk suya dökülmesiyle elde edilen küreciklerden yapılır, daha sonra elenerek boyutlara göre sınıflandırılır ve aynı boydaki küreler oluşturulmak istenen kompozisyona göre bir araya getirilir. Teknik olarak bakır ve gümüşlede güherse yapılabilir, ancak çok küçük form elde etmek için ideal metal altındır. Güherse tekniğinin zorluğu metal küreciklerin bir araya getirilmesidir, bunun için lehim yöntemi küreciklerin formunu bozacağı için çok sık kullanılmamış olduğu düşünülmektedir, bunun yerine kürecikler sıcakken bir araya getirme yönteminin denendiği düşünülmektedir.⁵⁰

Bu tekniğin kullanımına ait ilk örnekler Ur Kral Mezarlarındaki kap ve süs eşyalarında görülür. M.Ö.2500-2400 yıllarına tarihlenen bu buluntular, granülasyon tekniğinin Mezopotamya’da Sümerler tarafından kullanıldığını ve buradan ticari yollarla yayıldığını göstermiştir. Deniz yolu ile Doğu Akdeniz çevresi, Kıbrıs ve Girit Adalarına, Kara yolu ile de Anadolu ve Kafkaslara kadar uzanmıştır.⁵¹

M.Ö.3.Binde Anadolu’daki örnekleri ise, Troai Ilg tabakası (yarımay şeklindeki küpelerde) ve Eskişehir yerleşimlerindeki buluntularda görülmüştür. Bu teknik Mezopotamya’daki Ur Kral Mezarlarındaki süs eşyaları ile benzerlik içindedir.⁵² Ur mezarlarında ortaya çıkarılan eserlerde güherse tekniğiyle, mineleme ve telkari tekniklerinin bir arada kullanıldığı görülmüştür. Ayrıca granülasyon (damlatma) tekniğinin, Yunanlılar, Persler ve Etrüskler tarafından da kullanıldığı görülmüştür. Etrüsklerde bu teknik M.Ö.7.Yüzyıldan itibaren kullanılmıştır. Orta Miken döneminde yüzüklerinde granülasyon dizisi ile bezenmiş bombeli şerit halkalar üzerine yerleştirilen

⁴⁸ Maryon1982:26

⁴⁹ Kuşoğlu 2002:116

⁵⁰ Savaşın 2000:47

⁵¹ Savaşın 1986:32

⁵² Sazcı 2007:188-189

kaş kısımları çeşitli desenlerle işlenmiştir.⁵³ M.Ö.5.Yüzyılın ikinci yarısında granülasyon ve telkari tekniği birlikte kullanılarak üst düzey eserler ortaya çıkarılmıştır.

3.2.4-Repousse (Kabartma): Metal eserlere arkadan çekiçleme ile uygulanan bu teknik daha çok madeni kapların üzerine uygulanmaktadır. Bu tekniğin uygulanmasında farklı formda kalemlerin kullanıldığı görülür. Ucu figürlü veya oluk biçimli uzun saplı kalemler ve çeşitli başlara sahip çekiçler gibi.

Hem takı yapımında hem de takıların süslenmesinde kullanılan önemli bir tekniktir. Madeni eserlere uygulanan bu yöntem alçak kabartma ve yüksek kabartma şeklinde bezeme yapılır. Alçak kabartma yönteminde dıştan çekiçleme uygulanır, dıştan dövülür ve zemin üzerinde desenler kabartma şeklinde çıkar. Zemin sürekli dövüldüğü için matlaşırken zeminden yükselen kabartmalar parlak bir görünüm oluşturur. Diğer bir yöntem olan yüksek kabartmada ise ‘içten çekiçleme’ yani eser iç taraftan çekiçlenerek istenilen şekil verilir.

Repousse tekniği, altın, gümüş ve elektrumdaki yapılan süs eşyalarının, süslenmesinde tek başına veya diğer süsleme teknikleriyle beraber kullanılmıştır. Bu teknik MÖ.4.Binin sonlarından itibaren Önasya’da çok sık kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanı sıra Alacahöyük Kral Mezarlarındaki takılarda da sık kullanılan bir bezeme tekniğidir.

3.2.5-Telkari (Filigre): İnceltilmiş yaprak haline getirilmiş altın ve gümüş gibi madenlerin kıvrılarak, örülerek ya da sarılarak farklı desenler oluşturacak şekilde birbirine veya metal bir zemin üzerine lehimlenmesiyle yapılan bir metal süsleme tekniğidir.⁵⁴

Bu tekniğin Latince adı filigran, filum (iplik) ve granum (buğday) sözcüklerinden oluşmuştur. Kuyum teknikleri içinde zor ve sabır isteyen bir tekniktir. Tellerin uyumlu bir kompozisyon oluşturması, sarılıp kıvrılması ve toz kaynakla birleştirilmesi emek ve sabır isteyen bir süreçtir.

Telkari işçiliğinde, kuyumculukta çift adı verilen pensler çok kullanıldığından bu teknik Anadolu’nun bazı bölgelerinde çift işi olarak da bilinir. Metal yüzeyine telkari apliklerinde genellikle yarım yuvarlak kesitli veya burma teller, serbest telkari çalışmalarında ise kare veya dikdörtgen kesitli aletler kullanılmıştır.

⁵³ Türe 2005:58

⁵⁴ Bingöl 1999:26

En eski telkari çalışmaları M.Ö.3.Bin yılın başlarında Mezopotamya’da Ur Kral Mezarlarında bulunmuştur. Tören hançerlerinin kını üzeri telkari süslemeleri görülmektedir. Anadolu’daki ilk telkari çalışmaları Troia IIg tabakasında bulunmuştur.⁵⁵

Günümüzde Mardin, Trabzon, Kayseri, Sivas, Bursa, Edirne, Sivrihisar ve Beypazarı’nda uygulanır ve birkaç modern aletin dışında pek bir değişiklik yoktur.

3.3-Birleştirme Teknikleri

Takılar son şeklini alıncaya kadar belli işlemlere tabi tutulurlar. Önce temel tekniklerle oluşturulan takılar daha sonra farklı özellikte süsleme teknikleri kullanılarak bezeme işlemi yapılır. Son aşamada ise tamamlanabilmesi için lehim, perçin ve kaynaklama yapılarak, tel ve şerit yardımıyla birleştirilir ve son şeklini alır.

3.3.1-Lehim: Dövülerek veya döküm ile yapılmış parçaların birleştirilmesinde kullanılan lehim bir anlamda iki farklı metal parçasından, ergime derecesi düşük olanın, daha önce ergimesinden yararlanılarak ergime derecesi yüksek olan metalle birleşmesi olayıdır. Altın dışındaki metallerde lehim sırasında oluşan oksidasyon (paslanma) lehimlemeyi önler. Sert ve yumuşak lehim şeklinde uygulanır. Sert lehim, yumuşak lehime göre daha yüksek ateşte kullanılır ve yine yumuşak lehime göre sağlam olmakla birlikte lehim izini de daha iyi kapatabilmektedir.⁵⁶

Yumuşak lehim Hellenistik Dönem’de altın ustaları tarafından yüzeyi beyazlattığı için kullanımından kaçınılmıştır altın ve gümüşte sert lehim, M.Ö.3.Bindenden itibaren Mezopotamya’da, M.Ö.2.Binde ise Minos takılarında kullanılmıştır ve dönemden sonra bura da yaygın olarak kullanıma devam etmiştir.⁵⁷

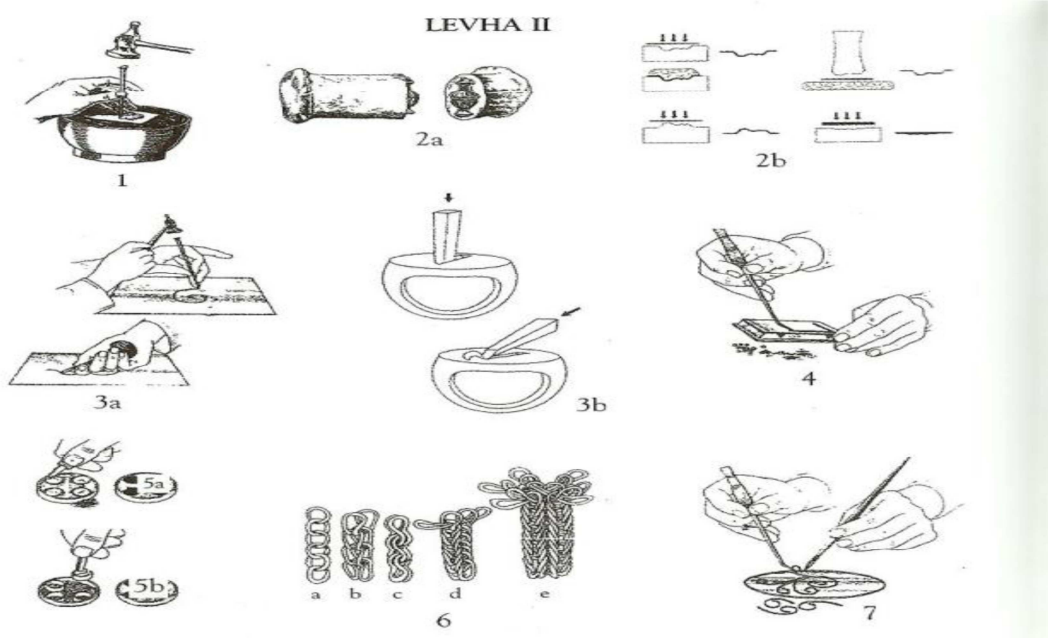
3.3.2-Kaynak: Füzyon kaynak, basınç kaynak ve birlikte ergitme kaynak olarak üç farklı şekilde uygulanır. *1- Basınç Kaynak:* Sadece altın metalinde kullanılan bu yöntem takı formlarının zarar görmesi sebebiyle fazla tercih edilmez.*2- Birlikte Ergitme:* Isıtılan iki farklı metal yüzeyleri yapışken hale gelince bir araya getirilir ve yüzeyler birbirine karışmış olur, soğuduklarında ise birleşmiş olurlar. *3-Füzyon Kaynak:* Antik Çağ’da

⁵⁵ Savaşçın 2000

⁵⁶ Bingöl 1999:28-29

⁵⁷ Higgins 1961:35

özellikle bronz ve demirde kullanılan bir yöntemdir, fakat altın ve gümüşte uygun olmadığı için takılarda pek kullanılmadığı görülmüştür.⁵⁸

Res.3.4.Metal süsleme teknikleri (Köroğlu 2004:62)

Yukarı da gösterilen resimde, metaller üzerine yapılmış olan bütün süsleme teknikleri bir arada gösterilmeye çalışılmıştır. Bu süsleme tekniklerinde; 1-Kabartma Tekniği, 2a- Stampa Tekniği, 2b-Stampa Tekniği, 3a-Kazıma Tekniği, 3b-Oyma Tekniği, 4-Granülasyon Tekniği, 5-Emay(mineleme) Tekniği, 6- Zincir Örme Teknikleri; A-) tek halka, B-) içi içe halka, C-) sekiz(8) formlu içi içe geçmiş halka, D-) sekiz(8) formlu içi içe çift halka, E-) sekiz(8) formlu iç içe geçmiş üçlü halka(tilkikuyruğu), 7-Filigre(telkari) tekniği. Tüm el sanatlarında olduğu gibi metal işleme tekniklerinde de beyindeki duyusal birikim, göz, parmaklar, alet ve işlenen malzeme beşlisinin uyum içinde çalışması önemlidir. Bir kez bir alet ile insanın ruhsal ve ergonomik uyumu sağlanmışsa o teknik yüzyıllar boyu, hatta yüzlerce yıl süre gelir, kullanılır ve kolay değişir.

⁵⁸ Higgins 1961:34

BÖLÜM IV

ANADOLU'DAKİ ARKEOLOJİK VERİLER

Çalışmanın esas konusunu oluşturan bu bölümde Anadolu'daki, bütün Erken Tunç Çağı yerleşimleri incelenmiş ve burada ele geçen süs eşyası takı guruplarının hepsi verilmeye çalışılmıştır. Buluntuların en yoğun olarak ele geçtiği yerleşimlerin Batı Anadolu Bölgesinde olduğu görülmüştür.

4.1-BATI ANADOLU BÖLGESİ

Bu tez konusu kapsamında incelenecek olan bölge, alan olarak Marmara (Trakya bölümü hariç) ve Ege Bölgesi ile Orta Anadolu'nun batısı olarak adlandırılan Yukarı Sakarya Bölümü ve Akdeniz Bölgesi'nin batısında yer alan Antalya Bölümü'nü kapsayan yerleşmeler incelenecektir. Bölgenin Çukurova (Kilikya) olarak adlandırılan kısmı dışında kalan batı bölümü Mezopotamya Kültürü'nden ve bugün Doğu Anadolu olarak tanımlanan kısımda ve onun kuzeyinde Erken Tunç Çağı'nda tek bir kültür bölgesi olacak şekilde yayılan Karaz ya da diğer adıyla Transkafkasya Kültürü'nden fazla etkilenmeyen bir kültür olarak karşımıza çıkar.⁵⁹

Res.4.1.Erken Tunç Çağı Batı Anadolu Kültürleri (Arkeoatlas 2003:2)

⁵⁹ Efe 2003:92

Erken Tunç Çağı'nda bölgeyi temsil eden önemli yerleşmeleri arasında bulunan; Troia (Hisarlık Tepe), Beşik yassitepe, Hanaytepe, Kumtepe, Yenibademli Höyük, Karaaağaçtepe, Limantepe, Bakla Tepe, Aphrodisias, Ahlatlı Tepecik, Ulacak, Kusura, Karataş Semayük, Bademağacı, Tarsus Gözlükule, Yortan, Babaköy, Ovabayındır, Panaztepe bulunmakatadır. Batı Anadolu Bölgesi'nin en önemli özelliği ticaret yolları için önemli bir konuma sahip olmasıydı. Bu bölge ile Mezopotamya, Suriye ve Mısır arasında kara ticaret yollarının yanı sıra, denizden de Akdeniz, Ege ve Karadeniz arasında canlı bir ticaret ağı yaşanmıştır. Bu ticaret ağı, Batı Anadolu'dan İç Anadolu'yu takip ederek Kuzey Suriye ve Mezopotamya'ya karadan ulaşmaktadır. Aynı şekilde Mezopotamya'dan başlayan kervan yolları Suriye ve Kilikya'yı takip ederek Orta Anadolu ve buradan da Batı Anadolu'da Troia ulaşmaktadır. Buraya gelen gemiler Karadeniz, Balkanlar ve Avrupa'ya yol almaktaydı.⁶⁰

4.1.1-Ahlatlı Tepecik: Manisa'nın, Akhisar ilçesinin 25 km güneyindeki Tekelioğlu Köyü'nün batısında Marmara Gölü kıyısında bulunan bu yerleşim, Erken Tunç Çağı'ndan Roma Dönemi'ne kadar iskân edilmiştir.⁶¹ Höyük 1966 yılında keşfedilmiş ve 1967-1968'de D.G.Mitten yönetiminde, J.S.Hendersen ve G.Yügrüm tarafından kazılar başlamıştır. Yapılan kazı çalışmaları sonucunda tepenin güney kesiminde bir mezarlık alanı tespit edilmiş, hem mezarlık alanı hem de yerleşim Erken Tunç Çağı'nın I-II tabakalarına tarihlenmiştir.

Konumuz kapsamında, mezarlık alanları ve bunun dışında, yerleşim yerinde ortaya çıkarılan mezar armağanları arasında yer alan kadın süs takılarına değinilecektir. Bu alanda ortaya çıkarılan gömülerin büyük çoğunluğu, hoker şeklinde yatırılmıştır ve mezar tipi olarak pişmiş topraktan pithos, çömlek mezar ve taş sandık mezar türleri kullanılmıştır.

1967 yılındaki kazılarda ortaya çıkarılan ve AT 67; 10.24.25 ve 40 olarak adlandırılan pithos gömülerin içinde en önemlisi 10 numaralı olanıdır. Bu pithos gömü tek bir kişiye ait ve başka ölü hediyeleri dışında, sadece silindirik bir kolye ucu ele geçmiştir. Diğer bir pithos gömü ise AT68 olarak adlandırılan alanda 8 numaralı mezarda, 24-28 yaşlarında hoker şeklinde yatırılmış bir erkek iskeletinin yanında, mezar armağanı süs eşyası olarak; dikdörtgen biçimli, tek delikli, kırılmış olarak bir kolye ucunun yanı sıra, 0,035m uzunluğunda küçük bakır bir iğne buluntular arasında sayılabilir.

⁶⁰ Wright 1998:362

⁶¹ Mitten-Yügrüm 1969:25

4.1.2-Aprodisias-Pekmezhöyük Mezarları: Aphrodisias antik kenti içinde bulunan Pekmezhöyük'te Geç Kalkolitik Çağ'dan Erken Tunç Çağı III sonuna kadar yerleşim görülmüştür. Çocuk ve kadınlara ait iki çömlek mezar bulunmuştur.

Bu alandaki ilk mezar, I no'lu açma, VII. tabakada bulunan bir pithos gömüdür. İçerisinde üç çocuğa ait iskelet ve kafatası parçaları bulunmuştur. Yanlarına üç tane karından bacaklı deniz minaresi (*Columbella Rucrica*) bırakılmış, süs eşyası olmalarının yanı sıra saygınlık nesneleri oldukları da düşünülmüştür. İkinci mezar ise bir kadına ait yine aynı açmada VI. tabakada ortaya çıkarılmıştır. Mezara başka buluntularla birlikte, süs eşyası olarak iki gümüş bilezik ve 24 bakladan oluşan altın bir kolye bırakılmıştır. Mezarlar Erken Tunç Çağı II dönemine tarihlenmiştir

4.1.3-Bademağacı: Antalya'nın yaklaşık 50 km kuzeybatısında, Bademağacı beldesinin ise kuzeydoğusunda yer alan höyükte ilk kazı çalışmaları 1993 yılında R.Duru tarafından başlatılmıştır. Günümüzde G. Umartak tarafından sürdürülmektedir.

Erken Tunç Çağı yapı katları tepenin doğu yamacında görülür. Höyüğün 4-5. yapı katları Erken Tunç Çağı I'e, 1-3. yapı katları Erken Tun Çağı II'e tarihlenir. Mezarlık alanı yok sadece yapı katlarında ortaya çıkarılanlar içinde iğneler ve kulak tıkacı dışında başka süs objeleri görülmemiştir. 1993 yılı kazısında, bir kulak tıkacı, 2000 yılı kazısında, üçü basit başlı olmak üzere, biri küresel başlı, diğeri ucuna madeni tel ile tutturulmuş boncuğu olan bir iğne görülmüştür. 2009 yılı kazısında ise, ince altın levhadan yapılmış bir kulak tıkacı 1993 yılında bulunanlara benzemektedir. Diğer bir süs objesi ise iki gümüş iğnedir. Boyları 7cm ve 9,5 cm olan sağlam durumdaki gümüş iğnelerden birisinin başı süslenmiş, diğerrinin ise konik olan baş kısmı yakın bırakılmıştır.

Res.4.2.Bademağacı altın levhadan kulak tıkacı (Duru 1997:793-800)

Res.4.3.Bademağacı, konik başlı iğne (Duru 2003:549-565)

4.1.4-Baklatepe: Günümüzde Tahtalı Barajı suları altında kalan höyük, İzmir ili Menderes ilçesinin içinde, Cumaovası'nın güneyinde yer alır. 1994-98 yıllarına T.Özkan ve H.Erkanal tarafından kurtarma kazıları yapılmıştır. Erken Tunç Çağı I-III'e ait hem yerleşim içinde hem de yerleşim yanında mezarlık alanları ortaya çıkarılmıştır.

Erken Tunç Çağı'nın I evresine tarihlenen ektramural basit toprak mezarlarından birincisi G46 olarak adlandırılan alanda 12 yaşında bir kız çocuğuna ait olan mezardır. Gömü armağanı süs eşyası olarak, her iki kolunda gümüşten yapılmış bilezikler, kulaklarında ikişer halkadan oluşan iki küpe, boynunda tanelerinde sadece bir taştan geri kalanı gümüşten yapılmış bir kolye ve kolyenin taşlarının ortasında ise ip delikli, yuvarlak biçimli, ortası delik gümüş bir amulet buluntular arasında yer alır.

İkinci bulutu veren basit toprak mezar ise, G24 olarak adlandırılan alanda yetişkin bir erkek bireye ait olan mezardır. İskeletin her iki bileğinde birer gümüş bilezik bulunmakta, bilezikler daire kesitli çubukların kıvrılmasıyla yapılmış ve sağ bilekteki bileziğin iki ucunda paralel çizgilerden oluşan çizi bezemeler saptanmıştır.⁶² Kafatasının hemen önünde bir başlı iğne ve göğüs kısmında kolye tanesi biçimli, bakır ya da kurşundan yapılmış, ortası delik ve ip delikli bir amulet mezar armağanı olarak bırakılmıştır. Hayat

⁶² Özkan-Erkanal 1999:31

Erkanal bu amuletlerin halka idol olarak da tanımlandığını, gümüş, taş ve seramik örneklerinin MÖ. IV. Binde Yunanistan'da görüldüğünü belirtmiştir⁶³.

Konumuzla ilgili buluntu veren bir diğer ektramural mezarlık ise pithos gömüleridir. Erken Tunç Çağı I dönemine tarihlenen, G25 olarak adlandırılan bir pithos gömü ve içerisinde bir yetişkin erkeğe ait iskelet bulunmuştur. Erişkin iskeletin, kaburga kemikleri arasında bir uçları halka gibi kıvrık bakır çubuklar açığa çıkarılmış ve kolye tanesi olarak tanımlanmıştır. Bir diğer buluntu veren pithos gömü ise G12 olarak numaralandırılan alanda 2 yaşında cinsiyeti belirlenemeyen bir çocuğa ait gömüdür. İskeletin kafatasının arkasında birbirine paralel üç dizi halinde, gümüş boru şeklinde boncuklara rastlanmıştır.

Erken Tunç Çağı I dönemine tarihlenen ektramural taş sandık mezarda da konumuz hakkında buluntular görülmüştür. G40 olarak numaralandırılan taş sandık mezar 45 yaşlarında bir erkeğe ait, mezar armağanı süs eşyası olarak uçları kıvrık çubuk şeklindeki iki metal kolye tanesi bırakılmıştır. Baklatepe mezarlarında sadece kadın mezarlarında değil, erkek bireylerin olduğu mezarlarda da takı gibi süs eşyalarının konulduğu görülmüştür.

Res.4.4.Baklatepe, gümüş mezar eşyaları (Erkanal 1999:19)

⁶³ Özkan-Erkanal 1999:31

Res.4.5.Baklatepe, metal buluntular (Erkanal 1999:194)

Res.4.6.Baklatepe bronz iğneler (Erkanal 1999:190)

4.1.5-Beycesultan: Denizli il merkezinin kuzeydoğusunda, Çivril ilçesi, Menteşe köyü yakınında yer alan höyük Güneybatı Anadolu'nun en büyük höyüğüdür. 1954-1959 yılları arasında İngiliz Ark. Enst. Adına S.Lloyd ve J.Mellart'ın katılımıyla 6 yıl süren bir kazı çalışması olmuştur. 2007 yılından itibaren ise E.Albay başkanlığında devam etmektedir.

Beycesultan kazıları çok az bir alanda yapıldığı için gömü geleneği, buluntular ve mezarlık alanı hakkında detaylı bilgi yoktur. Evlerin içinde çok az çocuk gömülerine rastlanmıştır. Erken Tunç Çağı tabakası çok az bir alanda kazılmıştır. XIX-VI tabakaları Erken Tunç Çağı'na tarihlenir. Buluntu olarak, Erken Tunç Çağı III evresindeki ağırşaklar üzerinde bezeme tek tarafa uygulanmaktaydı, bunlardan küçük olanlarının boncuk olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Taştan boncuk ve nazarlıkların yanı sıra Erken Tunç Çağı III evresinde iğneler çift konik başlı, yarım top başlı; kıvrık başlı iğneler ile elbise iğneleri bulunmaktadır.

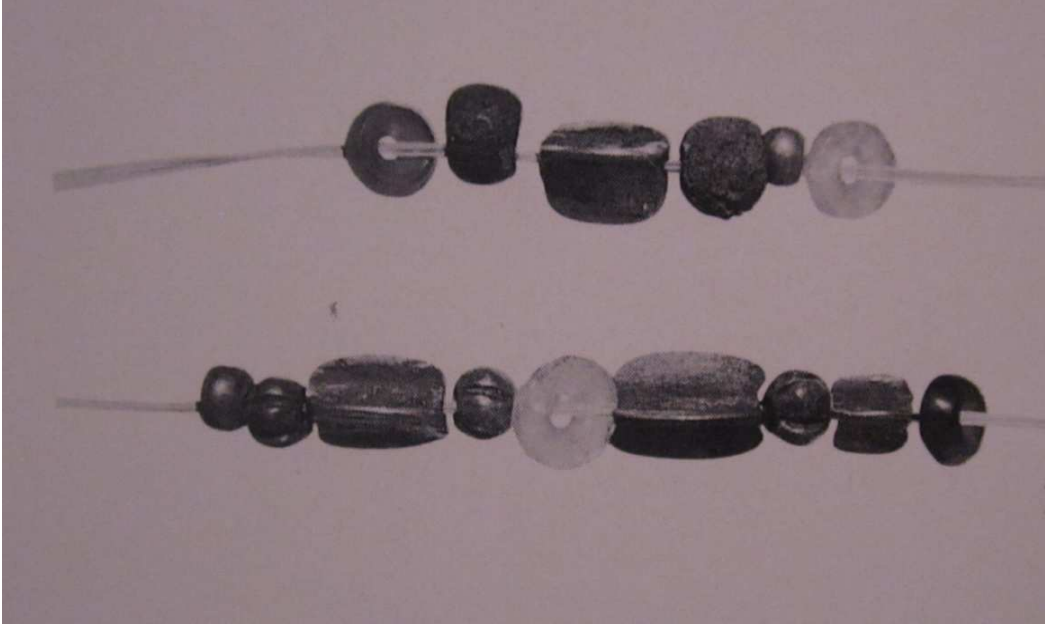
4.1.6-Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı: Demircihöyük yerleşmesinin yaklaşık 250 km kadar güneybatısında Erken ve Orta Tunç Çağı'nda mezarlık alanı olarak kullanılan Sarıket'te kazılar 1990-1991 yılları arasında Bursa Arkeoloji Müzesi ile birlikte J. Seeher tarafından yapılmaya başlanmıştır.

Demircihöyük'ün mezarlık alanı olan Sarıket'te Erken Tunç Çağı'ndan başlayarak Hellenistik Dönem'e kadar tarihlenen mezarlar bulunmaktadır. Batı Anadolu'da hem yerleşimi hem de mezarlığında kazı çalışması yapılmış birkaç yerden biri olması nedeniyle önemli olan Demircihöyük-Sarıket kazıları Ege ve Marmara kıyı kültürleri ile Anadolu kültürleri arasındaki ilişkilerin saptanmasında önemli bir yer teşkil eder. Mezarlar Erken Tunç Çağı II dönemine tarihlenir. Süs eşyası takılar arasında, altın, gümüş ya da bronzdan yapılmış alınlıklar, iğneler, halka biçimli küpeler, kulak tıkacı ve disk biçimli boncuklar yer alır.

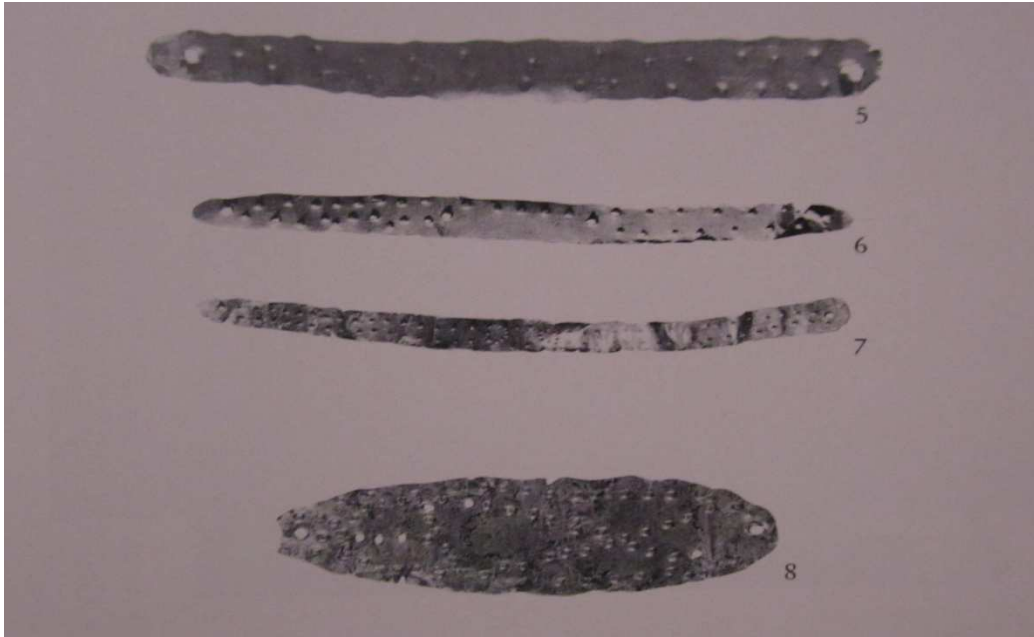
Her iki kazı döneminde de ortaya çıkarılan altın alınlıklar dövülerek yapılmış ve kabartma bezeklidir. Bu alınlıkların birçoğu in situ olarak iskeletlerin alın önünde bulunmuş olmakla birlikte Seeher; bunların bir aksesuar mı yoksa özel bir gömü takısı mı olduğu yolunda herhangi bir sonuca varılmadığını belirtmektedir.⁶⁴

Taşın malzeme olarak kullanıldığı takılar arasında ise, karneol ile dağ kristalinden yapılmış boncuklar altın, gümüş ve bronz boncuklarla birlikte bir kolye üzerinde bulunmuştur. Bu boncuk dizisi bir altın alınlık ve bronz bilezikle birlikte bir çocuk mezarına bulunmuştur.

⁶⁴ Seeher 1992:165

*Res.4.7.Demircihöyük-Sarıket; altın, bronz, karneol ve dağ kristalinden boncuk dizisi
(Seeher 2000 ,lev.19, res13)*

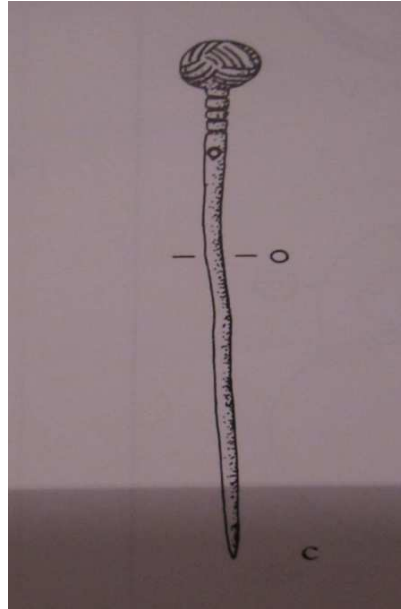

*Res.4.8.Demircihöyük-Sarıket, İnce dövülmüş kabartılarla süslü alınlıklar
(Seeher2000:lev.19, res.5-8)*

Bunların yanı sıra, soyulmuş bir mezarda bulunmuş askılık kısmı kırık bir küpe bulunmuş, dövülerek oluşturulmuş bantlar sadece altından değil, gümüş ve bronzdan da yapılmıştır. Birçoğu alın önünde in-situ olarak bulunmuştur. Bunların Erken Tunç Çağı'ndaki giyimin bir parçası mı yoksa özel gömü takısı mı olduğunu tam olarak

bilinmemekte, çok ince ve kırılgan olan bu alınlıklar sadece kadın mezarlarında değil erkek ve çocuk mezarlarında da bulunmuştur. Süs eşyası arasında en yoğun grubu iğneler (spiral başlı, küresel başlı toggle-pin, piramit başlı olanlar) ve halka biçimli küpeler oluşturmaktadır. Aynı buluntuların benzerleri Küçükhöyük yerleşmesinde de görülmüştür.

İğneler: Bakır ve bronzdan yapılmış bu iğneler, pithos ve basit toprak mezarlarda ele geçmiş ve ETÇ II dönemine tarihlenir. Spiral başlı, küresel başlı ve piramit başlı görülen çeşitler arasındadır. Bunların içinde küresel başlı olanlar daha fazladır. Demircihöyük yerleşmesinde 1 adet, Demircihöyük-Sarıket Mezarlığında ise 32 tane ele geçmiştir. Bu iğnelerin çoğu Eskişehir Müzesinde sergilenmektedir.

Res.4.9.Demircihöyük-Sarıket, sarmalbaşlı iğne (Seeher 2000: fig.441, s.162)

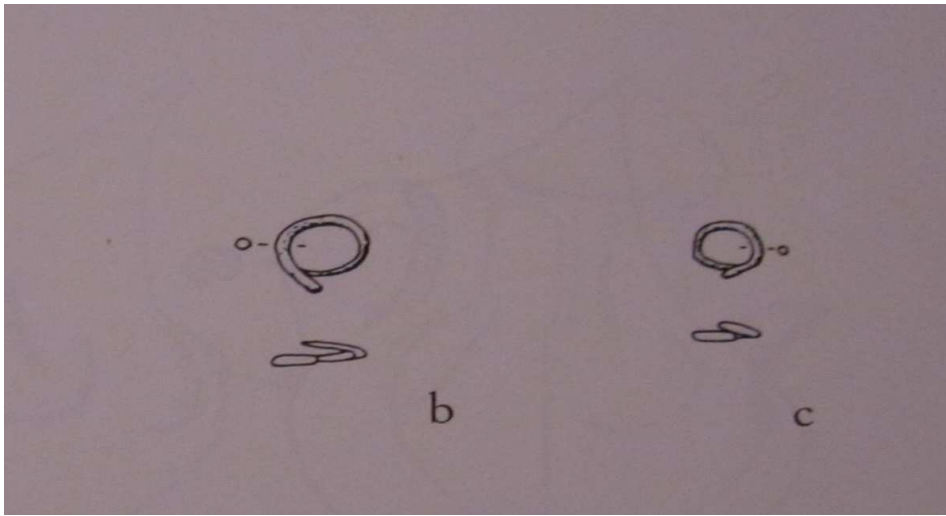
Halka biçimli küpeler: Demircihöyük-Sarıket Mezarlığında 5 adet ele geçmiştir. 2 tanesi altın, diğer 3 ise bakır/bronzdan yapılmıştır. ErkenTuç Çağı II'e tarihlenen bu küpeler, Eskişehir Müzesinde serilenmektedir.

Disk biçimli boncuk: 79 numaralı küp mezarda ele geçen disk şeklindeki boncuk, Erken Tunç Çağı II'e tarihlenir. Eskişehir Müzesinde sergilenmektedir.

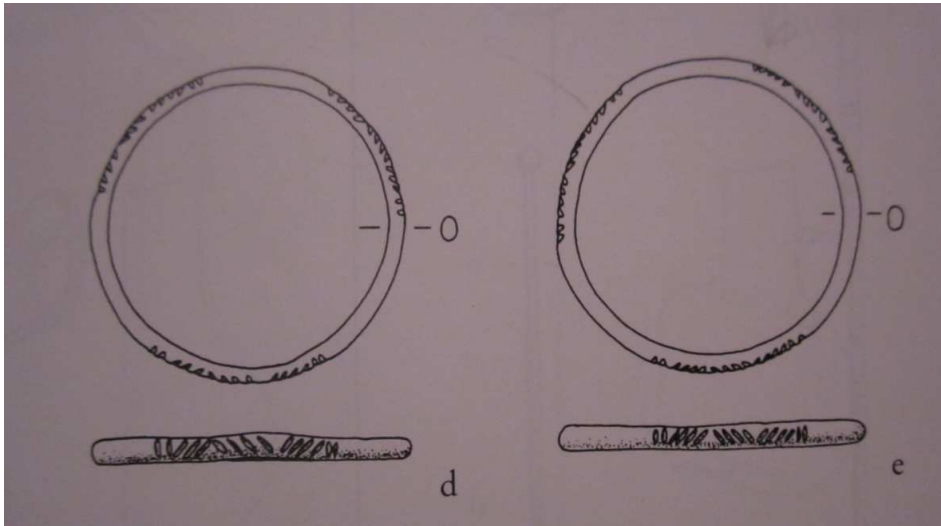
Kulak tıkaçları: Demircihöyük-Sarıket Mezarlığında 3 adet olarak ele geçmiştir. Hepsi altından yapılmış olan bu kulak tıkaçları, küp mezarlarda ele görülmüştür. Erken Tunç Çağı II'e tarihlenir. Eskişehir Müzesinde sergilenmektedirler.

Res.4.10.Demircihöyük-Sarıket, kulak tıkaçları (Seeher2000: lev.19, no.11)

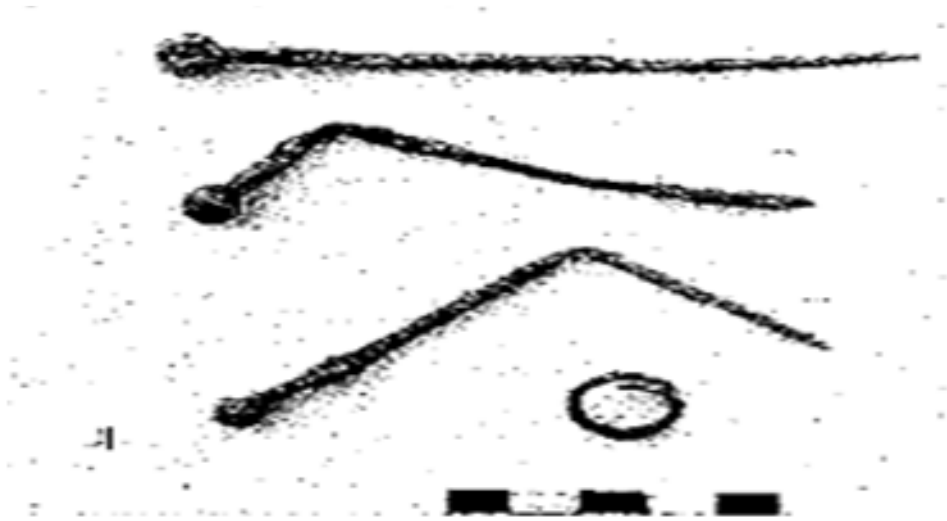
Res.4.11.Demircihöyük-Sarıket, halka küpeler (Seeher 2000: s.157, fig.345)

Res.4.12.Demircihöyük-Sarıket, bakır bilezikler (Seeher 2000: s.162, fig.441)

4.1.7-Harmanören-Göndürle Höyük Mezarlığı: Isparta'nın yaklaşık 27 km kuzeydoğusunda eski adı Göndürle olan Harmanören Köyü'nün güneydoğusunda yer alır. 1989 yılında kaçak kazılarla tahrip olan mezarlık alanında 1989-1991 ve 1992 yıllarında Isparta Müzesi Kurtarma kazısı yapmıştır. 1993 yılından itibaren mezarlık alanında M.Özsait tarafından kazılar başlamıştır. Mezarlık alanı Erken Tunç Çağı II sonu ve Erken Tunç Çağı III başında kullanılmıştır.

1989-1991 yılı kazı çalışmalarında 9 açmada çalışılmıştır. Buluntu olarak; F açmasında, 5 no'lu mezardaki iskeletin dişleri arasında, bir bronz iğne, 10 no'lu mezarda ise bir bronz yüzük görülmüştür. G açmasında yine 14 küp mezardan 1 no'lu olanında bronz bir bilezik buluntular arasında sayılabilir. H açmasında 2 ve 4 no'lu mezarlarda 2 adet bronz iğne görülmüştür. 1992 yılı kurtarma kazılarında ise İ,K,L, açmalarında çalışılmış. İ açmasında, farklı mezarlarda olmak üzere toplam 3 bronz iğne ve 5 adet bronz yüzük ele geçmiştir. K açmasında yine 9 no'lu küp mezarda 1 topuzlu iğne 1 bronz yüzük. L açmasında 1ve 4 no'lu küp mezarlarda toplamda 4 bronz iğne ve bir bronz bilezik ele geçen buluntular arasındadır. Bilezik kadının kolu üzerinde bulunmuş, ikinci in-situ buluntudur, ilki ise F açmasında ölünün dişleri arasındaki bronz iğnedir. 1993 yılı çalışmalarında; A6 no'lu küp mezarda buluntu olarak tunç bir halka ve topuz başlı delikli bir iğne, D2 no'lu küp mezarda ise topuz başlı delikli bir iğne ve bir amulet süs objeleri arasındadır.

Res.4.13.Harmanören-Göndürle topuz başlı iğneler ve halka (Özsait 1994:169)

1995 yılı çalışmaları, dört açmada (E-F-G-H) yapılmıştır. E açmasındaki 4. Mezar; bir topuz başlı tunç iğne ile bir halka ve 2 tunç küpe ele geçmiştir. 6.ve 7.mezarlarda (E6, E7) genellikle topuz başlı iğnelere rastlanmıştır. 1996 yılı kazısında J açmasındaki bir çocuğa ait 5. mezarda el kemikleri üzerinde tunç bir bilezik, kulak kemikleri hizasında halka bir küpe, çene altında ise bir iğne bulunmuştur. K açmasındaki 2. küp mezarda ise, topuz başlı tunç bir iğnenin yanı sıra tunçtan bir bilezik bir spiral halka yüzük buluntular arasındadır. 1999-2000 yılı kazı çalışmalarında ise süs eşyası olarak sadece pişmiş topraktan iki boncuk ele geçmiştir.

En fazla süs objesi elde edilen dönem ise 2001 yılı kazı sezonudur. Bu dönemde S-T açmalarında çalışılmıştır. S açmasındaki, 3 küp mezarlarda (1,5,6); küçük tunç bir bilezik, beş adet tunç halka (küpe veya saç halkası olabilir), iki tunç küpe ve 7. mezarda ise iki tunç küpe bulunmuştur. T açmasındaki 1. 3. ve 5 nolu küp mezarlarda 2 tunç iğne, üç tunç küpe buluntular arasında yer alır. Demircihöyük-Sarıket ve Semahöyük'ten sonra Anadolu'nun en büyük Tunç Çağı mezarlığıdır.

4.1.8-Karataş-Semayük: Antalya il sınırları içerisinde yer alan merkez, Teke Yarımadası'nın ortasında Elmalı ilçesinin, Bozhöyük (Semayük) köyünde yer alır. Höyükteki kazılar 1963-1974 yıllarında M. Mellink başkanlığında yapılmıştır. Erken Tunç Çağı tabakları, I-VI yapı katlarıyla temsil edilmektedir. Mezarlık alanı yerleşimin güney ve güneydoğusunda yer alır ve Erken Tunç Çağı II dönemi boyunca yoğun olarak kullanılmıştır. Güneybatı Anadolu Bölgesinin en önemli Erken Tunç Çağı yerleşmelerinden biridir.

1963 yılı kazı çalışmalarında, ortaya çıkarılan 25 numaralı pithos gömü içinde 0.09-0.11m çapındaki bronz ya da bakırdan yapılmış, tel inceliğindeki kolye ya da kol bandı Karataş/Semayük'ün ilk metal buluntusunu oluşturur.⁶⁵

Yine bu dönemde aynı alandaki 144 numaralı mezarda bronz iğneler dışında dış çapı 0,6m olan üzerinde kazıma yöntemiyle yapılmış olan çapraz ve dikey bezemeler bulunan bakır bir bilezik buluntular arasında yer alır. Bir toka ya da bağlantı elemanı olabilecek 0.071 m. boyundaki üzeri vurma yöntemiyle kabartmalarla bezenmiş ve ortasında bağlantıyı sağlayan bir boşluk bulunan gümüşten obje ise bir diğer önemli

⁶⁵ Mellink 1964 :276-277

metaldir. Yakın paraleli Alacahöyük A Mezarında rastlanan bu buluntu Mellink'e göre, Alacahöyük'tekilerin basit benzeridir.⁶⁶

Süs eşyası bakımından en zengin mezarlardan olan 98 numaralı açmadaki, 357 numaralı mezardır. Bir çocuğa ait olan bu mezarda; bir kolyeye ait olabilecek altın ve gümüş boncuklar, kolyenin yanında bulunan altın kulak tıkaçları ve dört adet gümüş ve bronz bilezik buluntu grubunu oluşturmaktadır. Yine aynı açmada 359 numaralı bir çocuk mezarında hasarlı bir kulak tıkaçı görülmüştür.

Çocuk mezarında ele geçen kolyeyi oluşturan gümüş boncuklar; iki ince gümüş levhanın sıkıştırılması ve ortada bir ip deliğinin bırakılması ile oluşturulan gümüş levhanın sıkıştırılması ve orta da bir ip deliğinin bırakılması ile oluşturulan gümüş boncuklar 0,025m çapında olup iki taneyken aynı biçimde yapılan ve aynı kolye üzerinde yer aldığı düşünülen altı adet altın boncuk ise 8-9 mm çapındadır. Yine aynı kolye üzerinde bulunması gereken on adet ince 4mm boyunda, içi boş silindirik gövdeli kolye parçası da aynı yerde bulunmuştur.⁶⁷ 375 numaralı mezarda ortaya çıkarılan bir diğer buluntu grubu ise, çocuk mezarında ele geçen kolyenin kuzeyinde ayrı bir küme oluşturacak şekilde ve dağınık halde görülen 300 adet gümüş ve bronz boncuk olup, bunun bir diademin parçası olduğu düşünülmektedir.

Res.4.14.Karataş-Semayük domuz başlı gümüş iğne (Bingöl 1999:197)

⁶⁶ Mellink 1970:245

⁶⁷ Mellink 1969:323

Res.4.15.Karataş-Semayük, altın kulak tıkacıları (Bingöl 1999:219)

4.1.9-Kıyıkışlacık/İasos: Muğla il sınırında, Milas ilçesinin 31 km batısında Güllük körfezi kıyısındaki Kıyıkışlacık köyünde kazısı devam eden antik İasos şehrinde yer alır. 1960-1972 yıllarında Atina İtalya Arkeoloji Okulu Müdürü D.Levi, 1972-84 yıllarında ise C.Laviosa başkanlığında kazılmıştır. Kazılar günümüze F.Berti başkanlığında devam etmektedir. Yapılan kazı çalışmaları sonucunda Erken Tunç Çağı'na tarihlen hem yerleşim içinde hem de yerleşim dışında mezarlık alanı ortaya çıkarılmıştır.

Kazı çalışmaları sonucunda 96 mezar açığa çıkarılmış ve çoğu taş sanık mezar türündendir. Erken Tunç Çağı'nda kadın takılarının yoğun görüldüğü mezarlar ise; Mezar 2-3-12-39-47-69-81 ve 90 numaralı mezarlardır.

Mezar 2: Taş sandık olan bu mezar içinde hoker şeklinde yatırılmış iskeletin yanında iki adet gümüş bilezik, bir adet bronz bilezik ele geçen süs objeleridir.

Mezar 3: İçerisinde 3 iskelet bulunan taş sandık mezar türü ve içerisinde iki adet kurşun bilezik görülmüştür.

Mezar 12: Taş sanduka olan bu mezarda iki gömü bulunmuş mezar armağan bakımından zengin olsa da süs objesi açısından fakirdir. Spiral biçimli bronz bir küpe dışında başka buluntu ele geçmemiştir.

Mezar 47: Dikdörtgen biçimli taş sanduka mezarda sadece iki adet gümüş bilezik ele geçmiştir.

Mezar 69: Eliptik ve kapak taşsız mezarda hoker şeklinde yatırılmış iskeletin yanında süs eşyası olarak üç tane taş boncuk ortaya çıkarılmıştır.

Mezar 81: Trapezoid biçimli, taş sandık mezar içinde hoker şeklinde yatırılmış iskeletin yanında süs eşyası olarak sadece gümüş bir bilezik ele geçmiştir.

Mezar 90: Dikdörtgen biçimli, taş sanduka mezarda hoker şeklinde yatırılmış bir iskeletin yanında süs eşyası olarak sadece bir adet taş boncuk görülmüştür.

4.1.10-Kusura: Afyon ili, Sandıklı İlçesi Doğansu (Kusura) köyünde bulunmaktadır. 1935-1936 yılları arasında Cambridge Üniversitesi adına W. Lamb ve ekibi tarafından kazılmıştır. Yerleşmede A-B ve C olmak üzere üç tabaka tespit edilmiştir. B evresi Erken Tunç Çağı II'e tarihlenir. Kusura'nın asıl önemi Anadolu'nun batı ve doğu kültürleri arasında, konumundan kaynaklanan kültürel değil fakat coğrafi bir ilişkiye işaret etmesidir.

Buluntulardan yola çıkılarak fakir yerleşim olduğu düşünülen Kusuru yerleşmesinde, Erken Tunç Çağı II'ye tarihlenen B evresine ait olan V numaralı alandaki yapıların tabanların altında iki çocuğa ait pithos gömüden sadece bir tanesinde bakırdan bir bilezik ve halka biçimli bir küpe görülmüştür. Bunun dışında bir tane çift spiral başlı ve iki tane rulo başlı iğne ele geçmiştir. Çift spiral başlı iğne, ETÇ III tarihlenir, bakırdan yapılmış ve baş kısmı, iğnenin ucunda bırakılan tellerin iki yanda kıvrılmasıyla oluşturulmuştur. Rulo başlı iğne ise; 12 cm yüksekliğinde bakırdan yapılmıştır. İkinci rulo başlı iğnede bakırdan yapılmış ve 7,5 cm yüksekliğindedir.

4.1.11-Küllüoba: Eskişehir ili, Seyitgazi İlçesi Yazıdere-Yenikent köyleri arasında yer alır. T.Efe tarafından 1996 yılında başlatılan kazı günümüze kadar devam etmektedir. Küllüoba Batı Anadolu Erken Tunç Çağı kronolojisinin daha sağlıklı saptanmasına önemli katkılarda bulunduğu gibi, aynı zamanda Erken Tunç Çağı'nın ikinci yarısında uzak bölgeler arası ortaya çıkan yoğun ticaretin ulaştığı boyutlar ve Batı Anadolu ile Ege dünyasında ortaya çıkan yoğun ticaretin ulaştığı boyutlar ve batı ile yeni bakış açısı getirmesi açısından önemli bir yerleşmedir. Erken Tunç Çağı'nın başından sonuna kadar olan süreçte süs nesnelerinin görüldüğü yerler 1996-2007 yılları arasındaki çalışmalarda ortaya çıkmıştır. Metal olarak iğneler pişmiş topraktan boncuklar, kemikten pendentifler ve taştan boncuk taneleri ele geçmiştir.

Pişmiş toprak boncuklar: Toplam 7 adet olan pişmiş topraktan bu boncuklar ağırşaklara benzemektedirler, in-situ olarak değil dağınık halde ele geçmiştirlerdir. 3 tanesi İlk Tunç Çağı II, 4 tanesi de İlk Tun Çağı III'e tarihlenir.

Kemikten pandantifler: Dişlerin doğal formu korunarak ve dip taraflarına bir ip deliği açılmak suretiyle şekillendirilen 6 adet pandantif ele geçmiştir.

Taştan boncuk taneleri: 5 adet boncuk tanesi ele geçmiştir. Boncukların hepsi ufak boyutlu olup bir dikdörtgen gövdeli ve kesitli diğerleri ise küresel gövdeli ve kesitlidir.

İğneler: IVC evresinde bakır ve tunçtan küre başlı 2 iğne ele geçmiştir. Uzunlukları; 9 ve 9,1 cm olan bu iğneler Erken Tunç Çağı II-III'e tarihlenir. Elips başlı 1 adet iğnede de diğer bir buluntu olarak ele geçmiştir. Uzunluk 7,7 cm olan iğne Erken Tunç Çağı III'e tarihlenir. 3 adet bakır ve bronzdan yuvarlak başlı iğnede yine Erken Tunç Çağı II-III'e tarihlenir.

4.1.12-Küçükhöyük ve Mezarlığı: Bilecik ili, Bozüyük ilçesinin 5 km doğusunda, Bursa-Eskişehir karayolunun 50 km kuzeyinde yer alır. Höyüğün 400 m batısında küp, taş, sanduka ve basit toprak mezardan oluşan 204 adet mezarın açığa çıkarıldığı, ekstramural bir mezarlık alanı vardır. Mezarlık alanında 1983-1984 yılların G.Gürkan ve J.Seeher tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır. Yapılan kazılar sonucunda ele geçen buluntulara dayanarak mezarlık alanı ve yerleşme Erken Tunç Çağı II'e tarihlenmiştir.

Bu alanda 204 adet mezar ortaya çıkarılmış. Süs eşyası olarak en yoğun grubu halka biçimli küpeler oluşturmaktadır. 5 tanesi bronz ve bakırdan, 3 tanesi gümüş ve 2 tanesi kurşundan olmak üzere toplam 10 adet ele geçmiştir. Erken Tunç Çağı II'e tarihlenen bu küpeler; 47-52-84-90-125 numaralı küp mezarlarda ele geçmiştirlerdir. Mezarlar arasında süs eşyası buluntuların en yoğun olarak görülenleri aşağıda verildiği şekildedir.

Mezar 11: E/F8 plan karesinde ortaya çıkan bir pithos gömüde, iskeletin kol hizasında 0,04m uzunluğunda, 0,08m kalınlığında, iki ucu delik, kenarları kabartma bezemeli bir adet diademin mezar armağanı olarak bırakıldığı görülmüştür.

Mezar 42: Hoker şeklinde yatırılmış bir çocuğa ait pithos gömüde, iskeletin alın kısmında bulunan bakır/bronz bir diadem ile birlikte mezar armağanı olarak bırakılmıştır.

Mezar 47: Pithos gömü içinde yer alan çocuk iskeletinin yanında kurşundan bir küpe ele geçmiş, 1,2 cm çapında ve Erken Tunç Çağı II'e tarihlenir.

Mezar 52: Bir çocuğa ait bu pithos mezarda iskeletin göğüs kısmında bakır/bronzdan yapılmış topuz başlı ve başın üzerinde kazıma bezemeler bulunan, gövdesi delikli, 9 cm uzunluğunda Erken Tunç Çağı II'e tarihlenen bir iğne ile gümüş bir tel yüzük ve halka biçimli bir küpe ele geçmiştir. Küpenin uç kısmı yassı ve 1,5 cm çapındadır.

Res.4.16.Küçükhöyük, topuz başlı bakır/bronz iğne (Gürkan, Jürgen Seeher 1991:85)

Mezar 86: Bir çocuğa ait pithos gömüde, bakır ya da bronzdan yapılmış bir diademe ait, uç kısımları bulunmayan iki parça ortaya çıkarılmıştır.

Mezar 90: Hoker şeklinde yatırılmış bir yetişkine ait bu mezarda, iskeletin yanında göğüs ve diz arasındaki bölgede, bronz ya da bakırdan yapılmış, başsız delikli bir iğne yassı uçlu bakır, bronz bir yüzük ve 2 adet küpe süs eşyası olarak ele geçmiştir. Buluntular Erken Tunç Çağı II evresine tarihlenir. Küpelerden bir tanesinin ucu düzleştirilmiş, diğer küpenin ise bir ucu düz/yassı diğer ucu ise sivridir.

Mezar 95: Küçük bir pişmiş toprak çömlek gömü olan bu mezarın boyutlarından çocuk mezarı olduğu anlaşılmıştır. Mezarın içinde bulunan armağanların ilki, sonradan bulunacak olanlarla beraber bir kolyenin parçalarını oluşturulmakta olup, bir parça taştan

yapılmış, delikli, insan ayağı şeklinde bir kolye ucudur ve bunun etrafında sıralandığı düşünülen dört adet, bir hayvana olasılıkla bir köpeğe ait dişler diğer grubu oluşturmaktadır.⁶⁸

Mezar 98: Bir yetiškine ait olan bu pithos gömüde, iskeletin alın kısmında kırık bir bakır/ bronz diadem görölmüştür.

Mezar 124: Pithos gömü içinde bir yetişkin iskeletin alın kısmında uçları delik, ortasında kabartma bezemeler olan, altından bir diadem bulunmuştur.

Mezar 125: Bir çocuk iskeletin bulunduğı pithos gömü içinde süs objesi olarak; bakır/bronz karışık bir diadem ile yine bakır veya bronzdan yapılmış spiral biçimli iki adet yüzüğe rastlanılmıştır. Bunun yanı sıra 1 adet bakır/bronzdan yapılmış ve ETÇII'e tarihlenen bir küpe buluntular arasındadır.

Mezar 150: Taş sandık mezarın içinde bir yetiškine ait iskeletin alın kısmında uçları delikli kenarları kabartma bezemeli bronzdan yapılmış bir diadem görölen buluntular arasındadır.

Mezar 171: İçerisinde ölüünün görölmediğı bir pithos mezar ve süs objesi olarak, bakır ya da bronzdan yapılmış bir yüzük görölmüştür.

Mezar 179: Bir çocuğa ait bu pithos gömüde, iskeletin kol kemiklerinin yakınında spiral biçiminde bakır/bronz bir bilezik bulunmuştur.

Mezar 196: Buluntu açısından zengin olan ve bir çocuğa ait bu pithos gömü içerisinde, iki adet bakır ya da bronzdan yapılmış yüzük ve yedi tane bakır/bronz boncuk ile disk şeklindeki bir taş ve üç hayvan dişinden oluşan bir kolye ortaya çıkarılmıştır.

4.1.13-Ulucak Höyük: İzmir ili, Kemalpaşa ilçesine bağı Ulucak Beldesi yakınlarında İzmir-Ankara karayolunun 15 km'sinde yer alan höyük, 1959-1960 yılında D.Frech'in yüzey araştırması sırasında keşfedilmiştir. Bilimsel kazılar ise 1995 yılında Altan Çilingiroğlu tarafından başlatılmış, 2009 yılından itibaren Ö.Çevik başkanlığında devam etmektedir. Buradaki mezarlık alanı 1998 yılında temel kazısı sırasında ortaya çıkarılmış ve bir kurtarma kazısı yapılmıştır. Mezarlık alanı Erken Tunç Çağı'ndan başlayarak Orta Tunç Çağı'nın ortalarına kadar kullanıldığı anlaşılmıştır. Buluntulardan

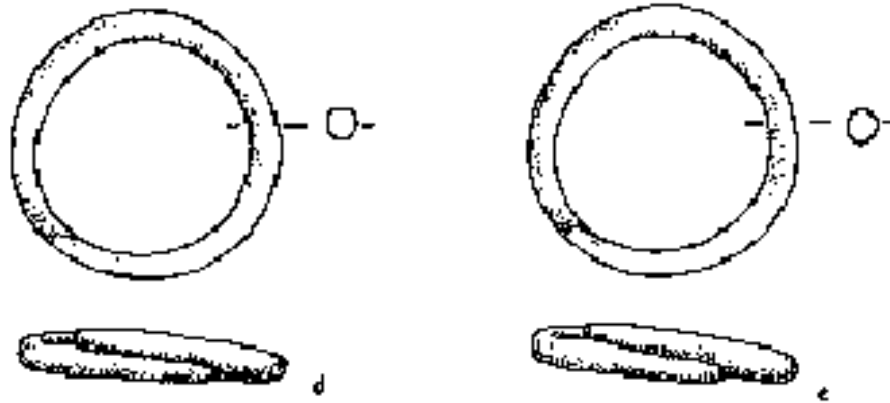
⁶⁸ Gürkan-Seeher 1991:54

yola çıkılarak mezarlığın Erken Tunç Çağı II tarihlendiği söylenir. Toplam 45 mezar ortaya çıkarılmış, 12 tanesi ise Erken Tunç Çağı'na tarihlenmiştir.

Ortaya çıkarılan ve Erken Tunç Çağı'na tarihlenen, konumuzla ilgili buluntu veren tek mezarlık ise, TT24d;AOD olarak kodlanan mezardaki buluntulardır. İçerisinde 40-50 yaşlarında bir kadına ait olan pithos gömüde, iskeletin yanında mezar armağanı olarak iki gümüş halka bırakılmıştır. Gümüş halkalardan sağlam olanının çapı 0,024m ve her ikisinin de kalınlığı 0,004-0,005m arasında olup, gümüş halkaların yüzük olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.⁶⁹

Genellikle Erken Tunç Çağı'na tarihlenen mezarların içinde çok az armağana rastlanmıştır. Anadolu'da Demircihöyük/Sarıket, Küçükhöyük, Yortan, Babaköy, Ovabayındır, Kusura, Pekmeztepe, Harmanören, Karataş/Semayük ve daha birçok Erken Tunç Çağı mezarlarıyla benzer özellikler göstermektedir

Ulucak höyük mezarlık alanında metal nesnelerin fazla ele geçmemiş olması burada yaşayanların ekonomik olarak bölgedeki diğer yerleşmelerden daha fakir, bir yaşam sürmesi metali işleyememeleri ve metal eşya alacak kadar varlıklı olmamalarıyla açıklanmaktadır.⁷⁰

Res.4.17.Ulucak höyük halka yüzükler (Çilingiroğlu 1999:336)

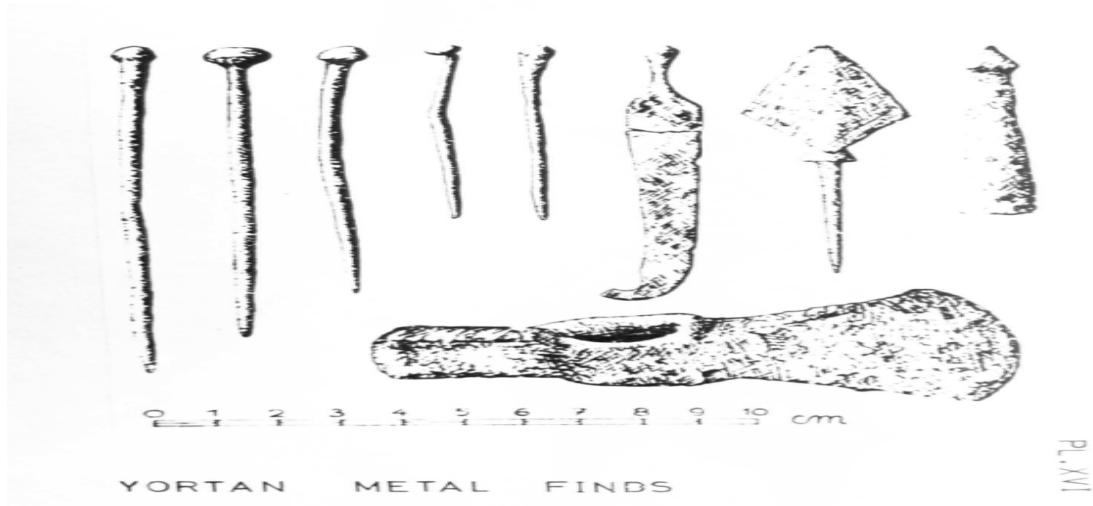
4.1.14-Yortan: Manisa ilinin, Kırkağaç ilçesine bağlı Gelenbe beldesinin Bostancı köyü yakınlarında açığa çıkarılan Yortan mezarlığı Kırkağaç'ın 16,5 km kuzeydoğusunda yer almaktadır. Mezarlık alanındaki kazılar, 1900 yılında demiryolu yapımında görevli

⁶⁹ Çilingiroğlu-Derin 2004:56

⁷⁰ Derin-Özkan 1999:117

Mühendis P. Gaudin, 1901 yılında P. Gaudin ile birlikte V. Chapot tarafından yapılmıştır. T. Kamil tarafından 1982 yılında mezarlığın detaylı yayını yapılmıştır. Toplam 107 mezar ortaya çıkarılmış, Yortan Erken Tunç Çağı'nın bütün evrelerinde kullanılmış bir mezarlık alanıdır. Erken Tun Çağı I-III evrelerine tarihlenen Yortan ve Troia ile çağdaş kabul edilmektedir.

Yortan mezarları seramik formları açısından zengin olduğu halde metal buluntular açısından fakirdir. Bütün mezarlarda sadece 9 adet metal obje ele geçmiştir. Bunların içinde beş tanesi mantar başlı iğnelerdir. Bunun yanı sıra süs objeleri olarak basit spiral bilezikler (çizimleri yapılmamış) ve çok az altından süs eşyası dışında 3 tane altından kulak tıkaçı ele geçen buluntular arasındadır. Boyları sırası ile 1,2 ve 1,5 cm çapları 0.7cm ve 0,8cm'dir.

Res.4.18.Yortan mezarlarında ele geçmiş metal iğneler (Kamil 1980:216)

4.1.15-Gavurtepe: Manisa'nın Alaşehir ilçesi yakınındadır. Höyükteki kazı çalışmaları 1987-1991 yıllarında R.Meriç tarafından yapılmıştır. Erken Tunç Çağı tabakalarının özellikle Troia I-V eşdeğerde buluntuları olduğu görülmüştür

Konumuzla ilgili buluntular höyüğün batısındaki mezarlık alanında ortaya çıkarılmıştır. 12-14 aylık bir kız çocuğuna ait bu intramural pithos gömüde (Erken Tunç

Çağı III evresine tarihlenir) 89 parçadan oluşan bir altın gerdanlık, iki altın bilezik, iki altın kulak tıkaçı, bronzdan bir bilezik buradaki süs objesi nesneleri oluşturmaktadır.⁷¹

4.1.16-Panaztepe: İzmir il merkezinin kuzeybatısında, Menemen ilçesinin 13km güneybatısında kesik köyü sınırları içerisinde yer alır. Erken Tunç Çağı III ait kalıntılar höyüğün yamacında ortaya çıkarılmıştır. 1985 yılında başlayan kazılar Hayat Erkanal tarafından devam edilmektedir.

Höyükte yapılan kazı çalışmaları sonucunda Erken Tunç Çağı'na tarihlen dönemde süs objesi olarak çok az buluntu ele geçmiştir. Genellikle Orta Tunç Çağı buluntuları yoğun olarak görülmüş. 1985 yılı çalışmalarında urnelerde kremasyon yapılan ölü gömmede, ağırşak biçimindeki kolye tanelerinin yanmış kemiklerle birlikte urnelerin içine bırakıldığı gözlenmiştir.

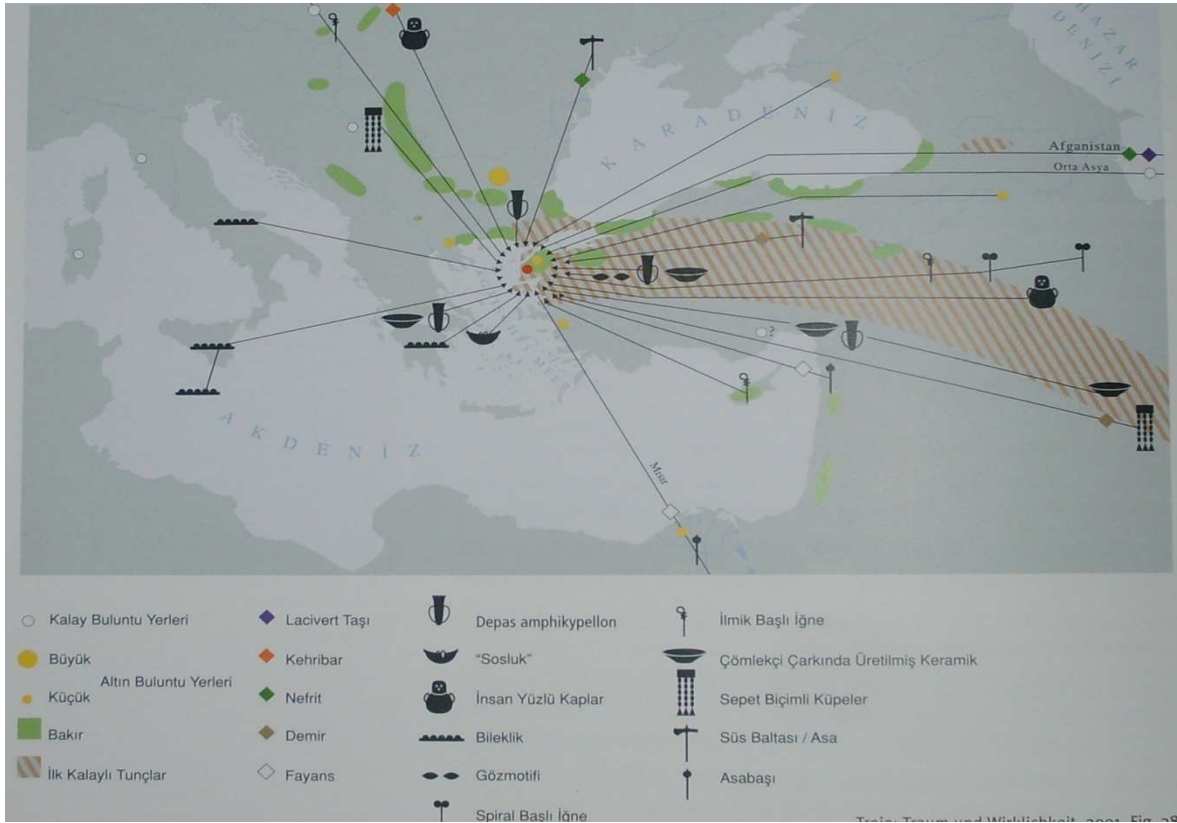
1986 yılı kazısında 18-28 yaşlarında bir kadına ait pithos mezarda süs objesi olarak, iki bronz yüzük, bunlardan birisinin üzerinde okside olmuş cam bir yüzük taşı bulunmaktadır. Yine aynı yıl K-L/14-15 plan karesinde bir pithos mezar ve içerisinde üç kişiye ait iskelete rastlanmıştır. Yanlarına iki boncuk ve gümüş bir halka mezar hediyesi olarak bırakılmıştır.

1988 yılı kazılarında spiral biçimli halka, İkiztepe kazılarında açığa çıkarılan ve MÖ.3.Bine tarihlendirilen spiral biçimli bir halka ile büyük bir benzerlik gösterir. 1991 yılı kazılarında süs objesi olarak, boncuk taneleri, bronzdan yüzükler, gümüş bir küpe mezara bırakılan ölü hediyeleri arasında sayılabilir.

4.1.17-Troia (Hisarlık Tepe): Batı Anadolu Erken Tunç Çağı kültürü, ekonomisi, ticareti, gündelik yaşamı hakkında önemli bilgiler veren höyük, Çanakkale il merkezine bağlı Tevfikiye Köyü'nde yer alan, Karamenderes ve Dümrek çaylarının oluşturduğu kıyı ovasına hakim Hisarlık Tepe'sinde yer almaktadır. Troas Bölgesinde yer alan bu yerleşme, sit alanı olarak tescillenmiş ve koruma altına alınmıştır. Troia'da ilk kazı çalışması 1870-189 yıllarında H.Schliemann tarafından yapılmıştır. Daha sonrasında ise, 1893-1894 yıllarında W.Dörpfeld, 1932-1938 yıllarında C.W.Blegen kazıları sürdürmüştür. 1988 yılından 2005 yılına kadar M.O. Korfmann tarafından sürdürülen kazılar bu tarihten sonra, günümüze kadar E.Pernicka ve P.Jablonka başkanlığında 2012 yılına kadar sürdürüldü. Tunç Çağının en önemli yerleşmelerinden olan Troia, Batı Anadolu'yu Trakya Bölgesini

⁷¹ Meriç 1993:35

ve Ege adalarını kültürel yönden etkilemiştir. Yerleşme ticari açıdan, liman ticareti ile tüm bölgeyi etkisi altına almıştır. Günümüze kadar devam eden kazı çalışmaları sonucunda bu yerleşmede Erken Tunç Çağı'ndan Bizans Çağı'na kadar 9 yerleşme ve 50 yapı katı ortaya çıkarılmıştır. I-V.yapı katları Erken Tunç Çağı'nı temsil etmektedir.

Res.4.19.Troia'nın komşuları ile yaptığı ticaret ve değerli mallar (Çalış-Sazcı 2002:54)

Konumuzla ilgili buluntular H.Schliemann tarafında Troia II kalesi içindeki ilk dönem kazılarında ve sonraki dönem kazılarında ele geçmiştir. Alman arkeolog H. Schliemann'ın 1873 yılında yaptığı kazılar sonucu ortaya çıkardığı ve büyük çoğunluğu altın gümüş gibi değerli madenlerin yanı sıra yarı değerli taşlardan da yapılmış takıların yer aldığı buluntu grubu Anadolu'da bu güne kadar eşine pek rastlanılmayan bir hazinenin varlığını ortaya koymuştur. Eşsiz kuyumculuk örneği sergileyen bu hazine grubu 8833 parçadan oluşmaktaydı.

Buluntular üç dönem içinde değerlendirilmiştir. İlk dönem H.Schliemann'ın yaptığı kazılar sonucu ortaya çıkarılan buluntulardır. Takıların (süs eşyası) en yoğun oldu buluntu grubu bu döneme aittir. A.Götze tarafından A' dan S'ye kadar alfabetik olarak

numaralandırılan buluntu grubu içinde A Hazinesi yoğunluktadır. İkinci döneme tarihlenen buluntular ise M.Korfmann ve C.Blegen dönemi kazılarında ortaya çıkarılmış, üçüncü döneme tarihlenen buluntular ise Troia ve Troas bölgesinden geldiği düşünülen buluntular oluşturmaktadır. Hazinesin çok az bir bölümü Türkiye'deki müzelerde yer alırken, büyük çoğunluğu Moskova-Pushkin, St Petersburg, Atina, Berlin, Philadelphia ve Pforzheim müzelerinde sergilenmektedir. Penssylvania Üniversite Müzesinde yer alan ve yoğun olarak küpe ve saç takılarından oluşan bu hazine 3 yıllık bir çalışmanın sonucunda 2012 yılında Türkiye'ye iade edilmiştir. Anadolu Medeniyetleri Müzesinde sergilenmekte olan buluntular Troia Müzesi'nin yapılmasından sonra burada sergilenecektir. Aynı çalışmalar Rusya'daki eserler içinde sürmektedir.

Hazine buluntuları içerisinde en yoğun grubu A Hazinesi oluşturmaktadır. İçerisinde altından yapılmış ve benzerlerine bu güne kadar hiçbir yerde rastlanılmayan iki diadem diğer takı nesnelere göre önemli yer tutar. Bunun yanı sıra genel olarak bu dönemde ele geçen buluntu topluluğu içinde; iğne, bileklik, altından kolye taneleri olmak üzere ve en yoğun grubu küpe ve saç takıları oluşturmaktadır.

Troia süs eşyalarının yapımında telkari tekniği yoğun olarak kullanılmış, küpelerde granülasyon, telkari ve reposse tekniği bir arada kullanılmıştır. Özellikle yarım ay şeklinde yapılmış küpelerin üzerindeki granülasyon (damlatma tekniği) bilinen en eski tekniktir. Küpelerin benzerlerine ise Kültepe, Assur, Tell Brak, Mari ve Ur Mezarlarında rastlanmıştır. İki farklı form şeklinde olan saç takılarının benzerlerine Troia dışında Poliochni, Eski yapar, Alacahöyük, Çorum yakınları ve Tarsus'ta, Susa yerleşmesi (İran), Romanya (Sarata-Monteoru Mezarlığı) bu yerleşmelerinde rastlanmıştır.⁷² Takılardan yola çıkarak Troia'nın bu dönemde kuyumculuk alanında metali ustalıkla kullandıklarını ve bu süs eşyalarının başka bölgelerde de görülmesi yoğun bir ticaret ağına sahip olduklarını göstermektedir.

Troia'da bugüne kadar mezarlık alanı tespit edilmediği için, konumuzla ilgili tek buluntu Troia IIg evresindeki 201 numaralı evin tabanında 12-13 yaşlarında bir çocuğa ait iskeletin yanında ele geçen bir kurşun bileziktir.⁷³

⁷² Sazcı 2007:362

⁷³ Blegen 1963:85

Res.4.20.Troia A Hazinesi içerisinde yer alan buluntu topluluğu (Sazcı 2002:66)

Res.4.21.Troia C Hazinesi, sarkıtlı halkası sepetli altın küpeler (Sazcı 2007:210)

Res.4.22.Troia C Hazinesi, yarımay şeklinde altın küpeler (Sazcı 2007:216)

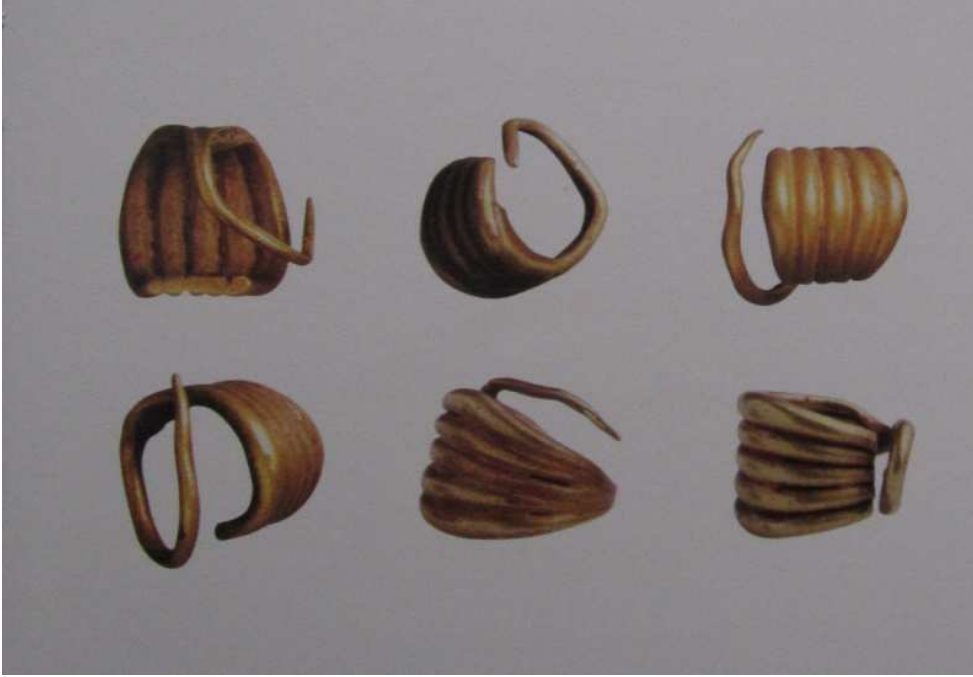
Res.4.23.Ur Kral mezarları yarımay şeklinde küpeler (Zettler-L.Horne 1998: s.99, fig.37)

Res.4.24.Troia C Hazinesi, altıgen boncuklardan oluşan kolye (Sazcı 20007:211)

Res.4.25.Troia F Hazinesi, üzeri çift spiraller ile bezeli bileklik (Sazcı 2007: 242)

Res.4.26.Troia D Hazinesi, beş çubuklu saç takıları (Sazcı 2007:221)

Res.4.27.Troia O Hazinesi, vazo başlı altın iğne (Sazcı 2007:296)

4.2-ORTA ANADOLU VE KARADENİZ BÖLGESİ

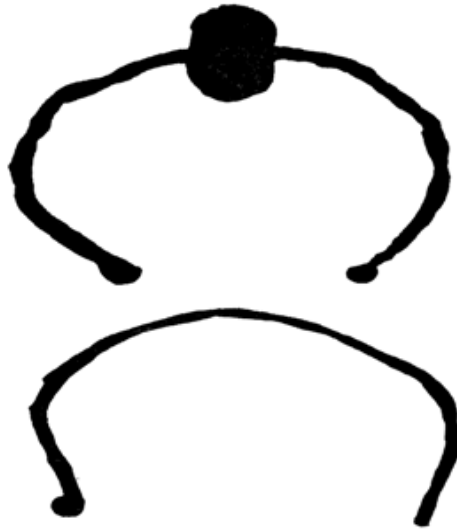
Orta Anadolu tarih boyunca doğudan gelen yolların birleşip batıya dağıldığı doğal bir kavşak niteliğinde bir bölge olmuştur. Bölge içerisinde Erken Tunç Çağı'na tarihlenen önemli yerleşmeler arasında, Alcahöyük, Ahlatlıbel, Alishar, Etiyokuşu, Karaoğlan, Karayavşan, Koçumbeli, Kültepe, Resuloğlu ve İkiztepe höyüğü yer alır. Bunlar arasında sadece konumuzla ilgili buluntu veren Höyükler incelenmiştir.

4.2.1-Ahlatlıbel: Ankara'nın 14 km güneybatısında yer alan höyük Tunç Çağı boyunca yerleşime tanıklık etmiştir. 1933 yılında H.Z.Koşay başkanlığında kazılmıştır. Kazılar sonucunda yerleşmenin Erken Tunç Çağı II-III'e tarihlendiği görülmüştür. Atatürk'ün ziyaret ettiği ender Türk kazılarından olan Ahlatlıbel Türk arkeologlar tarafından kazılan ilk Tarihöncesi yerleşme olması açısından önemlidir. Ahlatlıbel'in sıradan bir yerleşim olmadığını önemli bir kişinin belki bir yerel kralın kalabalık nüfusuyla yaşadığı yer olabileceğini düşündürmektedir.⁷⁴

Yerleşmede 18 adet küp ve taş sanduka mezar yerleşim içinde ele geçmiştir. Bu mezarlar arasında 10 numaralı olanı buluntu açısından zengindir, bir kadına ait olan bu mezarda süs objesi olarak, altın yüzük, bakır/tunç boyun halkası ve bilezik bırakılmıştır. Buluntu veren diğer iki mezar ise 8-9. taş sanduka mezarlardır, içerisinde hem kadın hem de erkek bireye ait iskeletler görülmüştür. Kadının kolunda bakır bilezik ele geçmiştir. Buluntu veren küp mezarlar içerisinde ise bağ delikli boyun halkaları, halhal, iğne ve boncuklar ele geçmiştir.

Madeni eserler içerisinde bağ delikli boyun halkaları ve bakır bileziklere kısaca değinecek olursak; birinci bağ delikli boyun halkası, kıvrılmış bakır çubuktan yapılmış ortası yuvarlak bir top çukur üzerinde oynar şekildedir. Topun üzerinde ağırşaklarda olduğu gibi dalgalı çizgiler gözüktüyor en geniş yeri 15cm. iki bağ deliği arasındaki açıklık 7,50 cm'dir. İkinci bağ delikli boyun halkası ise; kıvrılmamış yuvarlak bakır çubuktan yapılmış, 10 numaralı kadın mezarında boyun kemikleri yanında bulunmuştur. En geniş yeri 13cm, iki bağ deliği arasındaki açıklık 9,5 cm. bağ deliklerini oluşturan kulakçıklar az kırıktır. Bu çeşit boyun halkaları Kafkasya'da Suriye'de bulunan Byblos ve Hamat'ta bulunmuş ve buradaki eserlerin MÖ.2000-1800 tarihlerini verdiği bilinir.

⁷⁴ Yiğit 2003:170

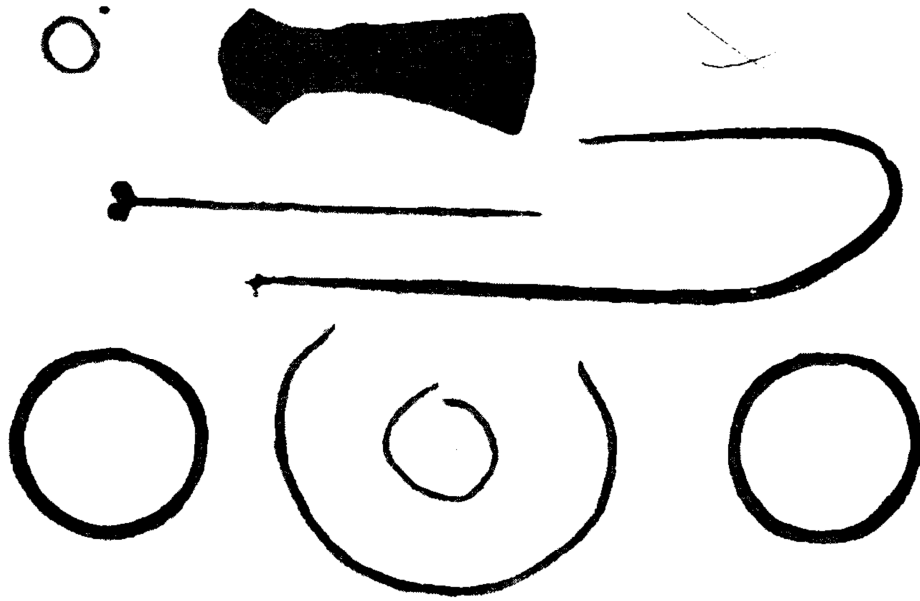
Res.4.28.Ahlatlıbel, bakır boyun halkaları (Koşay 1934:90)

Bakır bilezikler: Birinci grup olanların beş tanesi masiftir. Kazıcısı tarafından numaralar verilmiştir. 539 numaralı olanın dört köşesi yontulmuş uçları düz ve birbirine geçmiştir. X numaralı kadın mezarında ele geçmiştirlerdir. Yarıçapı 7,50 cm. çubuğun kalınlık yarıçapı ise 1cm'dir. 632 numaralı olan; yassı kesitlidir. Uçları düz ve birbirine geçmiş üstünde çizgiler belirlemektedir. En büyük genişliği 6 cm'dir. Bu çeşit bilezikler Alishar'ın İlk Tunç Çağı tabakalarında görülmüştür.

İkinci grup bilezikler: 6 adet ele geçmiş, büyükler ve küçükler için düz, uçları açık veya kapalı yuvarlak kesitli ya da hafif köşeli bakır kol bileziklerdir.

Res.4.29.Ahlatlıbel, bakır bilezikler (Koşay 1934:93)

X. numaralı kadın iskeleti yanında bulunan bakır eserlerle altın yüzük

Res.4.30.Ahlatlıbel kazısı, X numaralı mezardaki bakır eserler (Koşay 1934:95)

Bakır halhal ise diğer bir süs eşyası grubu içinde yer alır. Dört köşeli yassı şekilli olan bu halhalın uçları 3,5cm uzunluğunda, genişliği 10,5cm, kalınlığı ise 7cm.dir.

Bakır iğneler: 4 adet ele geçmiştir. 356 numaralı olan, tek halkası olan kulaklı iğne çeşididir. Uzunluğu 14 cm.dir. 580 numaralı olan iki kükrevi başı vardır. Ucu kırık mevcut uzunluğu 16,5 cm'dir. X numaralı kadın mezarında ele geçmiştir. 355 numaralı olan ise; uzunluğu 17cm. çift başlı VIII-IX numaralı çift iskeletli mezarda bulunmuştur. 432 numaralı olan; tek yuvarlak başlıdır. Kıvrılmış olarak toprak üstünde 200cm. derinlikte bulunmuştur. Uzunluğu 10 cm.dir.

Res.4.31.Ahlatlıbel, çift başlı bakır iğne (Koşay 1934:355)

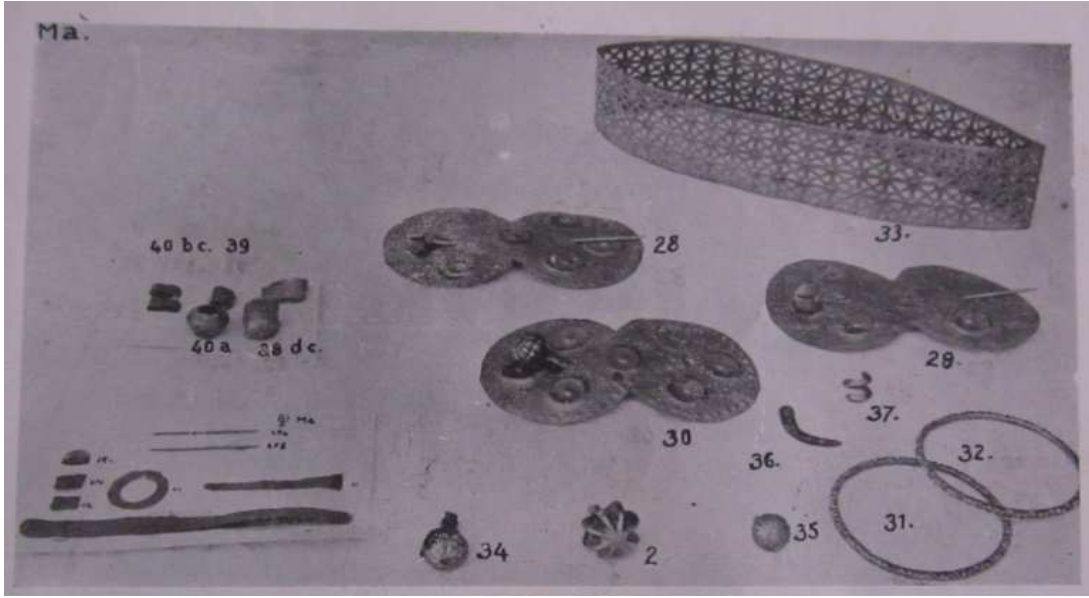
Altın eserler: Helezoni şekilde altın yüzüklerden 4 adet bulunmuştur. Üstleri düzdür. İçlerinde 366, 649, 651 numaralı olanlar masif ve 650 numaralı olanın içi ise boştur. 366 numaralı olanı içlerinde en büyük olanıdır. X numaralı kadın mezarında bulunmuştur. Diğerleri ise VIII-IX numaralı çift iskeletli mezarda ele geçmiştir.

Kurşun eserler: 32 numaralı kurşun yüzük, genişliği 20mm, tel kalınlığı 2 mm.dir toprak yüzeyinden 50 cm derinlikte bulunmuştur. Bir diğer yüzük ise 574 numaralı olanıdır. Genişliği 18 mm tel kalınlığı 2 mm dir. Toprak yüzeyinden itibaren 60 cm derinlikte bulunmuştur.

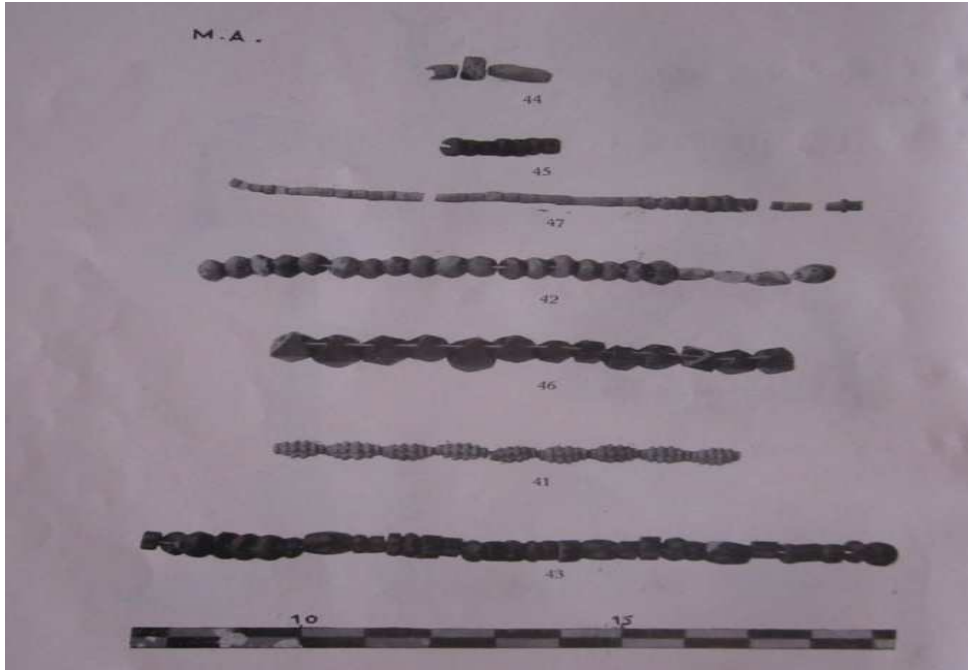
4.2.2-Alacahöyük: Çorum il merkezinin yaklaşık 50 km güneybatısında, Alaca ilçesinin kuzeybatısında yer alır. Höyükteki ilk sistemli kazılar, 1935 yılında R.O.Arık ve H.Z.Koşay başkanlığında yapılmaya başlanmıştır. 1936-1939 yılları arasında H.Z.Koşay, 1940-1983 yılları arasında ise yine H.Z.Koşay ve M.Akok, 1994-95 yıllarında ise Çorum Müze Müdürlüğü ile birlikte H.Baltacıoğlu araştırma ve kazı çalışmaları yapmıştır. 1997 yılında A.Çınaroğlu başkanlığında başlayan kazılar hala devam etmektedir. Atatürk'ün emriyle başlatılan ilk kazı olması ve görkemli mezar buluntularıyla önemli bir yerleşimdir. Höyükte 4 kültür tabakası tespit edilmiştir. Bunlardan 3. kültür tabakası Erken Tunç Çağı'na tarihlenir. Bu tabakaya ait 4 evre (5,6,7,8) tespit edilmiştir. Konumuzla ilgili buluntu veren 13 tane kral ve kraliçe mezarları bu evrelere tarihlenir. Erken Tunç Çağı III evresine tarihlenen bu mezarlar halk için değil yönetici ve soylu sınıf için inşa edilmiştir. Yapılış gereği Anadolu'ya yabancı olan bu mezarların İç Anadolu'ya Kafkaslar üzerinden gelen topluluklar tarafından yapıldığı düşünülmektedir.

Konumuzla ilgili buluntular 13 tane kral ve kraliçe mezarlarında ele geçmiştir. Yönetici sınıfa ait ölümler mezarın orta kısmına ya da bir kenarına yakın bir yere, hoker biçiminde sağ yanlarına doğru, başları daima batıya bakacak şekilde yatırılmışlardır. Tüm mezarlarda yatış pozisyonu aynıdır. Kadın mezarlarında bazen silah ve değerli eşya bırakılması da, kadınların kraliçe statüsünde olduklarının bir göstergesidir. Ayrıca takılarda yoğun süsleme teknikleri kullanılmıştır. Ajur, repousse ve granülasyon (damlatma) gibi süsleme teknikleriyle yapılmış diademler o dönem kuyumculuk sanatının ne kadar geliştiğini göstermesi açısından önemlidir. 1936-1939 yılı kazılarında altın, gümüş ve yarı değerli taşlardan birçok madeni eser ve takının ele geçmesi bütün ilgiyi Anadolu'ya çevirmiştir. Takıların yoğun olarak ele geçtiği mezarlar şu şekildedir:

MA Mezarı; 1936 yılı kazılarında ortaya çıkarılan bu mezarda, iki adet altın taç (diadem, alınlık), iki iğneyle birlikte saç veya giysi tokası, iki adet saç takısı, iki tane altın bilezik ve 14 tane altın kolye tanesi kadın süs eşyası olarak ele geçen buluntular arasında yer almıştır.

Res.4.32.Alacahöyük MA Mezarındaki altın süs eşyaları (Koşay 1944, lev. LXXXII)

Res.4.33.Alacahöyük MA Mezarındaki altın, akik, frit ve hematit boncuklar (Koşay 1944, lev. XXXV)

Res.4.34.Alacahöyük MA Mezarı, altın kolye (Bingöl 1999:107)

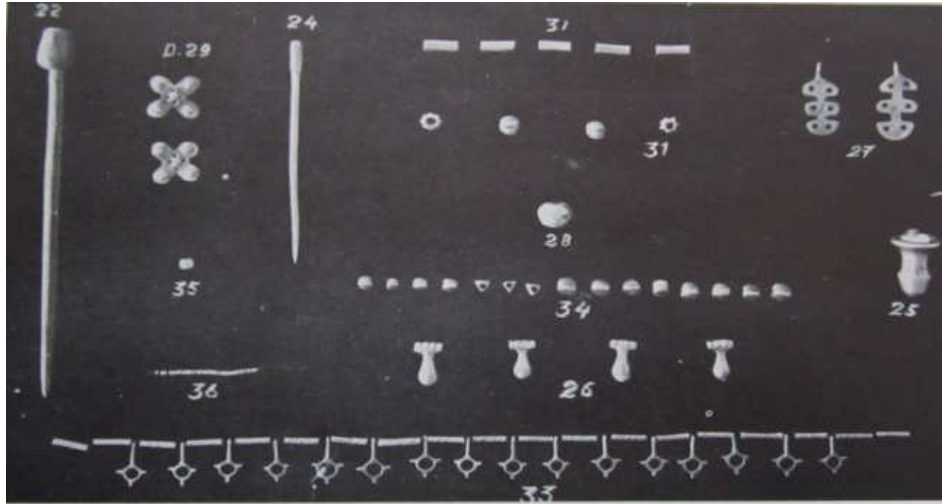

Res.4.35.Alacahöyük MA Mezarı, altın taç (Bingöl 1999:50)

Res.4.36.Alacahöyük MA Mezarı, altın çift bilezikler (Bingöl 1999:173)

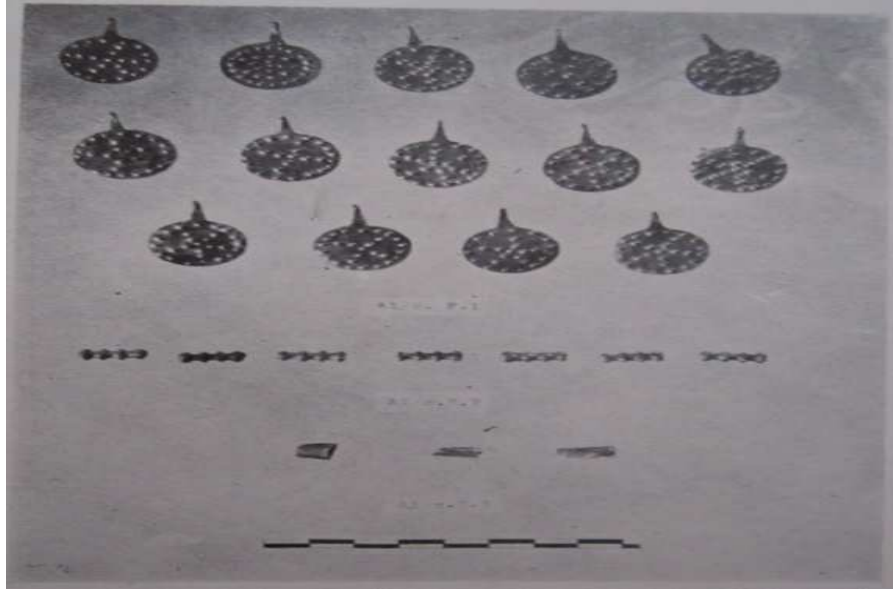
D Mezarı: 1937 kazılarında ortaya çıkarılan genellikle hoker şeklinde bir gömü olan mezarda yoğun olarak görülen süs taneleri ve boncukların yanı sıra iğne ve altın kolyede ele geçen süs nesneleri arasında yer alır.

Res.4.37.Alacahöyük D Mezarı, süs eşyaları (Koşay 1951. Lev. CLV)

E Mezarı: 1937 yılı kazılarında ortaya çıkarılan bu mezar içerisinde hoker şeklinde yatırılmış bir iskelet gömü ve başında altından şerit halinde diademle, dağınık olarak bulunmuş 20 adet dört köşeli ve ortası delik altın süs taneleri ile bir çift helezoni küpe bu mezardaki süs eşyaları arasında yer alır.

F Mezarı: Bu mezarın diğer mezarlardan farkı taban kısmının taş döşeli olmasıdır ve 1937 yılı kazısında ortaya çıkarılan bu mezarda buluntu olarak altın süs taneleri fazlaca görülmüştür. Üç farklı grupta toplanan bu süs tanelerinin ilki 14 adettir, asılmak için sapları vardır. Ortaları yıldız şeklinde çevrilmişlerdir. İkinci altın süs taneleri 8 tanedir, boru şeklinde ve içleri boştur. Üçüncü grup altın süs taneleri ise 3 tane olup iki tanesi çok fazla yıpranmıştır.

Res.4.38.Alacahöyük F Mezarı, altın süs taneleri (Koşay 1951. Fig.2)

H Mezarı: 1937 yılı çalışmalarında ortaya çıkarılan bu mezar 5. mimari tabakaya tarihlenir. Mezar içerisinde başında tacı ile gömülü hoker şeklinde gömülü bir kadın ve yanında değerli süs nesneleri olarak; çenesi hizasında dizi halinde beş adet keman biçiminde altın çift idol, bileklerinde altın çift bilezik, ayak bileklerinde gümüşten ağız açık halhallar ve 11 adet toplu iğne dışında altın 2 kolye ve 1 tane fritten kolye ile 3 farklı grup halinde süs taneleri görülmüştür.

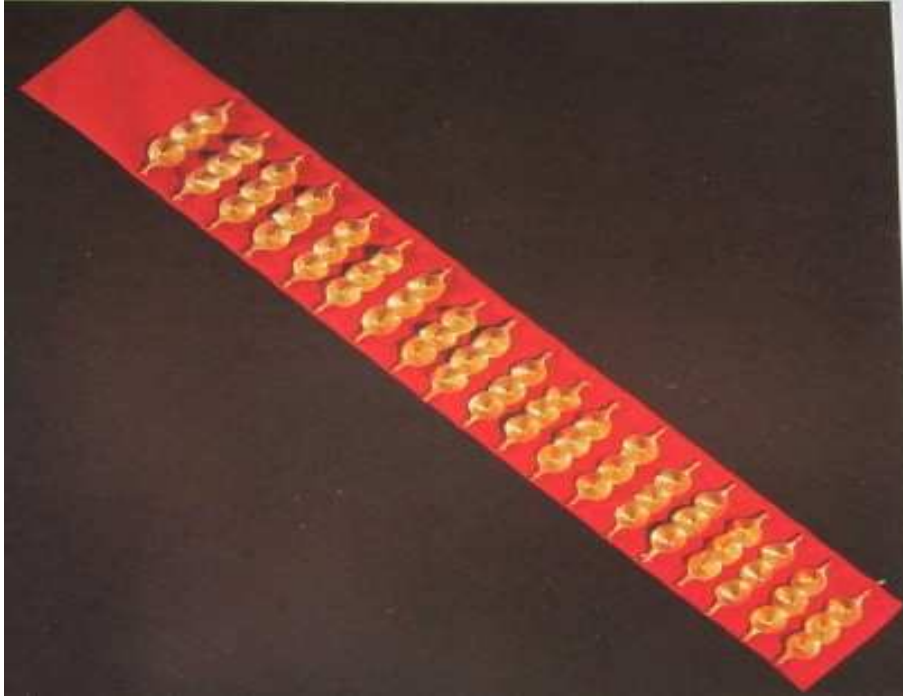
K Mezarı: Mezara hoker şeklinde bırakılan ölünün başında altın diadem ve boynu hizasında altın kolye (23 adet altın kaplamalı iri kolye), altından burmalı topuzlu iğne, kayaç kristalinden altın iğne, akik, altın topuzlu gümüş iğne, zincirli ve çift helezoni başlıklı altın ve gümüşten yapılmış iğne, fritten boncuk dışında süs iğneleri bu mezarın süs nesneleri olarak ele geçmiştir.

Res.4.39.Alacahöyük K Mezarı, altın taç (Bingöl 1999:50)

Res.4.40.Alacahöyük K Mezarı; altın, tunç ve koneol başlı iğne (Bingöl 1999:103)

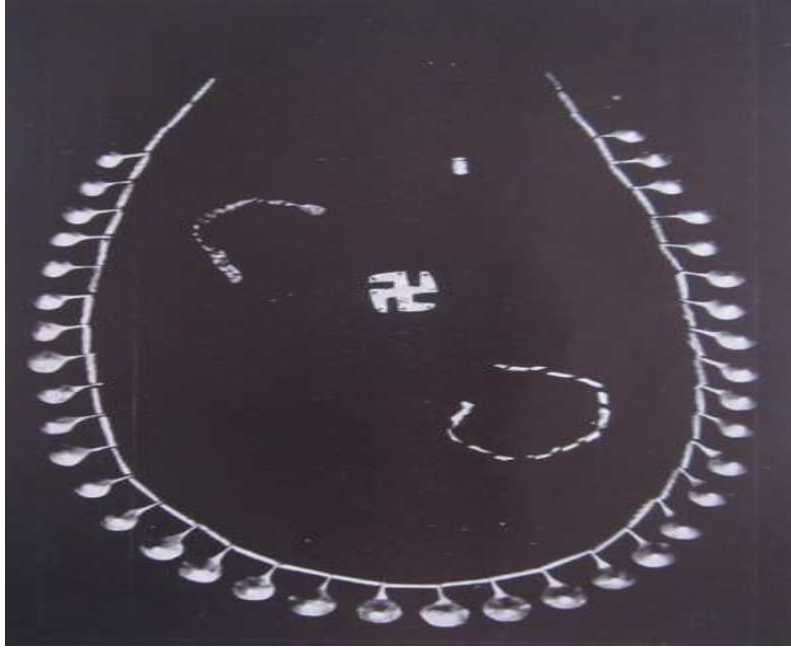

Res.4.41.Alacahöyük K Mezarında 19 adet süs tanesi (Bingöl 1999: 203)

L mezarı: 1939 yılında K mezarının batısında sağlam olarak ele geçen bu mezarda hoker şeklinde yatırılmış ölünün başında altın bir diadem, boyun hizasında altın ve akikten kolyeler, altından yapılmış iğneli toka. İki çift altın ve gümüş bilezik, altın ve taş düğmeler ve altın topuzlu gümüşten bir iğne bu mezarın süs nesneleri arasında yer alır.

S Mezarı: Buluntular mezar içerisinde çok dağınık bir şekilde bulunmuştur. Süs nesneleri arasında; akik ve fritten boncuklar, altından süs taneleri, altından kaplamalı bir iğne sayılabilir.

MC Mezarı: 1936 yılı kazısında açılan bu mezar içerisinde süs eşyası olarak altın bir kolye ve bazı takı parçaları ele geçmiştir. 42 tane boru şeklindeki altın parçasına kaşık şeklinde 37 tane altın parçasının eklenmesiyle oluşmuştur (Res.4.42).

Res.4.42.Alacahöyük MC Mezarı, altın kolye ve takı parçaları (Koşay 1944, lev. XCVIII)

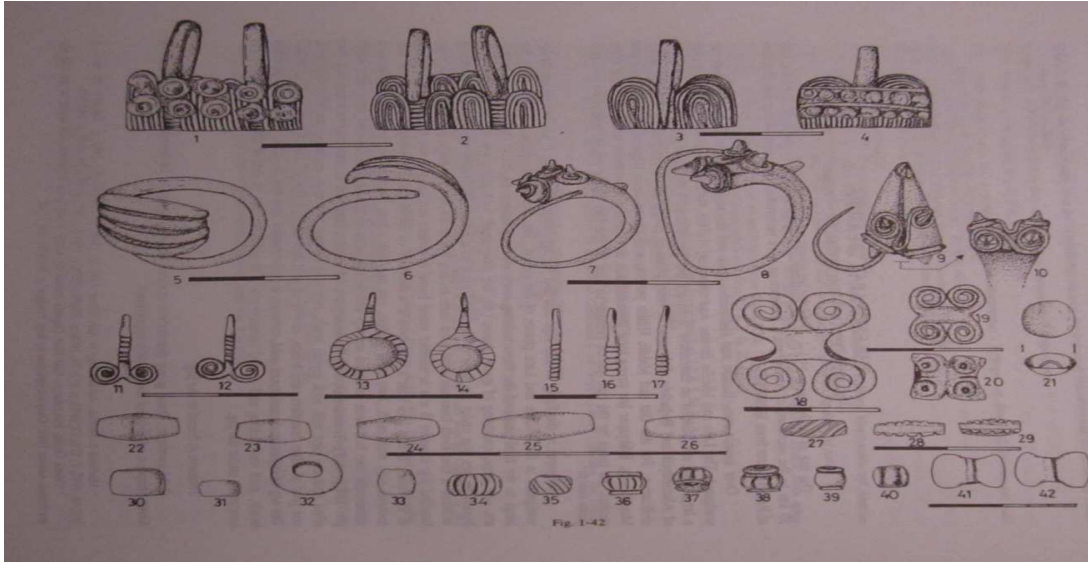
4.2.3-Etiyokuşu: Ankara'nın 5 km kadar kuzeydoğusunda yer alan bu yerleşmenin önemi Tunç Çağı buluntuları yerine Paleolitik Çağ'a ait buluntulardan gelmektedir. Höyükte kum çekilme işlemi yapıldığı için büyük tahribata uğramış ve 1937 yılında Ş.Aziz Kansu'nun başkanlığında bir ekip tarafından kurtarma kazısı yapılmıştır. Höyükte üç tabaka tespit edilmiştir. (A-B-C) bu tabaklardan sadece A açmasında Erken Tunç Çağı'na ait üç tabakaya rastlanmıştır. Yapılan kazı çalışmaları sonucu mezarlık alanı görülmemiştir. Buluntu açısından fakir bir yerleşmedir. Sadece konumuza örnek teşkil edecek bakır/tunç bir iğne dışında başka madeni olabilecek süs nesnesi görülmemiştir.

4.2.4-Eskiyapar: Çorum il merkezine bağlı Alaca ilçesinin 6 km kuzeybatısındaki Eskiyapar köyünde yer alır. Çorum yöresindeki en büyük höyüklerden biridir. Höyükteki kazı çalışmalarını 1968-1983 yıllarında Raci Temizer başkanlığında başlamış ve 1992 yılında ise İ.Ediz başkanlığında kazılmıştır. Eskiyapar, Erken Tunç Çağı'nın son evresinde Orta Anadolu ve Batı Anadolu arasındaki ilişkileri yansıtmaları açısından önemli buluntulara sahip bir yerleşmedir.

Konumuzla ilgili bilgi veren buluntular Erken Tunç Çağı III'e tarihlenir. Buluntular bir evin tabanında ele geçmiş olan A Hazinesi ile yine aynı evin içerisinde duvar kenarında yer alan B Hazinesi olan kırık tek kulplu bir çömlek içerisinde

görülmüştür. A Hazinesinin içerisinde çok fazla eser bulunurken, B Hazinesinde ise küçük eserler konmuştur.⁷⁵ A Hazinesi içerisinde başka buluntularla birlikte; altın küpeler, altın bilezik ve altın gerdanlık, altın, gümüş ve akik boncuklar, altın giysi iğnesi süs nesneleri arasında sayılır. B Hazinesi içerisinde ise; bir adet altın iğne, başı kaya kristalinden iki adet gümüş iğne, bir adet altın iğne, bir adet altından iki adet ise gümüşten küpenin yanı sıra, bir adet gümüş bilezik, bir tane gümüş bilezik parçası, altın ve gümüş fazla olmakla birlikte dağ kristali ve akikten boncuklar yer almaktadır.

Hazinelerin içerisinde yer alan buluntulardan dörtlü spiral boncukların benzerlerine, İkiztepe’de, Arslantepe VIA tabakasında görülmüş ve buradakiler tunçtan yapılmıştır. Bunun dışında Troya A, D ve J hazinelerinde, Poliochni’de de aynı tip boncuklar görülmüştür.⁷⁶ Hazine içerisinde sepet veya ay şeklinde küperlerin varlığı Batı Anadolu ile ilişki içinde olduğunu göstermiştir. Eserlerin çoğu Alacahöyük mezarlarındakilerle paralellik göstermektedir.

Res.4.43.Eskişarap A-B Hazine buluntuları (Özgüç-Temizir 1993:614)

Eskişarap A Hazine grubu içerisinde yer alan küpeler 3 farklı özelliğe sahiptirler: 1-Sepet şeklinde küpeler, 2-İstirdye formu ay biçimli küpeler, 3-Baş kısımları hayvan başı şeklinde betimlenmiş küpelerdir. İğneler, bilezik, boyunluk ve farklı boyutlardaki boncuklardan oluşmuş kolyelerde diğer süs nesnelerini oluşturmaktadır.

⁷⁵ Özgüç-Temizir,1993

⁷⁶ Özgüç-Temizir,1993,614-628

Res.4.44.Eskiypar Hazine buluntusu, altın küpeler (Bingöl 1999:56)

Res.4.45.Eskiypar Hazine buluntusu, halkası sepetli altın küpeler (Bingöl 1999:86)

Res.4.46.Eskiypar, altın küpeler (Özgüç-Temizer1993:Pl.107/10-11)

Res.4.47.Eskiypar, hayvan başı formu küpeler (Özgüç-Temizer 1993:Pl.108/1-10)

Res.4.48.Eskiyapar Hazine buluntusu, altın bileklik (Özgüç-Temizer 1993: Pl.110/2)

Res.4.49.Eskiyapar Hazine buluntuları içinde yer alan boyunluk (Bingöl 1999:150)

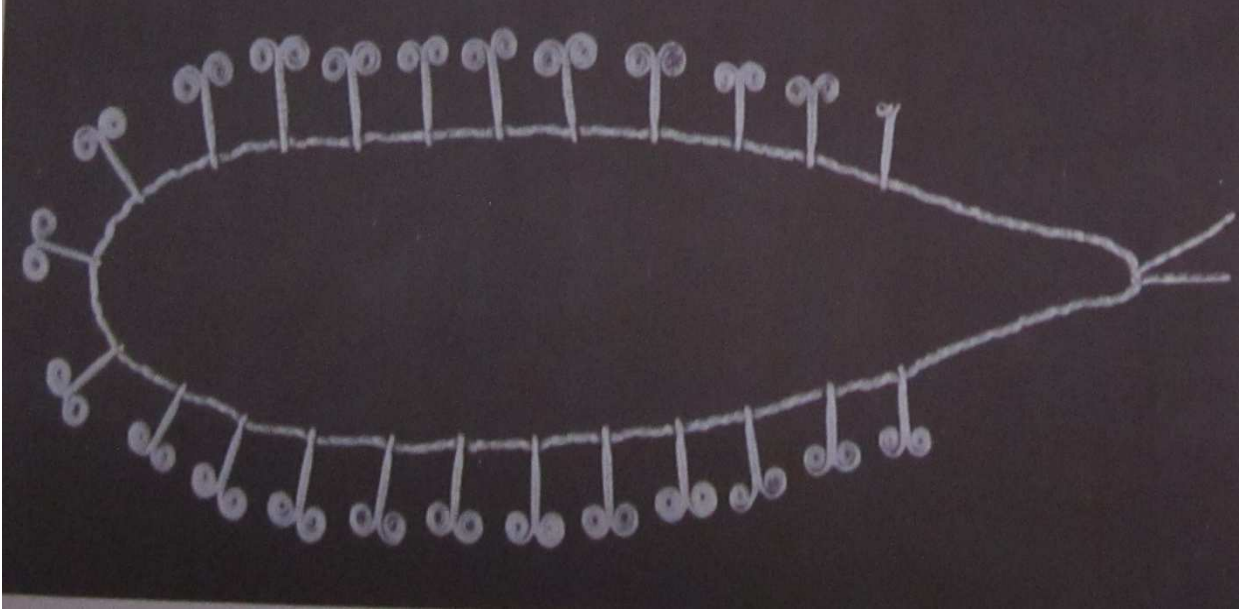
Res.4.50.Eskiyapar, küresel başlı altın iğne (Özgüç-Temizer 1993: Pl.110/3a)

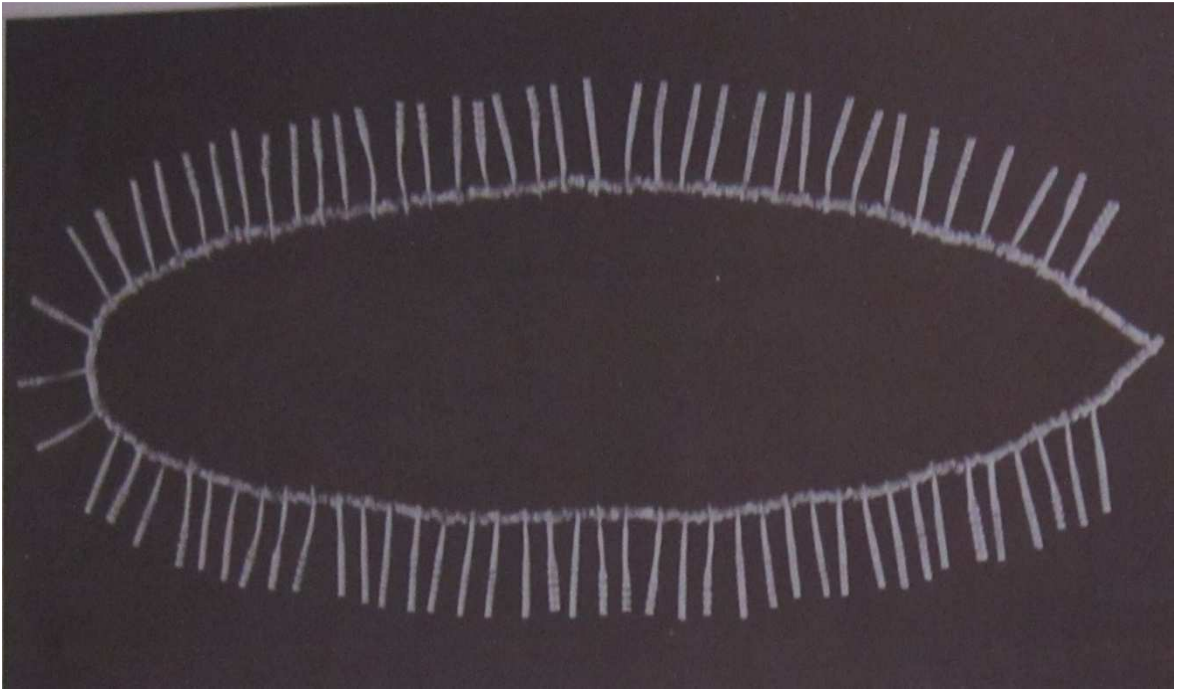
Res.4.51.Eskiyapar, küresel başlı altın iğne (Özgüç-Temizer 1993: Pl.119/3)

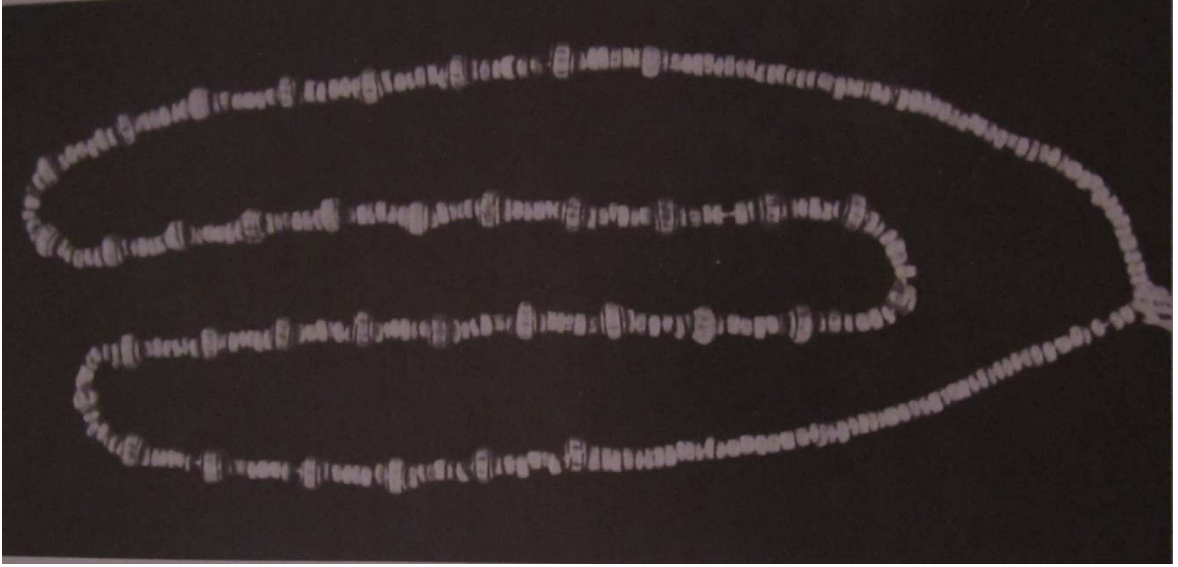
Res.4.52.Eskiyapar, başları dağ kristalinden iğneler (Özgüç-Temizer 1993: Pl.119/5-6)

Res.4.53.Eskişehir, altın boncuklardan oluşmuş kolye (Özgüç-Temiz 1993: Pl.111/1)

Res.4.54.Eskişehir, çubuk şeklindeki altın boncuklardan kolye (Özgüç-Temiz 1993: Pl.111/2)

Res.4.55.Eskiyapar, altın boncuklardan oluşmuş kolye (Özgüç-Temizer 1993: Pl.114/2)

Res.4.56.Eskiyapar, farklı boyuttaki boncuklardan kolye (Özgüç-Temizer 1993: Pl.114/1)

4.2.5-Horoztepe: Tokat İli, Erbaa İlçesi yakınındaki Horoztepe mevkiinde yer alan höyükte, 1956-1957 yıllarında T.Özgüç ve M.Akok tarafından mezarlık alanında kazılar yapılmaya başlanmıştır. Mezarlık alanı MÖ.2200-2100 yıllarına tarihlenir, buluntu açısından özellikle Alacahöyük Kral Mezarlarına benzerlik gösterir. Güneş kursu, çalpara, boğa ve geyik heykeli sitstrum gibi eşyaların varlığı bunu kanıtlar niteliktedir.⁷⁷

⁷⁷ Özgüç-Akok 1958: 3 vd.

Mezarlık alanında süs eşyası olarak çok fazla buluntu ele geçmemiştir. Altın eser olarak sadece 2 buluntu ele geçmiştir. Birincisi bilezik çember görevi gören ince altın levhadan yapılmış parça ve ikincisi ise altın bir kolye tanesidir. Gümüş eser olarak, bilezik veya band biçiminde bir başlık ele geçmiştir.

4.2.6-Konya-Karahöyük: Konya'nın yaklaşık olarak 7 km kuzeybatısında yer alan höyükte, 1953 yılında Sedat Alp başkanlığında kazılar yapılmaya başlanmıştır. 1953 ve 1967-1970 yıllarında kazılara ara verilmiş ve daha sonra 1982 yılında kazıya son verilmiştir. Tepenin kuzey kesiminde üç açmada (C-O-S) Erken Tunç Çağı tabakaları gözlenmiştir.

V.tabakada yerleşme içinde tekil mezarlar açığa çıkartılmış, süs objesi takılar bu tabakada iki kırık küp içerisinde ele geçmiştir. Bunlar arasında tunç küpe ve tunç iğne, iskeletin belinde 20 cm uzunluğunda bir tunç iğne ve sanduka bir mezar içerisinde tunç pullardan oluşan kolye süs nesneleri arasında yer alır.⁷⁸

4.2.7-Koçumbeli: Ankara'nın güneybatısında yer alan Yalınca köyü ile Ahlatlıbel yerleşmesi arasında yer alan höyük, ilk olarak 1964-1965 yıllarında Burhan Tezcan ve 1966-1967 yılları arasında ise Sevim Buluç tarafından kazılmıştır. Ahlatlıbel yerleşmesi ile benzer özellikler göstermektedir ve Ahlatlıbel'den daha fakir ve basit bir yerleşmedir.⁷⁹

Yerleşmede mezarlık alanı bulunmamıştır, sadece taş sanduka bir mezar yerleşme içinde bulunmuştur. İçerisinde sadece bir kişinin gömülü olduğu bu mezarda gömüt armağanı süs eşyası olarak çift kulak tıkaçı görülmüştür. Belirgin bir özelliği olmayan bu tıkaç ölünün kulaklarında ele geçmiş, ETÇIII'e tarihlenir, altından yapılmış ve çok kötü durumdadır.

4.2.8-Kültepe: Kayseri il merkezinin kuzeydoğusunda yer alan höyük Karahöyük köyünün güneyindedir. Yakın çevresinde Karahöyük olarak bilinir. Kül renginden dolayı höyüğe bu isim verilmiştir. 1882 yılında Th. G.Pinches Koloni Dönemi tabletlerini bulmuş ve böylelikle Kültepe höyüğü Bilim dünyasına duyurulmuş oluyordu. Daha sonrasında ise bu tabletleri açığa çıkarmak için 1893-1894 yıllarında E.Chantre başkanlığında kazılar yapılmış ve aynı amaçla 1906 yılında H.Wincker, H.Grothe kazılara devam etmiştir. Karum olarak bilinen alanda ise 1925 yılında B.Hrozný kazıya başlamıştır. 1948-2005

⁷⁸ Alp 1967:457

⁷⁹ Yiğit 2000:16

yılları arası T. Özgüç tarafından yapılan kazılar 2005 yılından itibaren F.Kulakoğlu başkanlığında devam etmektedir.

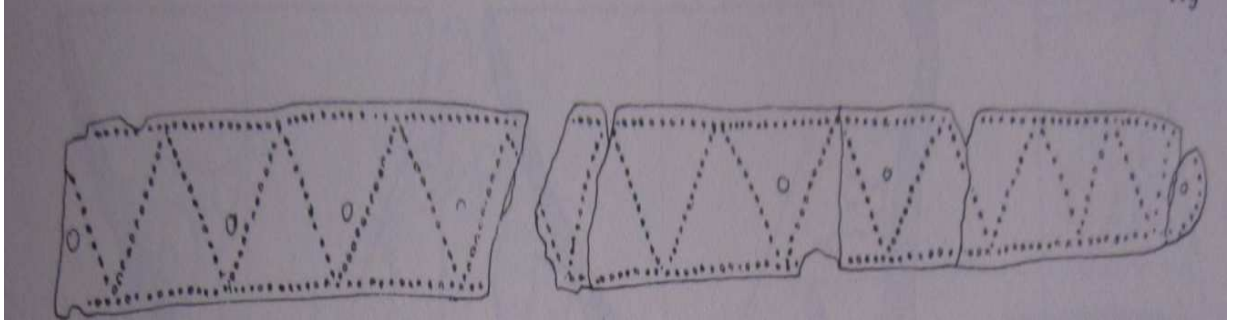
Yapılan kazı çalışmaları sonucunda tepe kısmında yapılan Erken Tunç Çağı'ndan Roma Çağı sonuna kadar bir yerleşimin olduğu gözlenmiştir. Yine bu alanda 18 yapı katı ortaya çıkarılmış ve 11-18. yapı katları Erken Tunç Çağı'na tarihlenmiştir.

Gömü armağanları arasında yer alan takılar 11-13.yapı katlarında ele geçmiştir. 13. yapı katının altındaki mezar içerisinde ölünün yanına bırakılan altın gerdanlık (Tahsin Özgüç'e göre Er Hanedan Dönemi özelliği gösterir), yine 11-12 ve 13.yapı katlarındaki mezarların içerisinde altın, elektrik, yarı değerli taşlardan süs tanelerinin dışına, altın küpe (telkari yöntemiyle yapılmış olup 13.yapı katında bulunmuştur).12.yapı katında bir çömleğin içinde elektrik bir küpe halkası ve nazarlık süs nesneleri olarak ele geçmiştir.

1962 yılı kazısında M.Ö.3.Binin son çeyreğine tarihlenen bir mezada çok fazla zarar görmüş bir diadem ele geçmiştir. Uzunluğu 37,7cm genişliği: 6,4 cm olan bu diademin alt ve üst kenarlarında repousse tekniğinde yapılmış dairelerden oluşan iki şerit arası aynı teknikte yapılmış, zikzak motifli süslüdür. Yuvarlak ucu tek delikli olan bu diadem Assurda P/20 mezarında bulunmuş olan repousse tekniğinde süslü gümüş diademlerin benzeridir.⁸⁰ Tepe kısmında ETÇIII tarihlenen bir sanduka mezar içerisinde bulunmuş olan gümüşten bir safiha T.Özgüç'e göre Orta Anadolu'nun en eski örneğini temsil etmektedir.

Yarı değerli taşlardan süs eşyaları da ele geçmiştir. Tepe kısmında yapılan çalışmalarda Erken Tunç Çağı III'e ait bir mezar içerisinde; 3 silindir biçimli lapislazuli, 55 yuvarlak, 1 tane çift koni akik ve çok sayıda altın boncuklardan oluşan bir kolye (süs nesneleri olarak ele geçmiştir. Yine farklı malzemelerden oluşan bir kolye buluntular arasında sayılır. Taş boncukla arsında dördü silindir, biri birbirine kaynaşmış dört silindirden oluşan iri bir gümüş boncuk, yedi yuvarlak akik, 1 yivli kaya kristali ve 1 adet frit boncuk bu kolyeyi oluşturmaktadır.

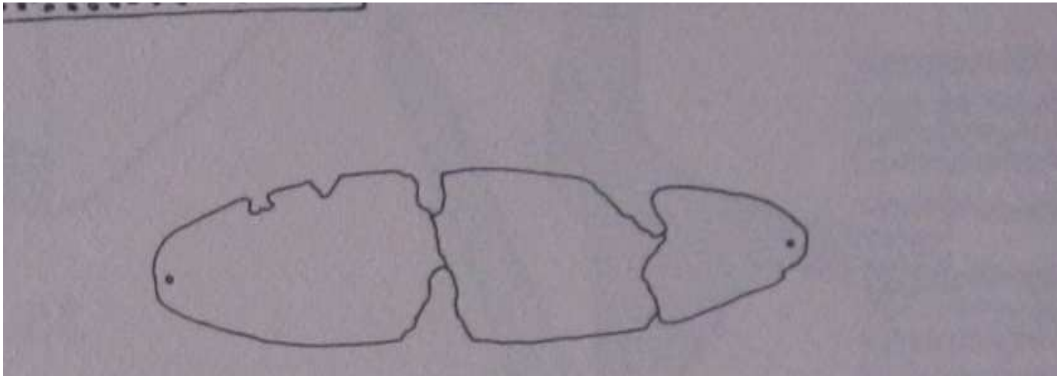
⁸⁰ Özgüç 1986:22

Res.4.57.Kültepe, altın diadem alınlık (Özgüç 1986, fig.23)

Res.4.58.Ur Kral mezarı buluntusu altın alınlık (Zettler-L.Horne 1998: 106, fig.53)

Res.4.59.Kültepe’de ele geçmiş gümüş safiha parçası (Özgüç 1986:fig.25)

Res.4.60.Kültepe lapislazuli ve başka maddelerden kolye (Özgüç 1986:lev.75,2a)

Res.4.61.Kültepe, farklı taşlardan yapılmış gerdanlık (Özgüç 1986: lev.73,9)

4.2.9-Maşat Höyük: Tokat İl merkezinin güneybatısında, Zile ilçesinin 20 km güneyinde bulunan Yalınyazı kasabasının (Eski Maşat köyü) 1500 m batısındadır. Höyükteki ilk kazı çalışmaları, E.Akurgal başkanlığında, T.Özgüç, N.Özgüç ve Y.Boysal'dan oluşan bir ekip tarafından 1945 yılında yapılmıştır. İkinci kazılar ise,1973-1984 yıllarında T.Özgüç başkanlığında yapılmıştır. Erken Tunç Çağı'na tarihlenen en eski kültür katı VI. tabakasıdır.

Konumuzla ilgili buluntular höyüğün kuzey yamacındaki mezarlarda ele geçmiştir, bu alanda biri toprak diğerleri küp mezar olan dört mezar çeşidi görülmüştür. Toprak mezar içerisinde hoker şeklinde bir gömü ve yanında metal bir iğne bırakılmıştır, diğer üç küp mezardan ikisinde yinemetallik iğne bırakılırken bir tanesinde ise, bakır/tunç iğne, bir küpe, bilezik ile çeşitli maddelerden yapılmış boncuklar mezar hediyeleri arasında yer alır. Diğer bir buluntu ise Tokat Müzesinde sergilenen ve kemikten yapılmış bir kulak tıkaçıdır. Uzunluğu; 2,85 cm ve genişliği 1,1 cm olan iğne Erken Tunç Çağı II'e tarihlenir. Ocaklı bir odada ele geçen kemik iğne tahrip olmuş, siyah renkli ve sivri diplidir.

Res.4.62.Maşat Höyük'te ele geçmiş üç adet bronz (tunç) bilezik

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/tokat/tr/mn2_en.aspx (18.08.2013)

Res.4.63.Maşat Höyük'te ele geçmiş bronz (5adet) ve kemik (1adet) iğneler
http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/tokat/tr/mn2_en.aspx (18.08.2013)

4.2.10-Resuloğlu Mezarlığı: Çorum ilinin, Sungurlu ilçe merkezine 50 km uzaklıkta, Uğurludağ ilçesi sınırları içerisinde yer alır. Mezarlık alanı ve yerleşim, 1998 yılında yapılan yüzey araştırması sonucu, T.Yıldırım ve T.Sipahi tarafından keşfedilmiştir. Kazı çalışmaları ise 2003 yılından itibaren T.Yıldırım başkanlığında Çorum Müzesi ve Ankara Üniversitesi işbirliği ile devam etmektedir.

Resuloğlu mezarlığı, Erken Tunç Çağı'nda Çorum ve çevresinde varlığını sürdüren Hatti halkının ölü gömme geleneği ve mezar armağanları hakkında önemli bilgiler ortaya koymuştur. Yapılan kazı çalışmaları sonucunda toplam 271 mezar ortaya çıkarılmıştır. Basit toprak mezar, çömlek, küp ve taş sandık görülen tipler arasındadır. Sandık tipi olanlar daha çok tercih edilenler arasındadır. Ele geçen buluntular doğrultusunda mezarlığın Erken Tunç Çağı'nın ikinci yarısında kullanıldığı belirlenmiştir.⁸¹

Resuloğlu mezarları süs eşyaları açısından oldukça zengindir. Özellikle taş, akik, uzorit, frit veya fayanstan yapılmış kolyeler en büyük buluntu grubunu oluşturmaktaydı. Kazı çalışmaları sonucu süs eşyalarının yoğun olarak görüldüğü yıllar aşağıda verildiği şekildedir.

⁸¹ Yıldırım & Ediz 2005:193-196

2003 yılı kazı çalışması: Bu dönem kazısında mezar hediyeleri içerisinde yer alan süs eşyalarını taş, akik, böcekkuğu, frit ve fayanstan yapılmış kolyelerin yanı sıra halhal, altın kulak tıkaçları ve mezarların çoğunda bulunan madeni iğneler oluşturmaktadır, ölülerin göğüs hizasında bulunan bu iğneler mezarlara bükülerek bırakılmıştır.

Taş sandık ve küp mezarlara bırakılan uçları iki topuz başı şeklinde düzenlemiş akik boncuklar, şimdiye kadar sadece bu yörede görülmüştür. Bu mezarlara bırakılan kolyelerdeki boncuk sayısı bazen 800'ün üzerinde olabiliyordu, kolyelerde metal ve akik boncukların bir arada kullanıldığı da olmuştur. Diğer bir tip olan bronz/tunç kolye tanelerinin benzerleri Alacahöyük'te A, H ve S mezarlarında görülmüştür. Madeni süs eşyaları ise, altın kaplama kolye taneleri, altın iğne başı kaplamalar, altın kulak tıkaçları, boncuklar, iğneler ve halhallar oluşturmaktadır (bazıları oldukça ağırdır ve mezarlara bırakılmak için üretildikleri düşünülmektedir).

Res.4.64.Resuloğlu, çeşitli taş ve madeni boncuklardan kolye (Yıldırım 2004:202)

2004 Yılı Kazı çalışması: Bu dönem kazı çalışmalarında süs eşyaları yoğunlukta görülmüştür. Yine her mezarda çıkan ölünün göğüs hizasında bronz iğnelerden iki tane ele geçmiştir. Yuvarlak, küre ve armut başlı formda olan bu iğneler bilinçli olarak bükülerek bırakılmışlardır. Bazı metal iğnelerin başları ise Maşathöyük, İkiztepe, Oymağaç mezarlarında bulunan örneklere paralel olarak geometrik yivlerle bezenmiştir.

Res.4.65.Resuloğlu mezarlık kazısında ele geçen bronz iğne (Yıldırım 2004: 62)

Bu dönemki kazıda en önemli buluntulardan birisi sadece Resuloğlu mezarlığında görülen bronzdan yapılmış çift topuz başlı bir iğnenin ele geçmesidir. Diğer süs eşyalarını oluşturan kolyeler kadın mezarlarında yoğun olarak ele geçmiştir. Bronz küpe, altın ve bronz kulak tıkaçları, bronz boyunluklar diğer buluntu gruplarıdır ve bunlar teknik ve şekil olarak Oymaağaç ve Troia’de ele geçen örneklerle benzerlik gösterirler. Yine bir kadın mezarında ele geçen bir saç halkasının benzeri Mezopotamya’da Ur Kral mezarlarında ele geçmiştir.

Res.4.66.Resuloğlu yerleşmesinde ele geçen saç halkası (Yıldırım 2005: 64)

Mezarlara bırakılan süs eşyalarının içerisinde kolyelerin dağılımı daha fazladır. Çoğunluğu kadın ve çocuklara ait küp çömlek veya taş sandık mezarlara çeşitli tipte kolye tanelerine rastlanmıştır. Metal kolye taneleri, altın, gümüş, bronz, bakır ve elektrumdan yapılmıştır. Resuloğlu ve çevresine özgü çift topuz biçimli akik kolye tanelerinin yanında bu yıl idol, T biçimli, ay biçimli ve ayakkabı şeklinde form özelliğine sahip kolye taneleri de ele geçmiştir. Diğer kolye örnekleri, değişik renklerdeki taşların yanında frit, fayans, deniz kabuğu gibi malzemelerden yapılmış boncuklardan oluşmaktadır.

2005 Yılı Kazı Çalışması: süs eşyalarının ortaya çıktığı mezar 89'un içerisinde hoker şeklinde bir gömü ve ayak bileği üzerinde başı yivlerle bezemeli bir bronz iğne ele geçmiştir. Süs eşyaları içerisinde kolyeler, frit, fayans, böcekkağı, uzorit, akik, ametist ve bronz boncuklardan oluşmaktadır.

Res.4.67.Resuloğlu mezarlık kazısında ele geçmiş kolye (Yıldırım 2005:220)

Akik ve bronz boncuklar arasında sıkça görülen sarı renkli boncukların bir arsen minerali olan uzorit olduğu anlaşılmaktadır. Resuloğlu sakinleri, arsenik cevheri yataklarında hammadde temini sırasında gördükleri bu minerali, canlı renklerinden ötürü süs eşyası yapımında kullanılmıştır. Mezarlara bırakılan madeni ölü hediyelerinin büyük çoğunluğunu bronz, gümüş, altın ve elektrumdan yapılmış süs eşyası oluşturmaktadır. Bronz iğneler sadece iskeletlerin göğüs hizasında değil, bazen de mezar dışına da bırakılmıştır. İğneler ise diğer bir grubu oluşturmaktadır ve en çok görülen iğne formları başları yuvarlak veya küre başlı, oval armut biçimli olanlardır. Bu yılki kazılarda ilk kez başları paralel yivlerle bezenmiş bronz iğneler ele geçmiş ve bu iğneler, Oymağağaç,

Maşathöyük ve İkiztepe'den sonraki en zengin grubu oluşturur. Erken Tunç Çağı'nın en geç evresine ait bir küp mezarda, iskeletin kaburga kemikleri arasına bırakılmış bir bronz iğnenin yuvarlak başı üzerindeki sarmal bezemeler Orta Anadolu iğnelerinde ilk kez görülmüş bir bezeme örneğidir. Küp mezarlarda ele geçen gümüş küpe ve saç halkalarıyla, bronz bileziklerin sayısı bu yılki kazılarda artış göstermiştir. Hem yetişkin hem çocuk mezarlarında ele geçen halhalların teknik ve şekilleri, Hasanoğlu heykeltıraşının ayaklarında gösterilenlerin tam paralelidir. Burma tekniği ile yapılmış boyun halkalarının teknikleri Alacahöyük ve Troia örneklerinden farksızdır.

2006 Yılı Kazısı Çalışması: Bu dönemki çalışmalarda sadece küp mezarlar ortaya çıkarılmıştır. Süs eşyaları arasında iğneler, küpeler, kolyeler ve halhallar yer alır.

İğneler: Bronz iğnelerin bükülmüş olanları göğüs hizasında ve çene altlarında, sağlam olanlar ise kol ya da bacak kemikleri üzerinde ele geçmiştir. Bu yıl vazo başlı, çift topuz ve ortası delikli küre başlı ve üzeri bezemeli iğneye Erken Tunç Çağı'nda ilk defa rastlanmıştır. *Küpeler:* Bu dönem çalışmalarında takılar içinde küpeler önemli yer tutar. Damga mühür formlu küpeler taş üzerine altın kaplama ya da altın örneklerle gösterilir. İskeletlerin başlarının iki yanında ele geçirilen bu küpelerin bir bölümü Alacahöyük Mezarlarında ortaya çıkarılan ve düğme olarak tanımlanmış örneklerin tam paralelidir. Bezemesiz tiplerin yanında, kurs kaideleri geometrik bezemeli ya da çiçek biçimli küpeler, altın ya da gümüşten yapılmıştır. Kaidesi haç şeklinde olan şimdilik sadece Resuloğlu'na has bir örnektir.

Res.4.68.Resuloğlu, kaidesi haç şeklinde küpeler (Yıldırım 2007: 452)

Kolyeler: Sade tasarımlı, frit, siyah taştan ya da bronz boncukların yanında, kurs biçimli bronz pendentifler bu mezarlarda çok fazla sayıdadır. Bu yıl ki kazılarda farklı formlarda kolyeler ortaya çıkarılmıştır. Bazı kolyelerde akiklerin arasına deniz kabuğu uzorit ve bronzdan kolye taneleri yerleştirilmiştir. Burada sıkça kullanılan akiğin Ankara/Çubuktan getirildiği düşünülmektedir. İskeletlerin boynunda korunmuş pendentifli kolyelerin bazıları, teşhir için, bırakıldıkları şekilde müzeye teslim edilmiştir. Bu yılki kolyeler arasında bulunan, fayans ve altın boncuklardan oluşmuş ve ortasında levha biçimli iki sivastikanın kullanıldığı örnek bu bölge için yeni bir formdur. Alacahöyük mezarlarına bırakılan ince levha biçimli benzer tipte sivastikaların (gamalı haç motifi) birer kumaş süsü olduğu düşünülmektedir. *Halhallar:* Diğer bir buluntu grubu olan halhallar, çoğu mezarda ayak bilekleri üzerinde yerinde korunmuş masif bronz halhalların sayısı artmaktadır.

2008 Yılı Kazı Çalışmaları: Süs eşyalarının görüldüğü mezarlar höyüğün doğu yamacındaki E28 plankaresindeki bir mezarda ve B açmasındaki, 217-220 numaralı mezarlarda ele geçmiştir. E28 Plankaresi: bir toprak mezar içerisinde hoker şeklinde bir çocuk gömülü ve mezar hediyesi olarak sadece boynunda akik, frit, fayans ve bakır bir kolye ele geçmiştir. Bir diğer buluntu ise mezar taşlarının temizliği sırasında ele geçirilen altıgen piramit başlı bir iğnedir ve Orta Karadeniz Bölgesinde MÖ.2.Bin yıla tarihlenen iğnelerin öncüsü olarak kabul edilir.

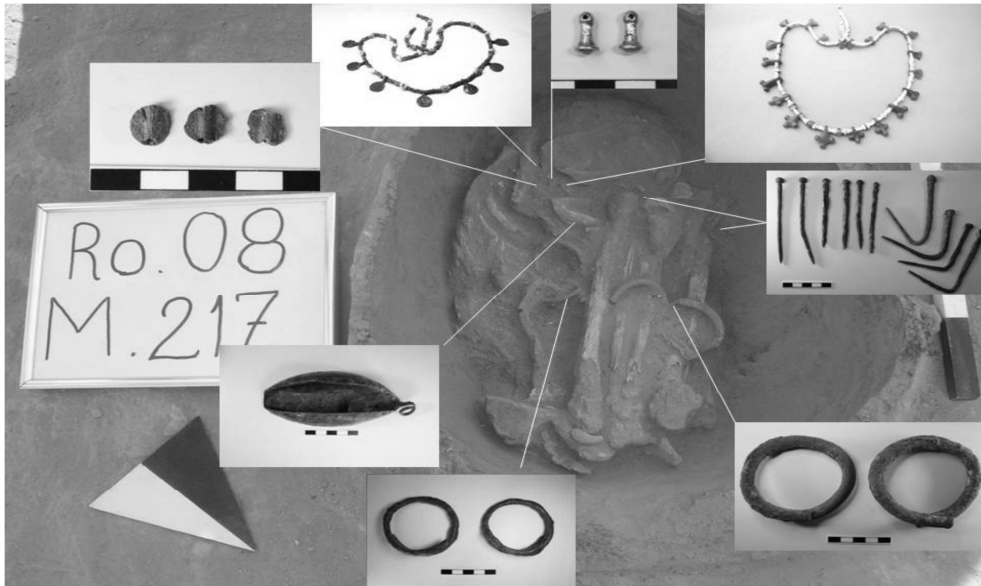

Res.4.69.Resuloğlu, altıgen piramit başlı iğne (Yıldırım 2009: 29)

B açmasında 217 küp numaralı mezar: Bu mezardaki süs eşyaları arasında kolyeler, küpe, bilezik, halhal ve iğne sayılabilir. Kolyelerden bir tanesi, bakır ve denizkabuğu boncuklardan oluşmuştur, bir diğeri ise akik pendantsiflere sahip frit ve uzoritten yapılmış bir kolye örneği şimdiye kadar karşılaşılmamış bir örnektir. Akik kolye dizisi arasında yerleştirilen, ancak kırılmaması için ayrı tutulan gümüş disk biçimli üç kolye tanesine, Resuloğlu'nda ilk defa karşılaşılmıştır. Orta Anadolu'da altın örnekleri⁸² bilinen disk biçimli, ortaları kanallı kolye tanelerinin benzerleri Kuzey Mezopotamya'da Tell Brak kazılarında ortaya çıkarılmıştır.

Küpelere: İskeletin başının altında ve boyun kenarında ele geçen damga mühür formunda iki çift küpe, bu yıl ki az bulunan altın eşyalar arasında sayılmıştır. Küpelere bir tanesi masif diğeri altın üzerine kaplamadır.

İğneler: İskeletin çene altından, göğüs kafesinden ve dizlerinin altından ele geçen bronz iğne 10 adettir. Diğer bir buluntu ise iskeletin kollarındaki halka bilezikler ve ayaklarında bulunmuş olan halhallardır.

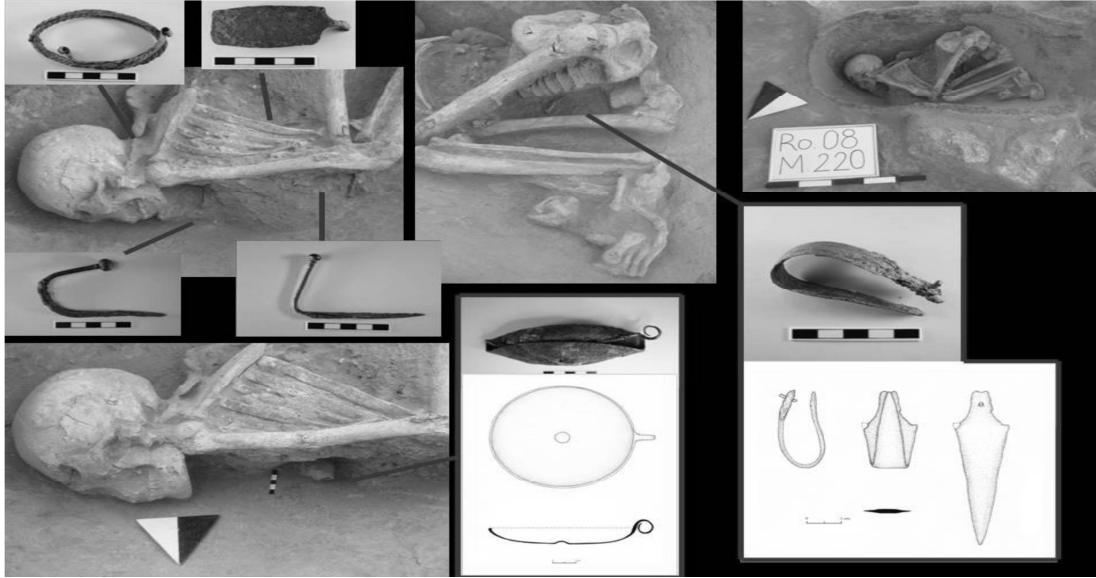

Res.4.70.Resuloğlu, 217 no'lu mezara ait ölü hediyeleri (Yıldırım 2009:34)

B açmasındaki 220 numaralı küp mezar: İçerisinde hoker şeklinde yatırılmış iskeletin yanına hediye olarak, iğneler ve boyunluklar ele geçmiştir. Bu yılki kazılarda madeni eşya bakımından en fazla iğneler görülmüştür. Bir çocuk mezarına görülen uçları

⁸² Özgüç 1986:3-39

kanca ve ilmek biçimli boyunluk Resuloğlu mezarlık alanında görülen yeni bir tiptir. Son dönem kazılarında boyundurluk sayısı giderek artmaktadır.

Res.4.71.Resuloğlu, 220 no'lu mezardaki madenî eşyalar (Yıldırım 2009: 35)

2009 Yılı Kazı Çalışmaları: süs eşyaları sadece F 27 plan karesinde, M240 numaralı taş sandık mezar içerisinde siyah taştan, her iki kenarı testere ağzı biçimli iki delikli bir boncuk tanesi, bölgenin süs eşyası sanatı için bir yenilik olarak kabul edilir.

Res.4.72.Resuloğlu; akik, azurit, frit ve bronzdan kolye (Yıldırım 2012: 61)

Res.4.73.Resuloğlu farklı renklerdeki taşlardan kolye (Yıldırım 2012: 61)

4.2.11-Tekeköy: Samsun ili, Tekkeköy ilçesinde, Dündartepe'nin yaklaşık olarak 14 km güneydoğusunda fındık vadisi içerisinde yer alan höyükte kazılar 1940 yılında T.Özgüç, N.Özgüç ve K.Kökten tarafından yapılmaya başlanmıştır. Kazı küçük bir sondaj niteliğinde olmuştur. Kazı çalışmaları sonucunda basit toprak bir mezarlardan oluşan bir mezarlık alanı ortaya çıkarılmıştır. Ortaya çıkarılan mezarlık alanı hakkında detaylı bilgi olmadığı için, basit toprak mezarlarda süs eşyası olarak sadece, ölülerin baş hizasında küpeler ve bilezikler ele geçmiştir.

4.2.12-İkiztepe: Samsun il merkezinin yaklaşık olarak 55 km, Bafra ilçesinin ise 7 km kuzeybatısında, İkiztepe köyünün kuzeyinde yer alan höyük, uzaktan bakıldığında iki tepe şeklinde olduğu için bu isim verilmiştir. Höyük ilk olarak, 1941 yılında K.Kökten T. Özgüç ve N.Özgüçten oluşan bir ekip tarafından saptanmıştır. Kazılara ise 1974 yılında başlanmıştır. 1974-1980 yılları arasında U.B.Alkım tarafından yapılan kazılar, 1981 yılından itibaren Ö.Bilgi başkanlığında devam etmektedir. Tepe III ve Tepe I'de Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen ektramural mezarlık alanları ortaya çıkarılmıştır. Ölü hediyeleri arasında kemik, taş ve madenlerden farklı süs eşyaları görülmüştür. Küpe, saç helezonu, yüzük, bilezik, amulet (muska), saç iğnesi, başlı iğne ve tunç çerçeveli düğmelerde arsenli tunç kullanılırken, altın, gümüş ve kurşun sadece küpelerde kullanılmıştır. Birinci ve ikinci dönem kazıları olan 1974-75 yılları arasında yapılan kazılarda süs eşyası buluntu sayısı çok azdır. 1974 yılında kat II yapısında iki tane kemik boncuk ele geçmiştir. Birinci boncuk; silindirik biçiminde geniş delikli ve gri reklidir, diğeri ise uzun kemiğin içinin oyulması ile yapılmıştır. Madeni eser bakımından ise, yuvarlak kesitli silindirik yapıda biri tek olarak

diğeri bir kolyenin dağılmış parçaları olarak 3 bronz boncuk ele geçmiştir. 1975 yılı kazısında ise sadece pişmiş topraktan (terrakotta) iki boncuk süs nesnesi olarak ele geçmiştir.

1976-1980 yıllarını kapsayan beş dönemlik çalışma sonucunda da İkiztepe’de yoğun buluntulara rastlanmıştır. Hammadde olarak süs eşyası ve diğer buluntu türlerinde bakır ve bronzun (tunç) çok fazla kullanıldığı görülmüştür. Beş dönemlik çalışma sonucunda süs eşyaları olarak; 1 tane pandantif, 2 adet bronz iğne (1976 yılı kazısı), bronz bir iğne ve bilezik parçası (1977 kazısı), kemik bir boncuk, bronz bir iğne, 1 çift küpe (1978 kazısı), 2 bronz yüzük, bir çift küpe ve bir bronz bilezik (1979 yılı buluntusu) ele geçmiştir. 1980 yılı kazısında da Tepe I, Kat II’de taş bir boncuk, bronz bir küpe, bronz bir yüzük, bronz bir halhal, tunç bilezik, taş pandantif (pendantif) ele geçen süs eşyaları arasında yer alır. Yine 1980 yılı kazısında Nekropol III’de görülen en önemli buluntu, ikişer ikişer sırt sırta ve simetrik durumda dört spiralden oluşan eserden 3 adet bulunmuştur. Benzeri 1975 yılında İkiztepe I’in Nekropol kesiminde bulunmuştur. En yakın benzerine Malatya Arslantepe kazısında rastlanmıştır. Yakın Doğu, Anadolu ve Ege Bölgesi Eski Tunç Çağı III’den itibaren örnekler vermeye başlayan bu motif genellikle altın ve gümüşten yapılmıştır. Çok ufak boyda 9-10 mm yapılmış olup süs eşyası (gerdanlık tanesi) olarak kullanılmıştır.

Res.4.74.İkiztepe’de ele geçen dörtlü spiral (Bilgi 2003: 273)

Alacahöyük Kral Mezarlarında, Troia II, Tell Brak, Kaneş-Karumu'nda II. kat bir çocuk mezarında, Maride, Grit ve Mikende olduğu gibi İkiztepe'nin dört spiralden oluşan bu mezar hediyelerinin birer süs eşyası olmalarından çok birer simge ya da kült eşyası olarak tanımlanacağı düşünülmektedir.

Res.4.75.İkiztepe'de ele geçen bronz bilezik (Bilgi 2003:174)

1981 yılı kazısı: Mezara bırakılan ölü hediyeleri içerisinde, saç helezonu, yüzük, bilezik, amulet, saç iğnesi, başlı ve delikli iğneler, taştan veya deniz canlılarının kabuğundan oluşturulmuş bir veya birden fazla sırası bulunan kolyeler süs eşyaları arasında yer alır. Bu dönem görülen mezarlarda sadece kadın mezarlarında değil erkek mezarlarında da taştan yapılmış kolyeler ve bronz küpeler bırakılmıştır.

1982 yılı kazısı: Mezar armağanları arasında Eken Tunç Çağı II'e tarihlenen yüzük biçimli bir idol önemlidir, bunun pendant olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Benzeri Bulgaristan'da Varna yakınında ortaya çıkan mezarlarda bulunmuştur.

1983 yılı kazısı: Bu dönem kazılarında süs eşyaları arasında bronz iğne, bilezik, yüzük, dörtlü spiralden oluşmuş plakalar, serpantinde veya fritten yapılmış, kolyeler yer alır. Dörtlü spiral şeklindeki plakalar ölülerin elinde ele geçmiş, bu eserlerin kemer tokalarından farklı olarak semboller olduğu kanıtlanmıştır.

1985 yılı kazısı: Tepe I'de Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen bir mezar içerisinde bir küpe, bir bilezik, yüzük, kolye, pendant, çift çengel iğne, 4 spiralden oluşturulmuş

plakalar, beyaz damarlı yeşil taşlardan veya frit taşlardan oluşturulmuş kolyeler, kurşun ve altından yapılmış küpeler bu dönem çalışmalarında ele geçen süs eşyaları arasında yer alır.

1986 yılı kazısı: Bu dönem kazılarında da yine mezar armağanları içerisinde kemik, taş ve madenlerden oluşmuş farklı süs eşyaları ele geçmiştir.

Kemikten süs nesneleri: Kolye taneleri olmuştur, bunlar tunçtan yapılmış kolyelerde kullanılmıştır.

Taştan pendant ve kolyeler: Biley taşları ile “8” şeklindeki taştan yapılmış pendantlar yalnız erkek mezarlarında, beyaz veya yeşilimsi beyaz renklerdeki frit kolyeler kadın, erkek ve çocuk mezarlarında, iri taneli beyaz damarlı yeşil renkli taş kolyeler yalnız çocuk, akik, dağ kristali ve kurşundan yapılmış tanelerde içeren frit kolyeler sadece kadın mezarlarında ele geçen süs eşyalarıdır.

Madeni süs eşyaları: Altın, kurşun ve gümüşten küpeler, hem kadın hem erkek mezarlarında ele geçmiştir. Kurşundan pendantlar, halka sayıları 1 ile 4 arasında değişen kurşun küpeler ise genellikle kadın mezarlarında, yüzük biçimli kurşun pendantlar erkek ve çocuk mezarlarında, disk biçimli kurşun pendantlar (pandatif) ise sadece kadın mezarlarında bulunmuştur.

1987 yılı kazısı: Süs eşyaları Erken Tunç Çağı II’e tarihlenen 2 çocuk mezarında ele geçmiştir. Birinci mezar içerisinde arsenli bakırdan yapılmış bir bilezik, ikinci mezarda ise, iki halkalı bir çift küpe ele geçmiştir.

1993 yılı kazısı: Bu dönem çalışmalarında süs eşyası olarak sadece Erken Tunç Çağı III’e tarihlenen bir amulet (muska) ele geçmiştir.

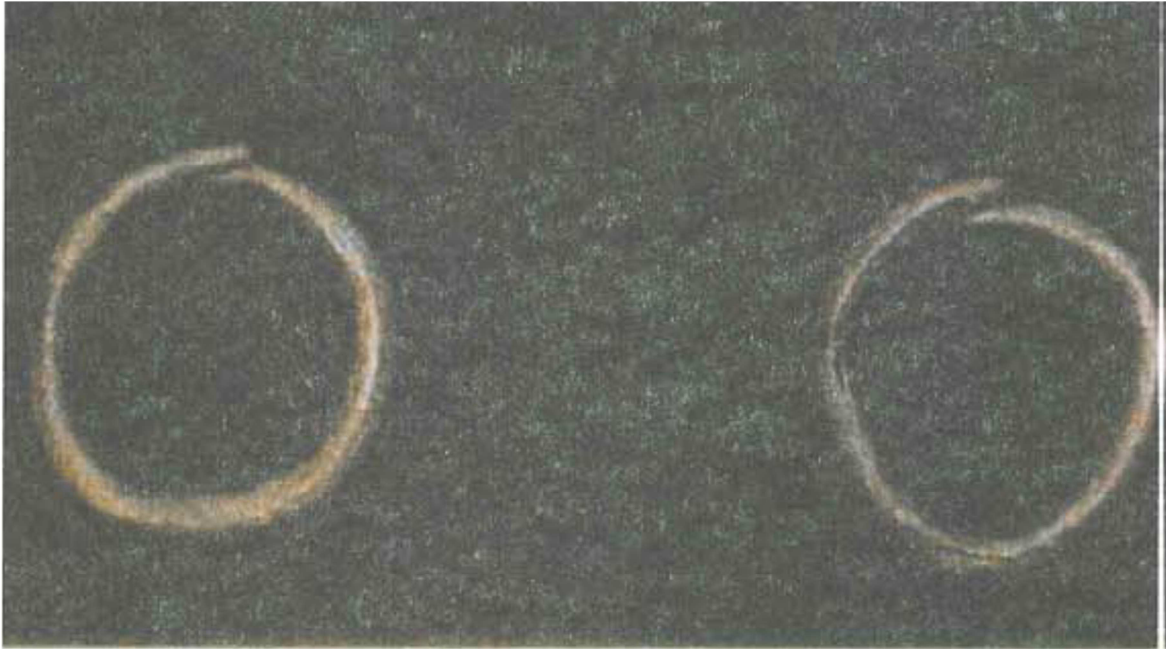
1998 yılı kazısı: Konumuzla ilgili buluntular 10. 12. ve 15. mimari katlarında ele geçmiştir. 10 ve 15.mimari katlarında sadece birer pandatif, 12. mimari katında ise bir iskeletin her iki ayağında birer tunç halhal ve mezar toprağı içerisinde gümüş bir yüzük ele geçmiştir.

1999 yılı kazısı: 2. 3. ve 5. mimari katlarında süs eşyası takılar ele geçmiştir. 2. mimari katında 1 pandatif, 3. mimari katında bir tunç iğne, iki yüzük ve 5. mimari katında ise taş pandantifler ele geçmiştir. Bu takılar Erken Tunç Çağı II ve III’e tarihlenir.

2000 yılı kazısı: Konumuz ile ilgili buluntular M açmasındaki mezarlarda ele geçmiştir. SK643 numaralı mezarda; bir tunç iğne, SK646 numaralı mezarda, kurşun küpe ile tunç bir boncuk. SK647 numaralı mezarda ise, beş adet tunç küpe görülmüştür. Bu mezar buluntuları Erken Tunç Çağı III'e tarihlenirler.

2001 yılı kazısı: Süs eşyalarının görüldüğü mezarlar M açmasında yer alır. Toplam 15 mezar açığa çıkarılmış ve 12 tanesinde süs eşyası olan takılara rastlanmıştır. Hammadde olarak bronz (tunç), kuşun ve frit yoğun olarak kullanılmıştır. Buluntular arasında; 1 adet frit boncuk, 2 adet frit boncuklardan oluşan kolye, frit boncuklu kulak süslemeleri, tunç küpeler (en yoğun grup), 2 adet kurşun küpe ve 2 adet kurşundan bilezik bu dönem buluntuları arasında yer alır ve Erken Tunç Çağı II-III'e tarihlenirler.

2002 yılı kazısı: Süs eşyalarının görüldüğü M açmasında 13 mezar ortaya çıkarılmış, bu mezarlardan sadece 5 tanesi hediyevidir: SK 666 numaralı mezarda kurşun bir küpe, SK 667'de kurşun iki küpe, SK 668'de fritten bir kolye ile tunç bir yüzük ve SK 670'de tunç iki küpe ile SK 675 numaralı mezarda fritten bir kolye ele geçmiştir.

Res.4.76.İkiztepe Sk 667 numaralı kadın mezarı kurşun küpeler (Bilgi 2004: 50)

Res.4.77.İkiztepe’de ele geçen altın göğüslük (Sevin 2003:116)

2003 yılı kazısı: Bu dönem çalışmalarında sadece 6. mimari katında süs eşyası olarak bir boncuk ve istiridye kabuğundan bir pendentif ele geçmiştir.

2004 yılı kazısı: Bu dönem kazı çalışmasında 2. 4. 5. ve 7. mimari katlarında süs eşyaları görülmüştür. 2.mimari katında; bir bilezik, 4. mimari katında, bir pendentif, istiridye kabuğundan bir pendentif. 5. mimari katında frit bir boncuk ve 7. mimari katında ise istiridye kabuğundan bir pendentif ele geçmiştir.

2005 yılı kazısı: Erken Tunç Çağı I’ın ikici evresine ait frit bir boncuk, arsenikli bakır bir yüzük, bir pendentif ele geçen süs eşyaları arasında yer alır.

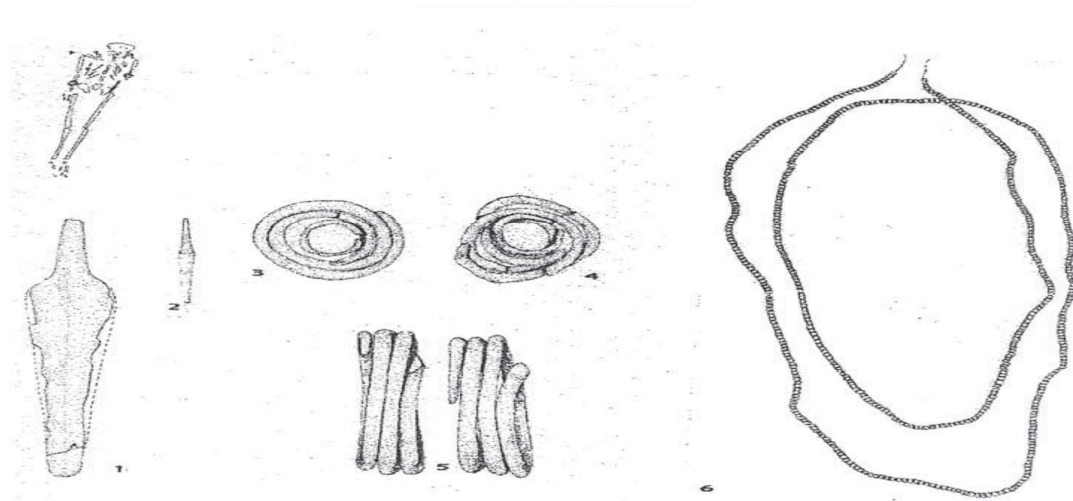
2007 yılı kazısı: Bu dönem kazılarında N ve M açmalarında süs eşyaları ele geçmiştir. N açmasında, bir boncuk ve iki tunç küpe (ETÇ I), M açmasında ise, üç boncuk ve tunç bir bilezik ele geçmiştir. Yine bu açmada, 4 toprak mezarda birer çift gümüş veya altın-gümüş karışımı küpeler ele geçen diğer bir buluntudur.

2008 yılı kazısı: 3. mimari tabakada 6 tane mezar ortaya çıkarılmış buluntu veren mezarlar: SK 692 numaralı mezar’da 4 çift tunç küpe, SK 694 numaralı mezarda (bir erkek

mezarı), altın küpe, frit boncuklardan oluşan bir kolye, SK 695 numaralı bir erkek mezarında ise kemik bir boncuk ele geçmiştir.

2009 yılı kazısı: M açmasında 4. mimari katında, disk biçimli taş bir pandantif (pendantif), süs iğneleri, tunç bir küpenin yanı sıra, Erken Tunç Çağı II'e ait 3 basit toprak mezar içerisinde 5 adet ahşap boncuktan oluşan bir kolye görülen süs eşyaları arasında sayılır.

2010 yılı kazısı: Konumuzla ilgili buluntular 2. 5. 6. mimari katlarda ele geçmiştir. 2.mimari katında, boncuk, arsenikli bakır ve taş boncuklu kolye, 5. ve 6. mimari katlarında boncuklar ve iğneler ele geçmiştir.

Res.4.78.İkiztepe 580 numaralı kadın mezarı, frit kolye ve bronz bilezikler (Bilgi 2011:61

Res.4.79.İkiztepe'de ele geçen spiral şekilli bronz bilezik

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013)

Res.4.80.İkiztepe’de ele geçen spiral şekilli bronz bilezik

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx(25.08.2013)

Res.4.81.İkiztepe’de ele geçen bronz (tunç) küpe

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx(25.08.2013)

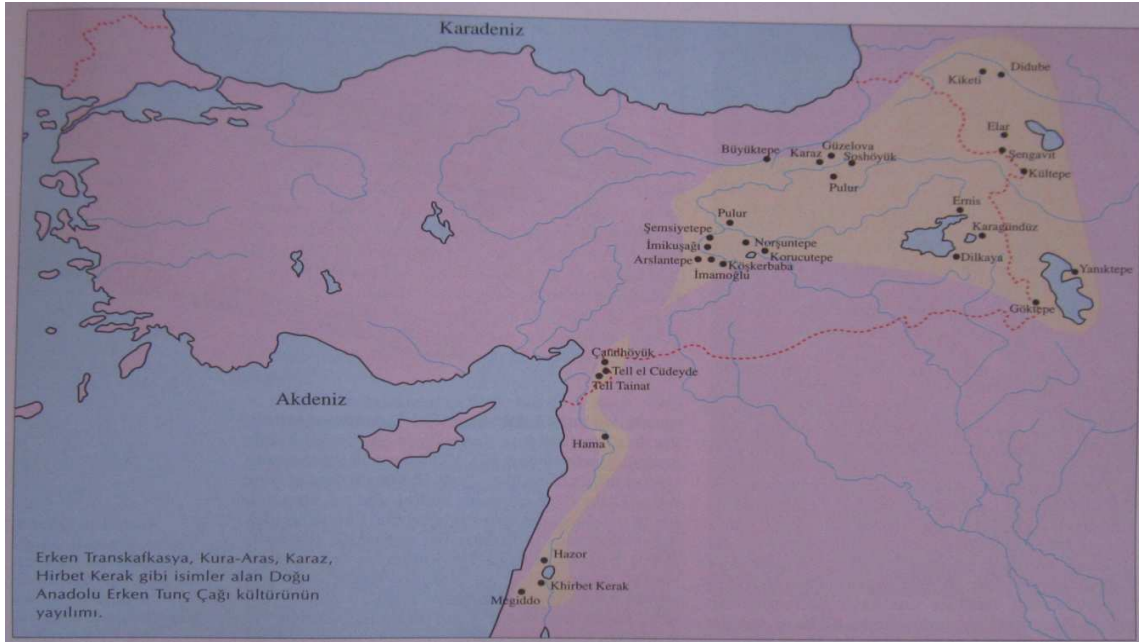

Res.4.82.İkiztepe’de bulunmuş bronz ve kemikten yapılmış kolye

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx(25.08.2013)

4.3-DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Bu bölgede konumuz kapsamında buluntu veren yerleşmeler arasında Arslantepe, Değirmen Tepe, Sos Höyük, Pulur/Sakyol, Tepecik/Makaraz Tepe, Korucu Tepe, Kökerbaba, Karaz, Norşuntepe yer alır. Kadın süs eşyalarının yaoğun olduğu yerleşmelerin başında Arslantepe başta gelir. Burada bilinlerin aksine takıların çıkarıldığı yer bir krala ait olduğu düşünülen bir mezardır, hizmetkârları ile birlikte gömülmüş olan kralın da içinde bulunduğu mezarda arsenikli bakırdan taç, küpe halka bilezik ve başka buluntularda ele geçmiştir. Diğer yerleşmeler çok fazla kazılmadığı ve çoğu baraj gölü kurtarma kazısı olduğu için buluntu açısından bakımından fakir yerleşmelerdir.

Res.4.83.Doğu Anadolu Bölgesi'nin ETÇ Dönemi Kültürleri (Sevin 2003:117)

4.3.1-Arslantepe: Malatya ili sınırları içinde yer alan höyük, 200x126m. boyutlarında ve 26 m yüksekliğindedir. Malatya Ovası'nda ve Yukarı Fırat Vadisinde kazısı yapılan en büyük höyüklerden olan Arslantepe'de ilk kazılar 1932 yılında başlamıştır. L.Delaporte tarafından 1932-1933 ve 1938-1939 yıllarında kazılar yapılmış daha sonra 1946-48 yıllarında C.Schaeffer sürdürmüştür. 1989 yılından itibaren de M.Frangipane tarafından yapılan kazılar hala bu ekip tarafından devam edilmektedir. Erken Tunç Çağı'na ait yerleşimler höyüğün güneybatısında ortaya çıkarılmıştır.

Arslantepe’de Erken Tunç Çağı I dönemine tarihlenen ve bir krala ait olduğu düşünülen mezarlık 1996 yılı kazısında ortaya çıkarılmıştır, MÖ.3.Binyıla tarihlenen bu mezar içerisinde içinde zengin madeni buluntular ele geçmiştir. Mezar armağanı olarak; bakır iğneler, üstü dövme ile yapılmış nokta bezekli iki alınlık, saç spirali mezarın dışında bulunurken, iç kısmında ise yüzük, küpe iğne, alınlık, ucunda dörtlü spiral şeklinde (yönetici sınıf işareti) olan bakır ve gümüş alaşımından iğne, bakır-gümüş alaşımlı bilezikler, altın yüzük ve boncuklar buluntular arasında yer alır.

Res.4.84.Arslantepe, hizmetkârları ile gömülmüş kral (Frangipane 2004: 117)

Res.4.85.Arslantepe Kral Mezarında ele geçen buluntular (Frangipane 2004: 125)

Res.4.86.Arslantepe Kral Mezarından bakır diadem (Frangipane 2004: 130)

Res.4.8.Arslantepe Kral Mezarından bakır diadem (Frangipane 2004: 138)

Res.4.88.Arslantepe, başları spiralli gümüş ve bakır alaşımlı iğneler (Frangipane 2004:131)

Res.4.89.Arslantepe; başları spiralli, gümüş ve bakır alaşımlı iğneler (Frangipane2004:139)

Res.4.90.Arslantepe; altın, gümüş ve bakırdan saç takıları ve bilezikler (Frangipane 2004: 141)

*Res.4.91.Arslantepe, bir gerdanlığı oluşturan farklı malzemedan kolye taneleri
(Frangipane 2004: 141)*

4.3.2-Sos Höyük: Erzurum il merkezinin 24 km kuzeydoğusunda, Pasinler İlçesinin 13 km batısındadır. Sos köyü (Yiğitbaşı) köyünde yer alan höyükteki kazılar, Atatürk Üniversitesi ile Erzurum Müzesinin bir mevsim süren ve yayımlanmayan ortak kazısından sonra, A.Sargon başkanlığındaki kazılar 1994 yılında başlamış ve günümüze kadar hala devam etmektedir.

Höyük içerisinde, Erken Tunç Çağı III'e ait Transkafkasya tipi basit toprak mezarlar görülmüştür. Konumuzla ilgili buluntular bu mezarda ele geçmiştir. İlk mezar 3.numaralı olan bir toprak mezar içerisinde, mezar armağanı olarak deniz kabuğundan 2 boncuk armağan olarak bırakılmıştır. Süs eşyası buluntu veren diğer bir mezar ise, 1997 yılı kazısında M15 açmasında ortaya çıkarılmış olan kuyu şeklinde bir mezar içerisinde ele geçmiştir. Mezar armağanı arasında beyaz istiridye kabuğundan bir halka ele geçmiştir.

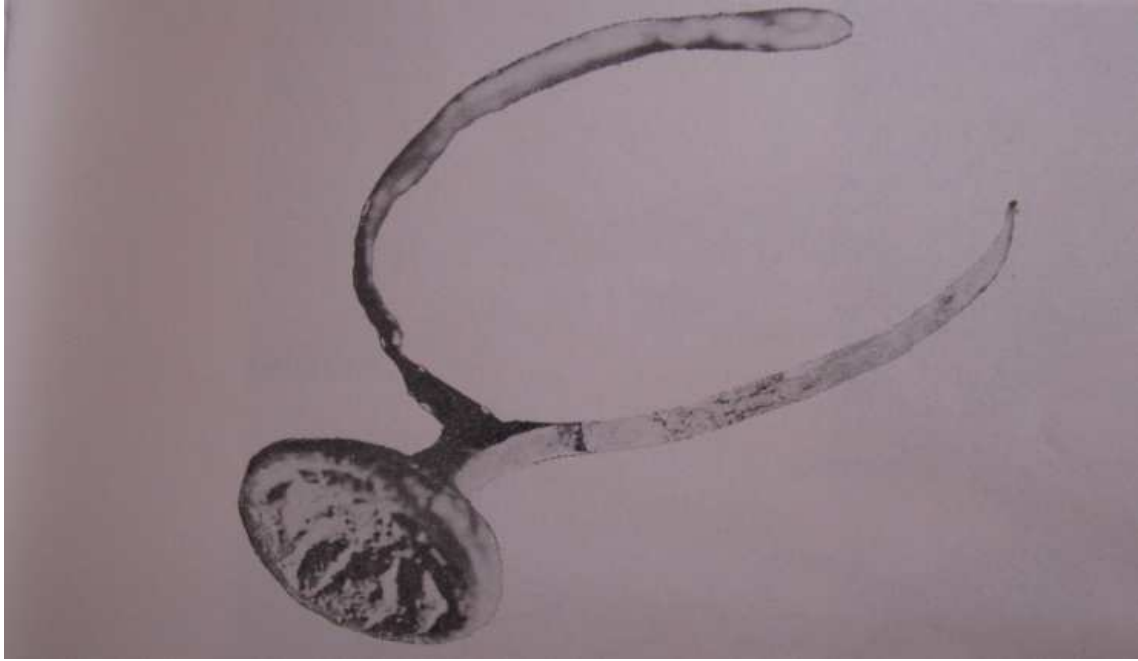
4.3.3-Pulur/Sakyol: Keban Barajı suları altın kalmış olan höyük, eski adı Pulur, sonraki adı ise Sakyol olan köyün hemen kuzeydoğusunda yer almaktaydı. 1968-1970 yıllarında H.Z.Koşay burada kazı yapmıştır. Mezarlık alanı ortaya çıkarılmamıştır. VI-VIII-IX. tabakalarda sadece birkaç gömü ortaya çıkarılmıştır. Süs eşyaları içerisinde boncuk dizileri, bakır, tunç iğneler ve XI. kat 101 no'lu oda içerisinde süs askısı delikli taştan bir amulet ele geçmiştir.

4.3.4-Tepecik/Makaraz Tepe: Elazığ ilinin 31 km doğusunda Tepecik Köyünün hemen güneybatısında yer alan yerleşmede kazılar 1968-74 yılları arasında 7 mevsim süren kazı, U.Esin başkanlığında yapılmaya başlanmıştır. Höyükte Erken Tunç Çağı II'e ait sur temelinin içinde küçük bir çocuk gömüsü bulunmuştur. Mezar armağanı takılar arasında sadece çift gözlü bakır iğne ve halka başlı bir iğne ele geçmiştir.

4.3.5-Değirmen-tepe: Keban Baraj gölü suları altında kalan höyük, Elazığ ilinin 22 km doğusunda yer alır ve yamaç höyüğü tipindedir. R.Duru tarafından sadece 1973 yılında kazılmıştır. Höyükte kazılar A-B-C açmalarında yapılmıştır. A açması Erken Tunç Çağı'na tarihlenir. Süs eşyası olarak; A çukuru buluntuları arasında II. kat yapısında tunçtan baş kısmı delikli tüm bir iğne ele geçmiştir. Yine burada II. yapı katında yarım ay şeklinde pişmiş topraktan bir amulet görülmüştür. Amuletin iki ucu ve ortada bir ip geçirme yeri sivirleştirilmiştir. Bu amuletin (müska) benzeri Doğu Anadolu bölgesindeki diğer yerleşmelerde görülmemiş ve sadece bu yerleşmeye özgüdür.

4.3.6-Korucu Tepe: Elazığ il merkezinde yer alan höyük, Altınovanın en büyük höyüklerinden kabul edilir. 1967 yılında Keban Baraj gölalanı içerisinde kalacak yerleşimleri tespit etmek amacıyla araştırılmıştır. 1968-71 yılları arasında M.N. Van Loon ve H.Güterbock başkanlığında kazılmıştır. Kazılar 1975 yılına kadar sürmüştür. Höyükte C,D,E ve F tabakaları Erken Tunç Çağı'na tarihlenir.

Korucutepe'nin Erken Tunç Çağı tabakaları fazla kazılmadığı için konumuzla ilgili buluntu yok denecek kadar azdır. Sadece Erken Tunç Çağı I'e ait 3 tane mezar ortaya çıkarılmış, bunlardan iki tanesi bir yetişkine diğeri ise çocuğa ait küp mezardır. İlki bir kadına ait olan bu mezar içerisinde, bir kemer, ayak ve kol bileziklerine ait yüzlerce minik kireç taşı, karneol ve kemik boncuk ile gümüş diadem, ay biçimli gerdanlık ve saç halkaları bulunmuştur. Yine bu mezarın yanında bir çiftte ait gömüde erkek mezarında, gümüş bir bileklik süs nesneleri arasında yer alır. Baş kısmı bir çukur tarafından kesilmiş olan kadın mezarında ise yanında M.Ö.3000'e tarihlenen, yabani keçi bezekli gümüş bir bilezik-baskı mühür süs eşyası olarak ele geçmiştir.

Res.4.92.Korucutepe'de ele geçen bilezik-baskı mühür (Güterbock 1972:80)

4.3.7-Köşkerbaba: Günümüzde Karakaya Baraj gölü suları altında kalan höyük, Malatya il merkezinin 31 km kuzeydoğusunda, Battalgazi ilçesine bağlı İmamoğlu köyünün 800 m günybatısında yer alır. İlk defa K.Kökten tarafından araştırılmıştır. 1980-1987 yılları arasında E.Uzunoğlu başkanlığında kazılmıştır.

Konumuzla ilgili buluntular yerleşim içi mezarlık alanında ele geçmiştir. 1984 yılı kazısında Erken Tunç Çağı III'e tarihlenen iki mezar ortaya çıkarılmıştır. Birinci çömlek mezar içerisinde, bir tane saç spirali, ikinci mezarda ise bir bronz yüzük mezar armağanları arasında yer alır.

4.3.8-Karaz: Erzurum il merkezinin yaklaşık olarak 16 km batı-kuzeybatısında Karaz (Karamanlar) köyünün altında yer alır. 1942-1944 yıllarında H.Z.Koşay ve K.Tufan başkanlığında kazı çalışmaları yapılmıştır.

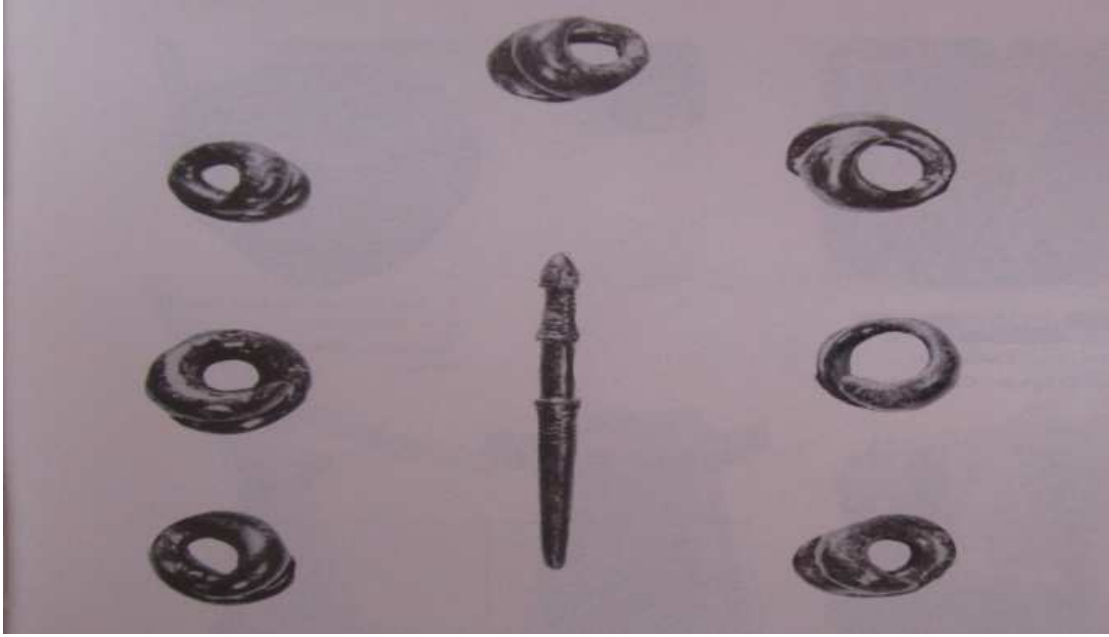
Çeşitli yapı katlarında, kemikten boncuk, başlı iğne, gövdesi delikli elbise tutturma iğnesi ele geçen süs nesneleri arasındadır. Karaz höyüğünün Anadolu arkeolojisindeki önemi ise, Filistin'deki Khirbek Kerak Kültürü'nün Anadolu'daki kökenine örnek oluşturmasıdır.⁸³

4.3.9-Norşun Tepe: Keban Projesi kapsamında kazısı yapılmış yerleşmelerden biri olan höyük Elazığ il sınırları içerisinde yer alır. 1968 yılında Alman Arkeoloji Enstitüsü adına Harald Hauptmann başkanlığında başlayan kazılar, 1974 yılında höyüğün sular altında kalması sonucu bitirilmiştir.

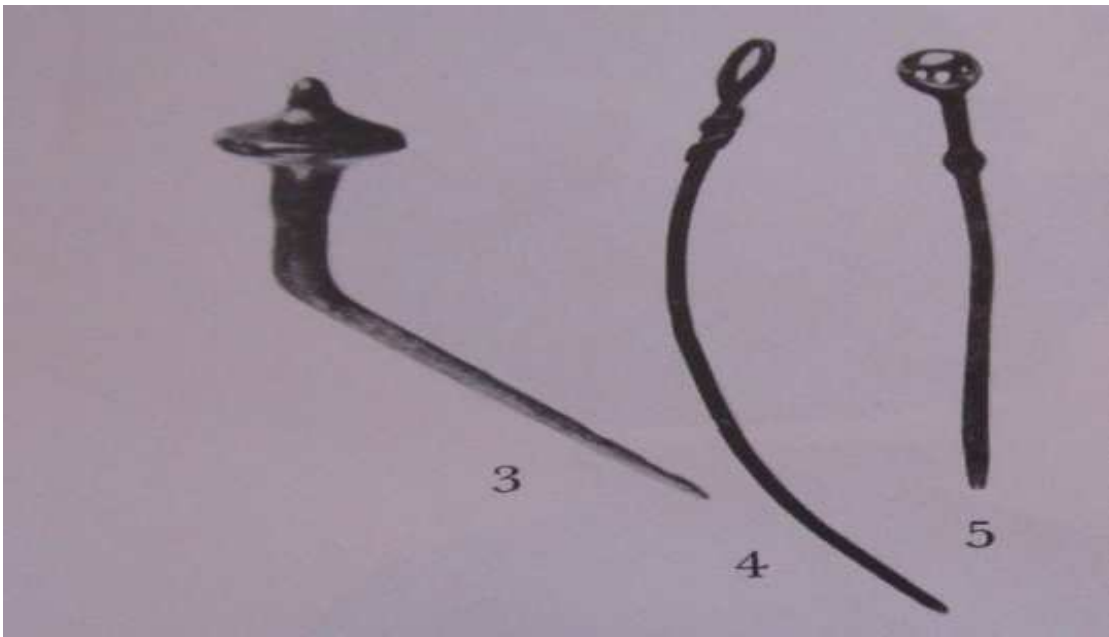
Konumuzla ilgili buluntular 1972 ve 1974 yılı kazılarında ele geçmiştir. 1972 yılı kazısında N18 b'de VIIb yapı katına ait B odasının tabanı altında küçük bir çömlek içinde tunç bir iğne dışında uçları üst üste bine yedi adet tunç halka ele geçmiştir.

Diğer bir buluntu grubu ise 1974 yılında XXI-XX tabakalarında ele geçmiştir. Bunlar tunçtan yüzükler, bir fiyonga başlı iğne, çift sarmal başlı iğnedir. Çift sarmal başlı iğne diğerlerinden farklı olarak derinlik sondajının Erken Tunç Çağı tabakalarında ele geçmiştir. Yine bu yapı katında silindir mühürü andıran kireçtaşından çift konik gövdeli bir gerdançe ele geçmiştir.

⁸³ Arsebük 1979:81-82

Res.4.93.Norşun Tepe’de ele geçen tunç iğne ve halkalar (Hauptmann 1972:47)

Res.4.94.Korucu Tepe’de ele geçen tunç iğneler (Hauptmann 1972:28)

Res.4.95.Korucu Tepe’de ele geçen kireçtaşı gerdançe (Hauptmann 1972:28)

4.4-GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Bu bölgede yer alan ve konumuzla ilgili buluntu veren yerleşimler arasında; Gedikli-Karahöyük, Hassek höyük, Lidar Höyük, Oylum Höyük, Titriş Höyük ve Tilmen Höyük yer alır. Süs eyası olarak buluntuların en yoğun olduğu yerleşimlerin başında Gedikli-Karahöyük başta gelir.

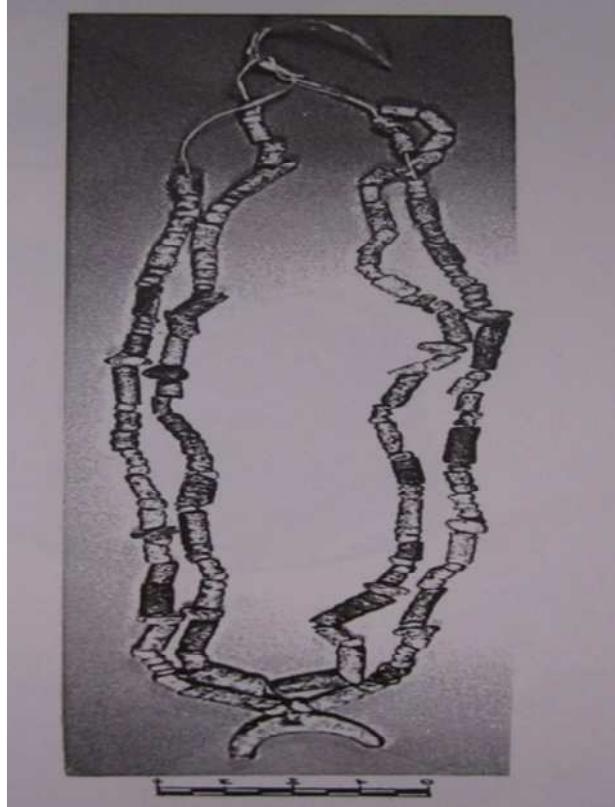

Res.4.96.Günaydoğu Anadolu bölgesi kültürleri (Arkeoatlas sayı:2, yıl:2003, s.57)

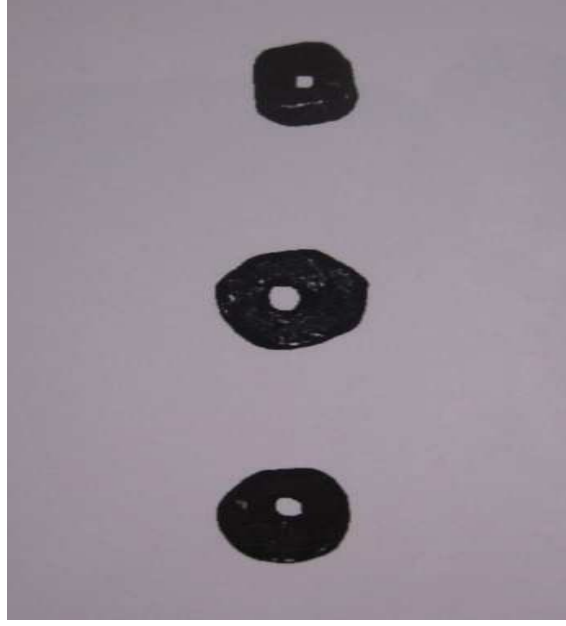
4.4.1-Gedikli-Karahöyük: Gaziantep ili, Islahiye ilçesinin kuş uçuşu 23 km kuzeydoğusunda yer alır. Höyüğün yerel ismi Karahöyüktür; fakat diğer höyüklerle karıştırılmaması için Gedikli ismi ile kullanılır. Höyükteki ilk kazılar 1958-1965 yıllarında U.B.Alkım tarafından yapılmıştır. Tilmen höyük kazıları sebebiyle 1965 yılında ara verilen kazı 1969 yılında tekrar devam edilmiştir. Yerleşmenin III. kültür katı Erken Tunç Çağı'na tarihlenir.

Konumuzla ilgili buluntular III. kültür katındaki çeşitli yapı katlarının altında gömülü basit toprak gömülerde ele geçmiştir. Buluntuların en yoğun olduğu dönem 1964-1967 yıllarında yapılan kazılarda ele geçmiştir. Özellikle iğnelerin çok fazla olduğu bu yerleşmede süs eşyalarının çoğu taştan ve madenden yapılmıştır.

Taştan süs eşyaları: Basit toprak mezar ve çömlek mezarlarda bir kolye ve IIIk yapı katında 3 tane taş boncuk ele geçmiştir. Kolyeyi oluşturan taş, beyaz ve kahverenkli boncuklar; beyazlar 5-7'lik gruplar halinde, araya belli aralıklarla iri boncuk konulmuş, ortada ay biçimli bir tane boncuk yer alır ve IIIj yapı katında ele geçmiştir.

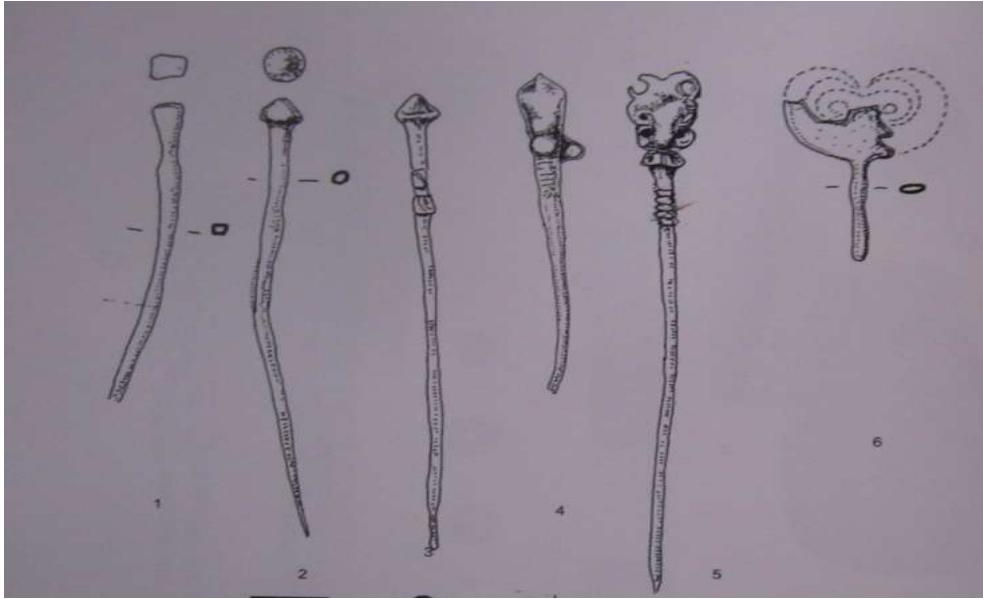

Res.4.97.Gedikli-Karahöyük farklı taşlardan yapılmış kolye (Duru 2010:7)

Res.4.98.Gedikli-Karahöyük, 3 adet taş boncuk (Duru 2010:8)

Maden Eserler: Gedikli III yerleşmesi madeni buluntu bakımından fakirdir ve madeni süs eşyaların sayısı 13'dür. Başları farklı şekilde olan 6 adet iğne ele geçmiştir. İki tanesi IIIk yapı katında, diğer dördü ise IIIj1, IIIf ve IIIe yapı katlarında bir tanesi ise Derinlik açmasında ele geçmiştir. En eski iğne IIIk'daki iğnedir ve bunlar kadın mezarlarında ele geçmiştir. Şekilleri birbirinden farklı olan bu iğnelerin ortak tek özelliği ise baş kısımlarının deliksiz oluşlarıdır.

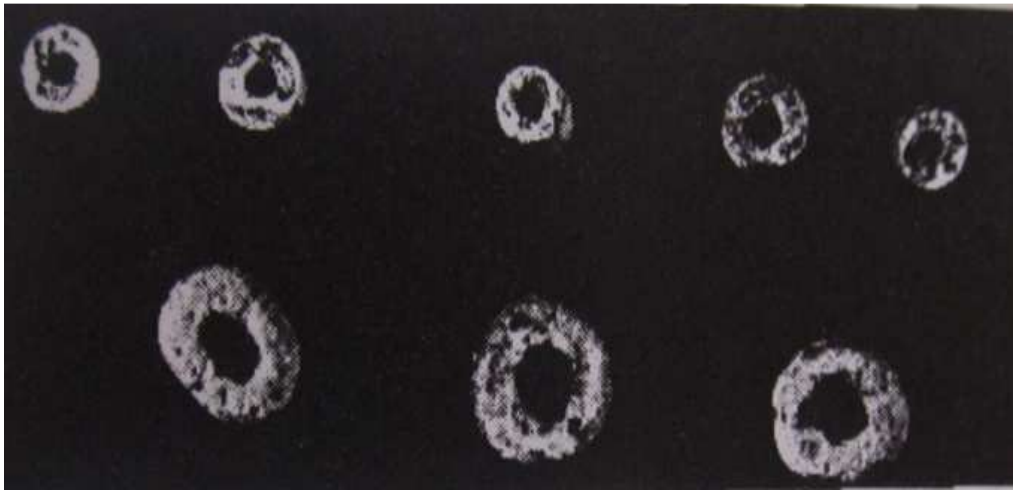

Res.4.99.Gedikli-Karahöyük III evresindeki iğneler (Duru 2010:166)

Erken Tunç Çağı sonu ve Orta Tunç Çağı başına tarihlenen mezarlık alanında da süs eşyası olarak; yüzük, küpe saç halkası, bilezik ve taştan kolyeler ele geçmiştir. C açmasında KM57 mezarında taştan bir kolyenin yanı sıra yine kremasyon mezarların gömülü olduğu toprakta 8 boncuk tanesi ele geçmiştir.

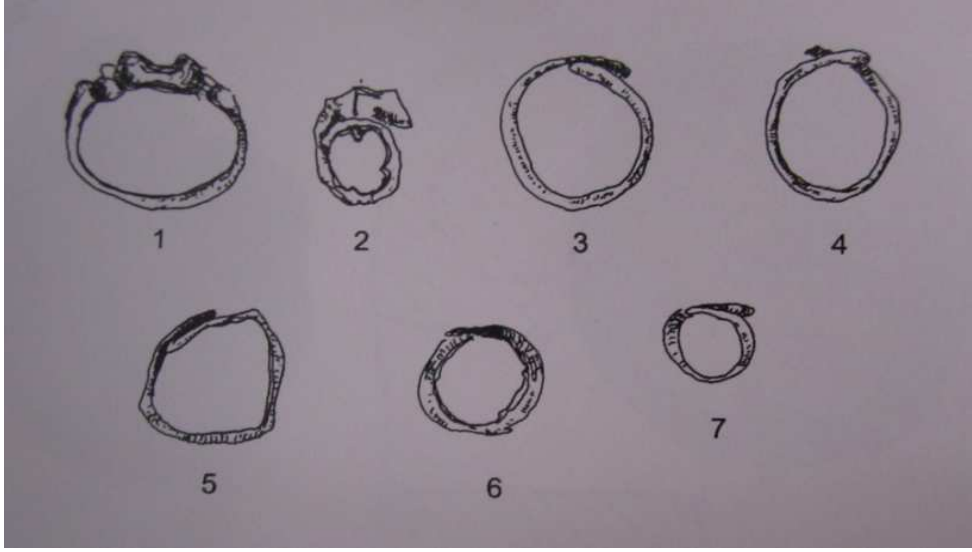
Res.4.100.Gedikli-Karahöyük, taşlardan oluşmuş kolye (Duru 2010:5)

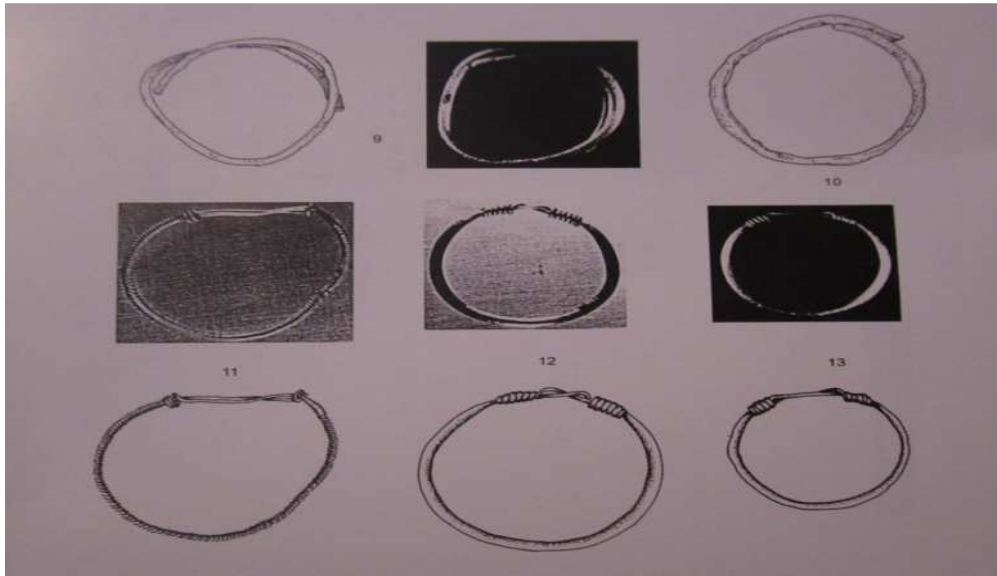
Res.4.101.Gedikli-Karahöyük, 8 adet taş boncuk tanesi (Duru 2010:7)

Bu dönemlere ait madeni süs eşyalarının çoğu, C açmasındaki kremasyon mezarlardaki urnelerde ve kremasyon toprağı içine karışmış bir şekilde ele geçmiştir. Maden eserlerinin çoğu bakırdan yapılmıştır. Diğer önemli bir buluntu grubunu ise bilezikler oluşturmaktadır. Yüzük ve diğer halkalara göre biraz daha özenli bir işçilikle

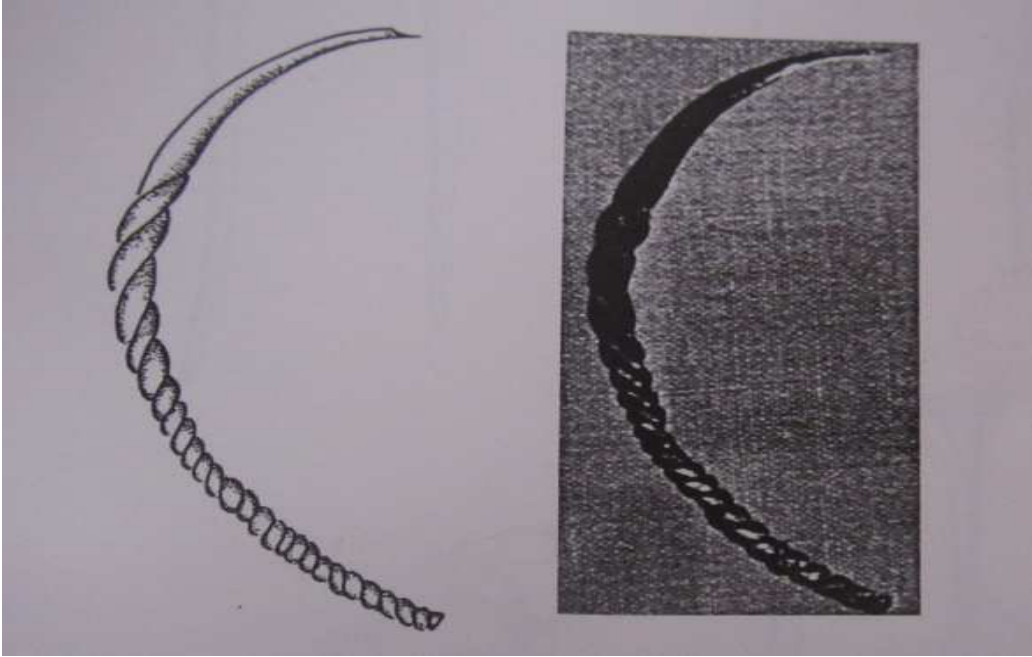
yapılmıştır. Bileziklere göre çok geniş çaplı olan burmalı halkaların ise “pazu halkası (Torque)” olarak kullanılmış olabileceği düşünülmüştür. Madeni eserler içinde en yoğun grubu iğneler oluşturmaktadır, kazıda 185 tanesi kayıt altına alınırken 75 tanesinde bozuk ve kırık olduğu için numara verilmemiştir. İğnelerin çoğu C açmasının kuzey etrafındaki yakma gömü geleneğinin olduğu yerde bulunmuştur. Delikli ve deliksiz olarak gruplara ayrılmışlardır.

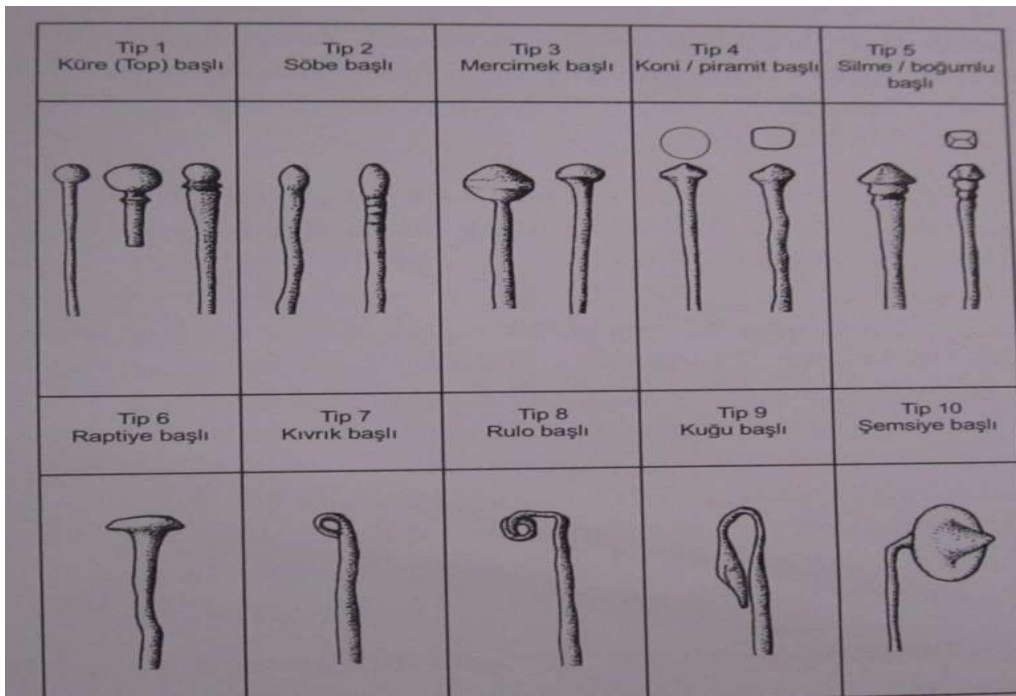
Res.4.102.Gedikli-Karahöyük, yüzük veya saç halkası takılar (Duru 2010:174)

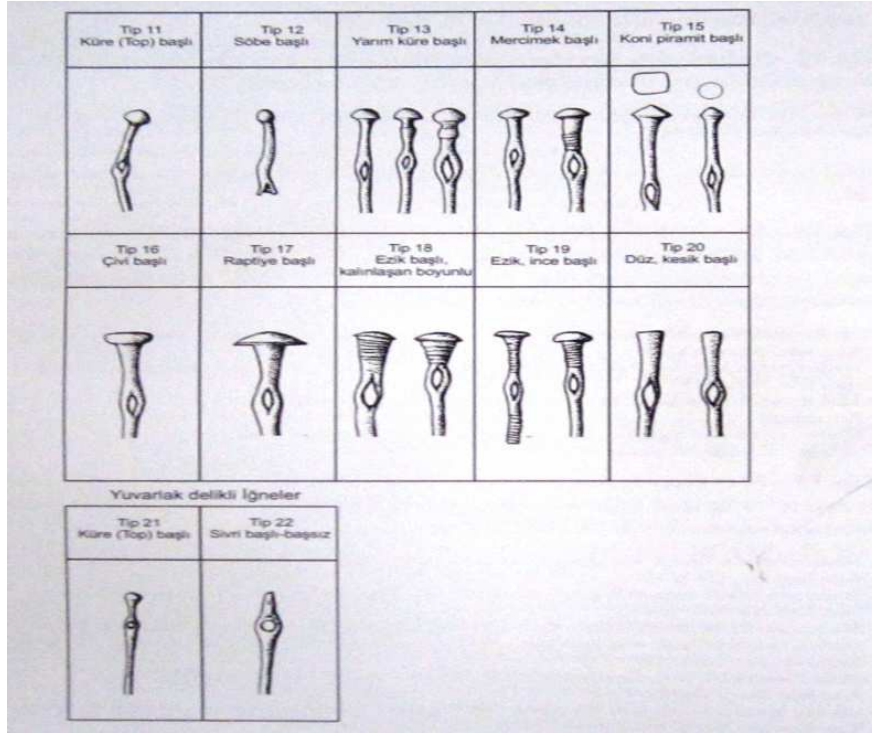
Res.4.103.Gedikli-Karahöyük sarmal yapılı bilezikler (Duru 2010:174)

Res.4.104.Gedikli-Karahöyük, burmalı pazu halkaları (Duru 2010:3)

Res.4.105.Gedikli-Karahöyük, deliksiz iğneler (Duru 2010:96)

Res.4.106.Gedikli-Karahöyük, farklı formlarda delikli iğneler (Duru 2010:101)

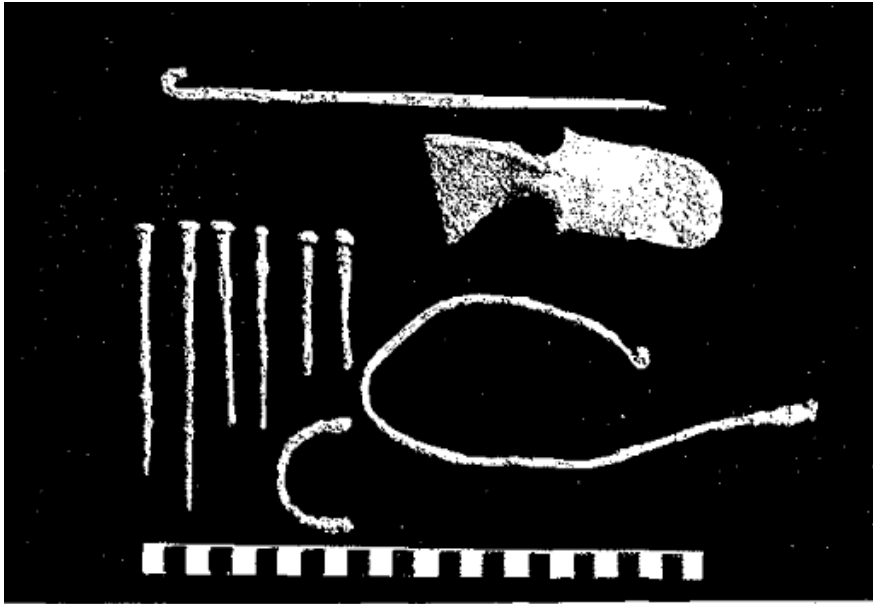
4.4.2-Hassek Höyük: Günümüzde Atatürk Barajı suları altında kalmış olan höyük, Şanlıurfa il merkezinin kuzeyinde, Siverek ilçesine bağlı Yukarı ve Aşağı Tillakin köyleri arasında yer alır. Höyükteki kazılar, 1978-1986 yılları arasında Alman Arkeoloji Enstitüsü adına M.R. Behm-Blance başkanlığında kazılmaya başlanmıştır. Yapılan kazı çalışmaları sonucunda yerleşim içi ve yerleşim dışı mezarlık alanı ortaya çıkarılmıştır. Konumuzla ilgili buluntular bu mezarlık alanlarında ele geçmiştir.

1980 yılı kazı çalışmalarında yerleşim içinde küp mezarlar ortaya çıkarılmıştır. 2 numaralı küp mezar içerisinde bir kız çocuğuna ait olan bu mezarda yanına mezar armağanı olarak bakır bir iğne beyaz, yeşil, kırmızı kireçtaşı boncuk dizisi, uzunlamasına delinmiş dörtgen plakalar, saydam damla biçimli taşlar ve ortası delinmiş kireçtaşı sarkaçlar buluntular arasında yer alır. Yine bu yılki çalışmalarda bir sandık mezar içerisinde (12 numaralı mezarda), bakır/tunçtan bir iğne ele geçmiştir. 1984 yılı kazısında, G43 numaralı 18-20 yaşlarında bir kişiye ait bu mezar içerisinde, sadece tunçtan bir iğne görülmüştür. Yerleşim dışı mezarlık alanlarında ise, 97 adet küp mezar ortaya çıkarılmıştır. Mezar armağanları takılar arasında; bilezik, spiral halka, boncuklar, taş boncuklar, delikli sümüklü böcekkabukları, kemikten kemer tokası gibi süs eşyaları ele geçmiştir.

4.4.3-Lidar Höyük: Şanlıurfa il sınırları içerisinde yer alan höyük, Aşağı Fırat Havzası Projesi kapsamında 1979-87 yılları arasında H.Haupmann tarafından kazısı yapılmıştır. Bu tarihten sonrada höyük sular altında kalmıştır. Çalışmalar sonucunda höyükte yerleşim içi mezarlık alanı görülmüştür. Bu alanda 205 adet mezar ortaya çıkarılmıştır. Konumuzla ilgili buluntular yerleşim içi mezarlık alanında ortaya çıkan taş sandık mezarlar ve oda mezarlarda ele geçmiştir. Mezar armağanları arasında yer alan süs eşyaları olarak, yüzük, bilezikler, iğne, taş boncuklardan oluşan kolyeler ele geçmiştir. Bu mezarlar Erken Tunç Çağı II-III tarihlenir. Diğer bir buluntu veren mezar türü ise, oda mezarlardır (Erken Tunç Çağı III tarihlenir). Mezar armağanları olarak, boncuk dizileri ve tunç iğneler bırakılmıştır.

4.4.4-Oylum Höyük: Gaziantep’i Kilis’e bağlayan 60 km’lik yolun solunda aynı ismi taşıyan köyün yanında yer alan höyükte 1985 yılında yüzey araştırması yapılmış ve 1987 yılında E.Özgen tarafından başlayan kazılar halen sürdürülmektedir.

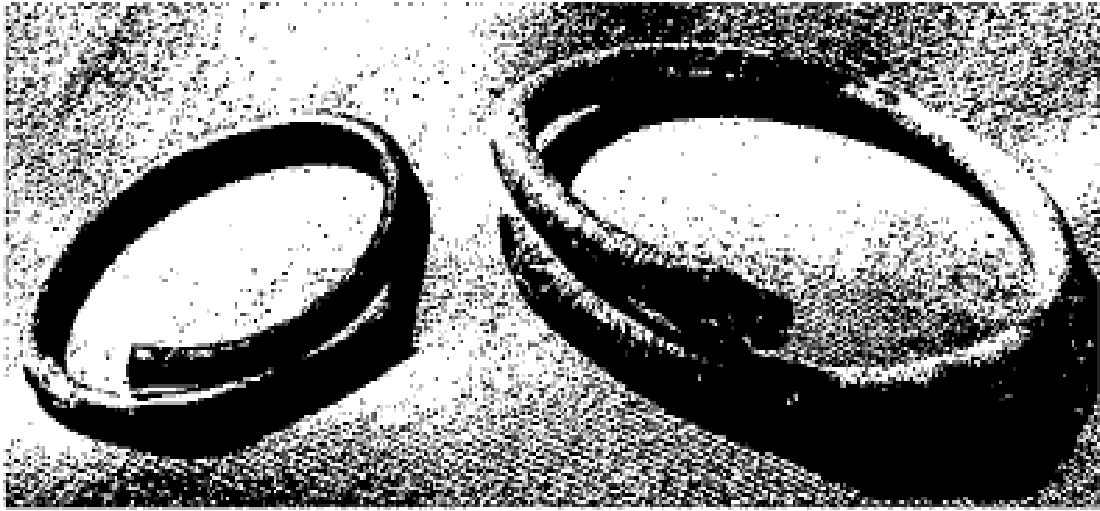
Konumuzla ilgili en önemli buluntu 1988 yılı kazılarında ortaya çıkarılan oda mezarlar “vazo mezarları” olarak bilinen mezarlarda ele geçmiştir. 1986 yılında köylüler tarafından toprak alımı sırasında tahrip olmuş ve yağmalanmış bu mezarlarda ölü hediyeleri arsında bilezik parçaları, bir boyunluk, çeşitli boyda, yarı küre başlı ve delikli iğneler yer alır.

Res.4.107 Oylum Höyük, tunç iğneler (Özgen 1989:210)

4.4.5-Titriş Höyük: Şanlıurfa'nın yaklaşık olarak 45 km kuzeyinde yer alan höyük Bozova ilçesi Bahçeli köyünde yer alır. Höyük ilk olarak 1990 yılında T.J.Wilkinson tarafından araştırılmıştır. 1992 yılından itibaren ise, G.Algaze başkanlığında kazılar başlamıştır. Erken Tunç Çağı II-III'e ait mezarlık alanları ortaya çıkarılmıştır.

1991-1996 yılı kazılarında ortaya çıkarılan mezarlarda konumuzla ilgili buluntular ele geçmiştir. Gömü armağanları arasında yer alan süs eşyaları, tunç ve gümüş bileklikler, gümüşten yılan kafalı bilezik, istiridye kabuklarının işli ve bezemeli örnekleri süs nesneleri arasında yer almıştır.

Res.4.108.Titriş Höyükte ele geçen tunçtan bileklikler (Algaze 1995:14)

4.4.6-Tilmen Höyük: Gaziantep ili, İslahiye ilçesinin 10 m doğusunda yer alan höyük, 1959-1972 yılları arasında U.B.Alkım tarafından kazılmaya başlanmıştır. Höyükteki III. yapı katı Erken Tunç Çağı'na tarihlenir.

Yapılan kazı çalışmaları sonucunda, 1961 ve 1968 yıllarında konumuzla ilgili buluntular ele geçmiştir. 1961 yılı kazısında, IIIId evresinde, bir kadına ait M3 mezarında, iskeletin yanında çok sayıda boncuk, 3 bronz süs iğnesi, bir bronz bilezik ele geçen süs nesneleri arasında yer alır.

Süslü bronz iğneler: Bunlar başlı ve üst kısımları boğumludur ve ikisinin topuzu üzerinde üç kuş tasvir edilmiştir. Bu iğnelerin benzerlerine Horoztepe (Erbaa) ve daha sonraki çağlarda da Kafkasya'da Kurbanda ve İran'da (Luristanda) rastlanmıştır. 1968 yılı kazısında ise sadece bir bronz yüzük ele geçmiştir.

SONUÇ

İnsanlık tarihi kadar eski bir geçmişe sahip olan takılar, Paleolitik Çağ'da süslemenin yanında korunma amaçlı muskalar şeklinde de kullanılmıştır. Bu çağ insanı, yerleşik yaşama geçmediği için çevresindeki hayvanlardan korkmuş ve onlara ait olan diş ve pençelerinden muska şeklinde kolyeler yaparak bunları üzerlerinde ve boyunlarında taşımaya başlamıştır. Bu şekilde davranmalarının nedeni kendilerinin korunacağı ve korktukları hayvanlarının güçlerinin kendilerine geçeceğine inanmalarıydı.

Tarih boyunca hem kadınlar hem de erkekler tarafından kullanılan takılar (süs eşyaları), Paleolitik Dönem'de daha çok erkekler tarafından kullanılırken, Neolitik Dönem ile birlikte kadınlar tarafından daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Tarihsel süreç içerisinde hem takının yapımında kullanılan malzemelerde hem de takının kullanım fonksiyonunda değişimler yaşanmıştır. Önceleri genellikle taş, kemik, tahta vb. malzemeler kullanılırken madenlerin keşfiyle birlikte, özellikle Erken Tunç Çağı'na geçişte yaşanan önemli değişimler takı yapımında kullanılan madenlerde de kendini göstermiştir. Erken Tunç Çağı'na tarihlenen takıların çoğu mezarlık alanlarında ve yerleşim yerleri içindeki yapıların tabanlarında ele geçmiştir, bu sebeple mezarlık alanları arkeolojik araştırmalarda önemli yer tutmaktadır. Özellikle soyulmadan ele geçen mezarda ele geçen buluntuların, verebileceği bilgiler eşizdir. Erken Tunç Çağı II dönemiyle birlikte, Anadolu'da merkezi otoritenin hakim konuma gelmeye başlaması ile soylular için prestij (saygınlık) nesnesi olan takıların önemini artırmıştır.

Araştırma kapsamında sadece takıların cinsi, kullanılan malzeme ve tekniklerin yanı sıra toplumların ölü kültü hakkında da detaylı bilgiler elde edilmiştir. Ölü'nün mezar içindeki konumu ve mezar armağanları içerisinde yer alan takıların dağılışı şekli ve bunların cinsiyete göre dağılımı gibi.

Arkeolojik verilerden yola çıkılarak Anadolu'nun M.Ö.3.Binde sadece kendi coğrafyasındaki bölgelerle değil Mezopotamya ve Ege Dünyası ile de yoğun ilişkiler içinde olduğu görülmüştür. Bu etkileşim sadece Batı Anadolu bölgesinde değil Karadeniz bölgesinde de olmuştur. (İkiztepe'de süs eşyalarının benzerleri Ege adalarındaki yerleşimlerde de görülmüştür). Bu kültürel ilişkiler hem deniz hemde kara yoluyla da sağlanmıştır. Anadolu'da bu döneme tarihlenen süs eşyalarının yapımında en çok dövme, döküm, repousse, kabartma, kesme, oyma tel kıvrırma gibi teknikler kullanılmıştır.

Alacahöyük, Eskiypar ve Troia gibi yerleşmelerdeki süs eşyaları form ve işçilik bakımından üstün olmakla birlikte bu tekniklerin en çok kullanıldığı yerleşimler olmuştur.

Bölgeler ve uygarlık arasındaki etkileşim sadece büyük ticaret mallarında değil bazen çok küçük eşyalarda da kendini gösterebilir. Toplumların üretilip ortaya koyduğu her şey onların ekonomik kültürel yapısı, yaptıkları ticaret ağı potansiyelini ve başka kültürlerle olan benzerlik ve farklılıklarını ortaya koyması açısından son derece önemlidir. Bu sebeple ister mezarlık alanlarında ister yerleşim içindeki yapılarda ele geçen, insanların başta korku ve korunma amaçlı ve daha sonraki dönemlerde ise beğenilmek ve statü sembolü olarak kullandıkları takılarında (süs eşyası) bu gruplar içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Erken Tunç Anadolu Takıları konulu bu çalışmada genellikle kadınlar tarafından kullanılan takıların erkek mezarlarına da konulmuş olduğu görülmüştür (İkiztepe’de olduğu gibi). Bu armağanların iskeletlerin üzerinde in-situ olarak konulduğu gibi, dağınık halde baş, ayak ve kol hizasına da konulduğuda görülmüştür. Ölü hediyeleri arasında yer alan, değerli ve yarı değerli maden ve taşların kullanıldığı bu takıların Batı ve Orta Anadolud’a yoğun olduğu görülmüştür. Özellikle Alacahöyük Kral Mezarları buluntuları, Troia Hazinesi ve son yıllarda kazısı yapılan Resuloğlu mezarlık alanında ortaya çıkarılan ve her biri ayrı bir kuyumculuk örneği olan bu takılar, Anadolu takı sanatına ayrı bir soluk ve renk getirmiştir. Örneğin Resuloğlunda ele geçen kolyeler, yapılış şekli itibariyle sadece bu yerleşmesine özgüdür ve daha öce Anadolu’daki yerleşmelerde bezerlerine rastlanılmamıştır.

Erken Tunç Çağı’na tarihlenen Anadolu yerleşmelerinde süs eşyası takılar arasında; iğneler (çift topuz başlı, çekiç başlı, çift spiral başlı, küresel başlı, piramit başlı, rulo ve vazı başlı iğne gibi), kolye, bilezik, küpe, bileklik, boyunluk, pazubent, halhal amulet (muska) ve kulak ya da burun tıkaçları görülmüştür. Kullanım şekliyle ilgili kesin bir şey söylenmeyen bu tıkaçlar ölü gömme adetlerinin bir parçası olabileceği gibi süs amaçlı nesneler olarak da kullanılmış olabilecekleri düşünülmektedir. Metal süs eşyalarının büyük çoğunluğu Anadolu ve Doğu Ege Adalarındaki Poliochni, Thermi, Emprio gibi yerleşmelerdekilerle benzerlik gösterir, özellikle kuşbaşı, rulo ve piramit başlı iğneler, istiridye biçimli küpeler, halka ve sepet biçimli küpelerin yanı sıra disk şeklindeki boncuklar ile dörtlü spiral kolye tanelerinde de bu benzerlik karşımıza çıkmaktadır. Bu benzerlik sadece Doğu Ege Adalarındaki yerleşmelerde değil, Önasyadaki uygarlıklarında

da kendini göstermiştir. Boğumlu kolye taneleri, istiridye şeklinde yarım küpeler ve sepet biçimli küpeler sadece Anadolu özelliği gösterirken bunların dışında kalan takıların büyük çoğunluğu Mezopotamya, Suriye, Kafkasya etkisi gösterir.

Bir toplumu veya uygarlığı incelerken, şüphesiz diğer mezar armağanları gibi takılarında sosyal hayatta önemli bir yer tuttuğu görülmektedir. Takıların toplumların sosyo-ekonomik yapılarını kişinin toplum içindeki statüsünü gösterme, aynı bölgede olmayıp başka yerlerden getirilen değerli ve yarı değerli maden ve taşların ticaretteki yeri ve kuyumcu ustalarının başarısını ortaya koyması gibi fonksiyonları olmuştur. Bu açıdan değerlendirildiğinde Anadolu'da yaşamış uygarlıkların eşsiz sanat eserleri ortaya koydukları ve bugün bile kuyumcu vitrinlerinde eski uygarlıklardan izleri görülmektedir.

Günümüzde yapılmış olan özgün tasarımların yanı sıra birçok takı formlarında Antik uygarlıkların izleri görülmektedir, özellikle Troia, Hitit örnekleri günümüz koleksiyonlarında en çok kullanılanlar arasında yer alır. Günümüzde hem hobi amaçlı olmasının dışında hemde ekonomik amaçlı olarak

KATALOG

Bu katalog çalışmasında, Anadolu’da Erken Tunç Çağı’na tarihlenen yerleşmelerde ortaya çıkarılan süs eşyalarının (kolye, küpe, yüzük, bilezik, halhal, kulak tıkacı, pazubent, iğne gibi) buluntu yeri, tanımı, tarihleme ve malzemelerine göre gruplandırılarak maddeler halinde açılanmaya çalışılmıştır. Katalog Erken Tunç Çağı Anadolu yerleşmelerinin hepsini kapsadığı için, buluntu türlerine göre değil, yerleşmelerin alfabetik bir sıraya konulmasıyla verilmeye çalışılmıştır.

Çalışma K1 den başlanarak katalog numaraları verilmiş ve yayınlandığı kadarıyla tüm eserler hakkında detaylı bilgi verilmiş, fotoğrafı yayınlarda geçen süs eşyaları eklenmiş, yayını olmayanlarda maddeler halinde yine verilmeye çalışılmıştır. Katalog içerisindeki kısaltmalar şu şekilde verilmiştir:

Abb	:Abbildung (figür)
Ağ.	:Ağırlık
And. Med. M.	:Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Ç.	:Çap
Der.	:Derinlik
Gen.	:Genişlik
Kal.	:Kalınlık
Kat.	:Katalog
Lev.	:Levha
No.	:Numarası
Pl.	:Plate
Şek.	:Şekil
Tab.	:Tablo
Taf.	:Tafel (levha)

Uz. :Uzunluk
Yay. Yer :Yayınlandığı Yer
Yük. :Yükseklik

Kat. No. : K 1

Buluntu Yeri : Ahlatlı Tepecik (Manisa), AT 68 numaralı alandaki mezar buluntusu

Buluntu türü : Kolye ucu

Malzeme : Bakır

Tarihleme : ETÇ I-II

Açıklama : Dikdörtgen biçimli, tek delikli ve kırılmış şekilde

Yay. Yer : Mitten-Yügrüm 1969

Kat. No. : K 2

Buluntu Yeri : Ahlatlı Tepecik (Manisa), AT 68 numaralı alandaki mezar buluntusu

Buluntu Türü : İğne

Malzeme : Bakır

Ölçüler : Uz.: 0,35cm

Tarihleme : ETÇ II

Yay. Yer : Mitten-Yügrüm 1969

Kat. No. : K 3

Buluntu Yeri : Ahlatlıbel (Ankara)

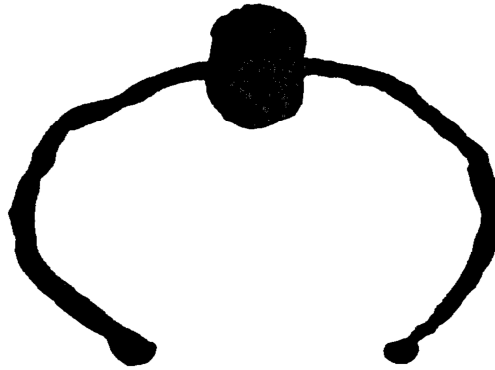
Buluntu Türü : Nazarlık

Malzeme : Kemik (hayvan dişi)

Yay. Yer : Koşay 1934 :75

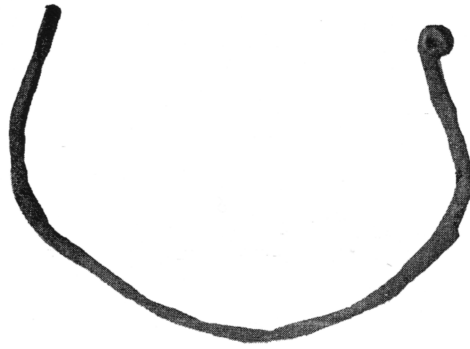
- Kat. No.** : K 4
- Buluntu Yeri** : Ahlatlıbel, IVa numaralı kadın mezarı
- Buluntu Türü** : Bağ delikli bayun halkası
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : En geniş yeri 15 cm. iki bağ deliği arasındaki açıklık 7,5 cm'dir.
- Tarihleme** : ETÇ III
- Açıklama** : Kıvrılmış bakır çubuktan yapılmış ve ortası yuvarlak bir top çukur üzerinde oynar şekildedir.
- Yay. Yer** : Koşay 1934, s.90. Abb-577

- Kat. No.** : K 5
- Buluntu Yeri** : Ahlatlıbel, X numaralı taş sanduka kadın mezarı buluntusu
- Buluntu Türü** : Bağ delikli bayun halkası
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : En geniş yeri 13cm, iki bağ deliği arası açıklık 9,5cm.
- Tarihleme** : ETÇIII
- Açıklama** : Kıvrılmamış bakır çubuktan yapılmış, bağ deliklerini oluşturan uç kısımları az kırıktır. Kadının boyun kemikleri yanında bulunmuştur.
- Yay. Yer** : Koşay 1934, s.93, Abb-578

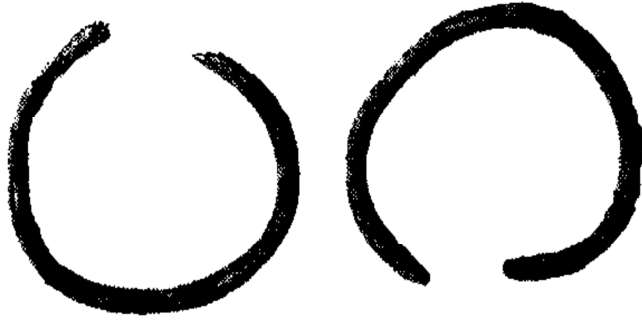
- Kat. No.** : K 6
- Buluntu Yeri** : Ahlatlıbel, küp mezar buluntusu
- Buluntu Türü** : Bağ delikli boyun halkası
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : En geniş yeri 15 cm. iki bağ deliği arasındaki açıklık 7,5 cm'dir.
- Tarihleme** : ETÇ III
- Yay. Yer** : Koşay 1934 s.90 Abb-361

- Kat. No.** : K 7
- Buluntu Yeri** : Ahlatlıbel X numaralı kadın mezarı buluntusu
- Buluntu Türü** : Bilezik
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : Yarıçapı: 7,5cm çubuğun kalınlık yarı çapı: 1cm.dir.
- Açıklama** : Uçları düz ve birbirine geçmiştir. Dört köşesi yontulmuş şekildedir.
- Yay. Yer** : Koşay 1934, s.90.

- Kat. No.** : K 8
- Buluntu Yeri** : Ahlatlıbel, yapı içersindeki 8.ve 9 mezar
- Buluntu Türü** : Bilezik (2 adet)
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : En büyük genişliği: 61 mm, uçlarının açıklığı: 20 mm
- Açıklama** : Uçları açık, yuvarlak kesitli bilezikler
- Yay. Yer** : Koşay 1934: 93

- Kat. No.** : K 9
- Buluntu Yeri** : Ahlatlıbel VIII-IX numaralı çift iskeletli mezar
- Buluntu Türü** : İğne
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : Uz.:17cm
- Açıklama** : Çift başlı bakır iğne
- Yay. Yer** : Koşay 1934: 93

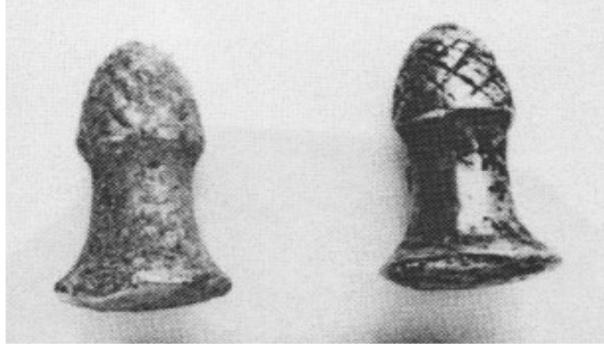
Kat. No. : K 10
Buluntu Yeri : Ahlatlıbel (Ankara), X numaralı kadın mezarı
Buluntu Türü : İğne
Malzeme : Bakır
Ölçüler : Uz.:16,5cm
Açıklama : İki kükrevi başı olan iğnenin ucu kırıktır.
Yay. Yer : Koşay 1934: 95

Kat. No. : K 11
Buluntu Yeri : Ahlatlıbel, toprak yüzeyinden 60 cm derinlikte bulunmuştur.
Buluntu türü : Yüzük
Malzeme : Kurşun
Ölçüler : Gen. 18 mm, kal.: 2 mm
Yay. Yer : Koşay 1934:78

Kat. No. : K 12
Buluntu Yeri : Ahlatlı Tepecik, AT68 numaralı alandaki 3 numaralı küp mezar
Buluntu Türü : Çift kulak tıkacı

Malzeme : Altın
Ölçüler : İlkini uz.:2,4cm ; diğerinin uz.: 2,3 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Mitten-Yügrüm 1971, Fig. 7a-b

Kat. No. : K 13
Buluntu Yeri : Alacahöyük H mezarı, 1937 yılı kazı buluntusu
Buluntu Türü : Taç
Malzeme : Altın
Ölçüler : Uz: 53cm, gen:1.4cm; saçak uzunluğu:21cm
Açıklama : Kesme ve dövme teknikleri kullanılmıştır.
Bulunduğu Yer : And. Med. M.
Yay. Yer : Bingöl 1999, s.49 kat.no.10; Koşay 2, lev.:CXXXIV

Kat. No. : K 14
Buluntu Yeri : Alacahöyük K mezarı, 1939 yılı kazı buluntusu
Buluntu Türü : Taç (alınlık)

Malzeme : Altın

Ölçüler : Ç.15,5-16 cm; gen.:1,2 cm

Açıklama : Kalın altın safihadan yapılmış, dövme ve kesme teknikleri kullanılmış

Bulunduğu yer : And. Med. M.

Yay. Yer : Bingöl 1999, s.50 kat.no.11; Koşay 2, lev.CLXXXV Res.1

Kat. No. : K 15

Buluntu Yeri : Alacahöyük MA Mezarı buluntusu

Buluntu Türü : Taç (alınlık)

Malzeme : Altın

Ölçüler : Ç.:17cm; gen.:2,2cm.

Açıklama : Dövülerek yapılmış bir levha kullanılmış, uç kısımları yuvarlatılmış ve uçlarda iki delik bulunur. Levhanın alt ve üst kısımları kabarmalarla bezenmiştir.

Bulunduğu Yer : And.Med.M.

Yay. Yer : Bingöl 1999, s.51, kat.no.:12

Kat. No. : K 16

Buluntu yeri : Alacahöyük MA mezarı, 1936 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Taç

Malzeme : Altın

Ölçüler : Ç.19,2cm; gen.:5,5cm.

Açıklama : Altın levha çember şeklinde döndürülerek yapılmış ajur ve dövme teknikleri kullanılmıştır. Dövme, kesme, repousse teknikleri kullanılmıştır.

Bulunduğu Yer : And.Med.M.

Yay. Yer : Bingöl 1999, s.52, kat.no.:13

Kat. No. : K 17

Buluntu yeri : Alacahöyük MA mezarı, 1936 yılı kazı buluntusu

Buluntu türü : Saç veya giysi tokası

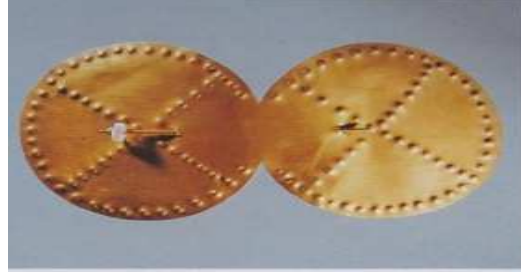
Malzeme : Altın

Ölçüler : Yük.: 8cm; gen.:15,2cm; ağı. 50,63gr.

Açıklama : Repoussé, kesme, dövme tek. Kullanılmıştır. Tokanın altın olan iğnesinin baş kısmında bir tane kuvars kristali ile bir adet altın boncuk yer alır.

Bulunduğu Yer : And.Med.M.

Yay. Yer : Koşay 1, 115 lev. XCII; Bingöl 1999, s.99, kat.no.:93

Kat. No. : K 18

Buluntu yeri : Alacahöyük MA mezarı,1936 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Saç veya giysi tokası

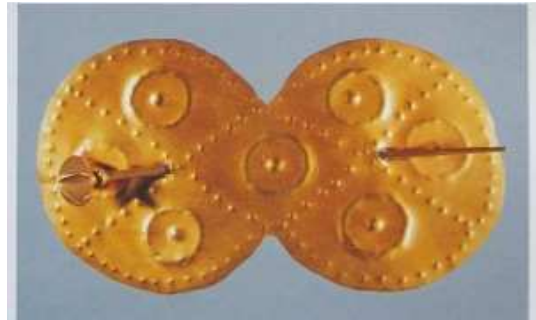
Malzeme : Altın

Ölçüler : Uz.:7,7cm; gen.:12,9cm; ağırlığı :49 gr.

Açıklama : Repousse tekniğiyle yapılmış nokta ve daire bezemelerle süslüdür. Altın olan iğnenin baş kısmı altı dilimlidir. Yayınlarda genellikle kemer tokası diye geçer.

Bulunduğu Yer : And.Med. M.

Yay. Yer : Koşay 1, lev.:LXXXII; Bingöl 1999, s.99 kat. No:94

Kat. No. : K 19

Buluntu Yeri : Alacahöyük, MA mezarı,1936 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Saç takısı (çift)

Malzeme : Altın

Ölçüler : Yük.: 1,4cm. ağı.; 10.51gr ile 9,79gr

Tarihleme : ETÇ II

Açıklama : İçi boş yuvarlak olan, kalın atın boru spiral şeklinde kıvrılmıştır. Dövme, tel kıvrırma, kaplama teknikleri kullanılmıştır.

Bulunduğu Yer : And. Med. M.

Yay. Yer : Koşay 1, 115; Bingöl 1999, s.100, kat.no:95

Kat. No. : K 20

Buluntu Yeri : Alacahöyük MA mezarı, 1936 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Saç takısı (küpe?)

Malzeme : Altın

Ölçüler : Yük.:1,1cm; gen.:1,4cm. ağı.; 4,6 gr.

Açıklama : Altın bantın spiral şekilde döndürülmesi ile yapılmıştır. Dövme, tel kıvrırma, kaplama teknikleri kullanılmıştır.

Bulunduğu Yer : And. Med. M.

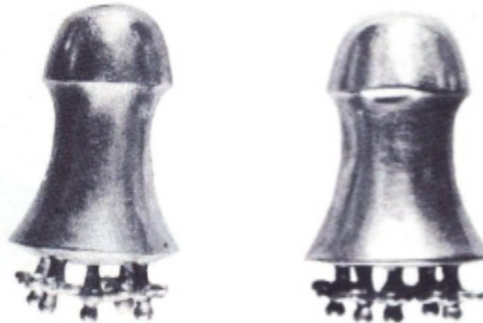
Yay. Yer : Koşay 1, lev.: LXXXII; Bingöl 1999, s.100, kat.no.: 96

Kat. No.	: K 21
Buluntu Yeri	: Alacahöyük III. Kültür katı 7.tabaka, K Mezarı buluntusu
Buluntu Türü	: Halka küpe
Malzeme	: Altın
Tarihleme	: ETÇ II
Yay. Yer	: Koşay 1951, Lev. LXXXVI

Kat. No.	: K 22
Buluntu Yeri	: Alacahöyük, III. Kültür katı, 7. tabaka, L Mezarı
Buluntu Türü	: Kulak tıkacı (2 adet)
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Baş ç.1,1 cm uz.3,1cm ile 3.2 cm
Tarihleme	: ETÇ II
Yay. Yer	: Koşay 1951:74

- Kat. No.** : K 23
- Buluntu yeri** : Alacahöyük F mezarı, 1938 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Kolye taneleri
- Malzeme** : Altın
- Açıklama** : Dövme tekniğiyle yapılmış, kolye tanelerinin üzerine X işareti şeklinde motifler görülür. Dövme, kesme, repousse teknikleri kullanılmıştır.
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Koşay 2, lev.:CLXIX Res.2.; Bingöl 1999, s.106, kat. No:101

- Kat. No.** : K 24
- Buluntu Yeri** : Alacahöyük, 1953 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Kolye öğeleri
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Uz.:13cm gen.:1,5cm.
- Açıklama** : Tel kıvrırma , repoussé , kesme, dövme teknikleri kullanılmıştır.
- Bulunduğu Yer** : And.Med..M.
- Yay. Yer** : Bingöl 1999, s.106, kat. No:102

- Kat. No.** : K 25
- Buluntu Yeri** : Alacahöyük MA mezarı, 1936 yılı kazısı
- Buluntu Türü** : Kolye
- Malzeme** : Altın
- Açıklama** : Kesme, repousse ve dövme teknikleri bir arada kullanılmış.
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Koşay, lev.:XCV; Bingöl 1999, s.107, kat.no:104

- Kat. No.** : K 26
- Buluntu Yeri** : Alacahöyük MA mezarı, 1936 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Çift bilezik
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : M.Ö.3. Binin ikinci yarısı

Açıklama : Bileziğin iç kısmı düz, dışı ise dışbükeydir. Dış kısmı küçük çıkıntılarla ve bunları birbirinden ayıran çizgilerle bezelidir. Dövme, repoussé teknikleri kullanılmıştır.

Bulunduğu yer : And. Med. M.

Yay. Yer : Koşay 1 s.115 lev.: XCII; Bingöl 1999, s.173, kat. No:195

Kat. No. : K 27

Buluntu Yeri : Alacahöyük K mezarı, 1939 yılı kazısı buluntusu

Buluntu Türü : İğne

Malzeme : Tunç, altın ve karneol

Ölçüler : Yük.:15,7cm; gen.:1,4cm.

Açıklama : Tunç gövdenin ucu sivri baş kısmında ise 5 adet karneol yerleştirilmiş altın topuz yer alır. Oyma, kakma, dövme teknikleri kullanılmıştır.

Bulunduğu Yer : And.Med.M.

Yay. Yer : Koşay 2, lev.: CLXXXVII; Bingöl 1999,s.193, kat.213

Kat. No . : K 28

Buluntu Yeri : Alacahöyük K mezarı, 1939 yılı kazı buluntusu

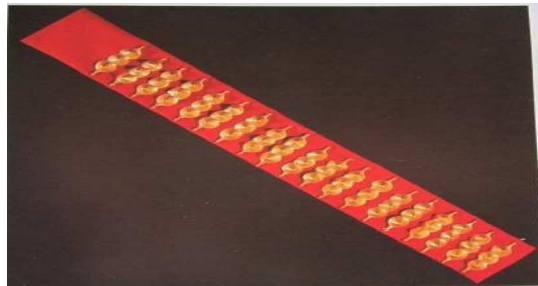
Buluntu Türü : İğne

Malzeme : Altın

- Ölçüler** : Uz.:12cm; kal.:0,9cm ağ.:24gr
- Açıklama** : Spiral yivli iğne, başı oval formdadır. Dövme tekniği kullanılmıştır.
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Koşay 2, lev.: CLXXXVII; Bingöl 1999, s.104, kat. No:214

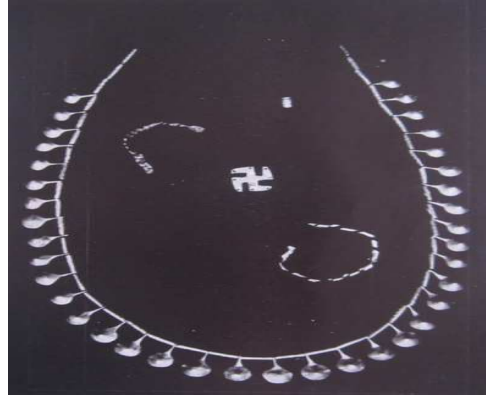
- Kat. No.** : K 29
- Buluntu Yeri** : Alacahöyük K mezarı, 1939 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Süs taneleri (19 adet)
- Malzeme** : Altın
- Açıklama** : Kesme, dövme, repousse teknikleri kullanılmıştır.
- Ölçüler** : Uz.:3,9cm; gen.:1cm, ağ.: 1,2 gr.
- Bulunduğu Yer** : And.Med.M.
- Yay. Yer** : Koşay 2, lev.: CLXXXVI; Bingöl 1999, s.203,kat. No:229

- Kat. No.** : K30
- Buluntu Yeri** : Alacahöyük MC mezarı, 1936 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Kolye
- Malzeme** : Altın

Açıklama : 42 tane boru şeklindeki altın parçasına kaşık şeklinde 37 tane altın parçasının eklenmesiyle oluşmuştur

Yay. Yer : Koşay, lev. XCVIII

Kat. No. : K 31

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı, 1996 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Diadem

Malzeme : Arsenikli bakır

Ölçüler : Uz. :58cm gen.:3,1cm

Tarihleme : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900

Açıklama : İnce bir metalden yapılmış, uç kısımları yuvarlatılmış ve metal üzeri kabartma yöntemiyle yapılmıştır.

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

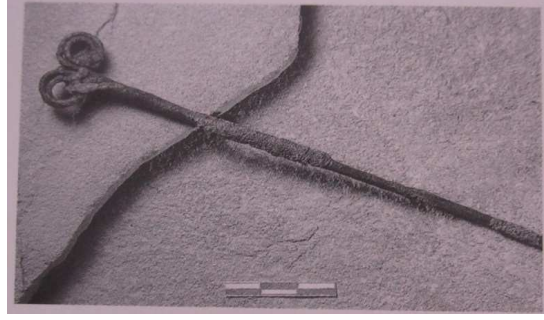
Yay. Yer : Frangipane 2004, s.130, Res.75

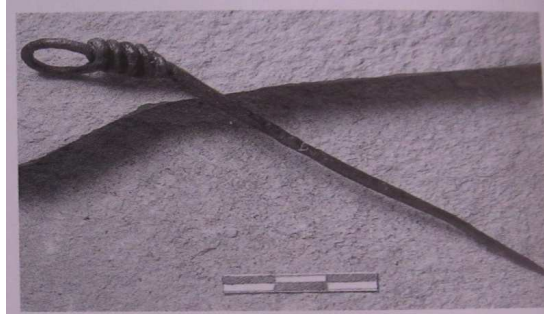
- Kat. No .** : K32
- Buluntu Yeri** : Arslantepe Kral Mezarı
- Buluntu Türü** : Diadem
- Malzeme** : Arsenikli bakır
- Ölçüler** : Uz.:54,6cm gen:3,8cm
- Tarihleme** : Arslantepe VIIB; M.Ö. 3000-2900
- Açıklama** :Uçları yuvarlatılmış ince metalin üzeri kabartma yöntemiyle yapılmıştır.
- Bulunduğu Yer** : Malatya Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Frangipane 2004, s.188, Res.76

- Kat. No.** : K 33
- Buluntu Yeri** : Arslantepe Kral Mezarı, 1996 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Çift sarmallı iğne
- Malzeme** : Arsenikli bakır
- Ölçüler** : Uz.:17,5cm gen:2,7cm kal.0,4cm , ağırlığı:15gr.
- Tarihleme** : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900
- Açıklama** : Kesiti yuvarlak uzun gövdesi üst ucunda ikiye ayrılan, yassılaştırılmış dışı doğru iki sarmallı süs iğnesi
- Bulunduğu Yer** : Malatya Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Frangipane 2004,s.188, Res.77

- Kat. No.** : K 34
- Buluntu Yeri** : Arslantepe Kral Mezarı
- Buluntu Türü** : İlmek başlı iğne
- Malzeme** : Arsenik, nikel ve bakır alaşımı
- Ölçüler** : Uz.:11,7cm; gen.:1.3cm; kal. 0,4cm ; ağı. 9 gr.
- Tarihleme** : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900
- Açıklama** : Gövde üzerindeki üst kısım yuvarlatılmış ve ilmek oluşturacak şekilde beş defa dolandırılmış bir süs iğnesi
- Bulunduğu Yer** : Malatya Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Frangipane 2004, s.188, kat.no.77

- Kat. No.** : K 35
- Buluntu Yeri** : Arslantepe Kral Mezarı
- Buluntu Türü** : Saç halkası
- Malzeme** : Gümüş ve bakır
- Ölçüler** : Kal. 0,2cm, ağı. :4 gr.
- Tarihleme** : Arslantepe VI; M.Ö.3000-2900

Açıklama : Üçbuçuk kez kıvrılmış, uçları birleşmeyen, yuvarlak kesitli çubuktan oluşmuştur.

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004,s.189, Res.82.

Kat. No . : K 36

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

Buluntu Türü : Dörtlü sarmal başlı iğne

Malzeme : Gümüş ve bakır alaşımı

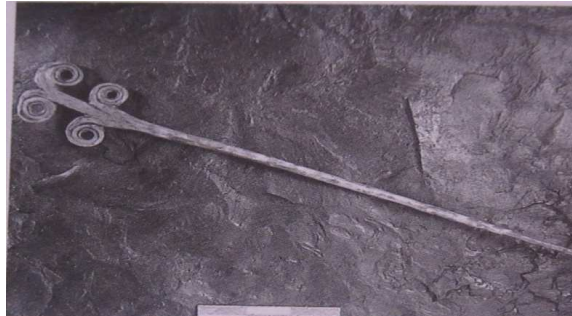
Ölçüler : Uz.: 14cm gen.: 2cm kal. 0,35cm ağı. 6 gr.

Tarihleme : Arslantepe VIB; MÖ.3000-2900

Açıklama : Kesiti yuvarlak gövde üzerinde dört adet sarmallı iğne.

bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004, s.194, Res.125

Kat. No. : K 37

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

Buluntu Türü : Saç halkası

Malzeme : Gümüş ve bakır

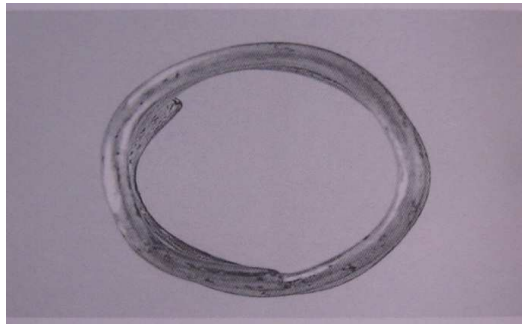
Ölçüler : Kal. 0,25cm ağ.;11gr.

Tarihleme : Arslantepe VIB; M.Ö.3000-2900

Açıklama : Kesiti yuvarlak çubuğun ikibuçuk kez kıvrılmasıyla elde edilmiştir, birleşmeyen uçları küt kesilmiştir.

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004, s.194, Res.128

Kat. No. : K 38

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

Buluntu Türü : Halka

Malzeme : Gümüş ve Bakır alaşımı

Ölçüler : Kal. 0,3cm; ağ.8gr

Tarihleme : Arslantepe VIB; M.Ö.3000-2900

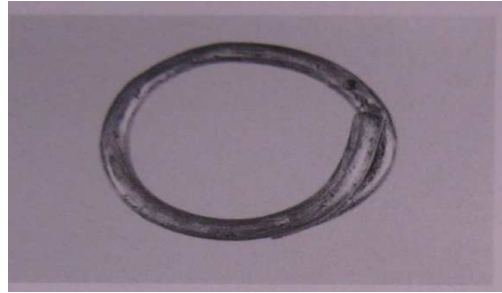
Açıklama : Uçları küt kesilmiş çubuğun, dairenin yaklaşık yarısına kadar üst üste bindirilmesiyle oluşmuştur.

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004, s. 195, Res.134

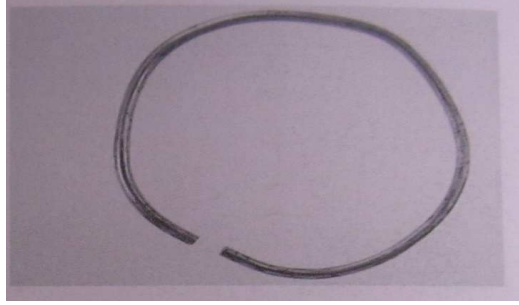
- Kat. No.** : K 39
- Buluntu Yeri** : Arslantepe Kral Mezarı
- Buluntu Türü** : Halka
- Malzeme** : Gümüş ve bakır alaşımı
- Ölçüler** : Kal. 0,3cm ağı. 6gr.
- Tarihleme** : Arslantepe VIB; M.Ö.3000-2900
- Açıklama** : Küt kesilmiş, uçları üst üste gelecek şekilde yuvarlak halka
- Bulunduğu Yer** : Malatya Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Frangipane 2004,s.196, Res.137

- Kat. No.** : K 40
- Buluntu Yeri** : Arslantepe Kral Mezarı
- Buluntu Türü** : Bilezik
- Malzeme** : Gümüş ve bakır alaşımı
- Ölçüler** : Kal.0,35cm ağı.:16 gr.
- Tarihleme** : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900
- Açıklama** : Yuvarlak kesitli uçları küt kesilmiş bilezik

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004,s.196, Res.144

Kat. No. : K 41

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

Buluntu Türü : Bilezik

Malzeme : Gümüş ve bakır alaşımı

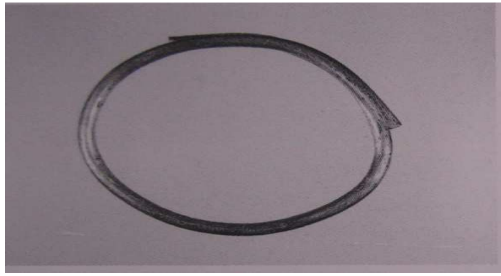
Ölçüler : Kal. 0,3cm ağırlık 13 gr.

Tarihleme : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900

Açıklama : Uçları küt kesilmiş, yuvarlak kesitli bilezik

Bulunduğu yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004, s.197, kat.no.150

Kat. No. : K42

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

Buluntu Türü : Gerdanlık

Malzeme : Altın,gümüş, kırmızı akik, neceftaşı ve kalker taşı.

Tarihleme : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900

Açıklama : 66 parça boncuktan oluşan gerdanlık

Yay. Yer : Frangipane 2004,s.198, Res.156

Kat. No. : K 43

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

Buluntu Türü : Gerdanlık

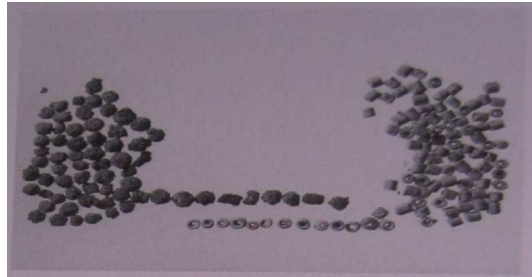
Malzeme : Gümüş, kalker taşı

Tarihleme : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900

Açıklama : Toplam 165 tane gümüş ve kalker boncuktan oluşan gerdanlık

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Frangipane 2004, s.198, Res.156

Kat. No. : K 44

Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı

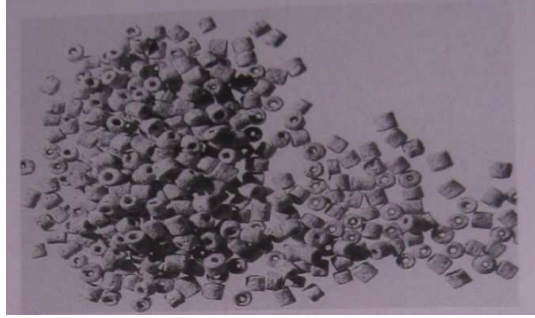
Buluntu Türü : Boncuklar

Malzeme : Kalker taşı

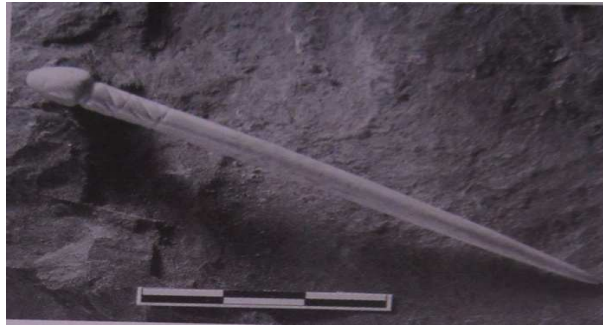
Tarihleme : Arslantepe VIIB; M.Ö.3000-2900

Açıklama : Olası bir giysi bezemesi olduğu düşünülen çok sayıda silindirik biçimli kalker taşından boncuk taneleri.

Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Frangipane 2004, s.198, Res.157

Kat. No . : K 45
Buluntu Yeri : Arslantepe Kral Mezarı
Buluntu Türü : İğne
Malzeme : Kemik
Ölçüler : Uz.: 7,9cm
Açıklama : Gövdenin üst kısmı ve iğne başı paralel çizgilerle bezeli süs iğnesi.
Bulunduğu Yer : Malatya Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Frangipane 2004, s.200, Res.169

Kat. No. : K 46
Buluntu Yeri : Bademağacı 2009 yılı kazı buluntusu
Buluntu Türü : İğne (2 adet)
Malzeme : Gümüş
Ölçüler : Uz.: 7cm ve 9,5 cm

Açıklama : Sağlam durumda olan gümüş iğnelerden birisinin baş kısmı süslüdür, diğerinin ise konik olan baş kısmı yakın bırakılmıştır.

Kat. No. : K 47

Buluntu Yeri : Bademağacı

Buluntu Türü : Kulak tıkacı

Malzeme : Altın

Ölçüler : Uz.:1,5cm

Tarihleme : ETÇ II

Yay. Yer : Duru 2008, s. 177, Res. 354; Duru 1997, s. 793

Kat. No. : K 48

Buluntu Yeri : Bademağacı

Buluntu Türü : Vazo başlı iğne

Malzeme : Bronz/bakır

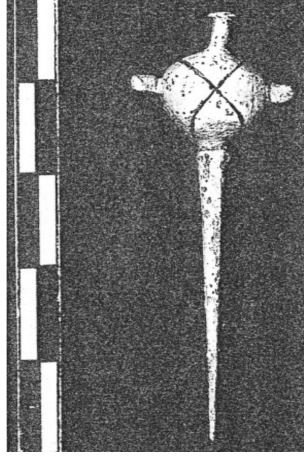
Tarihleme : ETÇ III

Yay. Yer : Duru 2003, s.564, Lev.49,7

Kat. No.	: K 49
Buluntu Yeri	: Baklatepe, G24 numaralı alan, basit toprak mezar buluntusu
Buluntu Türü	: Amulet (muska)
Malzeme	: Bakır /kurşun
Tarihleme	: Erken Tunç Çağı I
Açıklama	: Kolye tanesi biçimli ip delikli bir amulet.

Kat. No.	: K 50
Buluntu Yeri	: Baklatepe, mezarlık buluntusu
Buluntu Türü	: Vazo başlı iğne
Malzeme	: Gümüş
Ölçüler	: Yük.: 4,6 cm kal.:0,3 cm
Tarihleme	: ETÇ I
Yay. Yer	: Erkanal-Özkan,1997, s.270-271, Res.11

Kat. No. : K 51

Buluntu Yeri : Baklatepe , G46 alanda basit toprak mezar buluntusu

Buluntu Türü : Kolye

Malzeme : Taş, gümüş

Tarihleme : Erken Tunç Çağı I

Açıklama : Kolyenin taşlarının ortasında; ip delikli, yuvarlak şekilli, ortası delik gümüş bir amulet yer alır.

Kat. No. : K 52

Buluntu Yeri : Beycesultan, tabaka IV

Buluntu Türü : Rulo başlı iğne

Malzeme : Bronz/bakır

Ölçüler : Yükl.:9,7cm

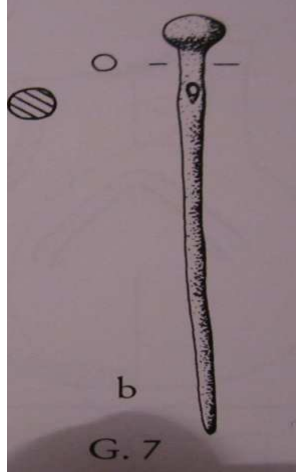
Tarihleme : ETÇ III

Yay. Yer : Lylod-Mellart 1962: 288

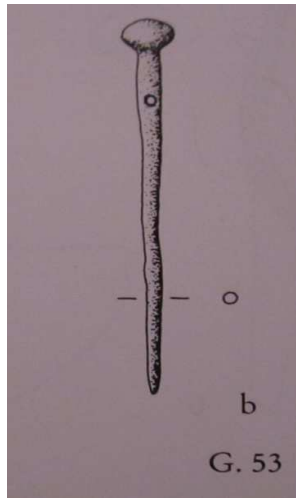

Kat. No . : K 53
Buluntu Yeri : Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı
Buluntu Türü : Çift spiral başlı iğne
Malzeme : Bronz/ bakır
Ölçüler : Uz.: 9,2cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Seeher 1991, s.112, Abb. 8,12

Kat. No. : K 54
Buluntu Yeri : Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı, 7 numaralı küp mezar
Buluntu Türü : Küre başlı iğne
Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Uz.:8,6 cm
Tarihleme : ETÇ II
Açıklama : Gövdesi yuvarlak kesitli iğne, tam küre başlıdır.
Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi
Yay. Yer : Seeher 2000. Abb. 17,6. 7,b.

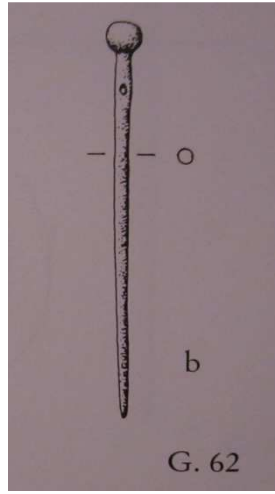

- Kat. No.** : K 55
- Buluntu Yeri** : Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı, 53 numaralı pithos mezar
- Buluntu Türü** : Küre başlı iğne
- Malzeme** : Bronz/ bakır
- Tarihleme** : ETÇII (M.Ö.2650-2450)
- Açıklama** : Gövde kısmı delik olan iğne elips şeklinde bir başa sahiptir.
- Bulunduğu Yer** : Eskişehir Müzesi
- Yay. Yer** : Seeher 2000, Abb.18,6.53,b.

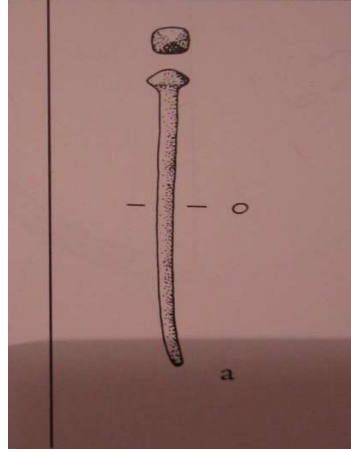

- Kat. No.** : K 56
- Buluntu Yeri** : Demircihöyük-Sarıket Mezarlığı, 62 numaralı pithos gömü
- Buluntu Türü** : Küre başlı iğne

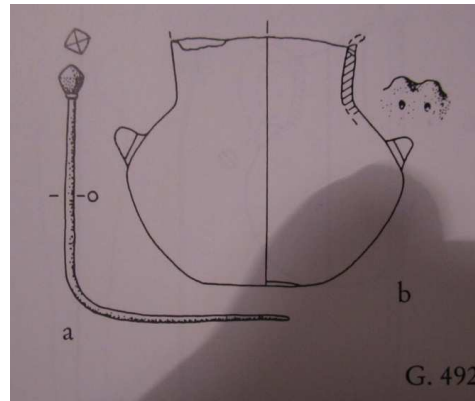
Malzeme	: Bronz/bakır
Ölçüler	: Uz.: 8cm
Tarihleme	: ETÇII/ M.Ö.2650-2450
Açıklama	: Gövdesi delikli iğnenin baş kısmı tam küre şeklindedir.
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, Abb, 19,6, 62,b.

Kat. No.	: K 57
Buluntu Yeri	: Demircihöyük-Sarıket Mez.54 numaralı basit toprak mezarlık
Buluntu Türü	: Piramit başlı iğne
Malzeme	: Bronz/bakır
Ölçüler	: Uz. 7cm
Tarihleme	: ETÇII (M.Ö.2650-2450)
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, Abb. 18,6. 54,a.

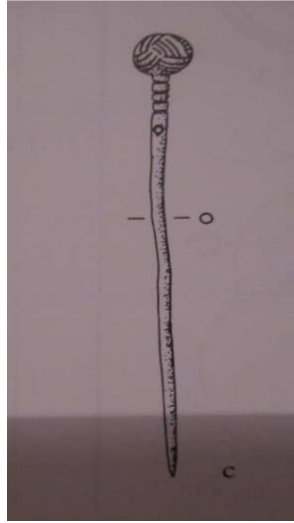
- Kat. No.** : K 58
- Buluntu Yeri** : Demircihöyük-Sarıket Mez. 492 numaralı pithos mezar
- Buluntu Türü** : Piramit başlı iğne
- Malzeme** : Bronz/bakır
- Ölçüler** : Uz.:9cm
- Tarihleme** : ETÇII (2650-2450)
- Bulunduğu Yer** : Eskişehir Müzesi
- Yay. Yer** : Seeher 2000, Abb. 49, G. 492, a.

- Kat. No.** : K 59
- Buluntu Yeri** : Demircihöyük-Sarıket Mez. 441 numaralı pithos mezar
- Buluntu Türü** : Sarmal başlı iğne
- Malzeme** : Bronz/bakır
- Tarihleme** : ETÇII/ 2650-2450

Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi

Yay. Yer : Seeher 2000, G. 441, c.

Kat. No. : K 60

Buluntu Yeri : Demircihöyük-Sarıket, 93 numaralı taş sanduka mezar

Buluntu Türü : Halka biçimli küpe

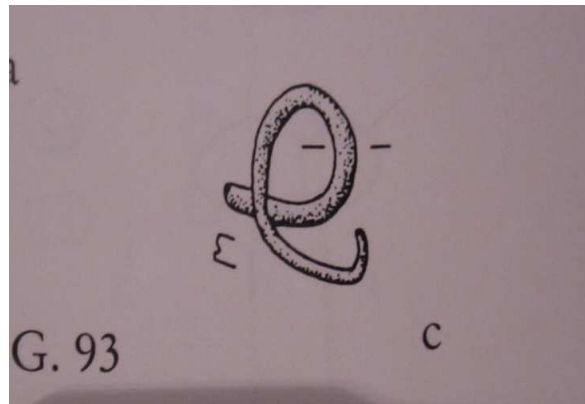
Malzeme : Altın

Ölçüler : Dıştan dışa 2x2 cm

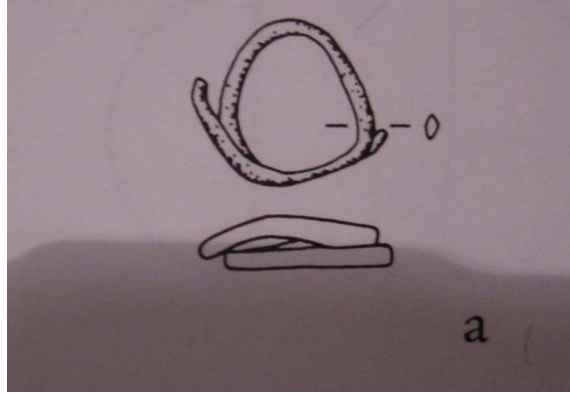
Tarihleme : ETÇ II

Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi

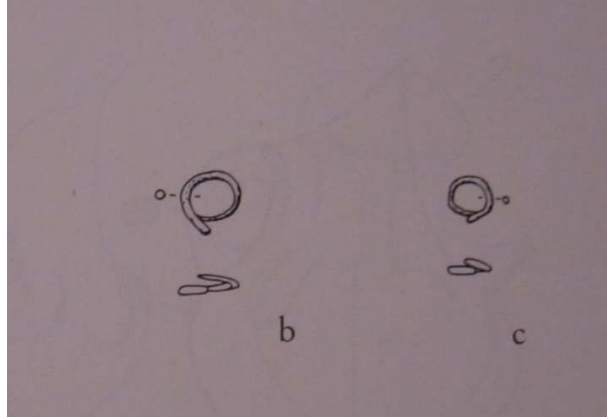
Yay. Yer : Seeher 2000, Abb. 93,c.

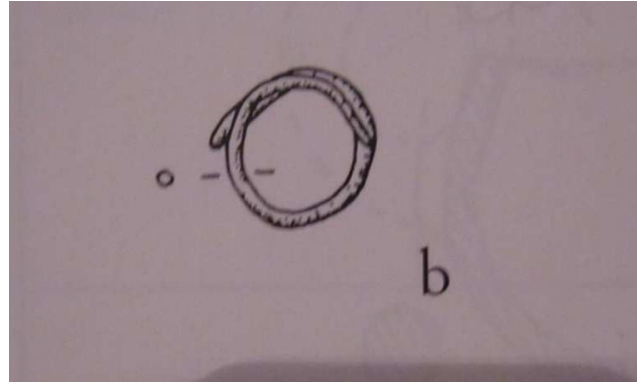
Kat. No.	: K 61
Buluntu Yeri	: Demircihöyük-Sarıket Mez. 323 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü	: Halka biçimli küpe
Malzeme	: Bronz/bakır
Ölçüler	: Dış çap: 1,6x1 cm
Tarihleme	: ETÇ II
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, Abb. 39, G.323,a.

Kat. No.	: K 62
Buluntu Yeri	: Demircihöyük-Sarıket Mez. 345 numaralı pithos gömü.
Buluntu Türü	: Halka biçimli küpeler (1 çift)
Malzeme	: Bronz/bakır
Ölçüler	: Birinci küpe 1x1 cm, diğeri 0,6x0,8cm
Tarihleme	: ETÇII/ M.Ö.2650-2450
Açıklama	: Yuvarlak şekilli spiral şeklinde küpeler
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, Abb.41, G.345,b.c.

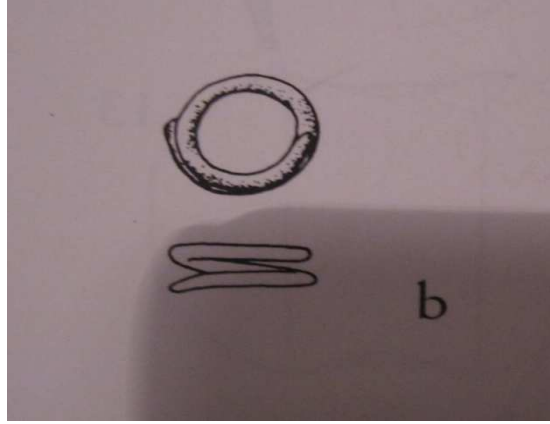

- Kat. No.** : K 63
- Buluntu Yeri** : Demircihöyük-Sarıket Mez. 515 numaralı pithos gömü
- Buluntu Türü** : Halka şeklinde küpe
- Malzeme** : Bronz/bakır
- Ölçüler** : Dışta: 0,6x0,cm
- Tarihleme/Dönem** : ETÇII
- Bulunduğu Yer** : Eskişehir Müzesi
- Yay. Yer** : Seeher 2000, Abb. 51, G.515,b.

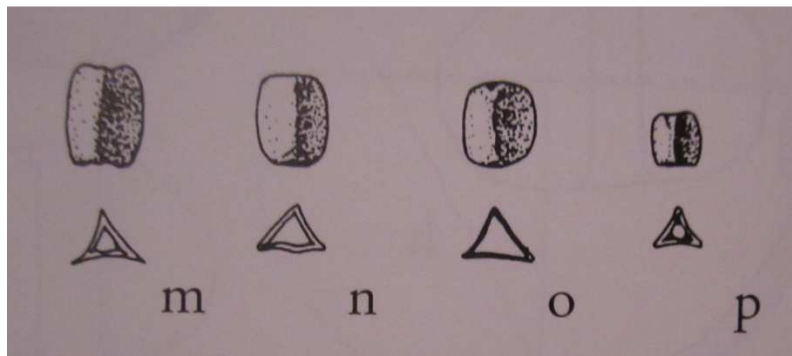

- Kat. No.** : K 64
- Buluntu Yeri** : Demircihöyük-Sarıket Mez. 582 numaralı pithos mezar
- Buluntu Türü** : Halka şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Dıştan 1,2x1,2 cm
- Tarihleme** : ETÇ II

Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi
Yay. Yer : Seeher 2000, Abb. 53, G.582,b.

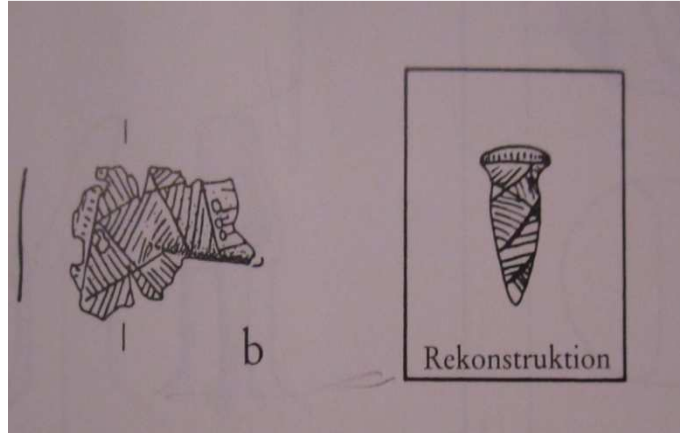

Kat. No. : K 65
Buluntu Yeri : Demircihöyük-Sarıket Mez.79 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü : Disk şeklinde boncuk
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ç.1x1cm
Tarihleme : ETÇ II
Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi
Yay. Yer. : Seeher 2000, Abb. 20, G.79, m-p.

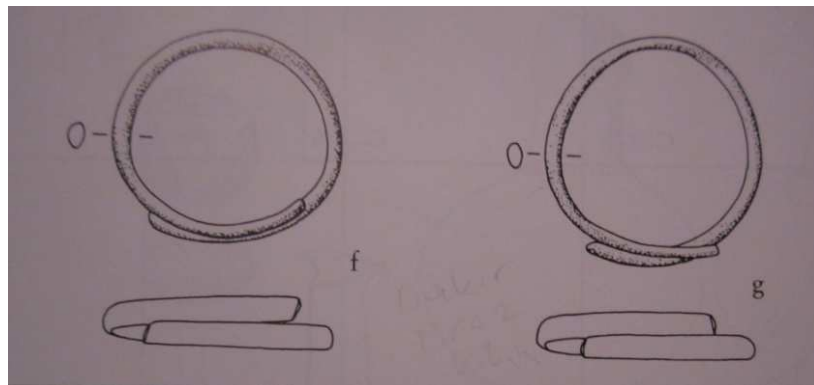

Kat. No . : K 66
Buluntu Yeri : Demircihöyük-Sarıket Mez. 295 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü : Kulak tıkacı
Malzeme : Altın

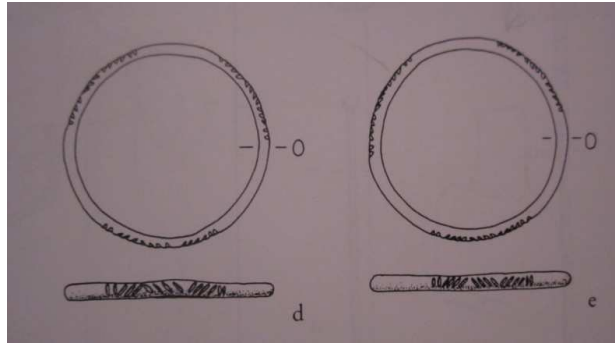
Ölçüler : Uz.:2cm
Tarihleme : ETÇ II
Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi
Yay. Yer : Seeher 2000, Abb. 3, G.295, b.

Kat. No . : K 67
Buluntu Yeri : Demircihöyük-Sarıket Mez. 295 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü : Bilezikler
Malzeme : Bakır/bronz
Ölçüler : Ağ.: 26gr.(f), 19gr.(g)
Tarihleme : ETÇ II
Bulunduğu Yer : Eskişehir Müzesi
Yay. Yer : Seeher 2000, G.295; f,g.

Kat. No .	: K 68
Buluntu Yeri	: Demircihöyük-Sarıket Mez. 441 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü	: Bilezikler
Malzeme	: Bakır/bronz
Ölçüler	: Ağ.: 11gr.(d), 14gr.(g)
Tarihleme	: ETÇ II
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, G.295; d,e.

Kat. No .	: K 69
Buluntu Yeri	: Demircihöyük/Sarıket Mez. 295 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü	: Kulak tıkacı
Malzeme	: Altın
Tarihleme	: ETÇ II
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, Abb. 36, G.295, c.

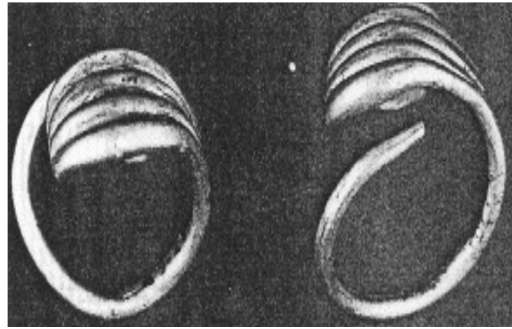
Kat. No.	: K 70
Buluntu Yeri	: Demircihöyük/Sarıket Mez. 295 numaralı pithos mezar
Buluntu Türü	: Kulak tıkacı
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Yük.: 2cm
Tarihleme	: ETÇ II
Bulunduğu Yer	: Eskişehir Müzesi
Yay. Yer	: Seeher 2000, Abb. 36, G.295, d.

Kat. No.	: K 71
Buluntu Yeri	: Eskişehir 2.no'lu çukur içinde 1968 yılı kazı buluntusu
Buluntu Türü	: Küpe (çift)
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ç. 2,1cm. ağırlık 13,24gr.
Tarihleme	: ETÇ III (2200-2000)
Açıklama	: Küpelerin birinde dört, diğerinde altı telin yan yana getirilmesi ile yapılmıştır. İstiridye tipindedir.
Bulunduğu Yer	: And. Med. M. (Anadolu Medeniyetleri Müzesi)
Yay. Yer	: Özgüç/ Temizer, 615, lev.: 107/1-9; Bingöl 1999, s.56, kat. 18

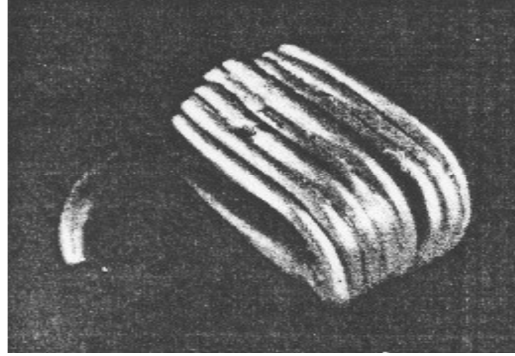
- Kat. No.** : K 72
- Buluntu Yeri** : Eski yapar
- Buluntu Türü** : İstiridye formu ay biçimli küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ç.2,2cm, ağırlığı:13-15 gr.
- Tarihleme** : ETÇIII (M.Ö.2200)
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Özgüç-Temizir 1993, s.615. Pl.107,5-6

- Kat. No.** : K 73
- Buluntu Yeri** : Eski yapar, A Hazinesi buluntusu
- Buluntu Türü** : İstiridye formu küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ç.2,1 cm ağırlığı:13 gr.
- Tarihleme** : ETÇ III (M.Ö.2200)

Açıklama : Üç çift halinde altı halka vardır, tellerin bitişleri daha ince ve hafifçe kıvrılmış şekildedir.

Yay. Yer : Temizer-Temizer 1993, s.615, Pl.107,9

Kat. No. : K 74

Buluntu Yeri : Eski yapar

Buluntu Türü : Halka küpe (1 çift)

Malzeme : Altın

Ölçüler : Ç.3cm. ağırlık:34,57 gr.

Tarihleme : ETÇ III (M.Ö.2200)

Bulunduğu Yer : And. Med. M.

Yay. Yer : Özgüç-Temizer 1993, s.615. Pl.107,10-11

Kat. No. : K 75

Buluntu Yeri : Eski yapar

Buluntu Türü : Hayvan başlı küpeler (1 çift)

Malzeme : Altın

Ölçüler	: Ç.2,1-2.2cm, ağırlık:11 gr.
Tarihleme	: ETÇ III (M.Ö.2200)
Bulunduğu Yer	: And. Med. M.
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.615. Pl.108,11-12

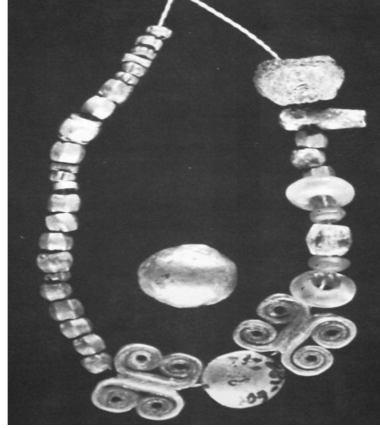

Kat. No.	: K 76
Buluntu Yeri	: Eskiyaapar
Buluntu Türü	: Küpe
Malzeme	: Gümüş
Ölçüler	: Ç.1,8 cm-1,5 cm
Tarihleme	: ETÇ III (M.Ö.2200)
Açıklama	: Deniz kabuğu şeklinde bir çift küpe
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.619. Pl.118,3-4

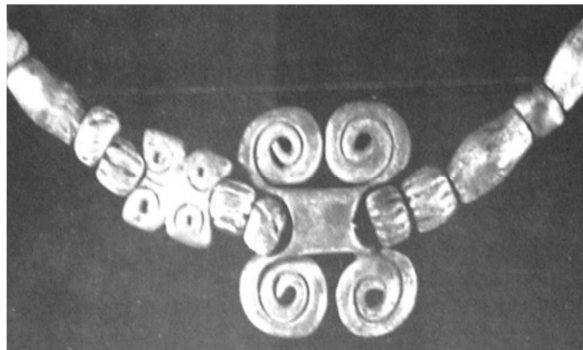

Kat. No.	: K 77
Buluntu Yeri	: Eskiyaapar B Hazine buluntusu
Buluntu Türü	: Dörtlü spiral kolye tanesi

Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ç.0,8-0,9 cm
Tarihleme	: ETÇ III
Bulunduğu Yer	: And. Med. M.
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.619, Fig. 18

Kat. No .	: K 78
Buluntu Yeri	: Eski yapar B Hazine buluntusu
Buluntu Türü	: Dörtlü spiral kolye tanesi
Malzeme	: Gümüş
Ölçüler	: Ç.1x1 cm
Tarihleme	: ETÇ III (M.Ö.2200)
Bulunduğu Yer	: And. Med. M.
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.617, Fig.20

Kat. No.	: K 79
Buluntu Yeri	: Eskiyaapar
Buluntu Türü	: Disk biçimli boncuk
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ç. 0,8-0,9cm
Tarihleme	: ETÇIII
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.616, Fig.41-42

Kat. No.	: K 80
Buluntu Yeri	: Eskiyaapar 2 .no'lu çukur, 1968 yılı kazı buluntusu
Buluntu Türü	: Küpe (sepet kulplu)
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Yük.:2 cm; gen.:2cm ağ.17,95 gr (toplam ağ.)
Bulunduğu Yer	: And. Med. M.
Yay. Yer	: Özgüç/ Temizer, 615, lev.: 106; Bingöl 1999, s.86, kat.no:72

Kat. No. : K 81

Buluntu Yeri : Eskiyaapar 2. no'lu çukur, 1968 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Küpe (sepet kulplu)

Malzeme : Altın

Ölçüler : Yük.:2,8cm. gen.:2,7cm. ağı. 22,83cm gr.

Açıklama : Repoussé, kesme, kazıma teknikleri kullanılmış. Her bir küpede dörder sepet, ikişer kulp vardır. İnce altın tellerin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

Bulunduğu Yer : And. Med. M.

Yay. Yer : Özgüç/ Temizer, 615, lev.: 106; Bingöl 1999, s.86, kat.no:73

Kat. No. : K 82

Buluntu Yeri : Eskiyaapar 2.no'lu çukur,1968 yılı kazı buluntusu

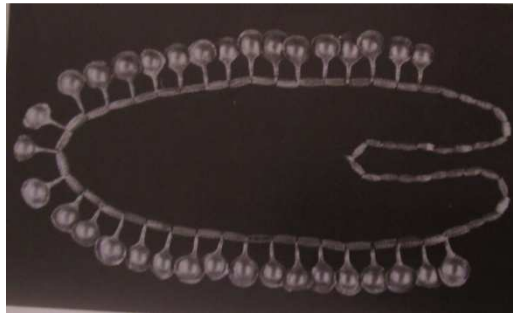
Buluntu Türü : Kolye

Malzeme : Altın

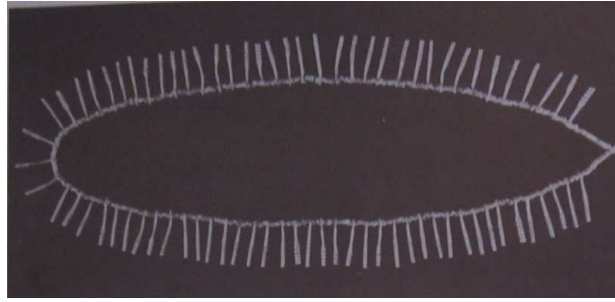
Ölçüler : Ağı. 112,96 gr.

Bulunduğu Yer : And. Med. M.

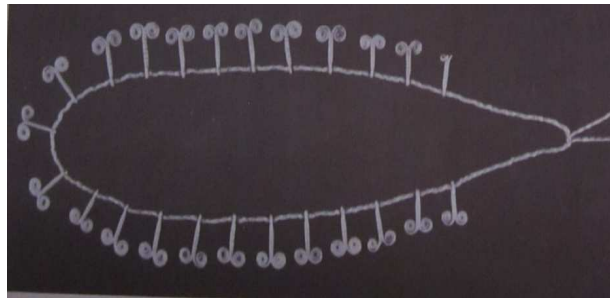
Yay. Yer : Özgüç/ Temizer, 615, lev.: 113/1a,b-2; Bingöl 1999, s.108, kat.no:105.

- Kat. No.** : K 83
- Buluntu Yeri** : Eskiypar 2.no'lu çukur,1968 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Kolye
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Uz. 46cm. ağı. 51,38 gr.
- Bulunduğu Yer** : And.Med.M.
- Yay. Yer** : Özgüç/ Temizer, 615, lev.: 111/2a,b; Bingöl 1999, s.109, kat.no:106.

- Kat. No.** : K 84
- Buluntu Yeri** : Eskiypar 2.no'lu çukur,1968 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Kolye
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Uz.. 1,2cm. ağı. 31,43 gr.
- Tarihleme** : ETÇ III
- Açıklama** : 24 altın çift sarmal boncuk arasına, 152 altın silindirik boncuktan oluşur.
- Bulunduğu Yer** : And.M.M.
- Yay. Yer** : Özgüç/ Temizer, s.616 lev.: 111/1a,b; Bingöl 1999, s.110, kat.no:107

Kat. No.	: K 85
Buluntu Yeri	: Eskiypar 2.no'lu çukur,1968 yılı kazı buluntusu
Buluntu Türü	: Kolye
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ç.:1,4x0,7cm ile 0,8x0,5cm; toplam ağı.:45,36 gr.
Tarihleme	: ETÇ III
Açıklama	: Kalın ve ince 111 adet altın boncuk tanesinden yapılmış kolye
Bulunduğu Yer	: And.M.M.
Yay. Yer	: Özgüç/ Temizer, s.616, lev.: 114/1a,b;

Kat. No.	: K 86
Buluntu Yeri	: Eskiypar 2.no'lu çukur,1968 yılı kazı buluntusu A Hazinesi
Buluntu Türü	: Kolye
Malzeme	: Karneol
Ölçüler	: Ç.:1- 8 cm
Tarihleme	: ETÇ III
Açıklama	: 18 adet kaneol boncuktan oluşan kolye
Bulunduğu Yer	: And.M.M.
Yay. Yer	: Özgüç/ Temizer, s.616, lev.: 115/1

- Kat. No.** : K 87
- Buluntu Yeri** : Eski yapar 2 no'lu ukur, II. Seviyede tabanın altına gömülü
- Buluntu Türü** : Boyunluk
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : M..2200-2000
- Açıklama** : Yuvarlak kesitli bir gövdeye sahip ve dövme tekniği ile yapılmıştır.
- Bulunduğu Yer** : And.Med.M.
- Yay. Yer** : Özgüç-Temizer, 615, lev.:110/1; Bingöl 1999, s.150, kat.no:165

- Kat. No.** : K 88
- Buluntu Yeri** : Eski yapar 2 no'lu ukur, II. Seviyede tabanın altına gömülü
- Buluntu Türü** : Bilezik
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : M..2200-2000
- Açıklama** : Yuvarlak kesitli bir gövdeye sahip ve dövme tekniği ile yapılmıştır.
- Bulunduğu Yer** : And.Med.M.
- Yay. Yer** : Özgüç/ Temizer, 615, lev.:110/2;

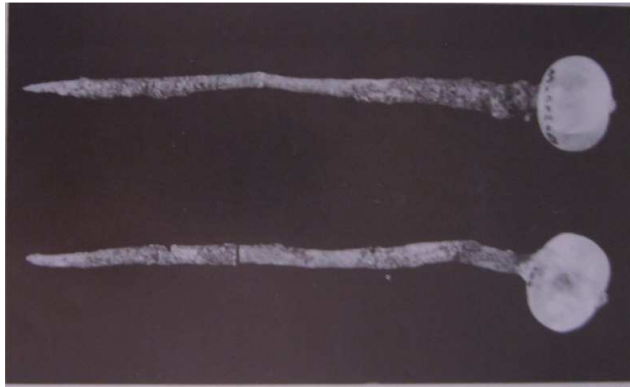
- Kat. No.** : K 89
- Buluntu Yeri** : Eski yapar A Hazine buluntusu
- Buluntu Türü** : Küresel başlı iğne
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Uz.17,8 cm; ağırl.:33,36 gr. kal.:3 cm; baş çapı:1,5 cm
- Tarihleme** : ETÇ III (M.Ö.2200)
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Özgüç-Temizir 1993, s.616. Pl.110,3a-b

- Kat. No.** : K 90
- Buluntu Yeri** : Eski yapar A Hazine buluntusu
- Buluntu Türü** : Küresel başlı iğne
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Uz.4,3 cm
- Tarihleme** : ETÇ III (M.Ö.2200)
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Özgüç-Temizir 1993, s.616. Pl.119,3

Kat. No.	: K 91
Buluntu Yeri	: Eskiyyapar A Hazine buluntusu
Buluntu Türü	: Küresel başlı iğneler (2 adet)
Malzeme	: Gümüş, kaya kristali
Ölçüler	: Uz.9 cm-8,5 cm; baş çapları: 1,5 cm-1,4 cm
Tarihleme	: ETÇ III (M.Ö.2200)
Bulunduğu Yer	: And. Med. M.
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.616. Pl.119,5-6

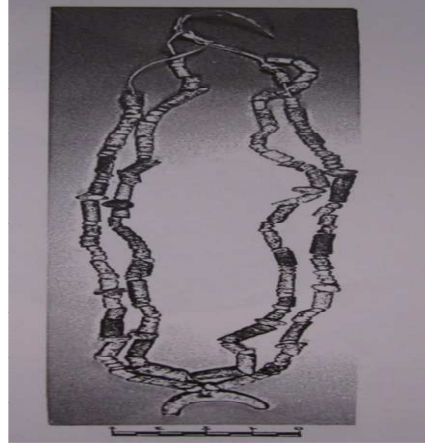
Kat. No.	: K 92
Buluntu Yeri	: Eskiyyapar A Hazine buluntusu
Buluntu Türü	: Bilezik
Malzeme	: Gümüş
Ölçüler	: Ç. 1 cm
Tarihleme	: ETÇ III (M.Ö.2200)
Bulunduğu Yer	: And. Med. M.
Yay. Yer	: Özgüç-Temizer 1993, s.619. Pl.119,4

- Kat. No.** : K 93
- Buluntu Yeri** : Eskiyaapar A Hazine buluntusu
- Buluntu Türü** : Bilezik (1 çift)
- Malzeme** : Gümüş
- Ölçüler** : Ç. 8 cm-7,5 cm
- Tarihleme** : ETÇ III (M.Ö.2200)
- Açıklama** : Bileziklerin uç kısımları çizili ve üst üste bitecek şekilde tasarlanmıştır.
- Bulunduğu Yer** : And. Med. M.
- Yay. Yer** : Özgüç-Temizer 1993, s.619. Pl.119,4

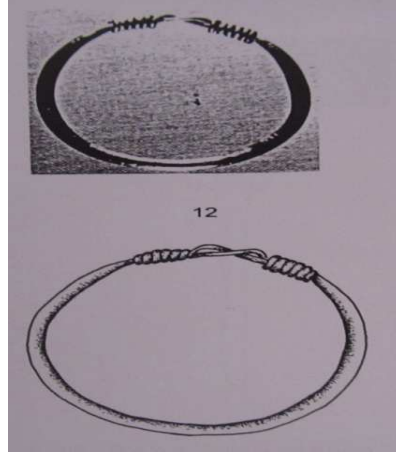
- Kat. No.** : K 94
- Buluntu Yeri** : Gedikli Karahöyük, IIIj yapı katı buluntusu
- Buluntu Türü** : Kolye
- Malzeme** : Taş
- Açıklama** : Kolyeyi oluşturan taş, beyaz ve kahve renkli boncuklar; beyazlar 5-7'lik gruplar halinde, araya belli aralıklarla iri boncuk konulmuştur.
- Yay. Yer** : Duru 2010, lev.: 165, Res.7

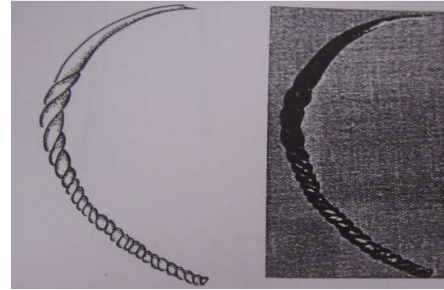
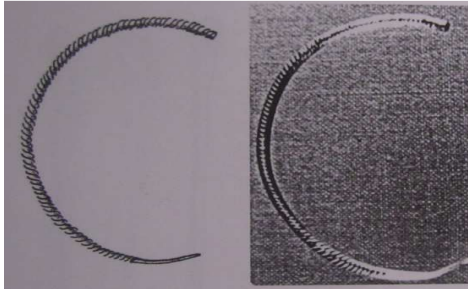
- Kat. No.** : K 95
- Buluntu Yeri** : Gedikli Karahöyük , C açması KM57 mezarı (kremasyon mezar)
- Buluntu Türü** : Kolye
- Malzeme** : Taş
- Açıklama** : Kemik kalıntılarıyla birlikte, bir çömleğin içine konulmuştur.
- Yay. Yer** : Duru 2010, lev.: 173, Res.5

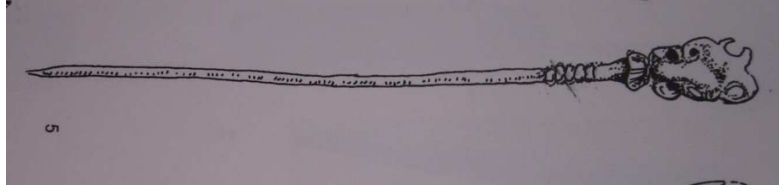
- Kat. No.** : K 96
- Buluntu Yeri** : Gedikli Karahöyük C açması Kremasyon mezarı
- Buluntu Türü** : Bilezik
- Malzeme** : Bakır
- Açıklama** : Yuvarlak kesitli telin iki ucunun iyice inceldikten sonra, diğer ucun üzerine sarılmasıyla yapılmıştır.
- Yay. Yer** : Duru 2010, lev.: 174, Res.12

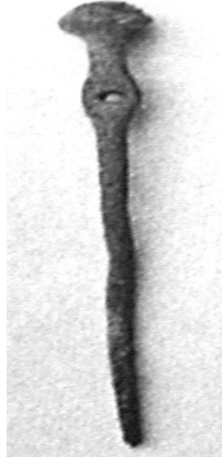
- Kat. No.** : K 97
- Buluntu Yeri** : Gedikli Karahöyük, C açması kremasyon mezarı buluntusu
- Buluntu Türü** : Pazu halkası (Torque), 2 adet
- Malzeme** : Bakır
- Açıklama** : Bileziklere göre daha geniş olan burmalı halkalardır.
- Yay. Yer** : Duru 2010, lev.: 172, Res.2 ve 3

- Kat. No.** : K 98
- Buluntu Yeri** : Gedikli Karahöyük, IIIk yapı katı buluntusu
- Buluntu Türü** : İğne
- Malzeme** : Bakır
- Ölçüler** : Uz.: 11,5 cm.
- Açıklama** : Başın üst kısmına bir parça lehimlenmiş bu ek dökme yöntemiyle yapılmıştır.
- Yay. Yer** : Duru 2010, lev.: 166, Res.5

- Kat. No.** : K 99
- Buluntu Yeri** : Harmanören/Göndürle Mezarlığı, E7açması
- Buluntu Türü** : Küresel başlı iğne
- Malzeme** : Bronz/bakır
- Tarihleme** : ETÇ II-III
- Yay. Yer** : Özsait 1997, s.467, Res. 4

- Kat. No .** : K 100
- Buluntu Yeri** : İkiztepe
- Buluntu Türü** : Göğüslük
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : ETÇ III
- Açıklama** : Dövülerek biçimlendirilmiş bir plakanın kabartma tekniğiyle bezenmesiyle oluşturulmuştur.
- Bulunduğu Yer** : Samsun Arkeloloji ve Etnografya Müzesi
- Yay. Yer** : Sevin 2003:117

Kat. No .	: K 101
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Bilezik
Malzeme	: Bronz
Ölçüler	: Ç. :7,3cm
Tarihleme	: ETÇII-III
Bulunduğu Yer	: Samsun Arkeloloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No.	: K 102
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Küpe
Malzeme	: Bronz (tunç)
Ölçüler	: Ç.:5,5cm, 2,1cm, 3,9cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Korunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No.	: K 103
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Bilezik
Malzeme	: Bronz
Ölçüler	: Ç.:4,3cm kal.: 0,4cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Bulunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No .	: K 104
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Bilezik
Malzeme	: Kurşun
Ölçüler	: Ç.:3,4 cm; kal.:0,5 cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Bulunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No.	: K 105
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Küpe
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ç.:1,6 cm; kal.: 0,05 cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Bulunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No .	: K 106
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Küpe
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ç.:2,2 cm kal.:0,2 cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Bulunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No. : K 107
Buluntu Yeri : İkiztepe
Buluntu Türü : Kolye
Malzeme : Frit
Tarihleme : ETÇ II-III
Bulunduğu Yer : Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No. : K 108
Buluntu Yeri : İkiztepe
Buluntu Türü : Kolye
Malzeme : Taş, bronz
Tarihleme : ETÇ II-III
Bulunduğu Yer : Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

Kat. No.	: K 109
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Halhal
Malzeme	: Bronz
Ölçüler	: Ç:10,8cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Korunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

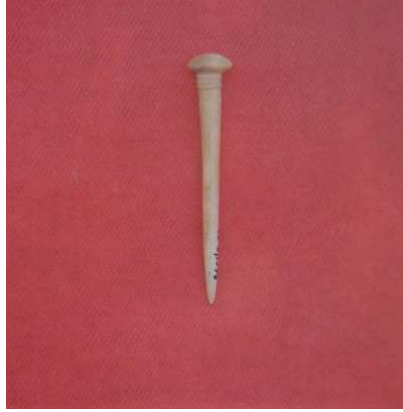
Kat. No.	: K 110
Buluntu Yeri	: İkiztepe
Buluntu Türü	: Bilezik
Malzeme	: Bronz
Ölçüler	: Ç.: 5,4 cm; kal.:0,3 cm
Tarihleme	: ETÇ II-III
Bulunduğu Yer	: Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi

- Kat. No.** : K 111
- Buluntu Yeri** : İkiztepe 1980 yılı Tepe I buluntusu
- Buluntu Türü** : Dörtlü spiral plaka
- Malzeme** : Bronz
- Tarihleme** : ETÇ III
- Bulunduğu Yer** : Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi
- Yay. Yer** : Bigi 2003, lev.:CXLIX Res.: 273

- Kat. No.** : K 112
- Buluntu Yeri** : İkiztepe 1978 yılı kazısı, Tepe I buluntusu
- Buluntu Türü** : İğne
- Malzeme** : Kemik
- Tarihleme** : ETÇ II
- Yay. Yer** : Bigi 2003, lev.: CXXV Res.: 210

Kat. No. : K 113

Buluntu Yeri : Karataş-Semayük, 25 no.lu pithos gömü, 1963 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Kol bandı (pazubent)

Malzeme : Bakır yada bronz

Tarihleme : Erken Tunç Çağı II

Kat. No. : K 114

Buluntu Yeri : Karataş-Semayük, 144 no.lu pithos gömü, 1963 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Bilezik

Malzeme : Bakır

Ölçüler : Ç.: 0,6m

Açıklama : Üzerinde çapraz ve dikey olacak şekilde kazıma bezemeler yapılmıştır.

Kat. No. : K 115

Buluntu Yeri : Karataş-Semayük

Buluntu Türü : İğne

Malzeme : Gümüş

Ölçüler : Uz.: 8,5 cm; gen.: 1,2 cm.

Tarihleme : M.Ö.2500

Açıklama : Baş kısmında yaban domuzu tasvir edilmiştir. Gövdeden boyuna doğru genişler ve gövde üzerinde çapraz çizgi bezemeler yer almaktadır.

Kat. No. : K 116

Buluntu Yeri : Karataş-Semayük

Buluntu Türü : Kulak tıkacı

Malzemeler : Altın

Ölçüler : Uz.: 2,2cm; gen.: 0,9cm. ağırlık: 1,7 gr.

Açıklama : Yüzeyinde paralel çizgilerle süslenmiş ince boyunlu, konik gövdeli baş kısmı hafifçe dışa doğrudur.

Yay. Yer : Koşay 2, s.71 lev.: CLXXXVI

Kat. No. : K 117

Buluntu Yeri : Korucu Tepe, 1970 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Bilezik

Malzeme : Gümüş

Tarihleme : Erken Tunç Çağı I

Açıklama : Yabani keçi bezekli bir gümüş bilezik-baskı mühür

Yay. Yer : Guterbock, H.G. 1970, lev: 55-1

Kat. No. : K 118

Buluntu Yeri : Küllüoba

Buluntu Türü : Boncuk (7 adet)

Malzeme : Pişmiş toprak (terracotta)

Açıklama : İn-situ olarak değil, dağınık halde bulunmuş olan boncuklar ağırşaklara benzemektedirler. 3 tanesi Erken Tunç Çağı II, 4 tanesi ise Erken Tunç Çağı III tarihlenir.

Kat. No. : K 119

Buluntu Yeri : Küllüoba

Buluntu Türü : Kürebaşı iğne

Malzeme : Bronz/bakır

Tarihleme : ETÇ III (M.Ö.2200)

Kat. No. : K 120

Buluntu Yeri : Küllüoba

Buluntu Türü : Küre başlı iğne

Malzeme : Bronz, bakır

Ölçüler : Uz. 9cm

Tarihleme : ETÇ II (M.Ö.2600)

Yay. Yer : Efe-Fidan 2006, s.23 tab. 4

Kat. No. : K 121
Buluntu Yeri : Küçük höyük E/F8 Açması, mezar 11 pihos gömü buluntusu
Buluntu Türü : Diadem (alınlık)
Malzeme : Altın
Açıklama : İki ucu delik, kenarları kabartma bezemelidir.
Tarihleme : Erken Tunç Çağı II

Kat. No. : K 122
Buluntu Yeri : Küçük höyük, 52 numaralı pithos gömü buluntusu
Buluntu Türü : Küresel başlı iğne
Malzeme : Bakır/bronz
Ölçüler : Uz.: 9 cm
Tarihleme : Erken Tunç Çağı II
Açıklama : Bir çocuğa ait pithos gömüde iskeletin göğüs hizasında bulunmuş olan iğne topuz başlı ve başın üzerinde kazıma bezemeler yer alır.
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.85, Abb.22

Kat. No. : K 123
Buluntu Yeri : Küçükhöyük
Buluntu Türü : Piramit başlı iğne

Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Uz. 11,7cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.85, Abb. 22,1

Kat. No . : K124
Buluntu Yeri : Küçükhöyük
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpeler
Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Ç.: 1,2 cm ve 1,4cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 7-8.

Kat. No. : K 125
Buluntu Yeri : Küçükhöyük
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpeler
Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Ç.: 1,4cm ve 1,5 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 9-10.

Kat. No. : K 126
Buluntu Yeri : Küçükhöyük 125 numaralı bir çocuğa ait küp mezar buluntusu
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpeler
Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Ç.: 1,3cm ve 1,5cm

Tarihleme : ETÇ II
Bibliyografya : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 11-12.

Kat. No. : K 127
Buluntu Yeri : Küçükhöyük 90 numaralı taş sanduka mezar
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpe
Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Ç.: 1,5 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 13.

Kat. No. : K 128
Buluntu Yeri : Küçükhöyük 90 numaralı küp mezar buluntusu
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpe
Malzeme : Bronz/bakır
Ölçüler : Ç.: 1,6 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 14.

Kat. No. : K 129
Buluntu Yeri : Küçükhöyük 52 numaralı bir çocuğa ait küp mezar buluntusu
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpe
Malzeme : Gümüş
Ölçüler : Ç.: 1,5cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 15.

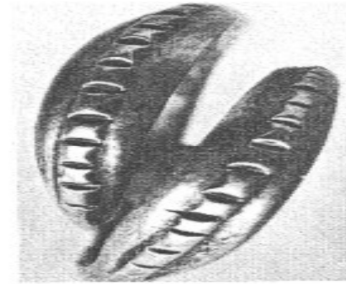
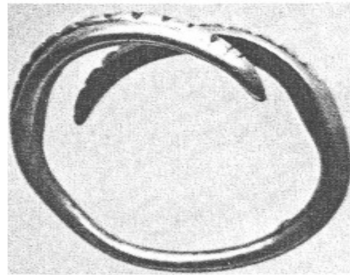
Kat. No. : K 130
Buluntu Yeri : Küçükhöyük
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpeler
Malzeme : Gümüş
Ölçüler : Ç.:1,5 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 16-17.

Kat. No. : K 131
Buluntu Yeri : Küçükhöyük 84 numaralı küp mezar buluntusu küpe
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpe
Malzeme : Gümüş
Ölçüler : Ç.: 1,5cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 18-19.

Kat. No. : K 132
Buluntu Yeri : Küçükhöyük
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpe
Malzeme : Kurşun
Ölçüler : Ç.: 1 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 20

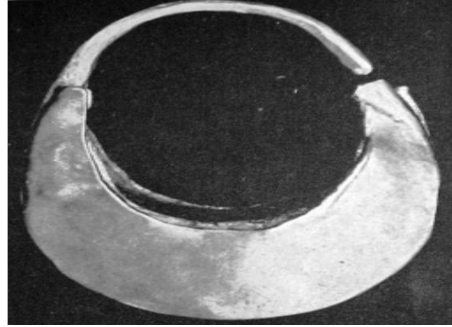
Kat. No. : K 133
Buluntu Yeri : Küçükhöyük 47 numaralı küp mezar buluntusu
Buluntu Türü : Halka şeklinde küpe
Malzeme : Kurşun
Ölçüler : Ç.: 1,2 cm
Tarihleme : ETÇ II
Yay. Yer : Gürkan-Seeher 1991, s.87, Abb.23, 21.

Kat. No. : K 134
Buluntu Yeri : Kültepe, 12. tabaka buluntusu
Buluntu Türü : Halka biçimli küpe
Malzeme : Elektum
Ölçüler : Birincinin ç. 1,4 cm, diğer halkanın ç.1,1 cm
Tarihleme : ETÇ III
Yay. Yer : Özgüç 1986a, s.42 Fig.3-37

Kat. No. : K 135
Buluntu Yeri : Kültepe
Buluntu Türü : Yarım biçimli küpe
Malzeme : Altın
Ölçüler : Yü. 3,6 cm; gen. 2,3 cm
Tarihleme : ETÇ III

Yay. Yer : Özgüç 1964a, s.34, Lev. VII, 1.

Kat. No. : K 136

Buluntu Yeri : Kültepe tabaka 13 mezar buluntusu

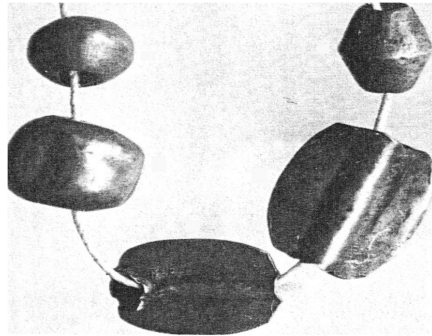
Buluntu Türü : Disk şeklinde küpe

Malzeme : Altın

Ölçüler : Uz. 7 ve 6 mm

Tarihleme : ETÇ III

Yay. Yer : Özgüç 1986a, s.43. Fig. 3-39

Kat. No. : K 137

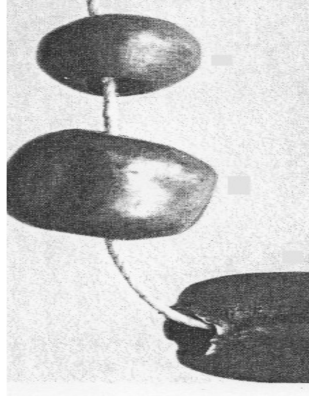
Buluntu Yeri : Kültepe Tabaka 13

Buluntu Türü : Tam küre boncuklar

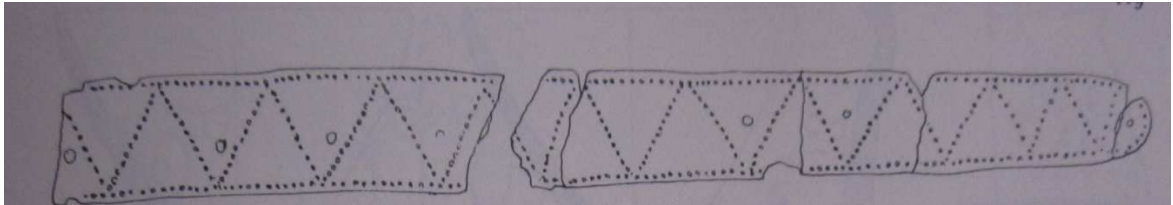
Malzeme : Altın

Tarihleme : ETÇ III

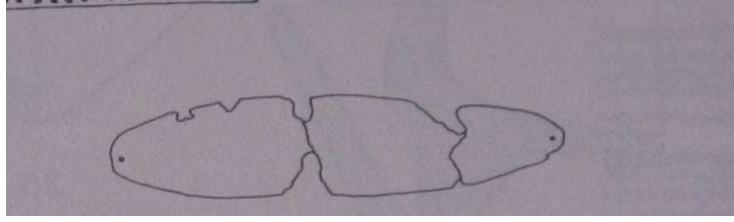
Yay. Yer : Özgüç 1986a, s.43 fig.3-39

- Kat. No .** : K 138
- Buluntu Yeri** : Kültepe 1962 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Diadem
- Malzeme** : Gümüş
- Ölçüler** : Uz. 37,7cm gen.; 6,4 cm
- Tarihleme** : M.Ö.3.Binin son çeyreği
- Açıklama** : Diademin alt ve üst kenarlarında repousse tekniğinde yapılmış dairelerden oluşan iki şerit arası aynı teknikte yapılmış, zikzak motifiyle süslüdür
- Yay. Yer** : Özgüç 1986, s.119, Res.23

- Kat. No.** : K 139
- Buluntu Yeri** : Kültepe, sanduka mezar buluntusu
- Buluntu Türü** : Safiha
- Malzeme** : Gümüş
- Tarihleme** : Erken Tunç Çağı III
- Yay. Yer** : Özgüç 1986, s.119, Res.25

Kat. No. : K 140

Buluntu Yeri : Kültepe

Buluntu Türü : Kolye

Malzeme : Lapislazuli, akik, altın

Açıklma : 3 silindir biçimli lapislazuli, 55 yuvarlak, 1 tane çift koni akik ve çok sayıda altın boncuklardan oluşan bir kolye.

Tarihleme : Erken Tunç Çağı III

Yay. Yer : Özgüç 1986, Lev. Pl.75, 2a,2b

Kat. No. : K 141

Buluntu Yeri : Kültepe, höyüğün tepe kısmındaki çalışmalarda ele geçen buluntu

Buluntu Türü : Kolye

Malzeme : Gümüş, akik, dağ kristali, frit,

Tarihleme : ETÇ III

Açıklma : Taş boncuklar arasında dördü silindir, biri birbirine kaynaşmış dört silindirden oluşan iri bir gümüş boncuk, yedi yuvarlak akik, 1 yivli kaya kristali ve 1 adette frit boncuk bu kolyeyi oluşturmaktadır.

Yay. Yer : Özgüç 1986, Lev. Pl.73,9

Kat. No. : K 142
Buluntu Yeri : Maşat höyük
Buluntu Türü : Bilezik (3 adet)
Malzeme : Bronz
Korunduğu Yer : Tokat Müzesi

Kat. No. : K 143
buluntu Yeri : Maşat höyük
buluntu Türü : İğne (6 adet)
Malzeme : Bronz, kemik
Korunduğu Yer : Tokat Müzesi

Kat. No. : K 144

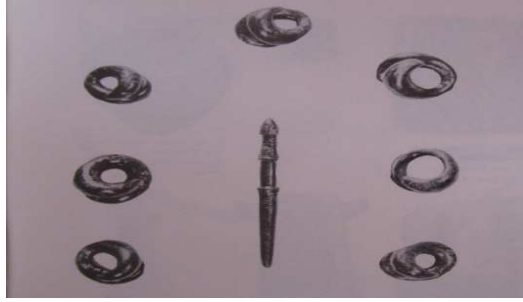
Buluntu Yeri : Norşun Tepe, VIIb yapı katına ait B odasında ele geçen çömlek buluntusu

Buluntu Türü : Halka (7 adet), iğne (1 adet)

Malzeme : Tunç (bronz)

Açıklama : Tunç halkaların uçları üst üste binmiş şekildedir.

Yay. Yer : Hauptmann 1972, lev: 47-1

Kat. No. : K 145

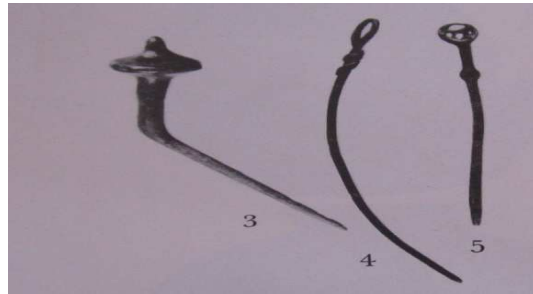
Buluntu Yeri : Norşun Tepe, XXI-XX tabakalarında ele geçmiştir.

Buluntu Türü : İğne (3 adet)

Malzeme : Tunç (bronz)

Açıklama : İğnelerden bir tanesi fiyonga başlı bir tanesi ise sarmal başlıdır.

Yay. Yer : Hauptmann 1974, lev: 26-3,4,5

Kat. No. : K146

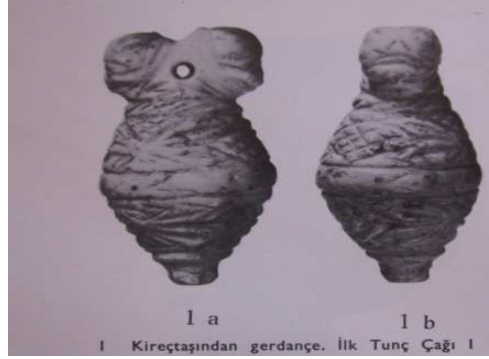
Buluntu yeri : Norşun Tepe

Buluntu Türü : Gerdançe

Malzeme : Kireçtaşı

Tarihleme : Erken Tunç Çağı I

Yay. Yer : Hauptmann 1974, lev: 26- 1a-1b

Kat. No . : K 147

Buluntu Yeri : Resuloğlu 2003 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Kolye

Malzeme : Akik, uzonit, frit, deniz kabuğu, bronz

Korunduğu Yer : Çorum Müzesi

Yay. Yer : Yıldırım 2004, s.202; Yıldırım 2012, s.61

Kat. No. : K 148

Buluntu Yeri : Resuloğlu 2004 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : İğne

Malzeme : Bronz (tunç)

Açıklma : Baş kısmı yivlerle süslü iğnenin benzerlerine; Maşathöyük, İkiztepe, Oymaağaç mezarlarındakilerle benzerlik gösterir. Bilinçli olarak mezara bükülmüştür.

Bulunduğu Yer : Çorum Müzesi

Yay. Yer : Yıldırım 2005, s.62

Kat. No. : K 149

Buluntu Yeri : Resuloğlu 2004 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Saç halkası

Malzeme : Bronz

Açıklama : Bir kadın mezarında ele geçen saç takısının benzerlerine Mezopotamya'da Ur Kral Mezarlarında görülmüştür.

Yay. Yer : Yıldırım 2005, s.64

Kat. No. : K 150

Buluntu Yeri : Resuloğlu 2005 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Kolye

Malzeme : Akik, frit, fayans ve bakır

Yay. Yer : Yıldırım 2006, s.220.

Kat. No. : K 151

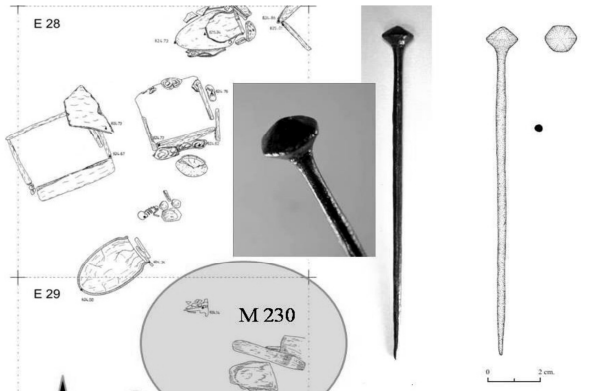
Buluntu Yeri : Resuloğlu 2008 yılı kazı buluntusu (E28 Plankaresi)

Buluntu Türü : İğne

Malzeme : Bronz (tunç)

Açıklama : E28 plankaresindeki mezar taşlarının temizliği sırasında ele geçen altıgen piramit başlı bu iğne, Orta Karadeniz Bölgesi'nde M.Ö.2.Bin yıla tarihlenen iğnelerin öncüsü olarak kabul edilir.

Yay. Yer : Yıldırım 2009, s.29

Kat. No. : K 152

Buluntu Yeri : Tilmen höyük, IIId evresi 1961 yılı kazı buluntusu

Buluntu Türü : Süs iğnesi (3 adet)

Malzeme : Bronz (tunç)

Açıklama : İğneler başlı ve üst kısımları boğumludur. İki tanesinin topuzu üzerinde üç kuş tasvir edilmiştir.

- Kat. No.** : K 153
- Buluntu Yeri** : Titriş höyük 1994 yılı kazı buluntusu
- Buluntu Türü** : Bilezik
- Malzeme** : Gümüş, tunç
- Bibliyografya** : Algaze 1995, s.150.

- Kat. No.** : K 154
- Buluntu Yeri** : Troia, A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Küçük diadem
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : I.Hazinelere dönemi
- Korunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.174-175, kat.no.:A1-S1

- Kat. No.** : K 155
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Büyük diadem (taç, alınlık)
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ag.:193,47 gr; Uz. (yatay zincir): 50,8cm

Tarihleme : I.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı 2007, s.170, kat.no: A1-S1

Kat. No. : K 156
Buluntu Yeri : Troia A1 Hazinesi
Buluntu Türü : Diadem (alınlık)
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ.:85,52 gr; Uz:46,2 cm; kal.:0,03 cm
Tarihleme : I.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı 2007, s.177, kat.no: A1-S3

Kat. No. : K157
Buluntu Yeri : Troia A1 Hazinesi
Buluntu Türü : Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ.:10,46 gr; sepet uz:1,6 cm; sarkıt uz:7,25 cm
Tarihleme : I.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı, 2007, s.178, kat.no: A1-S4

Kat. No .	: K 158
Buluntu Yeri	: Troia A1 Hazinesi
Buluntu Türü	: Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ağ.:8,46gr; Sepet uz:1,5cm; gen:1,01cm; sarkıt uz:6,3cm
Tarihleme	: I.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer	: Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer	: Sazcı 2007 s.181, kat. no. A1-S5

Kat. No.	: K 159
Buluntu Yeri	: Troia A1 Hazinesi
Buluntu Türü	: Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ağ:7,5 gr; sepet uz:1,22 cm; sarkıt uz:6,7 cm
Tarihleme	: I.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer	: Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer	: Sazcı 2007, s.183, kat.no: A1-S7

- Kat. No.** : K 160
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üç çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 10,55 gr; ç. 1,8gr.
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.184, kat.no: A1-S9

- Kat. No.** : K 161
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üç çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.:2,64 gr; ç: 1,10 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.184, kat.no: A1-S13

- Kat. No.** : K 162
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üç çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 2,95 gr; ç: 1,23 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.184, kat.no: A1-S19

- Kat. No.** : K 163
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Dört çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 4,18 gr; ç: 1,2 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.185, kat.no: A1-S22

- Kat. No.** : K 164
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Dört çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 4,31 gr; ç: 1,28 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.185, kat.no: A1-S26

- Kat. No.** : K 165
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üzeri yumru bezeli dört çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.:11,72 gr; ç: 2,03 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.186, kat.no: A1-S37

- Kat. No.** : K 166
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üzeri yumru bezeli altı çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 4,07 gr; ç:1,33 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.186, kat.no: A1-S39

- Kat. No.** : K 167
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üzeri yumru bezeli altı çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 3,84 gr; ç: 1,4 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.186, kat.no: A1-S43

- Kat. No.** : K 168
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üzeri yumru bezeli altı çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 4,25 gr ; ç:1,33 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.186, kat.no: A1-S51

- Kat. No.** : K 169
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üzeri yumru bezeli altı çubuklu saç takısı
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.:4,55 gr; ç: 2.1 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.188, kat.no: A1-S55

- Kat. No.** : K 170
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Granülasyon bezemeli yarım ay şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 7,8 gr; ç: 1,45 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.188, kat.no: A1-S57

- Kat. No.** : K 171
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Granülasyon bezemeli yarım ay şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 8,77 gr; ç:1,99 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.189, kat.no: A1-S59

- Kat. No.** : K 171
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Granülasyon bezemeli yarımay şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 10,5 gr; ç:2,9 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.189 kat.no: A1-S62

- Kat. No.** : K 172
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Raptiye şeklinde takı çifti
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 0,99 gr; uz: 1,24 cm. yarım küre çapı:0,76 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.189, kat.no: A1-S63

Kat. No.	: K 173
Buluntu Yeri	: Troia A1 Hazinesi
Buluntu Türü	: Bilezik
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ağ:21,72 gr; ç: 6,1 cm; gen: 0,67 cm
Tarihleme	: I.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer	: Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer	: Sazcı 2007, s.190, kat.no: A1-S69

Kat. No.	: K 174
Buluntu Yeri	: Troia A1 Hazinesi
Buluntu Türü	: Spiral şeklinde bileklik (boyun halkası)
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Ağ: 63,92gr. Tel çapı: 0,38 cm
Tarihleme	: I.Hazinelere Dönemi
Korunduğu Yer	: Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer	: Sazcı 2007, s.192, kat.no: A1-S72

- Kat. No.** : K 175
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : 24 adet ipe dizilmiş altın bonck
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : 8700-8750 adet
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.193, kat.no: A1-S73- S96

- Kat. No.** : K176
- Buluntu Yeri** : Troia C Hazinesi
- Buluntu Türü** : Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Uz.: 25 cm
- Tarihleme** : II.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.210, kat.no: C-S1

- Kat. No.** : K1 76
- Buluntu Yeri** : Troia C Hazinesi
- Buluntu Türü** : Kolye (altıgen boncuklardan oluşmaktadır.)
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : 67 adet boncuk
- Tarihleme** : II. Hazineseler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.211, kat.no. C-S3

- Kat. No.** : K 177
- Buluntu Yeri** : Troia C Hazinesi
- Buluntu Türü** : Çift konik boncuk
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : 2 adet
- Tarihleme** : II. Hazineseler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.214, kat.no. C-S5

- Kat. No.** : K 178
- Buluntu Yeri** : Troia C Hazinesi
- Buluntu Türü** : Bilezik
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ç.: 7,7 cm
- Tarihleme** : II. Hazineseler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı, 2007, s.214, kat.no.: C-S5

- Kat. No.** : K 179
- Buluntu Yeri** : Troia A1 Hazinesi
- Buluntu Türü** : Yarımay şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : II.Hazineseler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.217, kat.no.: C-S7

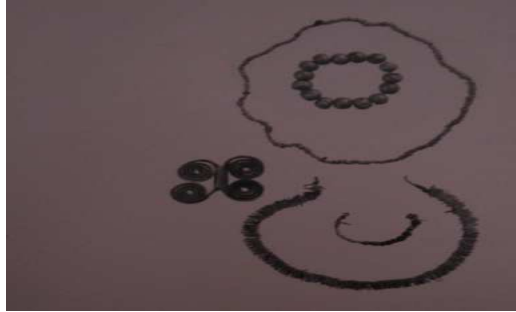
- Kat. No.** : K 180
- Buluntu Yeri** : Troia D Hazinesi
- Buluntu Türü** : Vazo başlı iğne
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : III.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.225, kat.no.: D-S18

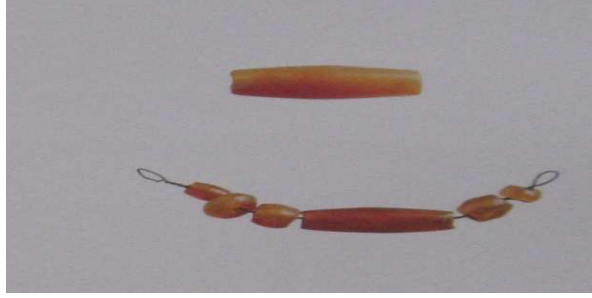
- Kat. No.** : K 181
- Buluntu Yeri** : Troia D Hazinesi
- Buluntu Türü** : Çift spiral başlı altın iğne
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : III.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.235, kat.no.: D-S19

- Kat. No.** : K 182
- Buluntu Yeri** : Troia D Hazinesi
- Buluntu Türü** : Boncuklar
- Malzeme** : Gümüş
- Tarihleme** : III. Hazineseler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Moskova/ Berlin/ Atina/ İstanbul
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.227, kat.no: D-S23

- Kat. No.** : K183
- Buluntu Yeri** : Troia E Hazinesi
- Buluntu Türü** : Yuvarlak ve çift konik boncuklar
- Malzeme** : Karneol
- Ölçüler** : Uz: 0,24-1,95 cm
- Tarihleme** : III.Hazineseler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts- Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.233, kat.no:E-S1

- Kat. No.** : K184
- Buluntu Yeri** : Troia E Hazinesi
- Buluntu Türü** : Çan şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : III.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.234, kat.no: E –S19

- Kat. No.** : K 185
- Buluntu Yeri** : Troia E Hazinesi
- Buluntu Türü** : Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : III.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.235, kat.no.: E-S21

- Kat. No.** : K 186
- Buluntu Yeri** : Troia E Hazinesi
- Buluntu Türü** : Çok sayıda küçük boncuk
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : III.Hazineler Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Moskova/ Berlin/ Atina/ İstanbul
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.236, kat.no.: E-S26

- Kat. No.** : K 187
- Buluntu Yeri** : Troia F Hazinesi
- Buluntu Türü** : Bileklik (üzeri çift spirallerle bezeli)
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.: 61,81 gr. uz: 9,0cm gen:2,6cm
- Tarihleme** : III.Hazineler Dönemi

Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova

Yay. Yer : Sazcı 2007, s.243, kat.no: F-S1

Kat. No. : K 188

Buluntu Yeri : Troia F Hazinesi

Buluntu Türü : Halkası sepetli küpe

Malzeme : Altın

Ölçüler : Yük.: 2.0cm; uz:1,7cm

Tarihleme : III.Hazineler Dönemi

Bulunduğu Yer : İstanbul Arkeoloji Müzesi

Yay. Yer : Sazcı 2007, s.246, kat.no: F-S3

Kat. No. : K 189

Buluntu Yeri : Troia F Hazinesi

Buluntu Türü : Halkası sepetli küpe

Malzeme : Altın

Ölçüler : Ağ.:7,0 gr; y: 1,6 cm; uz:1,86 cm

Tarihleme : III.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı 2007, s.246, kat.no: F-S5

Kat. No. : K 190
Buluntu Yeri : Troia F Hazinesi
Buluntu Türü : Spiral formlu saç takısı
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ:4,81 gr; ç:1,38 cm
Tarihleme : III.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı 2007, s.247, kat.no: F-S7

Kat. No. : K 191
Buluntu Yeri : Troia F Hazinesi
Buluntu Türü : Spiral formlu saç takısı

Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ.:4,81 gr; ç:1,38 cm
Tarihleme : III.Hazinelere Dönemi
Bulunduğı Yer : İstanbul Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.247, kat.no.: F-S9

Kat. No. : K 192
Buluntu Yeri : Troia F Hazinesi
Buluntu Türü : Üzeri “S” formulu çift spiralle bezeli saç takısı
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ç.:1,1 cm; gen:0,8 cm
Tarihleme : III.Hazinelere Dönemi
Bulunduğı Yer : İstanbul Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.247, kat.no.: F-S14

Kat. No. : K 193
Buluntu Yeri : Troia F Hazinesi
Buluntu Türü : Boncuklar

Malzeme : Altın
Tarihleme : III.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : İstanbul/ Moskova/ Atina
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.251, kat.no.: F-S17

Kat. No. : K 194
Buluntu Yeri : Troia G Hazinesi
Buluntu Türü : Rozet başlı iğne
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ. 5,80 gr; yük: 5,92 cm
Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.255, kat.no: G-S4

Kat. No. : K 195
Buluntu Yeri : Troia J Hazinesi
Buluntu Türü : Yarım ay şeklinde takı

Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ.:0,76 gr; gen:1,95 cm; yük:1,15 cm
Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.263, kat.no: J-S7

Kat. No. : K 196
Buluntu Yeri : Troia J Hazinesi
Buluntu Türü : Üzeri rozetlik bezeli altı çubuklu saç takısı
Malzeme : Altın
Ölçüler : Ağ.: 4,30 gr; ç:1,38cm
Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer : Sazcı, 2007, s.263, kat.no: J-S16

Kat. No. : K 197
Buluntu Yeri : Troia J Hazinesi
Buluntu Türü : Spiral formlu saç takısı

Malzeme : Altın
Tarihleme : II.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yer : İstanbul (?)
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.266, kat.no: J-S17

Kat. No. : K 198
Buluntu Yeri : Troia J Hazinesi
Buluntu Türü : Bileklik (boyun halkası) parçası
Malzeme : Altın
Tarihleme : II.Hazinelere D6nemi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.267, kat.no.: J-S20

Kat. No. : K 199
Buluntu Yeri : Troia J Hazinesi
Buluntu Türü : Halkalar (61 adet)
Malzeme : Altın
Öçüler : Ağ.:9,4 gr; ç. 0,6gr; gen:0,12 cm
Tarihleme : II.Hazinelere D6nemi

Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova

Yay. Yer : Sazcı 2007, s.267, kat.no.: J-S20

Kat. No. : K 200

Buluntu Yeri : Troia L Hazinesi

Buluntu Türü : Boncuk

Malzeme : Karneol/ gümüş

Ölçüler : Uz: 1,5 cm; ç.:0,9cm

Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi

Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova

Yay. Yer : Sazcı, 2007, s.284, kat.no: L-S2

Kat. No. : K 201

Buluntu Yeri : Troia L Hazinesi

Buluntu Türü : Boncuk

Malzeme : Karneol

Ölçüler : Uz.: 1,0cm; kal.: 0,38 cm

Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi

Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova

Yay. Yer : Sazcı 2007, s.285, kat.no.: L-S4

Kat. No. : K 202

Buluntu Yeri : Troia L Hazinesi

Buluntu Türü : Ayraç boncuk

Malzeme : Karneol

Ölçüler : Uz: 3,75cm; ç:0,73-0,75cm

Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi

Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova

Yay. Yer : Sazcı, 2007, s.285, kat.no: L-S5

Kat. No. : K 203

Buluntu Yeri : Troia L Hazinesi

Buluntu Türü : Boncuk

Malzeme : Kehribar (amber)

Ölçüler : Ç.: 2,84cm; yük:1,19cm

Tarihleme : II.Hazinelere Dönemi

Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova

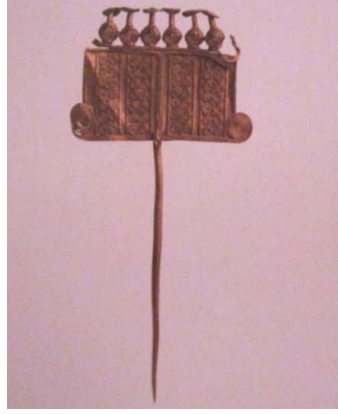
Bibliyografya : Sazcı, 2007, s.285, kat.no: L-S7.

- Kat. No.** : K 204
- Buluntu Yeri** : Troia N Hazinesi
- Buluntu Türü** : Üzeri granülasyonlu yarımay şeklinde küpe
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.:4,45 gr; ç:2,05 cm; kal: 0,64 cm
- Tarihleme** : II.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.292, kat.no: N-S2

- Kat. No.** : K 205
- Buluntu Yeri** : Troia O Hazinesi
- Buluntu Türü** : Vazo başlı iğne
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ:7,53 gr; yük:6,98 cm; kal: 6,98 cm; gen: 3,65 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.296, kat.no: O-S1

- Kat. No.** : K 206
- Buluntu Yeri** : Troia O Hazinesi
- Buluntu Türü** : Vazo başlı iğne
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.:7,53 gr; yük:6,98 cm; kal: 6,98 cm; gen: 3,65 cm
- Tarihleme** : I.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : İstanbul Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.296, kat.no: O-S2

- Kat. No.** : K 207
- Buluntu Yeri** : Troia R Hazinesi
- Buluntu Türü** : Yuvarlak başlı iğne
- Malzeme** : Altın
- Ölçüler** : Ağ.:3,84 gr; u:6,1 cm

Tarihleme : II.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı 2007, s.397, kat.no: R-S6

Kat. No. : K 208
Buluntu Yeri : Troia Tekil Buluntu
Buluntu Türü : Yaprak şeklinde takı
Malzeme : Altın
Ölçüler : 0,45 gr; yük:2,35 cm; gen: 0,99 cm
Tarihleme : I-III.Hazinelere D6nemi
Bulunduğu Yeri : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yeri : Sazcı, 2007, kat.no: Ef-S2

Kat. No. : K 209
Buluntu Yeri : Troia Tekil bulunntu
Buluntu Türü : Yarım ay şeklinde takı

Malzeme : Bronz
Ölçüler : Gen:2,43 cm; yük:1,93 cm
Tarihleme : I.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : Pushkin State Museum of Fine Arts-Moskova
Yay. Yer : Sazcı 2007, kat.no: Ef-S16

Kat. No. : K 210
Buluntu Yeri : İkinci Dönem Troia Kazıları
Buluntu Türü : Boncuklar
Malzeme : Altın/ Lapislazuli
Tarihleme : II./III.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : İstanbul Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Sazcı, 2007 kat.no: Bl-S6

Kat. No. : K 211
Buluntu Yeri : Üçüncü Dönem Troia kazıları
Buluntu Türü : İlmik başlı iğne

Malzeme : Elektron
Ölçüler : Ağ.:5,0 gr; u:10,5 cm; gen:0,25 cm
Tarihleme : II.Hazineler Dönemi
Bulunduğu Yer : Çanakkale Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.330, kat.no: Ko-S1

Kat. No. : K 212
Buluntu Yeri : Üçüncü Dönem Troia kazıları
Buluntu Türü : Spiral formlu saç takısı
Malzeme : Gümüş
Ölçüler : Ağ.: 9,5 gr; ç:2,3 cm
Tarihleme : IV.Hazineler Dönemi
Bulunduğu Yer : Çanakkale Arkeoloji Müzesi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.330, kat.no: Ko-S3

Kat. No. : K 213
Buluntu Yeri : Troia Üçüncü Dönem kazı buluntusu
Buluntu Türü : Boncuk
Malzeme : Fayans

Ölçüler : Ağ: 2,53 gr. uz:2,8cm; ç: 1,2cm
Bulunduğu Yer : Çanakkale Arkeoloji Müzesi
Tarihleme : III.Hazineler Dönemi
Yay. Yer : Sazcı 2001, 385; Sazcı, 2007, s.413, kat.no:Ko-S5

Kat. No. : K 214
Buluntu Yeri : Üçüncü Dönem Troia kazı buluntusu
Buluntu Türü : Boncuk
Malzeme : Fayans
Ölçüler : Ağ: 2,99gr. uz:3,47cm; ç: 1,22cm
Bulunduğu Yer : Çanakkale Arkeoloji Müzesi
Tarihleme : II.Hazineler Dönemi
Yay. Yer : Sazcı 2001, 333; Sazcı 2007, s.331, kat.no:Ko-S6

Kat. No. : K 215
Buluntu Yeri : Troia ya da Troas bölgesi buluntusu
Buluntu Türü : Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
Malzeme : Altın

Ölçüler : Uz:7,5 cm; gen: 1,6 cm
Tarihleme : I-IV.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.339, kat.no: Tr-S1

Kat. No. : K 216
Buluntu Yeri : Troia ya da Troas bölgesi buluntusu
Buluntu Türü : Sarkıtlı, halkası sepetli küpe
Malzeme : Altın
Ölçüler : Uz.:12,7 cm; gen: 1,7 cm
Tarihleme : I-IV.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer : Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Yay. Yer : Sazcı 2007, s.339, kat.no: Tr-S3

Kat. No.	: K 217
Buluntu Yeri	: Troia ya da Troas bölgesi buluntusu
Buluntu Türü	: Saç takısı şeklinde sarkıtlı küpe
Malzeme	: Altın
Ölçüler	: Uz.:5,4 cm; ç: 1,6cm
Tarihleme	: I-IV.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer	: Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Yay. Yer	: Sazcı 2007, s.341, kat.no: Tr-S17

Kat. No.	: K 218
Buluntu Yeri	: Troia ya da Troas bölgesi buluntusu
Buluntu Türü	: Spiral formlu bileklik (boyun halkası)
Malzeme	: Altın
Tarihleme	: I-IV.Hazinelere Dönemi
Bulunduğu Yer	: Anadolu Medeniyetleri Müzesi
Yay. Yer	: Sazcı 2007, s.341; kat.no: Tr-S18

Kat. No. : K 219

Buluntu Yeri : Troia ya da Troas bölgesi buluntusu

Buluntu Türü : Vazo başlı iğne

Malzeme : Altın

Ölçüler : Uz.:7,7 cm

Tarihleme : I-IV.Hazinelere Dönemi

Bulunduğu Yer : Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Yay. Yer : Sazcı 2007, s.342; kat.no: Tr-S19

Kat. No. : K 220

Buluntu Yeri : Troia ya da Troas bölgesi buluntusu

Buluntu Türü : 4 adet dörtspiralli takı

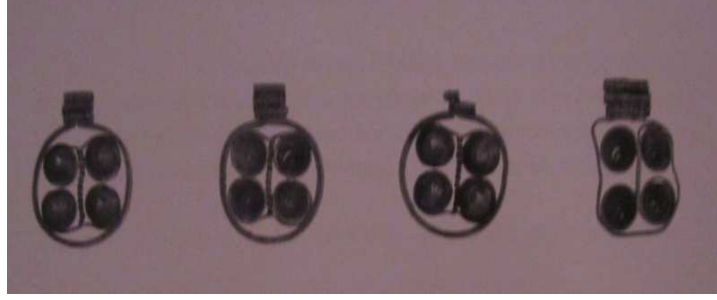
Malzeme : Altın

Ölçiler : Yüksek:3,2cm

Tarihleme : I-IV.Hazinelere Dönemi

Bulunduğu Yer : Anadolu Medeniyetleri Müzesi

Yay. Yer : Sazcı 2007, s.342; kat.no: Tr-S20-S23

- Kat. No.** : K 221
- Buluntu Yeri** : Troia ya da Troas bölgesi buluntusu
- Buluntu Türü** : Boncuklar
- Malzeme** : Altın
- Tarihleme** : I-IV.Hazinelere Dönemi
- Bulunduğu Yer** : Anadolu Medeniyetleri Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007, s.343; kat.no: Tr-S24

- Kat. No.** : K 222
- Buluntu Yeri** : Troia, Megaron I'ın tabanında ele geçmiştir
- Buluntu Türü** : Bileklik
- Malzeme** : Kemik (geyik boynuzu)
- Ölçüler** : Ç.: 3,7 cm
- Tarihleme** : Troia II (M.Ö.2550-2350)
- Bulunduğu Yer** : Çanakkale Arkeoloji Müzesi
- Yay. Yer** : Sazcı 2007: 91

Kat. No. : K 223

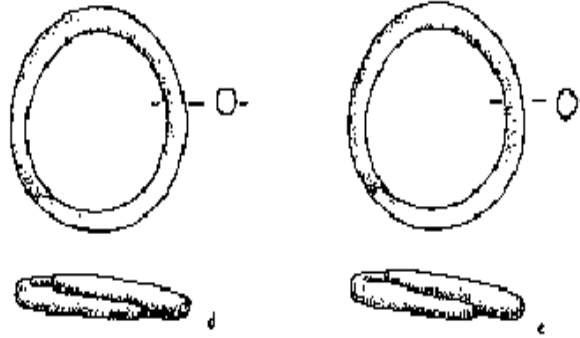
Buluntu Yeri : Ulucak Höyük (TT24d; AOD olarak numaralanan mezarlık)

Buluntu Türü : Halka (2 adet)

Malzeme : Gümüş

Açıklama : Pithos gömü içerisinde ele geçen halkaların, yüzük olarak kullanılmış olabileceği düşünülmektedir.

Yay. Yer : Çilingiroğlu 1999: 336

KAYNAKÇA

- Acar, Ö. (2007). “Kadının tarihini takı anlatır”. *Cumhuriyet Pazar* 10 Haziran 2007, Yıl 21, Sayı 1107: 8
- Aktüre, Sevgi, *Anadolu Bronz Çağı Kentleri*, İstanbul 1994. s.98
- Akurgal, Ekrem. “Zile-Maşathöyüğü Kazısı-Haberler”, *Belleten*, C.X,S.37,1946,s.220-222.
- Akurgal, Ekrem. (1958). “Yortankultur Seidlung in Ovabayındır bei Balıkesir”. *Anatolia* 3:156-164
- Akurgal, Ekrem. (1989). “Are the Ritual Standards of Alacahöyük Royal Symbols of then Hattian or the Hittite Kings?”. *Studies in Honour of Tahsin Özgüç. Ankara Anatolia and the Ancient Near East, Ankara. 1-2.*
- Akurgal, Ekrem. *Anadolu Uygarlıkları*. İstanbul 1993.
- Algaze, G. ve A. Mısır (1994). “Excavations At Titrişhöyük, Small Mid-Late Millennium Urban Center in Southeastern Anatolia, 1992”. XV. *Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara: 153–170.
- Algaze, G., Kelly, J., Matney, T., Schlee, D. (1996a). “Late Urban Structure at Titris Höyük, Southeastern Turkey: The 1995 Season”. *Anatolica* XXII: 129–143.
- Algaze, G. ve A. Mısır (1996b). “Titriş Höyük, A Small EBA Urban Center in Southeastern Anatolia: The 1994 season”. XVII. *Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara: 129–150.
- Alkım, U. B. ve H. Alkım. (1966). “Gedikli (Karahöyük) Kazısı Birinci Ön Rapor”. *Belleten*, XXX: 117: 1–26.

- Alkım, H. (1981).“İkiztepe Kazılarında Saptanan Kültür Katları ve Elde Edilen Madeni Eserlerden Örnekler”. *Türk Tarih Kongresi I*: 119–132.
- Alkım, U. B., H. Alkım, ve Ö. Bilgi. (1988). *İkiztepe I, Birinci ve İkinci Dönem Kazıları 1974–1975*. Türk Tarih Kurumu Yayınları No: V/39. Ankara
- Altuntaş, Z. “Kemikten Pırlantaya İnsanoğlunun Takı Serüveni”. *Sarraaf Kuyumculuk ve Mücevherat Kültürü Dergisi* 2, 2006. s.30–31.
- Aras, N. *Modern Kuyumculuk*, Fatih Ofset Basımevi, İstanbul 1996.
- Arık, R. O. (1937). *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı, 1935’deki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*. Ankara.
- Atık, Ş. (2007a). “Çağlar Boyu Boncuk”. *Boncuk: İnanç, Güç ve Güzellik Beads: Faith, Power and Beauty*.(*Sergi Katalogu*). İstanbul. 10–13.
- Atık, Ş. (2007b). “Boncuk: İnanç ve Güç (Göz Boncukları ve Amuletler)”. *Boncuk: İnanç, Güç ve Güzellik Beads: Faith, Power and Beauty*. İstanbul.200– 202.
- Aydınğün, Ş. G. (2005). “Kentleşme ve Tuncun Keşfi: İlk Tunç Çağının Kutsal Bedenleri”.*Tunç Çağı’nın Gizemli Kadınları Mysterious Women of the Bronze Age*. (*Sergi Katalogu*) İstanbul: 29-80.
- Ayter, A., *Kuyumculuk Meslek Bilgisi ve Mücevherat Sanatı*, Arset Matbacılık, İstanbul 1996.
- Bass, G. F. (1970). “A Hoard of Trojan and Sumerian Jewellery”. *American Journal of Archaeology* 74: 335–341.
- Belli, O. (2004). “Demir Döküm Sanatı İslam Öncesi”. (Edt. Ö. Bilgi) *Anadolu Dökümün Beşiği*, İstanbul, 225–248.
- Berti, F. (1993). “Karia Iasos’u”. *Arslantepe Hierapolis Iasos Kyme Türkiye’deki İtalyan Kazıları*. Ankara İtalyan Kültür Heyeti. Ankara. 119-142.

- Bernabò-Brea, L. (1964). *Poliochni I. Citta Preistorica Nell'isola di Lemnos. Monographie Della Scuola Archeologica di Atene e delle Missini Italiane i Oriente, II.* Roma.
- Bernabò-Brea, L. (1976). *Poliochni II. Citta Preistorica Nell'isola di Lemnos. Monographie Della Scuola Archeologica di Atene e delle Missini Italiane i Oriente, II.* Roma.
- Bertram, J.K, “Ahlatlıbel, Etiyokuşu, Koçumbeli- Zur Neubewertung Der Gruppe” – TÜBA-AR, S. 11, Ankara 2008 s. 73- 84.
- Betancourt, P. P. (2004). “Joining Techniques of Early Bronze Age Trojan Jewelry”. *Studia Trioca* 16: 89–95.
- Bilgi, Ö. (2001). *Protohistorik Çağ'da Orta Karadeniz Madencileri Hind Avrupalıların Anavatanı Sorununa Yeni Bir Yaklaşım.* İstanbul.
- Bilgi, Ö. H. Özbal ve Ü. Yalçın. (2004). Bakır–Tunç Döküm Sanatı. *Anadolu, Dökümün Beşiği.* Önder Bilgi (Ed.), İstanbul. 1–44.
- Bilgi, Ö. (2005). “İkiztepe Kazısı 2002 Dönemi Çalışmaları”. 26. *Kazı Sonuçları Toplantısı I*, Ankara. 21-28.
- Bingöl, I. *Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Antik Takılar.* Ankara 1999.
- Blegen, C. W. *Troy and the Trojans.* London 1963.
- Blegen, C. W., Caskey, J. L., Rawson, M., Sperling, J.(1950). *Troy I. General Introduction, The First and Second Settlements.* Princeton
- Chourmoyziades, C. H. (2000). “Efsanevi Maden Altın”. *P Sanat* 20: 6–20.
- Caneva, Isabella, Gülgün Koroğlu, Yumuktepe, Dokuzbin Yıllık Yolculuk, Ege Yayınları, İstanbul 2010.

- Çalış-Sazcı, D. (2002). “Denizsel Troia Kültürü” *Troya Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk*. T.C.Kültür Bakanlığı, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık. İstanbul 54–65.
- Çevik, Ö. *Arkeolojik Kanıtlar Işığında Tarihte İlk Kentler ve Kentleşme Süreci*, Arkeoloji Ve Sanat Yayınları, İstanbul 2005.
- Çınaroğlu, A. (2006). “İlk İnsanlar ve Mücevher”. *Sarraf Kuyumculuk ve Mücevherat Kültürü Dergisi* 1: 8-10.
- Çilingiroğlu, A.; Dedeoğlu F., ‘‘Ulucak Höyük Kazıları 2005 Yılı Çalışmaları’’, 28. *Kazı Sonuçları Toplantısı 1*, Çanakkale 2006, s. 137-146.
- Darga, M. *Eski Anadolu’da Kadın*. İstanbul 1976.
- De Jesus, P. S. (1976). “Eski Çağlarda Anadolu’da Yapılmış Olan Metalurjik Faaliyetler”. *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Dergisi* 87: 55–69.
- De Jesus, P. S. (1977). “Metallurgical Practices in Early Anatolia”. *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Dergisi* 87: 16–23.
- Delaporte, L. *Malatya, fouilles de la mission archéologique française, Arslantepe, La Porte des Lions*. Paris 1940
- Desmond, M. *Koruyucu Tılsımlar, Muskalar, Nazarlar*. 1999.
- Di Nocera, G. M. ve A. M. Palmieri (2003). “Doğu Anadolu Madenciliği”. *ArkeoAtlas* 2: 36-39.
- Di Nocera G. M. A. Hauptmann, A. M. Palmieri. (2004). “I metalli della Tomba Reale e la metallurgia agli albori del III millennio”. *Alle origini del potere. Arslantepe. la collina dei leoni*. Milano. 123–143.
- Dönmez, Ş., 2006, “Orta Karadeniz Bölgesi”nin İlk Tunç Çağı II Öncesi Kültürel Gelişimi Üzerine Yeni Gözlemler, *Karadeniz Araştırmaları Sempozyum Bildirimi*,(Ed.) D. B. Erciyas, E. Koparal, Ege Yayınları, İstanbul, s. 63- 88.

- Duru, R. (1970). “Anadolu’nun En Eski Süs Takıları”. *Türkiyemiz* 2: 13–20.
- Duru, R.(1972). “Anadolu’da Bulunmuş Altın Kulak Tıkaçları”. *Belleten* XXXVI:123–135.
- Duru, R. (1997). “Bademağacı Kazıları 1997 ve 1998 Çalışma Raporu”. *Belleten* LXIV: 187-212.
- Duru, R. (2000). “Bademağacı Kazıları 1997 ve 1998 Çalışma Raporu”. *Belleten* LXIV: 187-212.
- Duru, R. (2002). “Bademağacı 2000-2001 Çalışma Raporu”. *Belleten* LXVI: 549-565.
- Easton, D. F. (1984). “Priam’s Treasure”. *Anatolian Studies* XXXIV: 141–169
- Efe, T., Deniz Ş., M. Ay-Efe. (2001). “Küllüoba: İç Kuzeybatı Anadolu’da Bir İlk Tunç Çağı Kenti 1996–2000 yılları arasında yapılan Kazı Çalışmalarının Genel Değerlendirmesi”. *TÜBA-AR Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi* 443–78.
- Emre, K. (1971). *Anadolu Kurşun Figürinleri ve Taş Kalıpları (Anatolian Lead Figurines and their Stone Moulds)*. Ankara.
- Emre, K. (1979). “Maşathöyük’te Eski Tunç Çağı”. *Belleten* XLIII. 169: 1–20.
- Enginer, N. *Kuyumculuk Sanatı*. İstanbul 1990.
- Erkanal, H. ve T. Özkan. (1998). “1996 Bakla Tepe Kazıları”. XIX. *Kazı Sonuçları Toplantısı* I: 399–425.
- Erkanal, H. ve T. Özkan, (1999a). “Bakla Tepe Kazıları”. XVIII. *Kazı Sonuçları Toplantısı* I. Ankara: 337–355.
- Esin, U. (1969). *Kuantatif Spektral Analiz Yardımıyla Anadolu’da Başlangıcından Asur Kolonileri Çağına Kadar Bakır ve Tunç Madenciliği I*. İstanbul İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınlarından, İstanbul.
- Esin, U. (1974). “Tepecik Excavations 1970”. *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Keban Projesi 1970 Çalışmaları*. 149–158, Keban Projesi Yayınları Seri I, No. 3.

- Esin, U. (1991). *Heinrich Schliemann Kazı Raporları ve Mektuplarından Seçme Parçalarla*
- Esin, U. (2007). “Anadolu’da Metalurjinin Başlangıcı”. *Vor 12.000 Jahren in Anatolien 12.000 Yıl Önce Anadolu Die ältesten Monumente der Menschheit İnsanlığın En Eski Anıtları Katalogu*. Bonn: 519–522.
- Frangipane, M. (1993). “Arslantepe-Melid-Malatya”. *Arslantepe Hierapolis Iasos Kyme Türkiye’deki İtalyan Kazıları*. Ankara. 31–69.
- Frangipane, M. (1998). “Arslantepe 1996: The Finding of an E.B.I “Royal Tomb”. XIX. *Kazı Sonuçları Toplantısı I*: 291–309.
- Frangipane, M. (2004b). *Alle origini del potere. Arslantepe, la collina dei leoni. (Sergi Katalogu)* Milano. 178-201.
- Frangipane, M. (2005). “Arslantepe-Malatya Kazı ve Araştırmaları”. *Türkiye’deki İtalyan Arkeoloji Heyetinin Araştırmaları*. Ankara. 13–28.
- Garstang, J. (1953). *Prehistoric Mersin: Yümük Tepe in Southern Turkey*. Oxford.
- Geçkinli, A. E. *Altının İktidarı, İktidarın Altınları Yapı Kredi Altın Sikke Koleksiyonu. Power of Gold, Golds of Power Yapı Kredi Gold Coin Collection*. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul 2004. s17-38.
- Goldman, H. (1937). “Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, 1936”. *American Journal of Archaeology* 41: 262–286.
- Gökçen, A. *Maden Yatakları*. Yurt Madenciliği Gelişim Vakfı. İstanbul 2000.
- Gümüş, A. *Metalik Maden Yatakları*. İstanbul 1979.
- Gündüz, Altay. *Mezopotamya ve Eski Mısır “Bilim, Teknoloji, Toplumsal Yapı ve Kültür”*. Büke Yayınları, İstanbul 2002.

- Harmankaya, S. (2002). “Türkiye’de İlk Tunç Çağı Araştırmaları Üzerine Bir Değerlendirme”. S. Harmankaya; B. Erdoğan 4a / 4b, İlk Tunç Çağı, Task Vakfı Yayınları, İstanbul: 7-41.
- Hauptmann, H. (1999). The Urfa Region. In: M. Özdoğan, N. Başgelen (Hrsg.), *Neolithic in Turkey. The Cradle of Civilization*. İstanbul. 65–87.
- Hauptmann, H. (1976). “Die Grabungen auf Dem Norşun–Tepe, 1972”. *Orta Doğu Teknik Üniversitesi Keban Projesi 1972 Çalışmaları*. Keban Projesi Yayınları Seri I. No.2. 41– 66
- Higgins, R. A. (1961). *Greek and Roman Jewellery*. London.
- Higgins, R. (1980). *Greek and Roman Jewellery*. London
- Kâmil, T. (1982). *Yortan Cemetery in the Early Bronze Age of Western Anatolia*. BAR International Series 145. Oxford.
- Kaptan, E. (1980). “Türkiye Madencilik Tarihine Ait Tokat Bölgesini Kapsayan Yeni Buluntular”. *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Dergisi* 93–94: 150–162.
- Kaptan, E. (1990). “Türkiye Madencilik Tarihine Ait Buluntular”. *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Dergisi* 111: 175–186.
- Kaptan, E. (1998b). “Bakla Tepe’de Eski Metalurjiye Ait Buluntular”. XIII. *Arkeometri Sonuçları Toplantısı*. Ankara: 103–114.
- Kaptan, E. (2000). “Eski Anadolu Madenciliğine ait Buluntular”. *Cumhuriyetin 75. Yıldönümü Yerbilimleri ve Madencilik Kongresi (II)*, Ankara. 763–769.
- Karul, N. (Ed.), *Arkeo Atlas: Tarihöncesinden Demir Çağı’na Anadolu’nun Arkeoloji Atlası*, İstanbul 2011, Doğan Burda Dergi Yayınları.

- Keskin, L. Başlangıcından M.Ö. III. Binyılın Sonuna Kadar Batı Anadolu Madenciliği. Ankara Üniversitesi, 2003. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi).
- Korfmann, M. ve B. Kromer (1993). “Demircihüyük, Beşik–Tepe, Troia–Eine. Zwischenbilanz zur Chronologie dreier Orte in Westanatolien”. *Studia Troica* 3: 135–171.
- Koşay, H. Z. (1934). “Türkiye Cumhuriyeti Maarif Vekalatince Yaptırılan Ahlatlıbel Hafriyatı”. *Türk Tarih, Arkeologya ve Etnografya Dergisi* II: 3–100.
- Koşay, H.Z. *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Hafriyatı, 1936’daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*. Ankara 1938.
- Koşay, H. Z. *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Alaca Höyük Kazısı 1937–1939’daki Çalışmalara ve Keşiflere Ait İlk Rapor*. Ankara 1951.
- Koşay, H. Z. ve M. Akok . *Türk Tarih Kurumu tarafından yapılan Alaca Höyük Kazısı. 1940–1948’deki çalışmalara ve keşiflere ait ilk rapor*. Ankara 1966.
- Koşay, H. Z. ve M. Akok. *Alaca Höyük Kazısı 1963-1967 Çalışmaları ve Keşiflere Ait İlk Rapor. Alaca Höyük Excavations Preliminary Report on Research and Discoveries 1963-1967*. Ankara 1973.
- Koşay, H. Z. *Keban Projesi Pulur Kazısı 1968-1970 Keban Project Pulur Excavations 1968-1970*. ODTÜKPY. Ankara 1976.
- Köroğlu, G. *Anadolu Uygarlıklarında Takı*. İstanbul 2004.
- Kurnaz, A. (2006). “Medeniyetlerin Estetik Bilinci Takılarda Saklı”. *Sarraf Kuyumculuk ve Mücevherat Kültürü Dergisi* 1: 34–36
- Kuşoğlu, M, Z. (1991). “Türk Sanatında Güherse”. *İlgi* 65: 31-35.

Kuşoğlu, M. Zeki. *Tılsımdan Takıya*, Pimapen Kültürevi, İstanbul 1998.

Kuşoğlu, M. Z. *Resimli Ansiklopedik Kuyumculuk ve Madencilik Terimleri Sözlüğü*.
Ankara 2006.

Lamb, W. (1936) Excavations at Kusura near Afyon Karahisar. *Archaeologia* 86: 1-64.

Lamb, W. (1937). Excavations at Kusura near Afyon Karahisar: II. *Archaeologia* 87:217-273.

Lloyd, S. ve J. Mellaart. (1955). "Beycesultan Excavations, First Preliminary Report".
Anatolian Studies V: 39-92.

Lloyd, S., Mellaart J., *Beycesultan cilt. 1*, Londra 1962.

Matney, T., G. Algaze., H. Pitmann (1997). "Excavations at Titriş Höyük in Southeastern Turkey: A Preliminary Report of the 1996 Seasons". *Anatolica* 23: 61-84.

Maxwell-Hyslop K. R. (1989) An Early Group of Quadruple Spirals. In: Emre, Kutlu/Mellink, Machteld/ Hrouda, Barthel/Özgüç, Nimet (Yaym.). *Anatolia and the Ancient Near East. Studies in Honor of Tahsin Özgüç*: 215-223. Ankara

Mellink, M. J. (1964). "Excavations at Karataş-Semayük in Lycia, 1963". *American Journal of Archaeology* 68: 269-278.

Mellink, M. J. (1965). "Excavations at Karataş-Semayük in Lycia, 1964". *American Journal of Archaeology* 69: 241-251.

Mellink, M. J. (1966). "Archaeology in Asia Minor". *American Journal of Archaeology* 70:139-159.

Mellink M. J. (1967). "Excavations at Karataş-Semayük in Lycia, 1966". *American Journal of Archaeology* 71: 251-267.

- Mellink, M. J. (1969a). "Excavations at Karataş-Semayük in Lycia, 1968". *American Journal of Archaeology* 73: 319–331.
- Meriçboyu, Y. A. (2001a). *Antikçağda Anadolu Takıları*. İstanbul.
- Mitten, D. G. ve G. Yügrüm (1974). "Ahlatlı Tepecik beside the Gygean Lake". *Archaeology* 27/1: 22–29.
- Ogden, J. (1982). *Jewellery of the Ancient World*. New York.
- Ogden, J. (1992). *Ancient Jewellery*. New York.
- Oygür, V. (1996). "Dünya Altın Madenciliği ve Türkiye'nin Altın Potansiyeli". *Jeoloji Mühendisleri Dergisi* 49: 55–62.
- Özbal, H. ve A. Yener (1983). "Tarihöncesi Çağlarda Gümüş Üretimi Kullanımı ve Ticari Değişimi: Kaynak Tanımlama Analizleri". *TÜBİTAK-Araştırma Sonuçları Toplantısı Bildirileri* 3: 73-84.
- Özbağı, Tevhide. Geleneksel Kadın Takıları I. Türkiye Yaygın Eğitim ve Sanat Dergisi, sayı:5, 1993, s.13
- Özdoğan A., "Çayönü" *Aktüel arkeoloji Dergisi*, sayı: 27, yıl: 2012, s.114
- Özdoğan, M. (1998). "Tarihöncesi Dönemlerde Anadolu ile Balkanlar Arasındaki Kültürel İlişkiler ve Trakya'da Yapılan Yeni Kazı Çalışmaları". *TÜBA-AR Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi* 1: 64-93.
- Özgüç, T.(1948). *Öntarihte Anadolu'da Ölü Gömme Adetleri*. Ankara.
- Özgüç, T. ve N. Özgüç (1953). *Türk Tarih Kurumu Tarafından Yapılan Kültepe Kazısı Papuru 1949/Ausgrabungen in Kültepe Bericht Über Die Im Auftrage der Türkischen Historischer Gesellschaft, 1948 Durchgeführten Ausgrabungen*. Ankara.

Özgüç T., 1959, “1958 Kültepe Kazıları”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, C. IX, S. 1, s. 33- 34

Özgüç, T., 1961, “Kültepe Kazıları 1959”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, C. X, S. 1, s. 55- 57.

Özgüç, T. (1966). “Yeni Horoztepe Buluntuları”. *Anatolia* VIII: 19-25.

Özgüç, T. *Maşat Höyük Kazıları ve Çevresindeki Araştırmalar (Excavations at Maşat Höyük and Investigations in its Vicinity)*. Ankara 1978.

Özgüç, T. (1980). Çorum çevresinde bulunan Eski Tunç Çağı eserleri, *Belleten* XLIV: 459–466.

Özgüç, T. (1982). *Maşat Höyük II, Boğazköy’ün Kuzeydoğusunda bir Hitit Merkezi*. Ankara.

Özgüç, T. *Kültepe Kaniş II, Eski Yakındoğu’nun Ticaret Merkezinde Yeni Araştırmalar*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1986.

Özgüç, N., 1991, “Kültepe’nin Anadolu Arkeolojisindeki Yeri”, Atatürk Konferansları, Cilt:I, 2. Baskı, s. 179- 188.

Özgüç, T. ve Temizer, R. (1993). The Eskiypar Treasure, Mellink, M. J./ Porada, E./ Özgüç, T. (Yaym.). In: *Aspekts of Art and Iconography: Anatolia and its Neighbours. Studies in Honour of Nimet Özgüç*: 613–628. Ankara

Özkan, T. ve H. Erkanal. (1999). *Tahtalı Barajı Kurtarma Kazısı Projesi/Tahtalı Dam Area Salvage Project*. İzmir.

Özsait, M. (1997). “1995 Harmanören Mezarlık Kazısı”. XVIII. *Kazı Sonuçları Toplantısı* I. 457-474,

Özsait, M. (1998). “1996 Yılı Harmanören Mezarlık Kazısı”. XIX. *Kazı Sonuçları Toplantısı* I. 607-626.

- Palmieri, A. (1981). "Excavations at Arslantepe (Malatya)". *Anatolian Studies* XXXI: 101–119.
- Reade, J. (2003). The Royal Tombs Of Ur. In: Aruz, Joan/ Wallenfels, Ronald (Yaym.). *Art Of The First Cities. The Third Millenium B. C. From The Mediterranean Too The Indus*: 93–132. New Haven/ London
- Savaşçın, M. Y. (1986a). "Anadolu Takıları VII. Takı Malzemeleri ve Teknikleri I (Süs Taşları ve Takı)". *Antika* XIX: 26–32.
- Savaşçın, Y. ve A. Türe. (1986b). "Takı Malzemeleri ve Teknikleri II. Süs Taşlarının Tanımlanma, Adlandırma ve Sınıflandırılması". *Antika* XIX: 10–17.
- Savaşçın, Y. ve A. Türe. (1987). "Takı Malzemeleri ve Teknikleri III. Granülasyon (Güherse) Tekniği". *Antika* XXIV: 30–38.
- Sazcı, G. (2002a). *Troia Hazinesi*. In: *Troya, Efsane ile Gerçek Arası Bir Kente Yolculuk Sergi Kataloğu*. İstanbul. 66–73.
- Sazcı, G. *Troia Hazinesi*. İstanbul 2007.
- Schoop, U.–D. (1995). Die Geburt des Hephaistos, Technologie und Kulturgeschichte neolithischer Metallverwendung im Vorderen Orient. *Internationale Archäologie* 24. München.
- Seeher, J. (1991). "Die Nekropole von Demircihüyük–Sarıkent, Grabungs Kampagne 1990". *Istanbuler Mitteilungen* 41: 97–124.
- Seeher, J. (1992a). "Demircihüyük Nekropol Kazısı 1990 Yılı Sonuçları". XIII. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 1, Ankara: 163–175.
- Seeher, J. (1992b). "Die Nekropole von Demircihüyük–Sarıkent, Grabungs Kampagne 1991". *Istanbuler Mitteilungen* 42: 5–19.

- Seeher, J. (1993). "Demircihüyük Nekropol Kazısı 1991 Yılı Sonuçları". XIV. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 1, Ankara: 365-379.
- Seeher, J. (2000). *Die Bronzezeitliche Nekropole von Demircihüyük-Sarıket. İstanbuler Forschungen* 44. Tübingen.
- Sipahi, T. (1995). "Eski Tunç Çağında Orta Anadolu Bölgesi Madeni İğneleri". *Dil, Tarih ve Coğrafya Fakültesi Dergisi* XXXVII/1-2: 693-710.
- Şardağ, K. (2005). "Anadolu Takıları". *Bilim ve Teknik Dergisi* 46: 70-71.
- Tezcan, B. 1964 *Koçumbeli Kazısı*. Ankara 1966.
- Türe, A. ve M. Y. Savaşçın *Kuyumculuğun Doğuşu*. Goldaş Yayınları. İstanbul 2000.
- Türe, A. ve M. Y. Savaşçın *Anadolu Antik Takıları*. İstanbul 2002.
- Türe, A. ve M. Y. Savaşçın *Anadolu Takıları*. İstanbul 2003.
- Türe, A. *Takılar ve Süs Taşlarında Sembollerin Dili*. İstanbul 2004.
- Türe, A. *Takının Öyküsü*. İstanbul 2005.
- Uhri, A. Anadolu'da Ölümün Tarihöncesi, " Bir Geleneğin Oluşum Süreçleri" Ege Yayınları, İstanbul 2010.
- Van Loon, M. (1978). *Korucutepe. Final Report on the Excavations of the Universities of Chicago, California (Los Angeles) and Amsterdam in the Keban Reservoir, Eastern Anatolia, 1968-1970*. Vol. 2. Amsterdam/ New York/ Oxford.
- Von der Osten, H. H. ve E. F. Schmidt (1932). *The Alishar Hüyük. Season's of 1928 and 1929. Part I-II. The University of Chicago Oriental Institute Publications Volume XIX*. Chicago.

- Von der Osten, H. H. (1937). *The Alishar Hüyük. Season's of 1930–1932. Part I-III. The University of Chicago Oriental Institute Publications Volume XXVIII*. Chicago.
- Woolley, L. C. (1934). *Ur Excavations. Volume II. The Royal Cemetery. A Report on the Predynastic and Sargonid Graves Excavated between 1926 and 1931*. New York.
- Woolley, L. C. (1956). *Ur Excavations IV: The Early Periods*. London.
- Yakar, J. (1984). “Regional and Local Schools of Metalwork in Early Bronze Age Anatolia, Part I”. *Anatolian Studies* XXXIV: 59–86.
- Yalçın, Ü. (2003). “Anadolu Madenciliği.” *ArkeoAtlas* 2: 72–79.
- Yıldırım, T. ve İ. Ediz. (2004a). “2003 Yılı Resuloğlu Mezarlık Kazısı”. XXVI. *Kazı Sonuçları Toplantısı II*. Ankara: 193–196.
- Yıldırım, T. ve İ. Ediz. (2004b). “Resuloğlu, Çorum’un Güneybatısında Yeni Bir Erken Tunç Devri Mezarlığı”. *Çorum Kültür Sanat Dergisi* 1: 6–9.
- Yıldırım, T. ve İ. Ediz (2007a) “2005 Yılı Resuloğlu Eski Tunç Çağı Mezarlık Kazısı”. 28. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2: 211–222.
- Yiğit, T. (2003). “İlk Tunç Çağı’nın Son Evresinde Anadolu’nun Siyasal Görünümü”. *A.Ü. DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi* 33: 167-182.
- Zettler, R. L. ve L. Horne (Eds) (1998). *Treasures from the Royal Tombs of Ur (University of Pennsylvania Museum)*. Philadelphia.

İNTERNET KAYNAKÇASI

http://www.mta.gov.tr/v2.0/images/turkiye_maden/maden_yataklari/b_h/bakir.jpg

(28.07.2013)

http://www.mta.gov.tr/v2.0/images/turkiye_maden/maden_yataklari/b_h/altin_gumus.jpg

(28.07.2013)

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/tokat/tr/mn2_en.aspx (18.08.2013)

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/tokat/tr/mn2_en.aspx (18.08.2013)

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013)

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013)

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013)

http://www.yesilirmakbasinmuseums.org.tr/samsun/tr/mn2_en.aspx (25.08.2013)